

ÉpüljeteK!

Épüljetek!

evangélikus gyülekezet a gyakorlatban

Evangélikus Missziói Központ
Budapest, 2012

© **Kiadó**

Evangélikus Missziói Központ – Magyar Evangélikus Rádiómisszió
és a Magyarországi Evangélikus Egyház missziói bizottsága

Szerkesztőbizottság

Aradi György, Blatniczky János Dániel, Gáncs Péter, Verasztó János

Szerkesztő

Szeverényi János

A kéziratot gondozta

Dankuné Tóth Éva, Fehér Charlotte, Erdézné Kárpáti Judit

Megrendelhető

Evangélikus Missziói Központ: 1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.
Tel./fax: 06 1 400 30 57, e-mail: evmis@lutheran.hu

Az Evangélikus Missziói Központ honlapja: <http://misszio.lutheran.hu>

Grafikák

© David Hayward

Fotók

Erdézné Kárpáti Judit, Győri Gábor Dávid, Liptákné Gajdács Mária, Máté Réka,
Perl Andrea, Szabó Szilárd, Szeverényi János

Borító, tipográfia, tördelés

Erdézné Kárpáti Judit

ISBN 978 963 87825 4 0

Építőköcák

Jézus bátorít, hogy legyünk és maradjunk Isten gyermekei, akik örömmel és bizalommal fogadják az ajándékokat. Mi is fogadhatjuk ilyen gyermeki nyitottsággal ezt a színes építőköcka-gyűjteményt, melyet az *Épüljetek!* című kötettel a kezünkbe kapunk.

A több mint félszáz szerző jóvoltából bőségesen válogathatunk jól használható építőanyagot a gyülekezeti élet legkülönbözőbb területein való munkálkodáshoz. Lelkeszi és nem lelkeszi szolgatársaink sok-sok ötlete, tapasztalata, kreatív hite teszi gazdag kincsesbányává ezt a könyvet.

Köszönjük Szeverényi János országos missziói lelkésznek, hogy szívós munkával összegyűjtötte és praktikus kézikönyvvé szerkesztette az írásokat.

Építkezzünk a kapott építőköcák segítségével is a biztos alapra, Jézus Krisztusra! A növekedést adó Isten áldása kísérje a könyv szolgálatát, gyülekezet- és egyház-építő munkálkodásunkat!

Gáncs Péter
elnök-püspök

Budapest, 2012 pünkösdjén

Előszó

„Ti magatok is mint élő kövek épüljétek fel lelki házzá...” (1 Pt 2,5)

„Ti azonban, szeretteim, épüljétek szentséges hitetekben, imádkozzatok a Szentlélek által, tartsátok meg magatokat Isten szeretetében...” (Júd 20–21)

Közkezen forognak néhány éve nyugati, amerikai gyülekezetépítési könyvek honi közösségeinkben. Értékeik mellett magyarországi evangélikus egyházunkkal, kultúránkkal nem mindenben harmonizálnak.

Gondokkal, helyenként tanácsstalansággal, leépüléssel küzdő egyházunkban találunk olyan értékeket, tapasztalatokat, melyekért hálásak vagyunk, és amelyeket közkinccsé tehetünk. Ezt a könyvet ma élő evangélikusok írták (két kivétellel) evangélikusoknak.

A könyv szerzőitől ezt kértük:

„Lényegre törő, lelki, de egyben gyakorlati, életillatú kézikönyvet szeretnénk kiadni gyülekezetépítés és -épülés szempontjából megfogalmazott írásokkal, melyek segítséget nyújtanak lelkészeknek, presbitereknek, gyülekezeti tagoknak.

Nem általános, akadémikus teológiai anyagra, tanulmányokra gondolunk, hanem hangsúlyozottan a misszió, a gyakorlati gyülekezetépítés a célunk.

A cikkek bemutatják a témát, annak szerepét, jelentőségét a gyülekezetépítésben, összegyűjtik a különböző használható modelleket, példákat, melyek motiválnak, lehetőség szerint irodalmat, honlapokat ajánlanak. Mindezt röviden, a legszükségesebb szövegmennyiségben.

Kérjük Isten Szentlelkét, adjon jó gondolatokat, látást, vezetést egyházunknak a jövőt illetően! Segítsünk jó szándékú, de időnként nehéz helyzetben lévő testvéreinknek, gyülekezeteinknek egy használható kézikönyvvel.”

A kész anyagot átolvasva megállapíthatjuk, hogy minden nehézség ellenére él egyházunk. Sok értékes, áldott munka, szolgálat folyik benne. A cikkek magukon hordozzák szerzőjük habitusát, látását, gyakorlatát.

Szeverényi János

„Ót és újat...”

Az istentiszteletről, annak teológiai és praktikus kérdéseiről könyvtáryi irodalom áll rendelkezésre. Az alábbiakban nem teológiai értekezést, szakszerű elemzést talál az olvasó, csupán egy istentiszteletre járó, abból erőt, áldás merítő ember – történetesen lelkész – meglátásait, bizonyágtételét. A „nem teológiai” és „nem szakszerű” megközelítés nem jelent teológiátlant és szakszerűtlent, de *a hangsúly az életszerűségben van*. Nem kívánom a liturgia körül kialakult, sok sérülést, szakadást okozó áldatlan vitát újra generálni. Írásomat tekintse az olvasó egyéni véleménynek, személyes bizonyágtételnek!

Az istentisztelet a gyülekezeti élet minimuma és maximuma

Ahol semmilyen más esemény nincs, de rendszeresen van istentisztelet, ott van gyülekezet – ez a minimum: ketten vagy hárman az Úr nevében, az Úrral. Krisztus jelenlétében két idős résztvevővel is megvalósul az istentisztelet. Szórványban élő evangélikusok átélik ennek valóságát, ezt nem szabad lebecsülni.

Az istentisztelet ugyanakkor a legteljesebb formája, maximuma krisztushitünk kifejeződésének, mert a keresztyén élet minden fontos mozzanatát felöleli: dicsőítés, könyörgés, ítélet, bűnbánat, szentségek, közösségvállalás, igehallgatás, hitvallás, tanítás, megtérésre hívás, gyógyulás, üdvreménység stb. Ahogy az első keresztyének élték: naponta, templomban és házanként, örvendező kis és nagy közösségben.

Az istentisztelet az időben és az örökkévalóságban

1. **A múlt:** *az elődöktől átvett letisztult tradíció*, amit hitelődeink hagytak ránk, az alap, amire új falakat kell építenünk. Ennek tartalmi és formai elemeit úgy vesszük át, mint drága örökséget – értékeljük, gondozzuk, használjuk. Vannak olyan elemei, melyek a mai gyülekezetek számára is fontosak és használhatók, vannak értékesek, de kevésbé használhatók, és vannak teljesen elavult, használhatatlan részei.

2. **A jelen:** *Az istentisztelet a jelenben az élet okos (logikus) istentisztelete*, mely az ősi alapra épül, de a napi realitásokhoz igazodik, állandó változásban van. Az istentisztelet célja a mindennapi életre való megerősítés, a hit harcára való fölkészítés, itt és most. Istennel való kapcsolatunk ápolása egyszerre kőbe vésett parancs (3. parancsolat) és áldott lehetőség, Isten gyermekeinek szabadsága. Egyéni hitéletünk és embertársi kapcsolataink az Istennel való kapcsolattól függenek, ugyanakkor mindennapi életvitelünk, kultúránk visszahat istentiszteletünkre.

3. **A jövő:** a tökéletes mennyei istentisztelet, mely a megdicsőült Krisztussal való teljes közösségünk. Ebben a közösségben a nagy nyomorúságból érkező, de a Bárány véreben megtisztult fehér ruhás sereg éli át a legsodálatosabb istentiszteletet, együtt éneklí Mózes és a Bárány énekét. A jelen erre a mennyei istentiszteletre készít fel. *A jelenések könyve* bepillantást ad a mennyei liturgiába: szentség, bűntelenség, öröm, közösség, békesség, szeretet, ének és imádat jellemzi. Jézus a példázataiban menyezőhöz hasonlítja az örök üdvösséget, így akar vágyat ébreszteni bennünk az eljövendő világ iránt. A földi istentisztelet csak homályos tükröződése, töredékes leképeződése a mennyeinek. A híd, mely az időbeni és örök istentiszteletet összeköti, a szeretet! (1Kor 13)

Ót és újat...

Jézus mondja, aki jó tanítványává lett a mennyek országának, az ót és újat hoz elő éléskamrájából. Fontos hangsúlyozni, hogy az „ó” nem azonos a réggel, az elavulttal! „*Aki óbort ivott, azt mondja: jobb az ó*” – állapítja meg Jézus. A két testamentum találkozásánál ennek a megállapításnak mély értelme van. Nem vitatható az ószövetségi tradíció értéke, de a kialakulóban lévő újat sem szabad leértékelni. Ez igaz a hitélet teljes vertikumára, így az istentiszteletre is. Nem felejthetjük el, hogy az óbor is újbor volt valamikor, és az újbor is óvá nemesedik egyszer! Az óbor elfogy, bizonyos idő után élvezhetetlenné válik, viszont az újbor is élvezhető, vannak olyan értékei, melyeket csak benne találunk meg. Míg az óbor testes, fajsúlyos, csak mértékkel fogyasztható, addig az újbor könnyű, friss, pezsdülő. Ezt a párhuzamot nyugodtan alkalmazhatjuk az istentiszteleti életre.

Fekete Agenda és/vagy színes Liturgikus könyv?

A sokak érzelmeit felkorbácsoló, allergikus témának a segítő szándékú, tapintatos megközelítése a célom. Számomra nem jelent problémát sem egyik, sem másik használata. Azért tudom elfogadni ezt is, azt is, mert egyformán használható és egyformán tökéletlen mind a kettő. Az Agenda és a Liturgikus könyv egyformán magán viseli az emberi alkotásokra jellemző kettősséget: a megcsillanó értéket és a töredékességet. A liturgia nem Szentírás, nem Krisztustól kapott parancs, hanem emberi hagyomány. A Bibliából bármilyen istentiszteleti forma levezethető. Szabadok vagyunk, de ez olyan szabadság, ami csak a szeretet kettős parancsa által válik áldássá számunkra. A liturgia egyszerre jelent teljes elkötelezettséget a Szent Isten és a gyarló embertárs iránt.

A fekete Agenda erénye, hogy egyszerű és követhető. Veszélye, hogy lelki, érzelmi igénytelenséghez vezethet. A Liturgikus könyv erénye az igényesség, a cizellált kidolgozottság, de ez egyben a veszélye is, mert a többség számára túl sokat szorít bele az istentiszteleti keretbe.

Állandó és változó részek

Az istentiszteletnek vannak állandó és változó elemei. Az egyházi év összefüggésében kapnak más és más hangsúlyt és színezetet az állandó részek, de a résztvevők személyes helyzete is befolyásolja az istentisztelet tartalmát. A titkot egy paradoxonnal lehet leírni: Az istentisztelet *örök és változtathatatlan* – mert Isten szentsége örök és megmásíthatatlan. Az istentisztelet *mindig új és megismételhetetlen* – mert Isten szeretete végtelenül gazdag és emberarcú.

Ige és igehirdetés

Az Ige örök, az igehirdetés mindig más, mert más az igehirdető, mások a hallgatók, mások a körülmények. Ugyanaz a Lélek osztja újra és újra végtelen gazdagságát, mindenkinek egyéni szükséglete szerint. Ugyanaz az Ige az egyiknek ítélet, a másiknak kegyelem, a harmadiknak vigasztalás...

Szentségek

Az idők végéig érvényes a *keresztség* általi *egyszeri meghívás* – de mindenkinek névre szólóan személyes és aktuális.

Az idők végéig érvényes a *bűnbocsánat* általi *gyakori befogadás* – de más és más tékozló fiak és lányok érkeznek haza az atyai házba.

Az idők végén túl is érvényes az *úrvacsorai asztalközösség* – de nem mindenki ül majd együtt az Úrral (hivatalosak és választottak).

Imádság és ének

Az örök üdvösség szüntelen imádság és ének A jelenések könyve szerint. Ugyancsak *A jelenések könyve* szól arról, hogy ott többé nem lesz jajkiáltás, gyász és fájdalom. A színről színre látás következtében megszűnik az imádság és az ének könnyörgő, közbenjáró és bűnvalló jellege. Egyszerre szól az ima és az ének fenn és lenn: „Ott zeng az ének, itt még könny pereg...” (Evangélikus énekeskönyv 454/6.)

Hitvallás

Az Apostoli és a Niceai hitvallást használjuk istentiszteleteinken. Ez a mozzanat összeköti az egykori keresztyéneket a maiakkal. Az állandóság hangsúlyozása mellett helye van (lenne) a hitvallás újrafogalmazásának, aktualizálásának. Ez alkalmi jelleggel (pl. országos találkozó, missziói konferencia stb.) megtörténik, de sokkal tudatosabban és gyakrabban kellene újrafogalmaznunk hitünk tételeit.

Cselekvő hit

A keresztyén istentisztelet legnagyobb félresiklása, hogy azt a pap egy személyben „tartja”. Ezt sugallja a teológiai alap – az istentiszteletet csak felszentelt személy

végezheti –, és ezt várja el a gyülekezet a lelkésztől. A gyülekezet cselekvésének már a liturgikus istentiszteleten helye van. Az egyetemes papság azt jelenti, hogy senki sem lehet passzív átélője (élvezője vagy elszenvedője?) az istentiszteletnek. Mindenkinek föl kellene készülnie az aktív éneklésre (odafigyelve a szövegre), aktív imádságra (együtt mondva a lelkésszel), az aktív igehallgatásra (előre elolvasva a textust, várva a választ a kérdésekre), és mindarra, ami az istentiszteleten történik.

Tartalomhoz a forma – Az istentisztelet típusai

Generációk istentisztelete

„Amikor gyermek voltam, úgy gondolkodtam, mint gyermek” – írja Pál, aki reálisan számol az életkori sajátosságokkal. Vannak, akiket tejjel, másokat kemény eledellel kell táplálni. A hitben erősek és hitben gyengék is egyszerre vannak jelen a gyülekezetben. Ezt tudatosítanunk kell istentiszteleteink tervezésekor. A vasárnapi istentisztelet nagy kihívása az, hogy különböző korúakat egyidejűleg kell elérnünk az evangéliummal. Hogyan próbálunk ennek megfelelni? A leggyakoribb, hogy a hagyományos liturgiában helyet szorítunk egy-egy ifjúsági éneknek, gyermekversnek, felnőtt bizonyágtételnek. A másik lehetőség, hogy a fiataloknak és idősebbeknek külön szervezünk istentiszteletet, természetesen megtartva és minden korosztály számára ajánlva a közös alkalmakat. Az a gyülekezet, ahol csak „felnőtt-istentisztelet” van, előbb-utóbb kihal.

Teológiai irányzatok

A különféle *kegyességi csoportok* minden gyülekezetben jelen vannak, de sok esetben a lelkész által gyakorolt és engedélyezett teológiai irányzat kiszorítja a többi-eket. Ez nagyon rossz gyakorlat! Eddigi gyülekezeteimben igyekeztem a különféle csoportokat azonos lehetőségekhez juttatni. A három fő irányzat – ha mély krisztushittel párosul és nem szélsőséges – jól kiegészítheti egymást. Ezek az irányzatok: a *biblicista* (ébredési), a *konfesszionalista* (konzervatív) és a *liberális* (szabadgondolkodó). A teológiai sajátosságok többlelkészes gyülekezetben természetes módon jelennek meg. Ha igazán hívő lelkészek szolgálnak hitben nagykorú gyülekezetben, ez a sokszínűség sok áldást jelent. Pál intését jó megfogadnunk: „Ne bírálgassátok egymás nézeteit!”

Az ötféle funkció

„És ő (Isten) »adott« némelyeket apostolokul, másokat prófétákul, ismét másokat evangélistákul vagy pásztorokul és tanítókul, hogy felkészítse a szenteket a szolgálattal végzésére, Krisztus testének építésére.” (Ef 4,11–12)

Az apostol által megemlített öt funkció az egész keresztyén életre, így az istentiszteletre is kihatással van. Az igehirdető, illetve a liturgus az öt szolgálati ág valamelyikére kapott külön elhívást, jóllehet végezheti egyszerre mindegyiket. Vannak lelkészek, akik evangelizáló (ébresztő), mások pásztori (lelkigondozó), ismét mások inkább tanító (ismeretátadó) habitussal rendelkeznek. De ugyanígy az apostoli (gyülekezetalapító) és a prófétai (őrálló) szolgálat is más és más gyülekezeti szituációt feltételez. A gyülekezet lelkiállapotától függően kell egyik vagy másik szolgálati ágnak hangsúlyt kapnia az istentiszteleten is.

Az istentisztelet helye, tárgyi feltételei

Végül szót kell ejtenünk az istentisztelet „materiális” vonatkozásairól is. Nem mellesleg, hogyan érzik magukat a gyülekezet tagjai az istentiszteleten. Nem gondolom, hogy a templomnak olyan komfortosnak kell lennie, mint egy otthonnak. Nem az a fő cél, hogy kellemes élményben részesítsük az embereket, hanem az, hogy az evangélium minél jobb „hatásfokkal” eljuthasson hozzájuk. Ezt a túlzott kényelem éppúgy megakadályozhatja, mint a rideg körülmények. Alapvetően fontos, hogy legyen fűtés, és nem luxus a jó hangerősítő. Nincs bosszantóbb, mint plusz 10 fokban a prédikáció hangfoszlányait hallgatni húsz percen keresztül. Nem luxus a kényelmetlen padok helyett vagy mellett székek alkalmazása. Nem luxus a toalett a templomban vagy külön, de elérhető közelségben. Ha a jövőre tervezünk, akkor nem luxus a kisgyermekes családok részére kialakított sarok a templomban vagy a gyülekezeti helyiségben. Régi (főként műemlék) templomoknál nehéz változtatni az adottságokon, de az új templomok építésénél szakítani kell a merev hagyományokkal. Az igazán értelmetlen luxus az, ha egyfunkciós templomot építünk, melyet csak a hagyományos istentiszteletre használhatunk. (Bebetonozott oltárasztal és keresztelőkút, mozdíthatatlan padok stb.)

Nagyon fontos tudni, hogy a technika önmagában halott, csak lelkes, emberszerető és hozzáértő munkatársak által válik áldássá. A fiatalokat kifejezetten motiválja, ha részt vállalhatnak a technikai lebonyolításban. (Ne féljünk ezektől a kifejezésektől – nem teszik tönkre az istentisztelet emelkedettségét!) Gyülekezetünkben négytagú csapat végzi felváltva a hangosítás szolgálatát, két „templomgazda” látja el az egyházi teendőit, és ugyancsak fiatalok állítják össze számítógépen a kivetítendő szövegeket (énekek, textus, hirdetések stb.).

Újbort az új tömlőbe!

Lehangoló az a tudat, hogy a bejegyzett evangélikusoknak mindössze tíz százaléka jár az istentiszteletekre, a kilencven százalék nem érzi magát otthon a templomban.

Alaposan újra kell gondolnunk az egyházi élet minden területét! Ha nem tudunk változni és változtatni a sok évszázados, megmerevedett formáinkon, lassan a tartalom is elvész, ahogy Jézus figyelmeztet a jól ismert hasonlattal: *„Senki sem tölt új bort régi tömlőbe, mert az új bor szétrepesztené a tömlőt, és elfolyna, sőt a tömlő is tönkremenne.”* (Lk 5,37)

Ha nem akarjuk, hogy leépüljön az egyház, akkor nem elég renoválni a régit, építenünk kell az újat is. Ahogy mai templomaink nem a középkori katedrálisok mintájára épülnek, ugyanúgy az istentiszteletünk sem ragadhat meg a középkori liturgiánál. Ez nem jelenti azt, hogy a régi liturgiát le kell selejtezni, de igenis jelenti azt, hogy *korunk istentiszteleti formáját kötelesek vagyunk létrehozni!* A reformációi elv – „mindenkinek a maga anyanyelvén” – nemcsak a Biblia, de a liturgia „újrafordítását” is kötelezővé teszi a számunkra. Sok jó kísérlet van a különféle felekezetek, így az evangélikusság berkeiben is. Talán itt az ideje, hogy ezeket az istentiszteleti rendeket összegyűjtsük, használható formába öntsük, és ugyanolyan ráfordítással, mint a Liturgikus könyvet, kinyomtassuk és kézbe adjuk.

Három mellékletként szeretném közreadni a pestszentlőrinci gyülekezetben évek óta használt nagycsütörtöki úrvacsorai istentisztelet, a húsvét hajnali virrasztás és a tanévnyitó istentisztelet liturgiáját remélve, hogy mások is közkinccsé teszik a sajátjukat – hogy egymás hite által épüljünk.

„Járuljatok őhöz, mint élő kőhöz, amelyet az emberek ugyan megvetettek, amely azonban Isten előtt »kiválasztott és drága«; ti magatok is mint élő kövek épüljétek fel lelki házzá, szent papsággá, hogy lelki áldozatokat ajánljatok fel, amelyek kedvesek Istennek Jézus Krisztus által.” (1Pt 2,4–5)

1. melléklet

Élet kenyere

Nagycsütörtök

Ének: 312**Lelkész:** Az Atya, Fiú, Szentlélek nevében! Ámen**Énekkar:** *A keresztfához*

I.

Lelkész: *Amit most teszünk, azt Jézus Krisztus iránti szeretetünkéből tesszük. Hitünk titkát, a Krisztusban kapott bűnbocsánát evangéliumát meg nem érthetjük, de átélhetjük és boldogan vallhatjuk meg közös hitünket: Jézus Krisztust valljuk Úrnak mindennek felett! Őt dicsőítjük, Aki hozzánk is eljön, mint alázatos király!*

Liturgus: Amikor közeledtek Jeruzsálemhez, és Betfagéba, az Olajfák hegyéhez értek, Jézus elküldött két tanítványt, és ezt mondta nekik: „Menjetek az előttetek fekvő faluba, és ott mindjárt találtok egy megkötött szamarat a csikójával együtt: oldjátok el, és vezessétek hozzám. Ha valaki szól nektek valamit, mondjátok meg, hogy az Úrnak van szüksége rájuk, és azonnal elengedi azokat.” Mindez pedig azért történt, hogy beteljesedjék a próféta mondása: „Mondjátok meg Sion leányának: Íme, királyod jön hozzád, szelíden és szamáron ülve, igavonó állat csikóján.” A tanítványok elmentek, és úgy cselekedtek, ahogy Jézus parancsolta nekik: odavezették a szamarat a csikójával együtt, ráterítették felsőruhájukat, Jézus pedig ráült. A sokaság legnagyobb része az útra terítette felsőruháját, mások ágakat vagdaltak a fákról, és az útra szórták. Az előtte és utána menő sokaság pedig ezt kiáltotta: „Hozsánna a Dávid Fiának! Áldott, aki jön az Úr nevében! Hozsánna a magasságban.”

Énekkar: *Hozsánna*

II.

Lelkész: *Különös epizód az evangéliumban. Egy kétes múltú asszony megtisztult szívének pazarló szeretete csordul ki az illatos kenettel. Aki nem tudja, hogy egy bűnös megtérése mindennél nagyobb örömet jelent az Isten országában, az botránkozik. Jézus azt akarta, hogy mindenütt hirdessék ennek az asszonynak a tétét, hogy a mi szívünk is megteljen a megtért bűnösök hálás szeretetével.*

Liturgus: Amikor Jézus Betániában a leprás Simon házában volt, odament hozzá egy asszony, akinél egy alabástrom tartóban drága kenet volt, és ráöntötte az asztalnál ülő Jézus fejére. Amikor látták ezt a tanítványai, bosszankodtak, és ezt mondták: „Mire való ez a pazarlás? Hiszen el lehetett volna ezt adni sok pénzért, és azt a

szegényeknek juttatni.” Amikor Jézus észrevette, ezt kérdezte tőlük: „Miért bántjátok ezt az asszonyt? Hiszen jót tett velem, mert a szegények mindig veletek lesznek, de én nem leszek mindig veletek. Mert amikor ezt a kenetet a testemre öntötte, temetésemre készített elő. Bizony, mondom néktek, hogy bárhol hirdetik majd az evangéliumot az egész világon, amit ez az asszony tett, azt is elmondják majd az ő emlékezetére!”

Szóló: *Nincsen arra szó... (Mária Magdaléna éneke)*

III.

Liturgus: Elérkezett a kovásztalan kenyerek napja, amikor fel kellett áldozni a húsvéti báránynak. Jézus ekkor elküldte Pétert és Jánost ezt mondva: „Menjete el, és készítsétek el nekünk a húsvéti vacsorát, hogy megehessük.” Ők pedig ezt kérdezték tőle: „Mi a kívánságod, hol készítsük el?” Ő így válaszolt: „Amikor beértek a városba, szembejön veletek egy ember, aki egy korsó vizet visz; kövessétek őt abba a házba, amelybe bemegy, és mondjátok meg a ház gazdájának: a Mester ezt üzeni neked: hol van az a szállás, ahol tanítványaimmal együtt megehetem a húsvéti vacsorát? Ő mutat nektek majd egy nagy berendezett emeleti termet: ott készítsétek el.” Akkor elmentek, és mindent úgy találtak, amint előre megmondta nekik; és elkészítették a húsvéti vacsorát.

Ének: 309

IGEHIRDETÉS

(Jn 13,1–17) **Jel 19,6–9**

Lelkés: *Mi is készülünk méltóképpen az Úr asztalához! (Gyónási kérdések)*
Vallod-e..., Bánod-e..., Megbocsátottál-e..., Igyekezel-e..., Hiszed-e...

Gyülekezet: Vallom előtted, szent és igaz Isten, hogy vétkeztem ellened és embertársaim ellen gondolattal, szóval és cselekedettel. Sok jót elmulasztottam, sok rosszat elkövettem. Nem vagyok méltó kegyelmedre, méltó vagyok ítéletedre. Hozzád fordulok mégis, nincs más reménységem. Szent Fiadért, az Úr Jézus Krisztusért kérlek: légy hozzám irgalmas, és bocsásd meg bűnömet. Ámen.

Énekkar: *Szelíd szemed most...*

IV.

Liturgus: Amikor eljött az óra, asztalhoz telepedett az apostolokkal együtt, és ezt mondta nekik: „Vágyva vágytam arra, hogy szenvedésem előtt megegyem veletek ezt a húsvéti vacsorát. Mert mondom nektek, hogy többé nem eszem ebből a húsvéti vacsorából, amíg csak be nem teljesedik ez az Isten országában.” Azután vette a poharat, hálát adott, és ezt mondta: „Vegyétek, és osszátok el magatok között.

Mert mondom nektek, hogy nem iszom mostantól fogva a szőlőtő terméséből, amíg el nem jön az Isten országa.”

Lelkés: *Az Úr Jézus ezt mondta: „Vágyva vágytam arra, hogy szenvedésem előtt megegyem veletek ezt a húsvéti vacsorát.” – Ebből megérthetjük: Ő azért jött, hogy a bűnösöket megkeresse és megmentse. Bizonyosan tudjuk: Jézus leg-hőbb vágya, hogy a bűneinket megbocsáthassa.*

Ezért az Ő parancsa alapján mindazoknak, akik szívből bánják bűneiket, hirdetem bűneik bocsánatát, hogy oldozva legyenek a földön és a mennyben, az Atya, Fiú, Szentlélek nevében. Ámen

V.

Az Úr Jézus vette a kenyeret, hálát adott, megtörte és e szavakkal adta nekik: „Ez az én testem, amely tiérettetek adatik: ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.”

Szóolóének: *Ez az én testem...* – A kenyér kiosztása egy asztalnál ülve vagy állva

Hasonlóképpen vette a poharat is, miután megvacsoráztak, és ezt mondta: „E pohár az új szövetség az én vérem által, amely tiérettetek ontatik ki.”

Szólóének: *Vérem, amit kiontok...* – A kehely kiosztása

Lelkés: *Ezért valamennyiszer eszünk e kenyérből és iszunk e pohárból, az Úr halálát hirdetjük, míg visszajön, mert méltó a megöletett Bárány, hogy övé legyen az áldás és a tisztesség, a dicsőség és a hatalom örökkön-örökké. Ámen*

Liturgus: Így szólt Jézus: Íme, annak a keze, aki elárul engem, az enyémmel együtt van az asztalon. Mert az Emberfia elmegy ugyan, amint elrendeltetett, de jaj annak az embernek, aki elárulja őt. „Erre kérdezgetni kezdték egymástól, hogy ki lehet az közülük, aki ezt meg fogja tenni. Ezután versengés is támadt köztük arról, hogy ki a legnagyobb közöttük. Erre ő így felelt nekik: »A királyok uralkodnak népeiken, és akik hatalmuk alá hajtják őket, jótévknek hívatják magukat. Ti azonban ne így cselekedjétek, hanem aki a legnagyobb közöttetek, olyan legyen, mint a legkisebb, és aki vezet, olyan legyen, mint aki szolgál. Mert ki a nagyobb? Az, aki asztalnál ül, vagy aki szolgál? Ugye az, aki az asztalnál ül? Én pedig olyan vagyok közöttetek, mint aki szolgál.«”

VI.

Lelkés: *A tanítványok nem képesek fölfogni Jézus végtelen szeretetét és saját bűneik mélységét. Az úrvacsora asztalánál is saját érdemeiket bizonygatják. Minket is megkísért az önigazultság érzése, pedig naponta megtagadjuk és eláruljuk Őt. Nézzünk Jézusra, aki ártatlanul szenved: **miattunk, helyettünk, érettünk** – vegyük fel az Ő alázatát!*

Gyülekezeti ének: 418, 1. és 4. vers

Jézusom, ki bűnös lelkem / Megváltottad véreddel, / Kárhozattól óvtál engem, / Szegény szívem fogadd el! / Értem győztél a halálon. / Jóságodat sírig áldom. / Tettségedre hadd éljek, / Csak tebenned reméljek!

Hiszek, Uram, de erősíts, / Kétkelkednem, ó, ne hagyj; / Bűn, halál ellen bátoríts, / Üdvöm, gyámolom maradj! / Egyedül tebenned bízom, / S egykor téged, én Jézusom, / Ott, hol bánat nincs többé, / Láthatlak mindörökké.

VII.

Liturgus: Jézus így szólt: „Ti vagytok azok, akik megmaradtatok velem kísértéseimben, és én rátok hagyom a királyságot, ahogyan az én Atyám rám hagyta azt; hogy egyetek és igyatok az én asztalomnál az én országomban, és királyi székekbe ülve ítéljétek Izráel tizenkét törzsét.”

Lelkés: *Jézus vendégei voltunk – nem kevesebbet, önmagát szolgálta fel nekünk. Mielőtt asztalt bontanánk, Jézus így szól: „rátok hagyom a királyságot, ahogyan az én Atyám rám hagyta azt; hogy egyetek és igyatok az én asztalomnál az én országomban.” – Meghívás a mennyei asztalközösségbe, meghívás az örök fénybe. Az odavezető út még hosszú lehet, ezért kérjünk áldást Istenünktől, minden jó forrásától:*

A gyülekezet áldásra jön az oltárhoz.

Az áldás alatt ifjúsági énekek.

VIII.

Imádság, Miatyánk, áldás

Ének: 110

2. melléklet

Húsvéti virrasztás

Előkészületek:

- 5:30-kor a templomajtóban három gyertya ég... jel az érkezőknek.
- Az oltártérben fehér lepedő közepén a töviskoszorúban egy gyertya ég.
- 6 órakor az előtérben gyülekezünk, mindenkinek a kezébe adunk egy méceszt és a vállalkozóknak az olvasandó szöveget.
- Az énekeket lapokon kézbeadjuk vagy kivetítjük az oltártérben.

A kijelölt igéket és énekeket tíz állomáshelyen olvassuk és énekeljük, közben egyre közeledünk az oltárhoz. Minden állomáshelyen meggyújtunk egy méceszt vagy gyertyát, így egyre világosabb lesz. (Közben a nap is felkel és bevilágít az ablakon.)

Fiúk: Fájó magány és halál csöndje vár, sírod már bezár, nincs reménysugár.

Lányok: Bekenjük a testét illatos írral, messze űzünk minden gonosz hatalmat.

Szóló: Ha megtudnám, hogy Jézus mégis él...

(Részletek: Győri János Sámuel *Anastasis* című oratóriumából)

1. 1Móz 3,19

„Így szólt az Úristen az emberhez: Arcod verejtékével eszed a kenyeret, míg visszatérsz a földbe, mert abból vétettél. Bizony por vagy, és vissza fogsz térni a porba!”

Ének: *Kegyelemből léphetünk be...*

2. Préd 12,1–8

„Gondolj Teremtődre ifjúságod idején, míg el nem jönnek a rossz napok, és el nem érkeznek azok az évek, melyekről ezt mondod: nem szeretem őket! Míg el nem sötétedik a nap világa, meg a hold és a csillagok, és újra felhők nem érkeznek az eső után. Akkor reszketni fognak a ház őrizői, támolyognak az erős férfiak; megállnak az őrlő lányok, mert kevesen vannak, és elhomályosulnak az ablakon kinézők. Bezárulnak az utcára nyíló ajtók, elcsendesül a malom zúgása. Fölkelnek a madárszóra is, és elhalkul minden énekszó. Még egy kis emelkedőtől is félnek, és ijedeznek az úton. A mandulafa kivirágzik, a sáska nehezen vonszolja magát, és mit sem ér a fűszer, mert elmegy az ember örök otthonába, és az utcán körös-körül siratók járnak. Végül elszakad az ezüstkötél, összetörik az aranypohár, a korszó eltörik a forrásnál, és a kerék belezuhan a kútba. A por visszatér a földbe, olyan lesz, mint volt,

a lélek pedig visszatér Istenhez, aki adta. Igen nagy hiábavalóság, mondja a Prédikátor, minden hiábavalóság!”

Ének: *Szél sodorja...*

3. Zsolt 130,1–8

„Zarándokének. A mélységből kiáltok hozzád, URam! Uram, halld meg szavamat, füled legyen figyelmes könyörgő szavamra! Ha a bűnöket számon tartod, URam, Uram, ki marad meg akkor? De nálad van a bocsánat, ezért félnék téged. Várom az URat, várja a lelkem, és bízom ígéretében. Lelkem várja az Urat, jobban, mint az örök a reggelt, mint az örök a reggelt. Bízzál, Izráel, az ÚRban, mert az ÚRnál van a kegyelem, és gazdag ő, meg tud váltani. Meg is váltja Izráelt minden bűnéből.”

Ének: *A mélységből halld meg, Uram*

4. Jónás 2,3–10

„Ezt mondta: Nyomorúságomban az ÚRhoz kiáltottam, és ő meghallgatott engem. A halál torkából kiáltottam segítségért, és te meghallottad hangomat. Mélységbe dobtál, a tenger közepébe, és áradat vett körül. Minden habod és hullámod átcsapott fölöttem. Azt gondoltam, hogy eltaszítottál engem magad elől. Bárcsak újra megláthatnám szent templomodat! Már-már életemet fenyegette a víz, mélység és örvény vett körül, hínár fonódott a fejemre. Lesüllyedtem a hegyek alapjáig, örökre bezárult mögöttem a föld, de te kiemelted életemet a sírból, ó, URam, Istenem! Amikor elcsüggedt a lelkem, az ÚRra gondoltam, és imádságom eljutott hozzád, szent templomodba. Akik hitvány bálványokhoz ragaszkodnak, azok elhagyják jótevőjüket. De én hálaéneket zengve áldozok neked, és amit megfogadtam, teljesítem. Az ÚRtól jön a szabadulás!”

Ének: *Mint szarvas hús víz vízforrásra*

5. Jób 19,23–27

„Bárcsak leírnák szavaimat, bárcsak följegyeznék egy könyvbe, vas íróvesszővel és ólommal minden időkre kősziklába vésnék! Mert én tudom, hogy az én megváltóm él, és utoljára megáll a por fölött, s ha ez a bőröm lefoszlik is, testemben látom meg az Istent. Saját magam látom meg őt, tulajdon szemeim látják meg, nem más.”

Ének: *Jézus, hű Megváltó*

6. Ézs 53,3–10

„Megvetett volt, és emberektől elhagyatott, fájdalmak férfia, betegség ismerője. Eltakartuk arcunkat előle, megvetett volt, nem törődünk vele. Pedig a mi betegségekinket viselte, a mi fájdalmainkat hordozta. Mi meg azt gondoltuk, hogy Isten csapása sújtotta és kínozza. Pedig a mi vétkeink miatt kapott sebeket, bűneink miatt törtek össze. Ő bűnhődött, hogy nekünk békességünk legyen, az ő sebei árán gyógyul-

tunk meg. Mindnyájan tévelyegtünk, mint a juhok, mindenki a maga útját járta. De az ÚR őt sújtotta mindnyájunk bűnéért. Fogság és ítélet nélkül hurcolták el, de ki törődött azzal, hogy amikor kiirtják a földön élők közül, népe vétke miatt éri a büntetés?! A bűnösök közt adtak sírt neki, a gazdagok közé jutott halála után, bár nem követett el gonoszságot, és nem beszélt álnokul. Az ÚR akarata volt az, hogy betegség törje össze. De ha fel is áldozta magát jóvátételül, mégis meglátja utódait, sokáig él. Az ÚR akarata célhoz jut vele.”

Ének: *Magára vette szennyes ruhámat*

7. Mt 27,57–60

„Amikor beesteledett, eljött egy Arimátiából való gazdag ember, név szerint József, aki maga is tanítványa volt Jézusnak. Ez elment Pilátushoz, és elkérte Jézus testét. Erre Pilátus megparancsolta, hogy adják ki neki. József elvitte a testet, tiszta gyolcsba göngyöltte, és elhelyezte a maga új sírjába, amelyet a sziklába vágatott. A sír bejáratához egy nagy követ hengerített, és eltávozott.”

Szóólének: *Ó, síralom...*

ET RESURREXIT!

Húsvéti kórus (Kvartett: Krisztus a sírból feltámadt!)

8. Jn 20,1–10

„A hét első napján, korán reggel, amikor még sötét volt, a magdalai Mária odament a sírhoz, és látta, hogy a kő el van véve a sírbolt elől. Elfutott tehát, elment Simon Péterhez és a másik tanítványhoz, akit Jézus szeretett, és így szólt hozzájuk: »Elvitték az Urat a sírból, és nem tudjuk, hova tették!« Elindult tehát Péter és a másik tanítvány, és elmentek a sírhez. Együtt futott a kettő, de a másik tanítvány előrefutott, gyorsabban, mint Péter, és elsőnek ért a sírhez. Előrehajolt, és látta, hogy ott fekszenek a lepedők, de mégsem ment be. Nyomában megérkezett Simon Péter is, bement a sírba, és látta, hogy a leplek ott fekszenek, és hogy az a kendő, amely a fején volt, nem a lepleknél fekszik, hanem külön összegöngyölítve, egy másik helyen. Akkor bement a másik tanítvány is, aki elsőnek ért a sírhez, és látott, és hitt. Még nem értették ugyanis az Írást, hogy fel kell támadnia a halottak közül. A tanítványok ezután hazamentek.”

Ének: *Ó, én hiszek Jézusban!*

9. Jn 20,11–18

„Mária pedig a sírbolton kívül állt és sírt. Amint ott sírt, behajolt a sírboltba, és látta, hogy két angyal ül ott fehérben, ahol előbb Jézus teste feküdt; az egyik fejtől, a másik meg lábtól. Azok így szóltak hozzá: »Asszony, miért sírsz?« Ő ezt felelte nekik: »Mert elvitték az én Uramat, és nem tudom, hova tették.« Amikor ezt mond-

ta, hátrafordult, és látta, hogy Jézus ott áll, de nem ismerte fel, hogy Jézus az. Jézus így szólt hozzá: »Asszony, miért sírsz? Kit keresel?« Ő azt gondolta, hogy a kertész az, ezért így szólt hozzá: »Uram, ha te vitted el őt, mondd meg nekem, hova tetted, és én elhozom.« Jézus nevéen szólította: »Mária!« Ő megfordult, és így szólt hozzá héberül: »Rabbuni!« – ami azt jelenti: Mester. Jézus ezt mondta neki: »Ne érints engem, mert még nem mentem fel az Atyához, hanem menj az én testvéreimhez, és mondd meg nekik: Felmegyek az én Atyámhoz, és a ti Atyátokhoz, az én Istenemhez, és a ti Istenetekhez.« Elment a magdalai Mária, és hírül adta a tanítványoknak: »Láttam az Urat!«, és hogy ezeket mondta neki.”

Ének: *Kelj fel, Ielkem!*

10. 1Kor 15,53–57

„Mert e romlandó testnek romolhatatlanságba kell öltöznie, és e halandónak halhatatlanságba. Amikor pedig ez a halandó test halhatatlanságba öltözik, akkor teljesül be, ami meg van írva: »Teljes a diadal a halál fölött! Halál, hol a te diadalod? Halál, hol a te fullánkod?« A halál fullánkja a bűn, a bűn ereje pedig a törvény. De hála az Istennek, aki a diadalt adja nekünk a mi Urunk Jézus Krisztus által!”

Ének: *A keresztfánál...*

Köszöntés:

Lelkés: KRISZTUS FELTÁMADT!

Gyülekezet: KRISZTUS VALÓBAN FELTÁMADT!

Ezután közös reggelivel folytatódik az alkalom.

3. melléklet

Tanévnyitó istentisztelet

A **diákok** és a **pedagógusok** a **lelkészekkel** együtt vonulnak be. Különbféle tan-szereket hoznak magukkal (vonalzó, körző, kréta, könyv, füzet, írószerek stb.). Az oltárra, illetve mellé helyezik ezeket.

Ifjúsági ének: *Itt a perc...*

Ének: 93

Lelkész: Az Atya, Fiú, Szentlélek nevében.

Gyülekezet: Ámen

1. Gyermek: Örülök, amikor ezt mondják nekem: az Úr házába megyünk! Mi-lyen szép és gyönyörűsége, ha a testvérek egyetértésben élnek! Dicsérjétek az Urat, ti szolgálai, dicsérjétek, mert jó az Úr!

Zengjétek nevét, mert örökké tart szeretete!

Ifjúsági ének: *Teremts bennem*

2. Gyermek: Mennyei Atyám! Tudom, hogy szeretsz, én mégis megbántottalak bűneimmel, és társaimat sem szerettem igazán. Bocsásd meg bűneimet és teremts újjá Szentlelked erejével, az Úr Jézus Krisztusért. Ámen

Ifjúsági ének: *A mélyből hozzád száll*

3. Gyermek: Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen! Áldjuk ezért Istent énekekkel!

Ifjúsági ének: *Kegyelmed, Úr Jézus*

Lelkész – Lekció: 2Kor 3,4–9

HITVALLÁS

1. Fiatal: Hiszek a Teremtőben, aki bölcsen és szeretettel formálta meg a világot. Szépséggel ruházta fel a virágokat és gondoskodik minden élőlényről. Hiszek a mennyei Atyában, aki minden embert, engem is a vele való boldog közösségre teremtett. Nem hagyta, hogy bűnben vesszen el a világ, ezért Fiát küldte megváltásunkra.

Ének: *Hiszek a Teremtőben, a mindöröktől létezőben.* – Ámen

2. Fiatal: Hiszek Jézus Krisztusban, aki értünk emberré lett. Betöltötte a törvényt és meghirdette Isten bűnbocsátó kegyelmét. Ártatlanul szenvedett bűneink miatt, de kereszthalálával eltörölte vétkes tartozásunkat. Halálból való feltámadása által utat nyitott minden megtérőnek az üdvösségre. Most az Atyánál övé a dicsőség és a hatalom, hogy az idők végén ítéljen élők és holtak felett. Mindnyájan néki adunk számot életünkről.

Ének: *Hiszek a Megváltóban, Isten feltámadt Fiában.* – Ámen

3. Fiatal: Hiszek a Szentlélekben, akit az Úr küldött népéhez, aki által él az egyház és ma is hangzik az evangélium, aki ajándékaival gazdaggá teszi a szeretetben való szolgálatra Krisztus népét, aki világosságunk és reménységünk hitünk harcában az üdvösség eljöveteleig.

Ének: *Hiszek a Szentlélekben, hitet Ő ébreszt szívemben.* – Ámen

Ének: 275

IGEHIRDETÉS

Mk 7,31–37

Közös imádság (pedagógusok szolgálatával):

1. Urunk, Istenünk! Hálát adunk neked az anyaszentegyházért, gyermekeid közösségéért, az élet kenyeréért. Hála legyen Szentlelked munkájáért és a szeretetért, mellyel összekötöd azokat, akik tagjai a Te testednek! Őrizd meg egyházadat! – *Hallgass meg minket!*

Gyülekezet: *Hallgass meg minket, Úr Isten! Hallgass meg minket, Úr Isten!*

2. Könyörgünk ezért a világot, minden embertársunkért. Könyörgünk az anyagiak hiányától és bőségétől szenvedőkért. Könyörgünk az igazság érvényesüléséért hazánkban és szerte a világon. Láss meg, Urunk, minden nyomorúságot, vezesd békességre az emberiséget! Add a te békességedet a világnak! – *Hallgass meg minket!*

Gyülekezet: *Hallgass meg minket, Úr Isten! Hallgass meg minket, Úr Isten!*

3. Őrizd meg a gyermekeket, hogy zavartalanul boldogok lehessenek. Őrizd a fiatalokat, hogy megállhassanak a sokféle vonzás és kísértés között. Könyörülj azokon, akik a szenvedélyek rabságában égnek. Add áldásodat az előttünk levő tanévre, hogy szorgalmasan tanuljunk! Adj erőt és bölcsességet tanítóinknak, hogy az örök életre neveljék a rájuk bízottakat. Légy, Urunk, te magad pásztora népednek! – *Hallgass meg minket!*

Gyülekezet: *Hallgass meg minket, Úr Isten! Hallgass meg minket, Úr Isten!*

4. Végül kegyelmedbe ajánljuk magunkat, szeretteinket, barátainkat és ellenségeinket. Végezd el áldott munkádat e világban, készíts fel minket örök országod jövetelére. Adj erőt hitünk harcában, óvd a szeretet lángját szívünkben, éltesd a reménységet bennünk most és halálunk óráján. Jöjj, Urunk, és vígy országodba minket – Hallgass meg minket!

Gyülekezet: *Hallgass meg minket, Úr Isten! Hallgass meg minket, Úr Isten!*

Miatyánk, Himnusz, áldás

ÉNEK: 398

A diákok, gyerekek, úrvacsorázni nem kívánók kivonulnak.

Győri Gábor

*Sztehlo Gábor Evangélikus Általános Iskola
és Gimnázium, tanévnnyitó – 2011*

Istentiszteleti élet a bokortanyákban

Nem kis feladat gyülekezeteinkben az ó és az új egészséges egyensúlyát megőrizve az evangéliumot úgy hirdetni, hogy minél több embert, fiatalt és időset, egyedülállót és családosokat úgy érzünk el, hogy az üzenet valóban célba is jusson, mindenkít szíven találjon. Néhány éves szolgálati tapasztalatom alapján igyekszem papírra vetni, amit megtapasztalhattam. Biztos, hogy nem válik be mindig, mindenhol ugyanaz a recept. Ezért fontos, hogy állandóan az élő Úrra tekintsünk, az Ő akaratába belesimuljunk, az evangélium üzenetéhez hűen ragaszkodjunk, s mindeközben az emberek igényeit is szem előtt tartjuk, hogy életközelié váljon számukra az Istennel való hétköznapi megélt közösség. Ót és újat hogyan lehet a gyakorlatban megvalósítani? A kérdésnek eleget téve hadd számoljak be örömeimről és kudarcaimról egyaránt.

Néhány évvel ezelőtt helyezett ki dr. Fabiny Tamás, az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke Nyíregyháza városába, valamint a hozzá tartozó falvakba, bokortanyákba (Petőfi-tanya, Kálmánháza, Felsősim, Bálintbokor, Mandabokor) beosztott lelkésznek. Nagy örömmel kezdtem el a szolgálatot. Az istentisztelet tartalmi megéléséhez és külső kereteinek megértéséhez fontosnak tartom az előzmények rövid ismertetését.

Az istentisztelet látogatottsága nem volt túl magas, ugyanakkor minden településen volt valaki, akire lehetett számítani. Átlátható névjegyzék hiányában egy-egy gyülekezeti taggal nyakunkba vettük ezeket a településeket és házról házra járva kopogtattunk be mindenhova. Bő egy év alatt sikerült egy használható listát, adatbázist készíteni. 1015 gyülekezeti tagot írtunk össze az öt faluban. Így kezdtem megismerni az itt élőket. Az adatok felvétele több szempontból is fontos. Többek között így tudtam hívogatni az adott hónapban a születésnapjukat ünneplő gyülekezeti tagokat a családi istentiszteletre, melyen köszöntöttük őket. Fontosnak tartom, hogy amennyiben tehetem, személyesen vigyem el ezeket a meghívókat a címzetekhez, hiszen így egy év során végig tudom látogatni a gyülekezet minden egyes tagját. Volt, aki szerint postás szerepbe bújtam, de azért ez a feladat több annál, hiszen nem csak a postaládáig megyek, hanem a címzettig. Lehetőségem nyílt így rengeteg beszélgetésre, mely között volt nagyon mély, többórás, de volt igen felületes, kapuban lezajló is.

Volt alkalmam lucernapakolás közben megismerni embereket, építeni a gyülekezet közösségét, vagy disznóvágáson segítségre lenni egy-egy gyülekezeti tagnak. Fontosnak érzem, hogy a katedra mellett az emberek mindennapjaiban, a köztudatban is ott éljek. Velük sírjak és nevessek, ha kell, együtt fogjuk meg a villát, érez-

zék a segítő szándékot, s mindemellett a legfontosabb, hogy Jézus szeretetét, kegyelmét, bűnbocsátó szándékát tudjam hirdetni a személyes beszélgetések során. Tudjunk együtt imádkozni, beszélgetni, lelkigondozni. A cél mindig egy, az emberekhez elérő út lehet más és más.

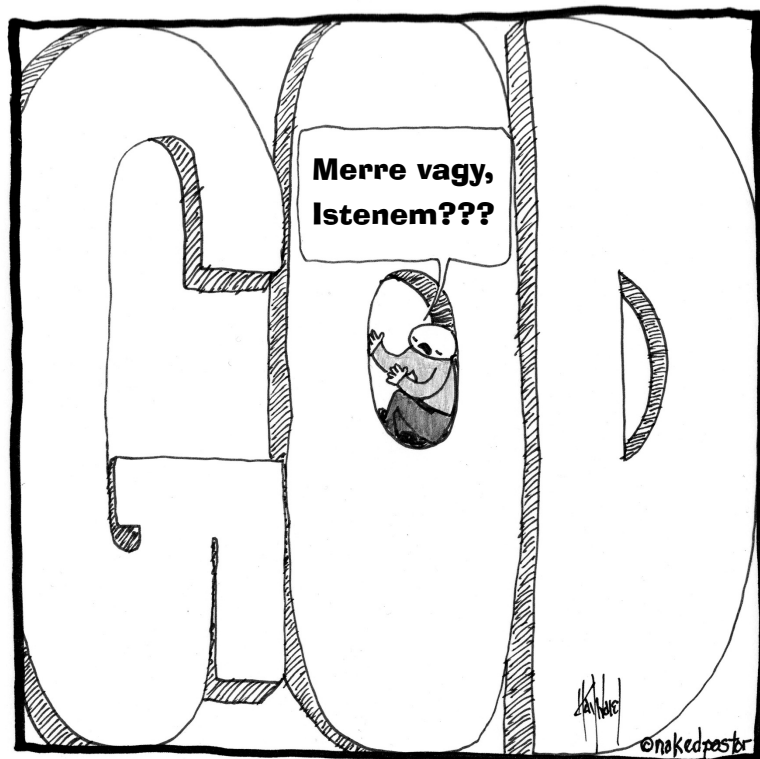
A születésnaposok köszöntésénél nem az ünnepen van a hangsúly, hanem a kapcsolódási ponton, a személyes találkozón, hogy érezzék, számon tartjuk őket, fontosak az Isten számára. A különböző településeken élő gyülekezeti tagok különbözőképpen fogadták ezt az új kezdeményezést. Volt, ahol a kezdeti lelkesedés alábbhagyott és van olyan hely, ahol a mai napig erős közösséggé kovácsolódik a gyülekezet. Ezen a helyen a meghívást, hála legyen Istennek, a legtöbb névjegyzékbe összeírt gyülekezeti tag elfogadja és eljön az istentiszteletre. A rengeteg látogatás, beszélgetés meghozza gyümölcsét, egyre többen nyitottak Isten felé, egyre többen látogatják az alkalmakat, így igény is lett ifjúsági órákra, az istentiszteletek sűrítésére, vasárnapi gyermek-istentiszteletre.

Itt nagyon sokan „gyökértelenül” kapcsolódtak be ezekbe a lelki alkalmakba, ezért a tradíció, a vallásos háttér ilyen értelemben nem volt jelen. Teljesen megújítva, de a hagyomány mezsgyéjén minden területen – természetesen nem az evangélium rovására – igyekeztünk családiasabbá, meghittebbé, közvetlenebbé, emberközelivé tenni alkalmainkat. Az istentisztelet menete természetesen megegyezik a hagyományos liturgiai menettel, ugyanakkor kibővítettük ezt különböző elemekkel, melyek lazítanak a hagyományos kereteken. Különösen a családi istentiszteleteken érezhető ez. Rendszeresen éneklünk modern zenei feldolgozásban (esőfa, zongora, hegedű, cselló, trombita stb.), a gyülekezeti énekeskönyv énekei mellett ifjúsági és régi tradicionális, ébredési – hallelujás – énekeket is. Igyekszünk laikusokat és fiatalokat egyaránt bevonni a liturgiába. Családi istentiszteleten a meghívottakat egy-egy evangéliumi füzetrel és igével ajándékozunk meg. Ezt követően köszöntjük az ünneplőket egy-egy verssel, szólóénekkal vagy zenei darabbal. Az istentisztelet menete, minden eleme (énekek, lekcio, igék stb.) projektorral kivetítve követhető, ezzel is segítve, hogy az egyes gazdag liturgiai elemeket a hívek jobban átéljék. Ezek természetesen mind csak eszközök, sohasem szabad nagyobb jelentőséget tulajdonítani nekik, mint amennyit valóban jelentenek.

Célszerű egyensúlyt teremteni, s különösen is arra kell figyelni, hogy az új elemek használata ne menjen az evangélium üzenetének rovására. Az „ó és új” jelenlétének egyszerre, egy időben van helye alkalmainkon. Nem egészséges az, ha csak az ó vagy csak az új elemekre koncentrálunk egy istentisztelet keretein belül. Úgy gondolom, mindkettő elengedhetetlen és létjogosultsága van, mert nagyon fontos a gyökereinkhez való ragaszkodás, ugyanakkor a változatlan mondanivalónkat a változó korban új elemek segítségével könnyebb az embereknek átadni. Sohasem az ó vagy az új váltja ki az összetörést, a megtérést, az újjászületést az emberek életében,

hanem az Ő Igéje és Lelke, Aki megérteti elveszettségünket, tehetetlenségünket bűneinkkel szemben és érezteti kegyelmét, bűnbocsánatát a bűnbánó felé. Ennek tükrében nem a tradíció, az úgynevezett „ó” tart meg bennünket a hitünkben, de nem is az „új” adja az ébredést, hanem egyedül az Isten, ha teret engedünk az életünkben számára, Aki az őt és az újat egyaránt felhasználja, hogy embereket elérjen, és új életet adjon.

Zsarnai Krisztián

Templomépítés

„Ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők.” (Zsolt 127,1)

Új templomszenteléseken és templomszentelési emlékünnepeken gyakran elhangzik a 127. zsoltár idézett mondata. De hogyan is kell érteni ezeket a szavakat, amikor a templom- és a gyülekezetépítés közötti összefüggésről gondolkodunk? Van-e szerepe az építésznek a gyülekezet növekedésében?

A válasz egyszerű: az építész templomot tervező tevékenysége nem több, mint bármi más szolgálat az egyházban, és minden ilyen szolgálat egyetlen célja az lehet, hogy segítsen befogadni a mindenhol és mindenekben jelenlevő kegyelmes Istent, és ennek lehetőségét megadjuk minél több hittestvérünknek, ezzel is növelve a gyülekezeti közösséget.

Vallásfilozófusok némelyike előszeretettel hangoztatja, hogy minden építés – kiemelten a templomé – az isteni teremtés megismétlése. Vagyis néhány filozófiai irányzat a templomokat különleges tulajdonságokkal ruházza fel, és az „Isten lakhelye” megnevezést átértelmezve a materiális világból kiemelt térnek tekinti azokat azzal, hogy maga a templom az oda belépő hívek lelkületét a zűrzavaros világból a rendezettségbe viszi. Ha ez így lenne, a tervező építész valami különös ajándékkal magáldott, embert meghaladó képességű alkotó lenne. Ezért veszélyes arról beszélni, hogy a templom a földet az éggel köti össze, mert sokan ennek tulajdonítják a kapcsolódást Isten és ember között.

A templom ember által alkotott tér, a benne összegyűlt hívőké, ahol lehetségesse válik, hogy ez a közösség találkozzon Jézus Krisztussal a Szentlélek által, a liturgia keretében elhangzó ige, imádság, ének és a szentségek kiszolgáltatása során. Belső tere ezt a találkozást kell, hogy szolgálja, természetesen az építészet, belsőépítészet eszközeivel megfogalmazott módon. És ezt a szándékot kell, hogy láttassa a templom külső megjelenése is, mert rendeltetésében egyedi az őt körülvevő egyéb épületekhez képest.

Hálát adok az Istennek, hogy tervezői pályám során több kisebb-nagyobb templomot és más, egyházunk céljait szolgáló épületet is tervezhettem. Fontosnak tartom, hogy az egyéb épületeket is említsem, hiszen azok is a gyülekezeti közösségek építését szolgálják. Az építész számára nem is a szakmai elismerés a legnagyobb öröm, hanem az az élmény, amit azok boldogsága okoz, akik birtokba, használatba vették az épületet. Ezt tapasztalom minden alkalommal, amikor találkozom a budahegyvidéki gyülekezet tagjaival a Kékgolyó utcában, Balatonfüreden Jenő bácsival és a presbiterekkel vagy a farkasréti kis kápolna híveivel, de Balatonszárszón

a Konferencia- és Missziói Otthon Lelkészakadémiájának hallgatóival vagy a nyáron ott pihenő lelkészcsaládokkal.

Meghatódva vettem kézhez a dr. Schulek Ágoston haláláról szóló értesítést, amely arról szól, hogy „a számára oly kedves budahegyvidéki evangélikus templomban veszünk tőle búcsút”. Tudom, hogy Ágoston szívéhez nem az épület, hanem a benne élő és a Szentlélek által vezetett gyülekezet volt közel.

A templomépítés – tapasztalatom szerint – megmozgatja a gyülekezetet, sőt a település más vallású lakóit is. Ezt tapasztalhattuk Zombán, ahol a lelkészt a katolikus hívek nevében adománnyal kereste fel a helyi plébános; Balatonfüreden az evangélikusokat templom hiányában befogadó református közösség sok imádsággal erősítette a templomot építő gyülekezetet; a budapesti XII. kerületi önkormányzat és egyházunk vezetése minden segítséget megadott, hogy a gyülekezet ötvenéves álma megvalósulhasson.

A rendszerváltást követő időkben több evangélikus templom épült. Egyesek az egyházi vezetés döntése alapján, de többségében a megerősödő gyülekezetek összefogása, áldozatos munkálkodása és határozott szándéka eredményezte a megvalósulást. Mindkét esetben a mai napig növekszik a templomba járók száma, de a gyülekezetek ott erősödtek, ahol az összefogás, az imádságban megfogalmazott kérés és szándék volt az építés előmozdítója. (Legszebb példa a budaörsi gyülekezet, ahol tapasztalhatjuk, hogy a Krähling János által tervezett templom gyülekezete hogyan erősödött lelkieken, hitében a szentelés óta, de említhetem az általam tervezett templomok közösségeit is.)

Mint ahogy a lakását is csinósítja a ház asszonya, úgy válik alapvető igényé, hogy a templom is méltó tere legyen a hívek egymással és Istennel való találkozásának. Ez alapvető elvárás az új templomot építőkkel szemben, de hasonló a helyzet a régiak rendben tartása esetén is. Az a gyülekezeti közösség, amelyben megvan az elegendő erő, gondját viseli templomának és a rábízott épületeknek. Sokan a gyülekezet erejének mércéjét az anyagi lehetőségeivel azonosítják, összefüggésbe hozva a lélekszámmal.

Valóban léteznek nagyon megfogyatkozott gyülekezetek, amelyek már nem képesek önmagukat – így templomukat sem – fenntartani, megújítani. Egész egyházunk mindenkit érintő felelőssége, hogy gondoskodjunk róluk. Azonban örömmel számolhatok be arról, hogy kerületi felügyelői minőségemben dr. Fabiny Tamás püspök úr kíséretében nagyon sok templomunk felújításának örömnepségén vehetek részt. Ez mégiscsak azt jelenti, hogy élő organizmus az egyházunk, mert az Úr Isten minden gyarlóságunk ellenére féltő, segítő szeretettel tekint ránk, Szentlelke megindítja lelkünket.

Luther Márton a Nagy kátéban, amikor a Hiszekegy harmadik hitágazatát magyarázza, így ír erről: „A Szentlélek eszköze az egyház... Mert először is külön gyülekezete van a világban. Ez az az anya, aki minden egyes keresztyént fogan és hor-

doz Isten igéje által, amelyet a Szentlélek jelent ki és terjeszt, amellyel megvilágosítja és lángra gyújtja a szíveket, hogy megértsék és befogadják az igét, csüngjenek rajta és ragaszkodjanak hozzá.”

Az elmúlt években több könyv és kiadvány jelent meg templomainkról. A kiváló minőségben készített könyvek művészi fotói kizárólag üres belső tereket mutatnak. A padokon gondosan elrendezett énekeskönyvek, az oltáron friss virágsokor látható. Csak a gyülekezet hiányzik, pedig anélkül halott, kövekből felépített ház csupán a templom.

Segítsen bennünket az Úr Isten, hogy ezek a padok megteljenek hívó testvéreinkkel, mint ahogy őseink megtöltötték azokat nemzedékről nemzedékre!

Benczúr László

Régi templomból újat

Túlléptem a 40. évfordulóját annak, hogy az Oxfordi Egyetem Építészeti Iskolájában végzett tanulmányaimat követően okleveles építészmérnök lettem. Nagyjából tizenöt év telhetett el ezt követően, mire megkaptam az első templom építésére szóló felkérésemet. Ez idő alatt hitben is növekedtem, és korai diákéveim templom-építészetéről alkotott, a templomot ikonikus építészeti üzenet hordozójaként látó elképzelései is szerencsésen átalakultak azzá a vággyá, hogy inkább olyan teret alkossak, amely a résztvevőket a közös istentiszteletre és áhítatra indítja. Mindezt tovább erősítette az a felismerés, hogy az egyház nem épület, hanem a gyülekezetet alkotó emberek közössége. A helyiség természete azonban nagy hatással lehet az istentisztelet légkörére, de kialakítása és működtetése együtt járhat bizonyos terhekkel is, amelyek az épület rendeltetészerű használatából és az azt alkotó anyagok felhasználási költségéből erednek.

Az elmúlt huszonöt évben az egyházi felkéréseim száma folyamatosan nőtt, amelyhez ugyancsak hozzáadódott a Yorki és Durhami Anglikán Egyházmegyéek mintegy húsz, valamint a Darlingtoni Metodista Kerület további templomaival kapcsolatos gondozási és karbantartási feladatok folyamatos felelőssége is. Ezeknek a templomoknak a nagyobb része az *általános műemlékvédelmi* besorolás két kategóriájának valamelyike alatt áll, vagy természetvédelmi területen helyezkedik el. Mindemellett nagy örömet jelentett számomra az is, amikor zöldmezős beruházásként tervezhettem templomot újonnan épült lakóövezetbe, viszont egyáltalán nem bánom, hogy az igen szigorú szabályok miatt komoly kihívást jelentő *kiemelt műemlékvédelmi* besorolású templomépület szerkezetének átalakítási feladataira ezidáig nem kaptam felkérést.

Az általános műemlékvédelmi besorolás alatt álló épületek átalakítása során folyamatosan az az elv vezérelt, hogy tiszteljem, amit a múlt ránk hagyott, őrizzem meg az eredeti szerkezetet, de különösképpen összpontosítsak az épület jövő számára való megőrzésére. Ezeknek az épületeknek a többsége sok-sok év alatt számos változtatáson, átépítésen és felújításon ment keresztül – ahogy a gyülekezetek változó szükségletei ezt megkívánták. A különböző módosítások gyakran a változás korának építészeti stílusát tükrözték, amelyek az épület karakterét kétségtelenül egyedülállóvá tették, azon néha rontva, de többnyire értéket adva hozzá. Az igazi szakértelem lényege, hogy az épület örökségével egy hullámhosszra hangolódva, de a változó istentiszteleti stílusoknak megfelelően, valamint a tér rugalmas átrendezhetőségén keresztül a felhasználás lehetőségeinek kiszélesítése mellett biztosítsa az épület gazdaságos működésének meghosszabbítását.

Nagyon sokszor kerülök abba a tipikusnak mondható vitahelyzetbe, amikor a gyülekezeti tanácsnak a padok megtartásáról vagy eltávolításáról kell döntenie. Szomorú, de ezek a viták nem ritkán belső szakadásokat eredményeznek. A valóság azonban az, hogy a régebbi templomokban a padok nem alkották az eredeti szerkezet részét, és ugyanez igaz számos hozzáépítésre is – amelyek érdekeseek ugyan, de az istentiszteleti hely központi részét általában érintetlenül hagyták.

Az elmúlt években az istentisztelet módja jelentősen változott, míg a részvétel folyamatosan csökkent. Az Anglikán Egyházban a gyülekezetekre nézve az azonos liturgiai forma használata már évek óta vitatéma, míg más felekezetekben a rugalmasság és variálhatóság jelenti a legnagyobb kihívást mind a hagyományos istentiszteleti rend, mind pedig az új igényeknek megfelelni vágyó épületátalakítások számára. Ezek a változások egyébként nem csupán az egyház, a felekezet, hanem az egyes templomok túlélése szempontjából is kulcsfontosságúak.

Az építkezéseket, amelyekben eddig építésként részt vehettem, olyan bátor kezdeményezésekként ismertem meg, amelyek során a gyülekezet a templom szerkezeti változtatásaiba azért vág bele, hogy az aktuális nehézségek megoldásából kifolyólag az istentiszteleti és hitélet fejlődjön, valamint a gyülekezet a külvilág irányába is hatékonyabban nyithasson. Mindez egyaránt igaz a Bondgate Metodista Gyülekezetre, és a Bishop Auckland Metodista Gyülekezetre. Mivel mindkét templom-épület az általános műemlékvédelmi szabályozás szigorúbb besorolásába tartozik, igen komoly tervezési feladatot jelentett, hogy az Angol Örökségvédelmi Hivatal és más, történelmi épületek megőrzésével foglalkozó állami testületek előírásainak is megfeleljen az átépítés.

Bondgate hagyományos metodista templomtér, patkó alakú karzattal, amely eredetileg 500 fő befogadására volt alkalmas. Ez egészült még ki egy nagyméretű gyülekezeti teremmel és számos kisebb-nagyobb helyiséggel. A templom Darlington (100 000-es város, Londontól 350 km-re, északra) pezsgő belvárosának közelében fekszik, azonban nagyon rányomta a bélyegét a gyülekezetre az a húsz éve tartó bizonytalanság, ami a város belső gyűrűjének befejezése miatt a környék legtöbb épületének lebontásához és a templom kétszintes gyülekezeti és közösségi helyé alakításához vezetett volna. A belső gyűrű utolsó szakaszának megépítését a város végleg elvetette, de a gyülekezet közben erejét vesztette és kezdett „előregedni” is. Egy új lelkész megválasztása azonban lánggra lobbantotta azt az elhatározást, hogy a gyülekezet élete megújuljon: a városközpont felé a kapcsolatot egy kávézón keresztül teremtettk meg, amely a tágasabbá alakított gyülekezeti teremben kapott helyet. Eltávolították az alsó szintről a padokat, helyükre székek kerültek: mindez bensőségebbé és rugalmasabbá tette az istentiszteleti teret. A karzatot megtartották és alkalmassá tették akár 300 fős hallgatóságot vonzó koncertek vagy egyéb rendezvények megtartására is. A kávéház, amelyben önkéntes felszolgálókat és fizetett szakácsokat alkalmaznak, a városközpont egyik legkedveltebb találkozóhelyévé fejlőd-

dött. A kávéházat a templomtól elválasztó áttetsző üvegfal egyfajta lelki környezetet teremt, ezáltal a beszélgetés, a csendesség vagy éppen az imádkozás lehetőségét. Ezzel párhuzamosan az épület egyéb létesítményeinek kihasználtsága is feléledt: számos, a külvilág felé nyitó szolgálati terület indult útjára a közösségen belül. A templomtér átalakításának részleteit nagy gonddal igazítottuk az épület műemlék státusához, azt maximálisan tiszteletben tartva.

A Bishop Auckland-i (25 000-es város, 12 km-re északra Darlingtontól) Közpon-ti Metodista Gyülekezet átalakítási munkálatai egy szomszédos gyülekezettel való összeolvadás eredményeként kerültek napirendre. Az összeolvadás felvetette az új gyülekezeti központ helyének meghatározását, amely vita során a gyülekezet irányító testületével együttesen egy összefoglalót készítettem konzultálva az önkormányzat fejlesztési osztályával és más, történelmi épületek védelmével foglalkozó hivatallal. Ezek közül egy – a műemlékvédelmi státusra való hivatkozással – különösen is ellenezte annak a szárnynak a megépítését, amely a templomtér és a gyülekezeti terem között alakított volna ki kapcsolatot. A javaslataim végül is megkapták a szükséges jóváhagyásokat, így megépülhetett ez a bizonyos, az épületbe betérők fogadására szolgáló szárny a hozzá tartozó termekkel. A konyha is átkerült a teljes létesítmény kiszolgálása szempontjából előnyösebb helyre, a templompadokat székek váltották fel, és a templombelső padlószintjét kiegyenlítették, hogy a tér rugalmasabb módon, különböző istentiszteleti formáknak, de akár koncerteknek is helyt tudjon adni. A kiegészítések során új mellékhelyiségeket alakítottak ki, az ifjúsági klub is helyet kapott, valamint az átalakított gyülekezeti teremhez tartozó megnövelt tárolókapacitás is az érdekelt csoportok igényeit szem előtt tartva készült el. A külső és belső átépítések részleteinek kidolgozása során ebben az esetben is nagy gondot fordítottunk a már létező épületelemekre. Kívülről ez elsősorban a fogadószárny bejárati homlokzatának tervezését, belülről pedig a templomtérben történt módosításokat jelenti. A bátor beruházás és az átalakítások elvégzése a gyülekezetek missziós és közösségi szellemét mindkét esetben nagymértékben előremozdította, amelyek így magasabb szinten váltak alkalmassá a XXI. századi keresztyén gyülekezeti élet és pasztoráció kihívásaira.

Malcolm R. Cundick

Hol lakik Isten?

A jeruzsálemi templom Titus császár általi lerombolása óta (Kr. u. 70) – bibliai értelemben – *nincs más templom, csak Jézus Krisztus teste, az élő hitű Krisztus-követő emberek családja, az egyház.* Ez az „épület” lényegét tekintve lelki (ige, ima, követés), nem pedig anyagi (kő, habarcs, kultikus tárgyak). Ezt a bibliai igazságot mindenkor ajánlatos tudatosítani, mert az ember hajlamos a legegyszerűbb és legszentebb dolgokból is istenpótlékot, bálványt formálni.

Jézus világosan beszélt a templom értelméről, céljáról és jövőjéről. Amikor meglátta a templomot, illetve a benne tevékenykedő gyülekezetet, megsiratta őket, mert a közösség tagjai nem ismerték fel a „meglátogatás idejét”. A templomot nem rendeltetésének megfelelően használták. Jeruzsálem, az egyházközpont próféta- és igeyilkossá lett. Vezetői a templomot búvóhelyül használták, elrejtőztek Isten és a megtérés elől, mint a zsákmányon osztozó rablók (lásd Mt 21,1–17).

A templomtisztítás megrázó eseménye után Jézus naponta megjelent az épületben. Bemutatta, hogyan lehet mégis „imádság háza” az annak készült hely; ugyanakkor megpróbétálta a leromboltatás tragédiáját. Végül a templom gazdájának fiát a főpap udvarában arcul ütötték, majd kidobták ebből az épületből is, mint korábban falujának zsinagógájából.

Jézus golgotai áldozatával fölöslegessé vált a templomban folyó kultusz. Azóta nincs szükség Isten kiengesztelésére, mert a Bárány áldozata végleg megnyitotta minden ember számára – a kettészakadt kárpit által – a szabad utat Istenhez, a kegyelem trónjához, a Szent jelenlétébe. Ezért az emberi szívnek kell templommá lennie, amelyben Isten lakik, szól, fedd, irányít, tanácsol, erőt ad, vigasztal. „*A Magasságos (...) nem emberkéz alkotásaiban lakik (...) Miféle házat építhetnél nekem...?*” – mondja az Úr (ApCsel 7,48–49). „*Higgy nekem, asszony, hogy eljön az óra, amikor nem is ezen a hegyen [értsd: Garizim], nem is Jeruzsálemben imádjátok az Atyát, (...) eljön az óra, és az most van, amikor az igazi imádói lélekben és igazságban imádják az Atyát...*” (Jn 4,21.23)

Minden hely szent, ahová Őt befogadják. „*Az utolsó napokban, így szól az Isten, kitöltök Lelkemből minden halandóra...*” (ApCsel 2,17) Az ígélet nem épületekről, hanem a személyes találkozásról szól: „*...ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben: ott vagyok közöttük.*” (Mt 18,20) Nem is engedte Isten megépíteni újra a jeruzsálemi templomot.

Az Újszövetség népe nem kőépületekben, „Isten házában”, félfogadási időben találkozik egy-egy órácskára az Örökkévalóval, hanem *szívében hordozza a Szentet.* Az evangélium szelleme szerint az épület csupán a tagok gyülekezésének, találkozá-

sának a helye. Az ige és a szentségek által Isten ilyenkor is beléphet az ember életébe, akár csak a Tisza-parton, egy börtönben vagy egy nyári konyhában...

Az őskeresztyénység az üldözések ellenére is dinamikus volt és gyarapodó. Templomai nem voltak; házaknál, természetben, később katakombákban találkoztak évszázadokon (!) át.

A konstantini fordulat államvallássá tette az új hitet. Hatalmas lendülettel indult a bazilikák építése, a római „basilica forensis”, a nagy tömegeket befogadó világi csarnokok mintájára. (A templom [*templum*] kifejezést a pogány isteneknek szentelt épületekre használták.) A császár kifejezett parancsára az épülő új templomoknak, bazilikáknak felül kellett múlniuk a császári Róma pompás épületeit. Sikerült, de feltehetjük a kérdést: Egyezik ez Jézus lelkületével?

Ebből a korszakból sok épület maradt ránk – különböző színvonalon, értékben, állapotban. Mély benyomást tett rám az, amit Assisiben láttam. Ferenc egyszerű, szép templomocskájára az utókor triumfáló egyháza ráépítette hatalmas, gazdag bazilikáját. Ezüsből készült, kivilágított tartóban meg lehet tekinteni a szelíd testvér szakadozott darócruháját. Vajon mit tenne Jézus és Francesco ezzel a sok ezüsttel, arannyal?

Itt két egyházfelfogás, két teológia áll szemben egymással. A jézusi, egyszerű, másokat hordozó, a világeért szenvedő közösség („*theologia crucis*” – a kereszt teológiája) a dicsőségért, gazdagságért élő és remegő farizeusi formátummal, vállalkozással („*theologia gloriae*” – a dicsőség teológiája) szemben: „*A tejet megittátok, a gyapjúval ruházkodtatok, a kövéret levágtátok, de a nyáját nem legeltettétek!*” (Ez 34,3)

Építészeti, kulturális szempontból lenyűgöző épületeket alkotott az egyház. Magam is sok ilyet láttam, gyönyörködtem bennük.

Teológiai alapon viszont gondom van templomaink egy részével, és ahogy korábban is jeleztem, az evangéliumi szellemmel, lelkeséggel nem mindig harmonizáló liturgiánkkal és megjelenésünkkel. Épületeink a jeruzsálemi templom szakadozottságát mintázzák: *előtér* (korábban az érdeklődő pogányoknak), *hajó* – a gyülekezet helye – és a „közvetítő és áldozó papság” számára elválasztott *szentély*. Ez nem felel meg az Újszövetség szellemének.

Szép és értékes épületeink mellett találhatunk sötét, kényelmetlen, hideg, gondozatlan, gicces berendezésű templomokat is. Új templomaink között is akadnak olyanok, amelyeknek alig vannak ablakai.

Néhány évvel ezelőtt Angliában egy mérnök megmutatta nekem az általa tervezett, illetve újraalakított, különböző felekezetek birtokában lévő templomokat, gyülekezeti épületegyütteseket. *Új templomai világosak, szépek, praktikusak, a közösségi összetartozást, családiasságot sugározzák.*

Általában nincsenek bennük rögzített padok, helyettük padlószőnyegen elhelyezett székeket használnak. A gyülekezet tagjai nemcsak frizurákat látnak hátulról,

hanem egymást is, a másikkban élő Krisztust. (Egyik új és építészetiileg csodás templomunkban nyolc méter magasan lévő Krisztus-szoborra irányítja a tervező a szemeket. A padok hátlapjai olyan magasak, hogy alig lehet látni az oltárteret. Ez is egy szemlélet, de Jézus nem felettünk lebeg, hanem bennünk él.)

A korábban épült templomokhoz szervesen kapcsolódó, a mai gyülekezeti életnek megfelelő közösségi helyiségeket alakított ki az angol tervező.

Mindenütt megtalálhatóak a *többfunkciójú termek*. Kis átrendezéssel a legkülönbözőbb programok bonyolíthatóak le bennük, mint például istentisztelet, bibliaóra, értekezlet, szeretetvendégség, istentisztelet utáni közösségépítő kávézás, esküvői vacsora, játékos foglalkozás gyermekeknek és fiataloknak. A helyiséghez konyha és vizesblokk kapcsolódik. Az ilyen terem padlózata könnyen tisztítható, és könnyűszerkezetes berendezése könnyen mozgatható, átrendezhető.

A nagy dómokban több helyen látni nívósan kialakított, gyermekfoglalkozásra alkalmassá tett részeket. Ahol csak lehet, bevezetik a fűtést, megfelelő világítást alakítanak ki, és székeket helyeznek el.

Most következő javaslataim egy része talán nem minden egyházközségünkben kivitelezhető, és azt sem gondolom, hogy mindenki el tudja fogadni őket, de megfontolásra ajánlom.

Templomaink tisztán tartása és részleges átalakítása nem csak anyagi kérdés.

Ma már elengedhetetlen, hogy az érdeklődők szépen elkészített *információs táblán* elolvashassák a legfontosabb adatokat: felekezet, alkalmapontjai, a lelkész és a felügyelő elérhetősége... Legyen mindenhol *iratterjesztés* (esetleg kölcsönző és ingyenesen elvehető kiadványok is), rendszeresen frissített *faliújság*, az alkalmon használható *énekeskönyv* és *Biblia*!

Ahol csak megoldható, be kell vezetni a fűtést, átalakítani a világítást, a padok helyett igényes, erős székeket elhelyezni, szőnyegpadlót teríteni! Ahol a padok „mozdíthatatlanok”, helyezzünk el rajtuk ízléses üllőpárnákat!

Az oltár és a szószék lehet, hogy kultúrkinccs, de kinézetük több helyen nem felel meg a fenti bibliai elveknek. A lelkész néhol meglepően érdekes díszletek közül, távolról beszél a sok esetben kicsi nyájnak. Készíttessünk ambótot (felolvasópult), ahonnan prédikálhatunk, de mások is imádkozhatnak, igét olvashatnak, megszólalhatnak!

Nem indokolható a lelkész oltártérben való „liturgikus forgása”; készíttessünk a berendezéssel harmonizáló asztalt, legyen a lelkész szemben a gyülekezettel, így jobban kifejezzük a közösséget! Művirág, műgyertya, gondozatlan asztal- és oltárkép, „inkvizíciós hatású” térdeplő és pad, igénytelen tárgyak ma már ne terheljék szolgálatunkat!

Végezetül figyeljünk Augustinusra: „Testvéreim, Isten egyháza mi magunk vagyunk. Ebben a világban épülünk, és a világ végén fogunk felszenteltetni. Az építés fáradsággal jár, a felszentelés viszont ujjongó örömet hoz. Tehát: szívetekben az

apostolok tanításából vessetek alapot, alázatból készítsétek a padlózatot, imádsággal és igaz beszéddel emeljétek falakká az üdvös tanítást, az Istenről szóló tanúságtétel legyen világító lámpás, oszlopként hordozzátok a betegeket, s mint a tető, oltalmazzátok a szegényeket, hogy mindörökre felszentelt templom lehessetek az ő bennetek lakása által!”

Szeverényi János

Az írás megjelent az Evangélikus Élet 2008/35. számában.

A gyermekek között

Gondolatok, tapasztalatok, ötletek

Minden keresztelezésnél elhangzik a gyermekek evangéliuma: „*Engedjétek hozzám jönni a kisgyermeket, és ne tiltsátok el tőlem őket, mert ilyeneké az Isten országa.*” (Mk 10,14) Lelkészként és gyakorló keresztyénként talán egyértelmű e mondat, de azon testvéreinknek, akikkel csak ritkán találkozunk, s akik csak kevésbé ismerik a Bibliát – úgy gondolom –, magyarázatra szorul. Hiszen mivel is kezdődik a mondat? „*Engedjétek!*” S hát nem ezt teszik-e, amikor elhozzák megkeresztelni gyermekeiket? De ez az engedés nem csupán a kötelesség lerovása?

Jézus igéjében arról is tanít, hogy „*aki hisz és megkeresztelkedik, üdvözülni fog, aki pedig nem hisz, elkárhozik*” (Mk 16,16). Bizony, kevés Jézushoz engedni a gyermekeket egy keresztelező alkalmából, szükséges ahhoz a folytatás. Ez pedig óriási energiát kíván lelkésztől, gyülekezettől, családtól (szülők, nagyszülők). A család részéről az odaszánást. Azt, hogy úgy osszam be az életemet, hogy mindig legyen időm Isten igéjének eleget tenni, azaz engedni, hozni a gyermeket templomba, hitoktatásra. És itt jön rögtön a gyülekezet, lelkész részéről való hatalmas felelősség: Hogyan tartom meg a megkeresztelt gyermeket?! S ezt ne érezze senki nagyképűségnek, hiszen tudom, hogy a növekedést Isten adja, de Pál is tudott arról, hogy a növekedést adó isteni munka ellenére óriási felelőssége van Isten népének, a tanítványnak, a lelkésznek. Mert a megtartáshoz nagyon sok ötlet, energia kell!

Talán az első és legfontosabb a számontartás. A személyes kapcsolat, lelkipásztori beszélgetés, megemlékezés a gyermek név-, illetve születésnapjáról, vagy a keresztelezésre emlékeztető alkalom szervezése, ahol mind a gyermekben, mind a szülőben egyre erőteljesebben tudatosodik, milyen nagy ajándékot is kapott a keresztségben.

A személyes kapcsolaton és az alkalmakra való hívogatáson túl fontos a babamama kör elindítása, illetve rendszeres tartása. Óriási lehetőség, hiszen az alkalmat tartó hamar látni fogja a hitélet területén való hiányosságokat, a téves gyereknevelést, és segíteni tud az ige fényében az anyukáknak és a gyermekeknek is. Biztassuk az anyákat, hogy Isten szava a legjobb gyermeknevelési könyv. Azaz sok más mellett ott kell legyen a Biblia. Sőt ezzel kellene kezdeni, s innen indulva elfogadni vagy elvetni gyermeknevelési elveket.

A következő lépcsőfok az istentisztelettel párhuzamos gyermekalkalom. Érdekes tendencia, hogy a szülők milyen nehezen hagyják magukra gyermekeiket a gyermekbibliakörön. Vagy együtt maradnak a templomban, vagy együtt mennek be a gyermekórára. Természetesen a két éven aluliaknak jó, ha ott van az édesanyjuk, de a bölcsődések és az óvodások már el tudnak szakadni szüleiktől. Így ki-ki a

maga nyelvén kaphatja az evangéliumot. Nagy kihívás a gyermekórárt tartó fiatalok, gyülekezeti tagok részére, hogy mennyire tudják érdekesen elmondani, megjeleníteni az aznapi igét a gyerekeknek. A tévé, számítógép érdekes képek, játékok özönével árasztja el őket. Szükséges, hogy valamilyen bevezető játékkal keltsük fel érdeklődésüket. Vonjuk be őket is, mutassunk képet, használjunk bábót, flanelt! Sokat énekeljünk, mert talán az ének marad meg bennük leginkább, illetve tanítsunk aranymondást is!

Mindezek fényében nemcsak gyermekbibliakört, hanem hittanórákat is tarthatunk. Egyet vegyünk nagyon komolyan: akár húszévi tapasztalattal is minden órára készülni kell! Minden alkalmat az egészséges izgalom meglétével kell átélnem, hogy nem kevesebbről, mint a gyermek örök életéről beszélhetek, hiszen minden órán közelebb és közelebb akarom vinni őt Jézushoz.

Fantasztikus alkalom a gyermekmunkában a havonkénti családi istentisztelet. Együtt kell, illetve lehet erre készülni, így közelebb kerül hozzájuk az istentisztelet fontossága, és ők is tevőleges részei lesznek annak. Ezt élem át még inkább karácsonykor, a nagyhéten, tanévzárón és -nyitón, anyák napján, melyek különösen is kiemelt alkalmak.

De talán a legnagyobb lendületet jelenthetik a gyermekek hitbeli fejlődésében a nyári, illetve évközi táborok. Ezeket nem mindig nekünk kell kitalálni, megoldani. Sok jó tábort szervez a Magyarországi Evangélikus Egyház Gyermekek- és Ifjúsági Osztálya (GYIO), a Magyarországi Keresztény Ifjúsági Egyesület (KIE), a Keresztény Önkéntesek Szövetsége az Ifjúságért (KÖSZI) – engedjük, küldjük oda a gyerekeket! Természetesen jó, ha mi is tudunk egy évben egy tábort szervezni, hiszen jobban megismerhetjük a gyerekeket és a szülőket. Sok ötletet kapunk ezekhez kerülési munkaprogramokból, kollégáktól, óvónőktől, tanároktól. Vegyük elő a GYIO által kiadott *Ötlettár* újságot, a Parakletos Könyvesház vagy a Vasárnapi Iskolai Szövetség (VISZ) által kiadott gyerekanyagokat! Sok ötletet kaphatnak kezdő lelkesek, gyermekmunkások Muntag Judit nénitől és Havasi Kálmán bácsitól. Isten áldja őket! Én sokat merítetek a Luther Kiadó hittankönyveiből, a Magassy-féle hittankönyvekből és a hozzá tartozó munkafüzetekből.

És az ötletek határa végtelen. Ki ehhez érzi közelebb magát, ki ahhoz, de olvassuk, forgassuk, használjuk ezeket! Fontos, jó és áldás fakad belőle!

Tamásy Tamásné

Kapcsolatok:

www.gyio.hu

www.kie.hu

www.koszi.net

www.parakletos.hu

www.visz.org

Vasárnap – családi istentisztelet

Gyülekezeteink többsége többféle lehetőséget kínál vasárnaponként a gyermekek részére. Egyes helyeken az istentisztelettel párhuzamosan gyermekbibliakört, más-hol kifejezetten gyermek-istentiszteletet tartanak. Kőszegi gyülekezetünkben több évtizede istentiszteletre hívják a gyermekeket vasárnaponként a harangok. Mára azonban ez egyértelműen családi istentiszteletté alakult, ami azt jelenti, hogy minden vasárnap ezen az alkalmon vesznek részt a kisebb és nagyobb gyermekes családok és persze a szülők nélkül érkező gyerekek is.

„A családi istentisztelet a gyülekezet egész közösségének istentiszteleti formája, amelyen különös figyelmet fordítunk a gyermekes családokra.” A Liturgikus könyv bevezetőjében olvassuk ezt a meghatározást, amely lényegretörően fogalmazza meg a családi istentisztelet jellegét.

A családi istentisztelet missziói lehetősége

A rendszerváltás elején sokan úgy próbálták a fiatal szülőket bevonni a gyülekezeti istentiszteleti életbe, hogy a hittanos gyerekek rendszerint szerepet kaptak abban. Sokfelé ez volt a családi istentisztelet. A szülők eljöttek megcsodálni gyermeküket, a lelkész pedig reménykedett abban, hogy talán megmozdul valami bennük, és felfedezik az utat a templomba. Napjainkban sokak tapasztalata lehet az, hogy e módszer nem működik, legalábbis nem úgy, mint régen. Jobb esetben a gyerek egyedül jön, rosszabb esetben – ígérete ellenére – el sem jön. Annyi rendezvényen, programon szerepelnek a gyerekek, hogy a szülők nem győzik idővel, erővel, de legfőképpen kedvvel, hogy mindenhol ott legyenek, ahol gyermekük kiáll középre verset mondani, énekelni.

Úgy tűnik, hogy ma nem a gyermek a „missziós eszköz”. A gyerekek megnyerése nincs egyenes arányban a szülőkével. Fordítva annál inkább így van, ha a szülők érintettjeivé válnak az evangéliumnak, sokkal könnyebb utat találni a gyerekek felé. Minden gyülekezet alapfeladata kell legyen, hogy megkeresse azokat az utakat, amelyen keresztül motiválni lehet a felnőtteket. Mert való igaz, hogy bár megdőlni látszik minden tekintély, a gyerekek mégiscsak a szülők példáján tájékozódnak. A gyerekeket nem lehet istentiszteletre küldeni, csak együtt menni lehet velük!

Van jó néhány gyülekezet, ahol heti rendszerességgel tartják a családi istentiszteletet. Egyházmegyénkben például Celldömölkön, Szombathelyen, Kőszegen. Elgondolkodtató a tény, hogy gyakran hasonló létszámú a hagyományos és a családi istentiszteleten részt vevők száma. Ez azt mutatja, hogy a fiatal családokban van

vágy az istentiszteletre, de olyan formában, időben, hosszúságban, amely jobban igazodik életük rendjéhez, mint a hagyományos templomi istentisztelet.

Mitől lehet vonzó a családi istentisztelet? Azt gondolom, akkor végzi jól a lelkész a munkáját, ha az örök evangéliumot képes olyan nyelven megszólaltatni, amit ma használnak az emberek. A családi istentisztelet összefüggésében ez azt jelenti, hogy azok a fiatal szülők, akik otthon törekednek meghitt, barátságos, felszabadult érzésre, joggal várják, hogy a gyülekezetben is ezt a légkört tapasztalják meg. A közvetlen forma, az oldottabb légkör, a közösség erősebb megélésének lehetősége, s az egyszerű, egyházi zsargontól mentes nyelvezet az eszköz arra, hogy a fiatalabb nemzedéknek segítségünk utat találni a gyülekezethez.

Szemponatok a családi istentiszteleten elhangzó prédikációhoz

Családi istentiszteleten érdemes törekedni a monologizálás helyett az interaktivitásra. Hézszer Gábor írja: A hallott információknak 20, a látott információknak 30, a hallott és egyidejűleg látott információknak 50, annak, amit ismételünk 70, s ami-ben aktívan részt veszünk, annak 90%-át jegyezzük meg.

Negyvenéves diplomás férfi jár hozzánk rendszeresen családi istentiszteletre öcsésével s annak három gyermekével. Amikor megkérdeztem tőle, miért nem a hagyományos istentiszteletre jár, ezt válaszolta: Ezt legalább értem.

A családi istentiszteletek prédikációi egy témát járnak körül, a megszokottnál több példa, szimbólum és aktivitás (nem kényszerű szereplés!) segítségével. Ami kísértés lehet, s amitől óvakodni kell, az a gügyögés és a gyermeked szemléltetés.

Lehet, hogy a hétköznapiakban lelkileg, szellemileg, fizikailag lestrapált felnőttek többet kapnak egy rövid, lényegre törő, egyszerű nyelvezetű igehirdetésen keresztül, mint egy alaposan kidolgozott, veretes, komoly koncentrációt igénylő prédikációból. A játékosság, a könnyedség, a vizualitás nem zárja ki a mély gondolatokat!

Szemponatok a családi istentisztelet liturgiájához

A liturgia fontos része a családi istentiszteletnek. Jó, ha a hagyományos evangélikus istentisztelet elemei megtalálhatók benne, illetve annak mentén építjük fel. Hiszen az alkalom nem gyerekbibliaóra, ahol énekek keretezik a tanítást. Az istentisztelet ünnep, s ennek megélésére segítjük a gyermekes családokat a liturgián keresztül is. Érdemes minél gazdagabb liturgiát használni – a követhetőség határán belül –, de erre is igaz az egyszerű, mai nyelven megfogalmazott imádság szükségessége s az érthető és énekelhető énekek használata. Mind az énekeskönyv, mind az ifjúsági énekfűzet énekei között akad olyan, amit inkább kerülünk, és előfordul olyan, amit használjunk. Legyen szempont, hogy olyan éneket válasszunk, amelynek szövege életközeli.

Ötletmerítés

Ahol havonta egyszer, esetleg évente néhány alkalommal van lehetőség családi istentisztelet tartani, ott egy munkatársi csapattal arra is van lehetőség, hogy a gyerekek vagy családok minden alkalommal valami, az istentisztelet témájához kapcsolódó, kézzelfogható ajándékot vigyenek haza.

Gyülekezetünkben, ahol hétről hétre van családi istentisztelet, ott ezt nem győzzük erővel, ötlettel, idővel, de arra törekszünk, hogy a kiemelkedőbb alkalmakkor az ajándék is hozzátartozzon az istentisztelethez (pl. tanévnyitó, tanévzáró, aratási hálaadó, adventi istentisztelet).

Az elmúlt évek gyülekezeti munkaprogramjaiban nagyon sok konkrét ötlettel, javaslattal, kidolgozott istentiszteleti formával találkozhattunk. Érdemes őket használni és segítségükkel új formákon gondolkodni, mert a családi istentisztelet a gyülekezetépítés egyik legfontosabb, jövőre koncentráció alkalma.

Baranyayné Rohn Erzsébet

Óvodai misszió

„Megölelte és kezét rájuk téve megáldotta őket.” (Mk 10,16)

Jézus Krisztus egyházát, a gyülekezetet egyedül Isten Szentlelkének munkája teremti. Az egyház minden szolgálatának alapja, a mi egyetlen feladatunk, küldetésünk az, hogy Krisztus missziói parancsának engedelmessé váljunk: *„Menjete el tehát, tegyete tanítvánná minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében, tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam nektek.”* (Mt 28,20)

Egyházunkban Isten mindent megelőző szeretetének kifejezésére a gyermekek-kereszttség van gyakorlatban. A szülők és keresztszülők a keresztelek alkalmával ígéretet tesznek arra, hogy „az evangélikus egyház segítségével gondoskodnak a gyermek hívő keresztyénné növekedéséről.” A tapasztalat azt mutatja, hogy az esetek többségében ez csak formáság, üres ígéret marad. A szülők és keresztszülők nem tudják vagy nem is akarják hitben nevelni a gyerekeket. A keresztséget nem követi a tanítás a családban, és ha csak iskoláskorban – esetleg csak konfirmanduskorban – próbálkozunk ezzel a gyülekezetben, sok esetben közömbösséget vagy elutasítást tapasztalunk. Egy-két évig talán sikerül tanítanunk a gyerekeket, de a hittanóra hamarosan bekerül a különórák sorába, aminél minden más fontosabb.

A tanítást, a gyermekért és a gyermekkel való imádkozást, Isten szeretetének megéreztetését a kicsinyekkel a születés pillanatától fogva a családban kell elkezdenni. Először ott tapasztalhatja a gyermek, hogy létezik egy jóságos és erős hatalom, akinek oltalmában van életünk, aki őt is, szüleit is körülveszi. A biztonság, a védettség élménye a szülők szeretetén keresztül közvetíti számára a tapasztalatot: Isten szeret engem, gondoskodik rólam és soha nem hagy egyedül.

Sajnos sok esetben nem számíthatunk arra, hogy a gyerekek valóban találkoznak otthon az evangélium üzenetével. Ezért legkésőbb óvodáskorban a gyülekezet szolgálata által kell megkezdeni a tanítást. Tévedés lenne azt gondolni, hogy az óvodások még kicsik, úgysem értenek semmit, elég csak játszani velük az ovis hittan keretében. Ellenkezőleg! Mint a szivacs a vizet, úgy szívják magukba – persze a maguk szintjén – mindazt, amit hallanak, főleg pedig látnak, de leginkább azt, amit átélnek. Mivel sok esetben ez a gyerekek első találkozása a keresztyénség üzenetével, nagyon fontos, hogy ez a találkozás életre szóló legyen. Úgy kell közvetítenünk az evangéliumot, Isten szeretetét, hogy senki ne menjen el a foglalkozásokról anélkül, hogy át ne élné: „Van mennyei Atyám, aki teremtője ennek a világnak. Ő szeret engem és törődik velem.” Krisztushoz való hűségünk megköveteli, hogy a legkisebbek között végzett szolgálat az egyház elsőrendű feladatai közé tartozzon.

A gyülekezetépítés szempontjából a következő lehetőségeket rejti magában az óvodai misszió:

- A gyerekeket a legfogékonyabb életkorban tudjuk megszólítani az evangélium üzenetével. Ez az életre szóló találkozás azt eredményezheti, hogy az iskolai hittanórákra is szívesen jár majd, és később bekapcsolódik a gyülekezet más alkalmai-
ba is.
- Találkozási lehetőséget kapunk ezáltal a szülőkkel, családokkal. Segítséget nyújthatunk nekik abban, hogy a keresztség alkalmával tett ígéretüket megtartsák, tanácsolhatjuk őket abban, hogy hogyan foglalkozhatnak otthon a gyerekekkel.
- A peremen élőket, kívülállókat is érik hatások a gyerekeken keresztül. Elmondják otthon, amit átéltek, hazaviszik a rajzokat, képeket, amiket készítenek. (Sokat elárul ebből az egyik óvodás megszólalása: „Én inkább itt az óvodában akarom tartani, amit csináltam, mert apa eldobta a keresztemet...”)
- Sokszor még az óvónőket is megszólítja az üzenet, velük is kialakul egy-egy beszélgetés.
- A foglalkozások az óvoda légkörére is jó hatással vannak.

Mindent összefoglalva: az óvodai foglalkozások megnyithatják a lehetőséget annak, hogy a gyerekeket és rajtuk keresztül a családokat elérjük, megszólítsuk és bevonjuk a gyülekezet életébe.

A célkitűzés tehát: Megkeresztelt és meg nem keresztelt, evangélikus és más felekezetű gyerekek életének megérintése az evangéliummal a legfogékonyabb életkorban.

Az elmúlt három évben két faluban, három csoportban, az idén már több mint hatvan gyerekkel foglalkozhattam óvodás hittan keretében. Ennek tapasztalatait azért foglalom össze az alábbiakban, mert másnak is adhat ötleteket mindaz, amire Isten fokozatosan elvezetett engem ebben a szolgálatban.

Több éven keresztül nem jutottam be az óvodába a következő indokkal: A szülők az iskolai tapasztalatok miatt nem akarják a katolikus gyerekeket óvodás hittanra járatni, ezért evangélikus hittant sem tarthatunk. Néhány év kihagyás után újra próbálkoztam. Felajánlottam a vezető óvónőnek, hogy felekezeti különbségre való tekintet nélkül szívesen foglalkoznék minden gyerekkel a nagycsoportban. Örömmel elfogadta, és egy év után azt kérték, hogy ne csak a nagyokkal, hanem a másik vegyes csoporttal is foglalkozzam. A szülőkkel úgy oldották meg a kérdést az óvónők, hogy kihirdették: óvodás hittan is lesz ezentúl, ha valamelyik szülő nem akarja ezeket a foglalkozásokat, jelezze ezt! Azt a gyereket egy óvónő kiviszi majd egy külön szobába a foglalkozás idejére. Ilyen kérés nem érkezett, tehát azóta kivétel nélkül minden gyerek részt vesz a foglalkozásokon... Az első lépés tehát: az óvónőket kell megnyerni az ügynek!

A foglalkozásokon kihasználhatjuk a következő adottságokat: az óvodáskorúak szeretik az utánzást, játékosan ennek segítségével sok mindent megtaníthatunk. Mondókákat szívesen tanulnak, és a kátémódszert is nagyszerűen alkalmazhatjuk az elmélyítésnél olyan kérdésekkel, amelyekre egyszavas válaszokat várunk. Ha van egy kis liturgiája a foglalkozásoknak, hamar megszokják, szeretik. Isten dicsőítésére, az imádásra képekkel, tárgyakkal, plüssállatokkal segíthetjük el a gyerekeket úgy, hogy először egyetlen mondatot ismételnék – pl. „köszönjük, Istenünk!”, „dicséerünk téged, Istenünk!” –, miközben a közbeeső gondolatokat együtt fogalmazzuk meg. (csak egyetlen példa: Mindenki kap egy plüssállatot, aminek a hangját utánozni fogja. „Amikor a méhecske zümmög, a kutya ugat... Istent dicséri, Istennek énekel.” Így játszunk el a 100. zsoltár 1. versét: „Vidáman énekelj az Úrnak te méhecske: züm-züm, te kutyas: vau-vau stb. ... Vidáman énekelj az Úrnak te egész föld”: egyszerre valamennyi „állat” megszólal...)

A tanítás, tapasztalás terén is végtelen a variációk, lehetőségek száma: fafigurák, babák, felállítható papírképek, színes kendők, tárgyak, mutogatás stb. A mozdulatokkal kísért egyszerű énekek, a színezés, kézimunkázás, a játék mind eszközök az elmélyítésben.

A lényeg: ne csak halljanak, hanem ÁTÉLJENEK, TAPASZTALJANAK a gyerekek valamit.

Az alábbi alkalmak jó lehetőséget nyújtanak a gyülekezet építésére éppúgy, mint a kívülállók felé végzett misszióra:

Ismerkedés a templommal

Lelkészi szolgálatom leghatalmasabb élményei közé tartoznak azok a pillanatok, amikor egy nagy csapat óvodás belép a templomba, és tágra nyílt szemekkel körülnéz, ámul, csodálkozik, kérdez...

Megemlékezés a keresztségünkről

Ez elsősorban az evangélikus gyerekek és családok számára tartott istentisztelet, de talán még az sem lehetetlen, hogy ökumenikus alkalommá bővüljön.

A pünkösdi istentiszteleten tartott hálaadást azzal kezdtük, hogy végiglátogatuk az elmúlt 10 évben megkeresztelt gyerekeket egy meghívóval, ami a szülőknek és keresztszülőknek szól:

„... éve annak, hogy ... a KERESZTSÉG szentségében részesült. Ezzel Isten megváltott, boldog életre, örök életre elhívott gyermeke lett. Ez az ajándék csak akkor lesz igazán az övé, ha HITTEL elfogadja. Ezért vállalták Önök a gyülekezetel együtt a felelősségét annak, hogy tanítják őt Isten ismeretére, segítenek neki abban, hogy hitre jusson. Ennek egyik része, hogy rendszeresen emlékeztetjük őt

arra, ami a keresztségben történt. Pünkösdi istentiszteletünkön az elmúlt években megkeresztelt gyermekeket újra Isten oltalmába ajánljuk, áldást kérünk számukra, és egy kis emlékekkel szeretnénk megajándékozni őket...

A gyerekek megáldását ezekkel a szavakkal vezettük be:

„Isten nagy családjának, az Egyháznak és gyülekezetünknek legkisebb tagjai azok, akiket az elmúlt években kereszteltünk meg. A keresztség által Isten örök életre elhívott gyermekei lettek, Krisztus keresztségének a jelét, a Szentlélek pecsétjét viselik magukon örökre. Boldog élettel, örök élettel akarja megajándékozni őket mennyei Atyánk. Most újra az Ő áldását kérjük rájuk.”

Elhangzott a névsor, és az édesanyák az oltárhoz hozták, illetve kísérték a gyermekeket, odatérdeltek velük. Az egyenkénti áldás így hangzott:

„Mennyei Atyánk! Vedd körül szereteteddel ...-t! Ajándékozz neki hitet és vezesd őt boldog életre!” A közös áldás az édesanyák és gyerekek felé szólt:

„Áldjon meg és oltalmazzon továbbra is titeket gyermekeitekkel együtt az Atya, Fiú, Szentlélek Isten! Ámen”

Ezek után a gyülekezet imádsága, hálaadása következett:

„Mennyei Atyánk! Megköszönjük neked ezeket a gyermekeket, akiket a víz és az ige által a szent keresztségben magadévá tettél. Megígérted nekik, hogy egész életükben velük leszel. Mivel te szereted őket, ők is szerethetnek másokat, nem kell önző módon csak magukra gondolniuk. Megbocsátasz nekik, ha valamit rosszul csinálnak, és segítesz, hogy újra megtalálják a jó utat. Kérünk, oltalmazd őket továbbra is szereteteiddel, családjukkal együtt! Tartsd meg mindnyájukat az örök életben a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme által! Ámen”

A konfirmandusok pünkösdi ünnepére utalva egy piros papírforgót készítettek a gyerekeknek, és megajándékoztuk őket egy emléklappal, amin az áldás névre szóló szövege volt, és egy „Uram, taníts minket imádkozni...” című gyermek-imádságoskönyvvel. (Húsvét második ünnepén a megkeresztelésük kerek évfordulóját ünneplő felnőttekért hasonló módon adtunk hálát.)

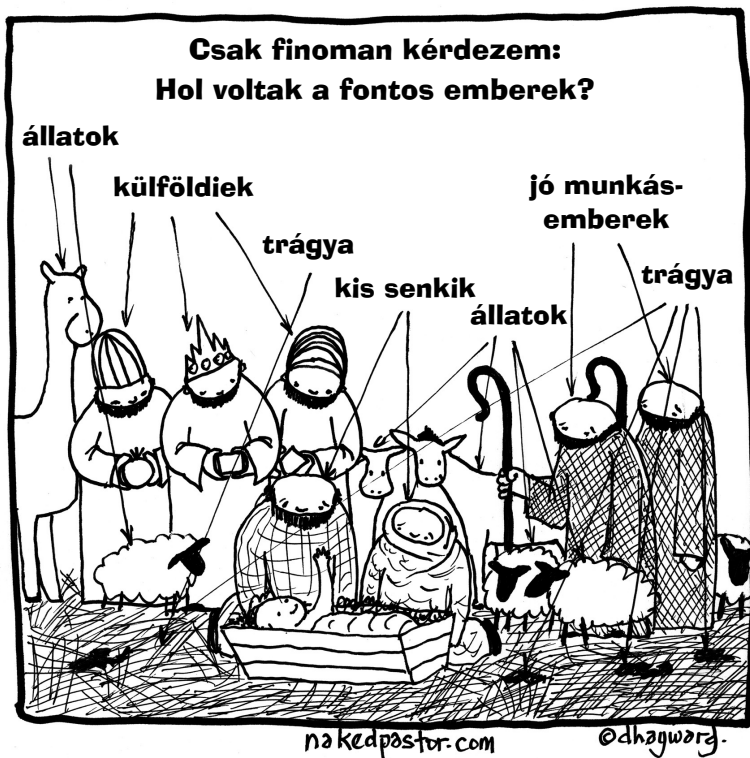
Óvodások szeretetvendégsége

Az óvodások hittanos tanévzáró alkalmát gyülekezeti alkalommá tehetjük. Ez annál könnyebben megoldható, minél több szülő és nagyszülő érintett közülünk. Összefoglalásként évzáró alkalmat hirdettünk meg. Az óvónők meghívták erre a szülőket, az istentiszteleten pedig az egész gyülekezet felé hangzott a hívás. Az asszonyok süteményt sütöttek a gyerekeknek, akik rajzaikkal, virággal köszönték ezt meg. Ezt az évzáró alkalmat arra használtuk fel, hogy a szülőknek és a gyülekezetnek is beszá-

moljunk arról, amit év közben „tanultak” a gyerekek. Bemutattuk eközben, hogyan zajlottak a foglalkozások. Nem titkolt cél volt, hogy az édesanyák, nagymamák indíttatást kapjanak arra, hogy a gyerekekkel ők is hasonló módon foglalkozzanak.

Az óvodások között végzett misszió, mely egyben az iskolai hitoktatás jó előkészítő alkalmá is lehet, nagyon fontos szolgálat. Isten Szentlelke fölhasználhatja arra, hogy általa is építse a gyülekezetet.

Dechertné Ferenczy Erzsébet

Konfirmáció

„Először lépek oltárodhoz...”

A gyülekezet konfirmációi szolgálatának végső célja az, hogy olyan fiatalokat neveljen, akik Krisztusnak, az életnek és a szolgálatnak elkötelezettjei. Akik ismerik Jézust, értik a kegyelmet, ismerik és egész életükön át tanulmányozzák a Bibliát, tudatában vannak saját értékeiknek és élnek azokkal, erkölcsi felelősséget vállalnak, készek a szolgálatra és a misszióra. Azt szeretnénk, ha a konfirmandusok eljutnának a következőkre:

- legyenek készek arra, hogy vallást tegyenek hitükről, és a maguk részéről megerősítsék, hogy elfogadják a keresztségben kapott kegyelmet
- nyitott szívvel fogadják Isten ajándékát az úrvacsorában
- a gyülekezet szeretetét tapasztalva aktívan kapcsolódjanak be a gyülekezeti életbe
- rendszeresen vegyenek részt az istentiszteleteken
- olvassák a Bibliát
- becsüljék meg az élet ajándékát és éljenek bölcsen vele
- tanuljanak meg törődni egymással, megbecsülni és támogatni egymást!

A módszerek újragondolása és az alábbi konfirmációs modell segítséget jelenthet a főnti célok elérésében és sok szempontból a gyülekezet épülését is szolgálhatja. A modell Rich Melheim, amerikai ifjúsági lelkész „Hit-inkubátor” nevű mozgalmának tapasztalataira épül, amely az elmúlt évtizedben megújította sok amerikai evangélikus gyülekezet, család és fiatal életét és sok lelkész szolgálatát.

A program abból indul ki, hogy a fiataloknak valami többre van szükségük, mint amit mi rendszerint adunk nekik. Nem programok, könyvek, káték kellene. Arra van szükségük, hogy átéljék Isten valóságát. Ezt pedig szörnyen nehéz tankönyvből megkapni, de személyes kapcsolatban át lehet élni. Nem tudunk versenyezni a televízióval, a számítógéppel, a médiával. De ezek sem tudnak versenyezni azal a meleg, személyes, szeretetteljes kapcsolattal, amit egy keresztyén felnőtt barát jelenthet a fiatal életében. Ez a hatékony konfirmációi szolgálat egyetlen kulcsa. Hagynunk kell, hogy a Lélek elhívjon, megvilágosítson és megszenteljen olyan felnőtteket, akik beállnak a szolgálatba, és személyes módon foglalkoznak a gyerekekkel. Mert a fiatalok „nem törődnek azzal, hogy mennyit tudunk, amíg meg nem tudják, hogy mennyire törődünk velük.”

Veszélyeztetett helyzetben vannak. Ahhoz, hogy elérjünk hozzájuk az evangélium ismeretével, előbb körül kell vennünk őket az evangélium szeretetével.

Az új konfirmációs rendszerben az alábbi hangsúlyeltolódásokat figyelhetjük meg:

	Hagyományos szempont	Új szempont
az elképzelés	fejtől fejjig	szívtől szívig
az alap	tankönyvek	az élet
a fő cél	információk	hitformálás, „lélekformálás”
oktatáselmélet	betáplálás	kibontakoztatás
közeg	osztály	közösség
a felelősség viselője	tanár/lelkész	a lelkész és a csoportvezetők
a tanár szerepe	előadó, oktató, információ- forrás, fegyelmező, prédikátor	a csapat koordinátora
tanítási módszer	előadás	a tapasztalás élménye (az érzékszervek bevonása, fizikai-érzelmi kapcsolatok teremtése)
a tanítás célja	kinyitni a könyvet	megnyitni a gyermeket
szolgálat	esetleges	a kis csoport közös élménye
lelkigondozás	esetleges	alapvető cél
Mi hozza őket vissza?	a tanár rátermettsége	baráti közösség

Gondoljuk végig: Mi az, amit már eddig is gyakoroltunk ebből szolgálatunkban? Miben lehetne még fejlődünk?

A módszerek újragondolása

Mire gondolhatunk a konfirmációs szolgálat megújításával kapcsolatban? Az alábbi három lehetőséget érdemes megfontolni:

1. Egyéni felkészítés a konfirmációra

Az individualizált oktatás számol a ténnyel, hogy nem egyszerre lesz minden konfirmandus érett és lelkileg felkészült a konfirmációra. A személyre szabott, egyéni felkészítés nagy lehetőségeket rejt magában. Néhány külföldi gyülekezet nagyszerű eredményeket ért el azzal, hogy egyenként vagy kis csoportokban konfirmálja azokat, akik felkészültek erre. A módszer nagy hátránya, hogy kimarad a közösségi élmény megtapasztalása.

2. „Mérőföldkövek”

Ha a csoportos konfirmáció mellett döntünk, tegyünk meg mindent annak érdekében, hogy még a látszatát is elkerüljük a „kikonfirmálásnak”! A konfirmáció nem a lezárása valaminek. Amennyiben mérőföldkönek tekintjük, vigyázzunk arra, hogy ne

egy, hanem öt-hat fontos mérföldkövet ünnepeljünk meg életükben, mint a keresztyén életút fontos állomásait.

Az első és legfontosabb kapcsolatteremtés a családdal a keresztelői oktatás ideje. Soha nem lesz alkalmasabb pillanat arra, hogy a szülőket, a családot megszólítsuk, mint a gyermek születése utáni néhány óra és nap. Látogassuk meg őket a kórházban vagy otthon, amilyen hamar csak lehet! Hozzuk tudomásukra, hogy számíthatnak a gyülekezetre gyermekük keresztyén nevelésében! Tudatosítsuk a szülőknél azt, hogy a kereszteléskor tett ígéret mit jelent! Hangsúlyozzuk, hogy gondoskodniuk kell az új élet lelki táplálásáról!

Amikor a gyermek elkezd járni a biblia- és hittanórákra, hívjuk meg újra a szülőket! Emlékeztessük őket arra az ígéretre, amit tettek gyermekük nevében! Ajánljuk nekik, hogy hozzák magukkal a keresztelési gyertyát (ha volt ilyen), és gyűjtsák meg, miközben újraolvassuk a keresztelési ígéretet, amit tettek.

Hívjuk meg a gyerekeket és a szülőket istentiszteletre akkor is, amikor átadjuk nekik az első Bibliájukat! Adhatunk mellé olyan vezérfonalat, ami segíti őket az otthoni bibliaolvasásban.

Hívjuk meg a szülőket és keresztszülőket a konfirmációi oktatás kezdetén, hogy imádkozzunk gyermekükért! Olvassuk el megint a kereszteléskor tett ígéretüket, és kötelezzék el újra magukat a gyermek iránt! Ezt az ígéretet a szülők úgy teljesíthetik, ha időnként részt vesznek a számukra tartott alkalmakon, fórumokon, szülő-gyerek találkozókon, családi programokon.

Maga a konfirmációi istentisztelet ne befejezés legyen, hanem egy a mérföldkövek közül. Ne szedjük ki a fiatalokból ígéretet arra nézve, hogy nagyobb szerepet és elkötelezettséget vállalnak a gyülekezet életében, ha ennek nem teremtettük meg a feltételeit, és nem készítettük elő őket a szolgálatra. A szolgálatokat jóval korábban kezdjük meg a gyülekezetben!

Az érettségi, a ballagás is olyan mérföldkő, amit a gyülekezetben is meg lehet ünnepelni. Legyen hitéletükben is döntő pont az, amikor úgymond kilépnek az életbe. Tartsunk áldó istentiszteletet a ballagás alkalmából! Hívjuk meg őket az oltárhoz kézzel tartott áldásra. Ismételjük meg a konfirmációi ígéretet, és biztassuk őket újra az elkötelezett keresztyén életre! Kívánjunk nekik jó utat, utána pedig tarthatunk szeretetvendégséget!

3. Kapcsolatok kiépítése

A fenti ötletek segíthetnek abban, hogy a fiatalok megmaradjanak a gyülekezetben. De egyik sem garantálja azt, hogy valóban létrejön a személyes találkozás Istennel életükben. Pedig a keresztyén élet lényege ez. A fiatalok egy hívő keresztyén szeretetén keresztül találkozhatnak Istennel. Egy olyan ember segíthet nekik ebben, aki éli, lélegzi, megjeleníti a feltámadott, élő Krisztust. Isten testté lett azért, hogy találkozhassunk vele. Istennek újra el kell jönnie testben. A mi testünkben. A fiatalok-

nak olyan felnőtt keresztyénre van szükségük, aki együtt imádkozik, játszik, örül és szomorkodik velük a serdülőkor nehézségei közepette. Ha van ilyen felnőtt barátjuk, aki vasárnaponként a templomban várja őket, hogy együtt vegyenek részt az istentiszteleten, ha tudják, hogy valakinek hiányozni fognak, valószínűbb, hogy megjelennek a konfirmációs istentisztelet utáni héten is. Ha ez a felnőtt fontos szerepet játszott az életükben, a barátság ereje „hit-inkubátorban” fogja tartani őket mindaddig, amíg a saját lábukra állnak. (Rich Melheim lelkész új konfirmációs szisztémája innen kapta a „hit-inkubátor” elnevezést.)

A megoldás kulcsa: a kapcsolat!

Jézus név szerint hívta el tanítványait és három évet töltött együtt velük. Velük volt otthonukban, meglátogatta őket „munkahelyükön”, elvitte őket halászni. Velük evett és ivott. Amikor az országot járta, magával vitte őket, munkába állította őket, a szeretet és az irgalmasság szolgálatát végeztette velük, általuk és néha ellenükre is. Minden, amit átéltek, tanítás volt. Mindenben Isten jelenlétét és hatalmát mutatta meg nekik. Azáltal tanultak, hogy hallottak, láttak, cselekedtek, egyszerűen együtt éltek Krisztussal.

Jézus sose oktatta őket úgy, hogy információkkal tömte volna tele a fejüket, vagy valakitől is megkövetelte volna, hogy csendben üljön és figyeljen, amikor nem volt kedve hozzá. A latin *educatio* egyik jelentése: kihúzni, kimerni, mint ahogy valaki a vizet húzza a kútból. Az emberekre az volt hatással, ahogyan Jézus kihívások elé állította őket, kérdezte őket, ahogyan a példázatokot elmondta, ahogyan gyógyított. Mindez része volt vonzásának. Az a készség, ahogyan szerette a szerethetetleneket, ahogyan megérintette az érinthetetleneket, ahogyan beléjük látott, a lelkük legmélyére, úgy megragadta az embereket, hogy készek voltak mindent otthagyni, és követni őt. Jézus személyisége ragadta meg őket. Az a tény, hogy Isten a barátjuk lett, aki letette az életet is értük, döntően megváltoztatta őket. Ha csak tanító és gyógyító lett volna, meghalt volna, az emberek sírtak volna, és mindenki hazament volna a temetés után. Az egész történet semmivé lett volna ezzel. De az a tény, hogy a barátjuk volt, olyan hatalmas motivációt jelentett számukra, hogy Lelke erejével elindultak megváltoztatni a világot. Ha Jézus él bennünk, és az ő szeretetével barátaivá válunk a fiataloknak, Isten újra meg újra megismételheti általunk ezt a csodát. Ha Jézusnak ez volt a módszere, hogy belépett az emberek életébe, barátjukká vált és magával vitte őket küldetése betöltése közben, annak van értelme, hogy mi is ugyanezt tegyük.

Ahhoz, hogy a fiatalokat elérjük, radikális változásra van szükség konfirmációs oktatásunkban. Nem információk közlésére, hanem kapcsolatok kialakítására. A konfirmációt nem tankönyvekre, tantermekre és előadásokra kell alapozni, hanem a kapcsolatteremtésre olyan felnőtt keresztyénekkal, akik néhány fiatallal együtt játszanak, imádkoznak, növekednek a Krisztusban.

Az új konfirmációs szolgálat célja

Megteremteni a szeretet és gondoskodás légkörét ahhoz, hogy megszólalhasson a szeretet üzenete. Lehetőséget teremteni arra, hogy Isten lelke egy életre szólóan megérintse a fiatalokat. A cél: tanítás és hitre hívás, lélekformálás. A cél: áldást és ajándékot közvetíteni a fiataloknak, családjaiknak és a gyülekezet közösségének. Az igazi tananyag nem csupán könyvekben van leírva, hanem két lábon jár a gyülekezetben. A ma élő szenteknek, Isten gyermekeinek hittörténete is megszólal a fiatalok előtt, mert ennek nagyobb ereje van, mint bármilyen információnak. És egy-egy keresztyén felnőtt, mentor bizonyágtétele, gondoskodó figyelme és szeretete az eszköz arra, hogy a fiatalok otthonra találjanak a gyülekezetben.

A módszer

A közösség kialakítása, a tanultak elmélyítése és a szolgálatok előkészítése kis csoportokban történik a mentorok vezetésével.

A mentor

A konfirmandusok között szolgáló hívő, felnőtt keresztyének feladata inkább a hitébresztés, lelkigondozás, mint a tanítás. Inkább arra koncentrálnak, hogy Isten szeretetét megéljék és megéreztesék, nem annyira arra, hogy beszéljenek róla. Az ő küldetésük, hogy a szeretet kontextusát biztosítsák az evangélium tartalma számára. Elsősorban nem tanítóként szolgálnak, hanem lelkigondozóként, szószólóként, mentorként, segítenek feldolgozni, megérteni, és életre váltani azt a tananyagot, amit a lelkész tanított.

A csoportvezető vagy mentor olyan személy, aki szereti Istent, szereti a gyerekeket és kész arra, hogy gondoskodó szeretettel vegyen körül öt-hat fiatal egy iskolaéven keresztül. Elkötelezi magát arra, hogy együtt tanuljon, imádkozzon, játszszone és szolgáljon a konfirmandusokkal. Nem a tanítás tartalmáért felelős, hanem azért, hogy segítsen megteremteni a személyes gondoskodásnak egy olyan légkörét, amelyben a kis csoportban együtt levő fiatalok hétről hétre meg tudják osztani egymással gondjaikat és örömeiket, együtt tudnak imádkozni és földolgozni azt az anyagot, amit tanultak.

Nem heti egyórás hitoktatókat kell keresnünk, hanem olyanokat, akik készek bekapcsolódni a fiatalok életébe. Akik készek elkötelezni magukat arra, hogy szeressenek, időt, energiát áldozzanak, elmenjenek iskolai vagy sportrendezvényekre, beszéljenek a szülőkkel, a keresztyén élet példái legyenek a fiatalok előtt. Nem tanárookra van szükség. Elkötelezett keresztyénekre, akik életük jelentős részét áldozzák erre az időre néhány fiatalnak Krisztus nevében. Ezeknek az embereknek a kiválasztása a legnehezebb és legfontosabb feladat. De a legtöbb, amit megtehetünk a gyerekekért. A gyülekezet leghűségesebb, legjobb, legodaadóbb embereit kell megkeresni. (Krisztus egyházának jövője mindig a legjobbat követeli!) Találhatunk ilye-

neket a hivatásos önkéntesek között. A legjobb vezetők közül néhány lehet, hogy a szülők közül fog kikerülni. Nem számít, hogy a vezető idős vagy fiatal. Olyan keresztényeket keresünk, akik készek odaszánni magukat arra, hogy döntő szerepet játsszanak néhány gyermek hitéletében.

A csoportvezetők havonkénti megbeszélése a lelkésszel lehetővé teszi a tanítási folyamat értékelését, a tapasztalatcserét, az információk áramlását és minden felmerülő kérdés megbeszélését.

A kis csoport

A kis csoport rendszerint egy felnőtt csoportvezetőből (vagy házaspárból, ha lehetséges), gyermekükből (ha lehetséges) és négy-öt másik gyerekből, konfirmandusból (lehetnek barátok, barátnők) áll. Ahol erre lehetőség van, jó, ha a csoportvezetők a szülők közül kerülnek ki. Hiszen a gyermekéért mindenre kész egy szülő, és szívesen vállal áldozatot, elkötelezettséget érte. Emellett a szülő-gyermek kapcsolatot csodálatosan elmélyítheti egy ilyen közösség. De ha erre nincs lehetőség, a gyülekezet hívó, elkötelezett tagjai is vállalhatják ezt a szolgálatot. Egy-két fiatal is segíthet az ifjúsági csoportból a gondoskodásban, a jelenetek, interjúk, poszterek készítésében, a szolgálati alkalmakban.

Jézusnak egy tizenkét fős kis csoportja volt. Mégis úgy tűnik időnként, hogy túl sok volt. Honnan gondoljuk, hogy mi többet elbírnak kamasz gyerekekből, mint amennyit Jézus elbírt felnőttekből? Jézusnak egy hároméves konfirmációs programja volt tizenkét tanulóval. A végén az egyik elárulta, a másik megtagadta, a többi elfutott, és hagyta meghalni őt.

Amikor nagy csoportban tanítunk, a csendesebb gyerekek gyakran elvesznek a tömegben. A gyerekek különleges szükségleteire legtöbbször nem tudunk figyelni. A hangosabb gyerekek minden figyelmet maguknak igényelnek. Egy kis csoportban mindenki jobban ismer mindenkit. A bizalom sokkal gyorsabban kialakul. Aki nincs ott, hiányzik a többinek. A felelősségvállalás nagyobb szerepet kap. Sokkal könnyebben alakul ki őszinte beszélgetés. Mivel minden feladatot közösen oldanak meg, a lassúbb, nehezebb felfogású gyerekek nem érzik kellemetlenül magukat, és nem kerülnek hátrányba.

A nagy csoportban nehéz fegyelmet tartani, nehéz a gyerekek figyelmét lekötni. Ebben a rendszerben a közös tanítás után a gyerekek elmennek a kis csoportokba, ahol változatos, kreatív módszerekkel földolgozzák a hallottakat.

Még kis gyülekezetekben is, ahol csak néhány fiatal van, érdemes például két-három fős kis csoportot kialakítani, mert a kis létszám sokkal személyesebb légkört, mélyebb beszélgetéseket eredményezhet. Másrészt reménység szerint ezek a gyerekek barátokat, barátnőket is fognak hozni, és máris nő a csoport létszáma.

A lelkész

A lelkész azt végzi, ami a legfontosabb feladat a konfirmációi oktatás során: az oktatást. Nem neki kell fegyvelmezni, nem neki kell földolgozni a megtanultakat az összes gyerekkel, nem neki kell megválaszolnia minden lelkigondozást igénylő kérdést, amely legalább minden ötödik gyerekben felmerül minden órán. Az ő feladata, hogy megtervezze és vezényelje azt a sokszínű együttest, amelyben a tanítás egésze hétről hétre összeáll.

A struktúra

Ez a konfirmációs rendszer négy alapvető oszlopon nyugszik: tanítás, imádság, szolgálat és játék. Minden hónapban rendszerint három tanítási óra van. Havi egy alkalom közösségi vagy szolgálati alkalom. Ezeknek a tartalmát a kis csoportok saját maguk választják ki a felkínált lehetőségek közül.

1. A tanítás

Az óra elején valamennyi konfirmandus együtt van a bevezetésnél és a tanításnál, amit a lelkész tart. A tanítást a csoportok beszámolója egészíti ki, akik a témával kapcsolatban szemléltető posztereket, jelenetet és interjút készítettek. Ezután a csoportok külön-külön félrevonulnak, megosztják egymással gondolataikat és örömeiket, földolgozzák a hallottakat, megtervezik a szolgálati és közösségi eseményeket. Az óra végén még egyszer összefoglalják a témát (közösén vagy kis csoportban), azután áldással bocsátják a gyerekeket újtjukra.

2. Az imádság

Az óráknak fontos része az imádság. A konfirmációi előkészítés egyik döntő része az, hogy az imádkozásban segítsük, vezessük, tanítsuk a fiatalokat. Lehet, hogy vannak, akik imádkozó családi háttérből jönnek, és van tapasztalatuk az imádsággal kapcsolatban, de valószínűleg olyanok is, akik számára új tapasztalat lesz az imádkozás.

Az imádság megszokott formái mellett az elmélkedés, meditáció is szerepet kaphat a konfirmációi előkészítésben. A fiatalok attól a pillanattól fogva, hogy megszólal reggel az ébresztőóra, egészen addig a pillanatig, míg le nem hunyják este a szemüket, körül vannak véve zajjal, lármával, hangos szóval és zenével. Hol és mikor, hogyan hallhatják meg Isten szelíd, csendes hangját ebben a fülsiketítő lármában? Használjuk a konfirmációi órákat arra is, hogy teremtünk alkalmakat az Isten előtti csendre, amelyben a Lélek megérinthei a fiatalok lelkét!

Emellett néhány külön alkalmat is tarthatunk, olyan imádságos istentiszteleteket, amelyeknek a meditáció és az imádság áll a középpontjában. Át is mehetünk ilyenkor a templomba, ezzel is kiemelve az óra hangsúlyos voltát, egyes alkalmakra meghívhatjuk a szülőket, keresztszülőket, nagyszülőket is.

A meditáció és a kontempláció régóta fontos szerepet játszik a keresztyénség imádságos gyakorlatában, és a gyerekeket is szeretnénk bevezetni ebbe. Lényege, hogy hitünk titkain elmélkedünk az Isten előtti csendben. Életre szóló ajándékot adunk a gyerekeknek azzal, ha a mai zaklatott, hangos, zajos világban megtanítjuk őket arra, hogy mit jelent elcsendesedni. Hogy szükségük van arra, hogy rendszeresen megte-remtsék maguk körül a csendet, a nyugalmat, olyan pillanatokat, amikor meg tudják hallani Isten csendes szavát, amikor a Lélek meg tudja érinteni szívüket.

Az elmélkedésnek sokféle formája van. Egyik lehetőség, hogy gondolatban egy sétát teszünk, képekben gondolkodunk, végighaladunk egy bizonyos vonalon. Közben eltölt bennünket a hála, tapasztaljuk, hogy együtt vagyunk Istennel. Egy másik lehetőség, hogy behelyezkedünk egy bibliai szereplő helyébe, gondolatban átéljük, amit ő átél, tapasztal. Az is lehet, hogy egyszerűen csak csendben vagyunk, megpróbálunk megszabadulni minden gondolattól, csak várunk, csak hallgatunk, csak figyelünk Isten hangjára.

A meditatív imádságot használhatjuk az órák befejező részében a tanultak elmélyítésére is. Nem könnyű a megfelelő légkört, a csendet megteremteni, és inkább csak kisebb csoportokban elképzelhető ez, de ahol a készség megvan erre a fiatalokban, némi gyakorlás után sikerülni fog.

3. A szolgálat

Miért van szükség arra, hogy egy konfirmációi programba beleépítsük a közösségi élményeket és a szolgálati alkalmakat? A kérdésre adott válaszuk fogja meghatározni, hogy milyen jelentőséget tulajdonítunk ezeknek az alkalmaknak. A válasz pedig hitünk lényegével függ össze. A keresztyén hit nemcsak egy része, kis szelete az életünknek, hanem egész lényünket, életünk minden területét meghatározó életforma. Az egész embert, a teljes embert betölti, és közösségben lehet csak megélni. Számunkra, evangélikus keresztyének számára hitünk és életünk lényege Isten kegyelme. Mielőtt tudtuk volna, mielőtt döntöttünk vagy bármit is tettünk volna, Isten ismert, kiválasztott minket, és Jézust halálba adta értünk. Ez az igazság a szíve keresztyén hitünknek és mindaz, amit teszünk, mondunk, amit az életünk jelent, mind ettől függ. Isten teremtett világában mindnyájan felelősséggel tartozunk. Isten minket, életet nyert gyermekeit használ fel arra, hogy ebben a világban az életet munkálja. Egymásra bízott minket Isten, és ránk bízta a világot. Hitünkéből egyenesen következik, hogy Isten iránti hálánkat a szeretet cselekedeteivel fejezzük ki.

A konfirmációi oktatás egyik célja, hogy a fiatalokat beépítse a gyülekezet közösségébe. Igazi közösségformáló ereje pedig a közös élményeknek van, és a gyülekezetbe csak az épül be igazán, aki szolgál is. Isten országában mindenkinek megvan a maga szolgálata. Ennek felismerése és vállalása nélkül a hit halott.

4. Közösségi alkalom, játék

Évente néhány alkalmat (ezek közül egyik a legelső óra) kifejezetten a közösség építésének szentelünk. Ezeknek lényege a bizalom kiépítése, egészséges viszony, jó hangulat, megfelelő légkör teremtése a csoport tagjai és csoportvezetőjük között. A legelső alkalom nagyrészt ismerkedéssel telik, a többi (közös kirándulás, játék, film megtekintése valamelyik családnál stb.) a csoport saját döntése szerint alakul.

Év elején jó lehetőség az ismerkedésre a kirándulások, egy-két napos csendesnapok mellett a *konfirmandusok éjszakája*. Ha a helyi adottságok lehetővé teszik, meghívhatjuk a fiatalokat egy közös éjszakára a gyülekezeti terembe. Este közös vacsorával, beszélgetéssel, játékkal kezdünk (pl. egy szombat estén), majd egy közös séta után hálózsákban alszunk. Másnap reggeli után együtt veszünk részt az istentiszteleten, és kirándulással fejezzük be az együttlétet.

Jó, ha év elején szeretetvendégséget is tudunk tartani a konfirmandusok családjának. Ezen az együttléten a szülőkkel is ismertethetjük a célkitűzéseinket, kérhetjük segítségüket és elmondhatjuk, hogy mit várunk a fiataloktól és tőlük az előkészítés ideje alatt.

A lelkipozítás

Az fenti struktúrának az a célja, hogy a ma olyan sok veszélynek kitett serdülő fiatalokat a szeretetnek, oltalomnak és gondoskodásnak olyan légkörével vegyük körül, hogy abból megérezzék: a gyülekezetben, Isten közelében a legjobb helyen vannak, és életükhöz itt kaphatnak egyedül igazi segítséget. A konfirmáció az élet szolgálata, *életmentés, szívatültetés*. Az élet igazi célját, értelmét akarjuk megmutatni a ráncbízottaknak. Isten szeretete emberek közvetítésével jut el hozzánk. A csoportvezetők szolgálata az, hogy személyes törődésükkel, gondoskodásukkal minden egyes fiatal számára olyan környezetet teremtsenek, amelyben a hitoktatás, a szolgálat, a közösség, az istentisztelet, egymás kölcsönös támogatása hitük és életük természetes részévé válhat.

Általában a lelkésznek nincs saját csoportja, hanem helyettesítés, illetve rendszeres látogatás révén mindegyik kis csoport munkájával megismerkedik. Tulajdonképpen neki nehezebb személyes kapcsolatot kialakítani a gyerekekkel, hiszen rendszerint csak a nagy csoportban találkozik velük. Ezért jó, ha az előkészítés folyamán négy szemközti személyes beszélgetésekre is alkalmat teremt. Legkésőbb a konfirmáció előtti időszakban, egy külön időpontban, jó, ha egyenként elbeszélget a gyerekekkel. Ezek a lelkipásztori beszélgetések segíthetnek abban, hogy a fiatalok tudatos döntést hozzanak, és tapasztalják azt, hogy lelkészükhöz később is bármikor bizalommal fordulhatnak.

Dechertné Ferenczy Erzsébet

Ifjúsági munka

*„Ámulnak ők és fölnevetnek,
előre néznek, hátra néznek,
és visszafordulnak tünődve,
mert még nem értik az egészet.”*

(Kosztolányi Dezső: Ének a fiatalokról – részlet)

„Az ifjakat ugyanígy intsd, hogy legyenek józanok mindenben; te magad légy példaképük a jó cselekedetekben, mutass nekik a tanításban romlatlanságot és komolyságot, beszéded legyen feddhetetlen és egészséges, hogy megszégyenüljön az ellenfél, mivel semmi rosszat sem tud mondani rólunk.” (Tit 2,6–8)

Az elmúlt időszakban nagy hangsúly került az ifjúsági munkára. Ennek több oka is van. Látjuk azt, hogy a húsz éve lezáródott rendszerben erősen korlátozva volt az egyház és a gyülekezet. A templomok falai közé szorult a gyülekezeti munka, és csak a különlegesen bátor emberek mertek kilépni a szűk keretkből. S emellett a családokban megélt kegyesség, mint amely a hit és a hagyomány továbbadásának a legközvetlenebb lehetősége is, gellert kapott. Hisz az ideológiai és politikai nyomás nagyon sok szülőt elbizonytalanított.

Nem véletlen tehát, hogy az 1970-es évek végén és az 1980-as évek elején, a legvidámabb barakk evangélikus egyházában is elindult valami az ifjúsági munka területén új kezdeményezések és új lehetőségek.

Mivel komoly meggyőződésem, hogy az egyház a gyülekezeteiben él, ezért a legizgalmasabb kérdésnek azt tartom, hogy a gyülekezeti ifjúsági munkát miként tudjuk megerősíteni, miként lesz a gyülekezetépítés, a jövőtervezés, a stratégia fontos eleme a gyülekezeti ifjúsági munka. S bár a gyülekezeti életre egyre inkább jellemző lesz a rétegalkalmak sokszínűsége, látni kell, hogy a „rétegek” egymás nélkül nem létezhetnek, ezért csak úgy lehet az ifjúsági munkát tervezni és megvalósítani, hogy közben a szemünk előtt látjuk a teljes gyülekezetet.

Input

A gyülekezeti ifjúsági munka nem létezik előzmény nélkül. Tapasztalhatjuk, hogy ahol a gyermekmunka vagy a kisgyermekes családok között végzett szolgálat jól működik, ott gördülékenyebben alakulnak az ifjúsági közösségek, és elevenebb az ifjúsági élet is. Mert aki kisgyermekes szülőként vagy kisiskolás gyermekként belekóstolt abba, hogy jó a gyülekezet közösségébe tartozni, és élő, baráti és ebből faka-

dóan segítő kapcsolatai születnek, s aki ráérez annak az ízére is, hogy Krisztus útján járva milyen többletajándékokban van része az embernek és a közösségnek, az a lázadást hozó életszakaszában sem feledkezik meg teljesen arról, hogy hol voltak áldások az életében. Ezért a gyülekezetépítés területén a két munkaterületet nem választhatjuk el egymástól. A gyermekmunkában meg kell, hogy jelenjenek a fiatalok, prezentálva azt, hogy a konfirmáció nem a gyülekezeti tagság vége. S ezért kell, hogy már a hittanos csapatok is lássanak valamit abból, hogy a gyülekezetben van ifjúsági kör, közösség és közös szolgálat.

Erre több lehetőség van: nyáron a többgenerációs ifjúsági és hittantábor jó segítséget adhat ehhez. Évek óta úgy szervezzük a táborainkat, hogy azokon belül nem csak korosztályi foglalkozás van, hanem minden résztvevő tagja egy „családnak” is, amelyben a 17-18 év körüli fiatalok a családfők, és az ő vezetésükkel vesznek részt a kisebbek a különféle feladatok elvégzésében és a vetélkedőkben. Az idei évben már az érettségi után lévő fiataljaink mentorként komoly segítséget vállaltak a tábor szervezésében és lebonyolításában.

De a munkaév során is nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy a gyermekmunka és az ifjúsági munka között ne legyen áttörhetetlen fal. Ennek köszönhetően már több fiatal aktívan részt vállal a gyermekfoglalkozások vezetésében is. De ami ennél fontosabb, hogy a fiatalok példája, lelkesedése szinte vonzza a konfirmandus korosztályt az ifjúsági körbe.

Output

Az ifjúsági munka átmeneti feladat. Az fiatalság múltékonny. Éppen ezért a gyülekezetépítés szempontjából figyelni kell arra, hogy milyen outputot biztosít a gyülekezeti közösség a „kiöregedő” ifjúságnak. Vannak szomorú tapasztalataim azzal kapcsolatban (s itt a személyes felelősségemet sem akarom titkolni!), hogy ifjúsági közösségek eltűntek a látókörömből és a gyülekezetből. Csak reménykedni tudok, hogy valamilyen csatornákon visszakerülnek még, vagy valamely más evangélikus gyülekezetben találnak otthonra.

A gyülekezet közösségének és a szolgálatot végzőknek figyelni kell arra, hogy meglegyen a továbblépés lehetősége. A tinikorból kinövők számára meg kell teremteni a folytatás lehetőségét. Ahol van rá mód, biztosítani kell az egyetemi, főiskolás korosztály számára is a találkozás alkalmait. (Bár nem csak a felsőoktatásban továbbtanulókra kellene építeni a gyülekezeti életünk jövőjét!) Egy jól működő énekkar, egy színjátszóköri, egy diakóniai feladatokat ellátó kör vagy egy bibliaiskola, képzést adó kör mindig jó továbblépés lehet a fiataloknak, akik „előre néznek, hátra néznek és visszafordulnak tünődve.”

De azt sem szabad elfelejtenünk, hogy ebben irányítani kell őket. Főleg akkor, ha a tanulmányaik miatt a gyülekezeti közösségükből elkerülnek.

Rész és egész

Lényeges arra koncentrálni, hogy a gyülekezetépítésben az egész a részekből tevődik össze. És nem lennének részek, ha Isten nem az egész gyülekezetet akarná formálni. Sokszor túlhangsúlyozott lesz egy-egy munkaterület, és vannak olyanok, akik úgy gondolják, hogy egymás ellen kijátszhatók a különböző részfeladatok. Természetesen világosan látni kell, hogy a lelkesi szolgálatban és a gyülekezeti munkában a karizmáknak legalább olyan nagy szerepe van, mint a szakmai felkészültségnek és a lelkesedésnek. Az ifjúsági munkában sem szabad szem elől téveszteni azt, hogy a közép-pontban az istentisztelet áll, s ezért az istentisztelet liturgiájának és főleg az igehirdetés mondanivalójának alakítása közben sem lehet mellőzni a fiatalokat. S ez fordítva is igaz, az ifjúsági kör tanítása közben sem szabad elfeledkezni arról, hogy a kikristályosodott liturgiákat és gyülekezeti szokásokat megismerjék, tanulják meg azokat helyesen érteni. Leginkább ezt akkor éltem át, amikor az ifjúsági alkalmak tematikáját a következő vasárnap igéjéhez kapcsoltam, és így az istentiszteleten részt vevő fiatalok már otthon érezték magukat az igehirdetés gondolatvilágában. De ugyanilyen áldás volt, amikor az elhangzó igehirdetések alapján kezdődtek a beszélgetések.

Tartalom

Alig akad olyan téma, amely a fiatalokat ne érdekelné, „mert még nem értik az egészet.” A különböző bibliai, etikai, szociáletikai témák, a vallásismeret és vallászociológia, illetve lélektani és életvezetési kérdések egyaránt előkerülhetnek. A gyülekezetépítés szempontjából azonban érdemes arra figyelni, hogy a tanítás egymásra épülő legyen. Ezért helyzeti előnye lehet egy olyan ifit vezető lelkésznek, aki tapasztalattal rendelkezik és folyamatában tudja vinni a fiatalok csoportját. A témafeldolgozásoknál fontos, hogy ha nem direkt bibliai témát választunk, akkor is legyen bibliai alátámasztás. A témasorok kialakításánál használhatjuk a már hagyományossá váló munkaterveket, de számomra mindig fontos, hogy a beszélgetési témák sorát a fiatalokkal egyeztetve állapítsuk meg. Így érzik majd igazán sajátjuknak az alkalmak tartalmát. A témák mellett odafigyelek az ifjúsági óra áhítatára. A beszélgetések után az élő ige hatása életet formáló lehet.

Forma

A tartalom hangsúlyos volta vitathatatlan. Azt azonban látni kell, hogy a tálalás kérdése egyre hangsúlyosabbá válik. A témafeldolgozásoknál az interaktivitás, a szerepjáték, a vizualitás és a halláson kívül más érzékszervek bevonása sokat segíthet a tartalmi megértés elmélyítésében. A kellékek és szemléltetőeszközök használata elengedhetetlen. Egy '80-as években elhangzott LMK hozzászólás szerint „Jézusnak sem volt diavetítője”, de akkor senkinek sem volt semmilyen technikája, és

a szónak az értéke fajsúlyosabb volt. A fiatalok számára fontos az, hogy ne automatizmusokkal dolgozzunk, szeretik a meglepetésszerű feldolgozásokat. De azt is tudni kell, hogy egy interaktív alkalom megszervezéséhez sokkal több készülés szükséges, levezetése pedig sokkal több energiát vesz igénybe. Ma már egyértelmű, hogy a közösségi játékoknak személyiségfejlesztő szerepe van. S azt is jó tudni, hogy a számítógépes játékok egymástól elidegenítő világában ezekben hatalmas erő rejtőzhet.

Lelkigondozás

A fiatalok lelkigondozása más szinten történik, mint a felnőtteké. Ugyan akad egy-egy olyan fiatal, aki életvezetési tanácsért vagy éppen terheit lerakandó szólítja meg a lelkészt. A többségük nem ilyen. Tapasztalatom szerint a fiatalok lelkigondozása a jelenlétünkkel biztosított. A kísérés adja meg a lehetőséget ahhoz, hogy segítsük őket a lelki gondjaik orvoslásában, lelkiismereti terheik feloldásában, félelmeik oszlatásában és céljaik komolyan vételében. Tehát elsősorban nem a négy szemközti lelkipásztori beszélgetések műfaját kell szem előtt tartanunk, hanem úgy kell ott lenni velük egy ifiórán a gyülekezés közben, egy kiránduláson, egy focimeccsen, egy tábor esti beszélgetésében, hogy a félmondatokban kibuggyanó problémáikra meghallható, de nem kioktató feleletet kapjanak. Természetesen a kapcsolatrendszerek kuszálódása, a kis közösségek széthullása egyre több olyan helyzetet teremt, amelyben már kevés a kíséret, és direkt módon kell megszólítani őket. Ők lehetnek az a korosztály, akikkel újra fel lehet fedeztetni a magánygnóság nagyszerűségét és áldásos voltát.

Gyülekezet és egyház

A fiatalok hordozzák magukban a jövő csíráját. Ezért a lelki vezetés, a hitre jutás és a minőségi élet utáni vágy mellett a gyülekezet és az egyház szeretete is ott kell hogy éljen célként a szívünkben, amikor fiatalokkal foglalkozunk. Nekik sokkal érzékenyebb antennáik vannak a képmutatás és a hiteltelenség észlelésére, és ezért nem mindegy, hogy mi és azok, akik a lelkészeken kívül ifit vezetnek, milyen lelkülettel élünk. Romlatlan, egészséges, feddhetetlen és hiteles beszéddel és étellel csak az tud tanítani, példát adni, aki maga is elkötelezett. Hiszem, hogy ez a készség nem életkor kérdése. Sőt, az érettebb gondolkodás, a megszerzett élettapasztalat, a kipróbált bölcsesség ma is vonzó lehet a hiteles szavak aranyfedezeteként. Olykor apa helyett apákká leszünk, olykor az egyetlenekké, akik szeretettel fogadják el a lázadás vagy éppen a céltalanság és az életuntság terhét magukon hordozó tizenéveseket. Bizalmasukká lehetünk, ha késedelmesek vagyunk a szólásra és gyorsak a hallásra. És áldássá számukra, ha fontosak nekünk ők, akik még nem értik az egészet, s akkor megérzik, hogy mi sem értjük, csak a tükör által homályos látásban a hit bizodalomával lépünk előre.

Bence Imre

Az ifjúsági bibliaóra helye a gyülekezetépítésben

1. Juventus ventus

Fiatalság bolondság. Mozgékony, kiszámíthatatlan. Mondja a szólás erről az életkorról. A latin eredeti szerint szél. Igen egy szeles korszaka ez az emberi életnek. Ennek ellenére nem értéktelen, sőt az egyik legfontosabb. Ezért a növekedés mellett a tanulás, a tapasztalatszerzés, a mintavételezés ideje.

„Örvendezz a te ifjúságodban, és vidámítson meg téged a te szíved a te ifjúságodnak idejében, és járj a te szívednek útjaiban, és szemeidnek látásiban; de megtudd, hogy mindezekért az Isten tégedet ítéletre von!” – olvassuk a Préd 12,1-ben (Károli ford.). A Biblia és ezzel együtt a keresztyénség véleménye az ifjúságról korántsem az, amivel kapcsolatban általában dohog az ún. konzervatív világ. A Prédikátor könyvének szerzője nem a szelességet kárhoztatja, nem a szertelenségen botránkozik, csak fölhívja a figyelmet, hogy mindent az egész élet összefüggésében kell látni. Ilyen egyszerű! A „minden szabad nekem, de nem minden használ” (1Kor 6,12) mintájára kell gondolkodnunk. Nem tilalomfák faiskolája a keresztyén ifjúságról alkotott szemlélet, hanem a teljesség arányaiba és összességébe való helyezése a kérdésnek.

Juventus ventus – lehet erre építeni? Nemhogy lehet, kell. És jaj nekünk, ha nem tesszük!

2. Az ifjúság körül forgó világ

A XXI. század elejére hatványozottan igaz az ifjúság felé fordulás. Nemcsak politikai síkon, mikor a diktatúrák veteránjai után különös szomjúság koncentrálódott az ifjúság iránt. Ma az olcsó munkaerőnek számító új generáció és az újabb technikai megoldások számúzik az öreget, az idősebbet. Ennek a trükköző, hamis világnak egyébként sincs szüksége a tapasztalatra, a tájékozottra. Annál inkább a naivakra, az olcsó munkaerőre. A világ lerohanó ideológiáinak mindig is fegyvere volt a megosztás. Most azonban az „Élj a mának!” életfilozófia térhódításának idején még inkább kiéleződik a helyzet. Erről azért kell beszélni, mert ez a keresztyénségre is hatással lehet. Nem érti a Bibliát, aki csupán kortörténeti jelenségnek tartja a bibliai kor számára oly fontos presbiter szerepet. A Biblia mindig is arányosítja a nemzedékek szerepét. Kétélű kardként ma is rámutat üzenete arra, hogy szélhámós „öregek” igenis befoghatják saját érdekeik kiszolgálására a tapasztalatlanabb korosztá-

lyokat, ugyanúgy, mint a másik végletben a veteránok tekintélye mögé rejtőző diktátorok a forradalmi lelkületű ifjakat.

Bár negatív szoltunk a világ mai ifjúságszemléletéről, mégis meg kell mondanunk az igazat. A világ fiai sokszor eszesebbek a világosság fiainál. Ezen a téren is. Ha a világ ilyen nagy jelentőséget tulajdonít (sokszor hamis szándékkal) az ifjúságnak, nem kellene-e nekünk, keresztyéneknek még inkább a legfontosabbnak tekintenünk ezt a korosztályt? Nincs egyházépítés ifjúság nélkül!

3. Az ifjúsági óra középpontjában a Biblia

Az előző, könnyen messze vezető gondolatok miatt is hangsúlyoznunk kell a Biblia fontosságát. Főleg, ha bibliaóráról beszélünk. Főleg, ha már túl vagyunk azon, hogy a Bibliát fetiszizáljuk.

Sok olyan ifjúsági kört láttam széthullani, ahol egyre inkább megfigyelhető volt az igével való foglalkozás háttérbeszorítása, majd elhagyása. Ez egyébként az egész keresztyénségre nézve is jellemző, és mondjuk ki, tragikus lehet. Ki kell mondanunk, hogy nemcsak az ifjúsági bibliaóráknak, de az egész ifjúsági munkának is a középpontjában kell, hogy legyen a Biblia. Mi, evangélikusok a Biblia egyik könyvsorozatáról, az evangéliumról neveztetünk. Nevünk nem azt hangsúlyozza, hogy egyetemesek (katolikus) vagy reformáltak (református) vagyunk, vagy éppen azt, hogy hogyan keresztelünk (baptista), hanem van Bibliánk és Evangéliumunk. Evangélikusok vagyunk. Éppen ezért Pállal együtt nem szégyelljük az evangéliumot. *„Mert nem szégyellem a Krisztus evangéliumát; mert Istennek hatalma az, minden hívőnek üdvösségére, zsidónak először meg görögnek.”* (Róm 1,16)

Egyszer hallottam szakmai körökben a véleményt, hogy nem szabad ifjúsági órán elővenni a Bibliát, mert a fiatalok elriadnak. Valószínűleg rosszul fejezte ki magát a kolléga, és nem egészen úgy gondolta, ahogyan mondta, de ennek ellenére hangsúlyozzuk: Nem kell szégyellni az igét! Merjünk rá hivatkozni mint alapvető tekintélyre, hiteles forrásra! Mert ha ezt nem tesszük, akkor a Szentírás fölé helyezzük teológusainkat, filozófusainkat, ideológusainkat, végül saját magunkat.

4. Az ifjúsági bibliaóra

Jellege

Nem istentisztelet, bár ezen is tiszteljük Istenünk szavát és igéjét. A lazább együttlét ellenére ügyeljünk az ige tiszteletére! Soha ne olvassunk igét imádság nélkül! Igenis, a legzseniálisabb óravezető is alázza meg magát Isten és Ő szava előtt azzal, hogy meghajtja fejét. Ha valaki önmagát akarja adni, az alakítson ehhez egy megfelelő klubot, de a bibliaórán a tekintély Isten szava még akkor is, ha maga a lelkész vezeti.

Helyszíne

Az ifjúság az a korosztály, amelyik különösen is érzékeny a környezeti adottságokra. A gyülekezet, ahol van ifjúság, tegye lehetővé egy ifterem, egy ifis szoba kialakítását. Még „áron is megvegyék” ezt a lehetőséget! A helyiség legyen barátságos, ifjúságnak való. Jellemző, hogy az egyházi épületeket tervező mérnökeinknek többször is hangsúlyoznunk kell egy-egy imaterem építésénél, hogy nem kis templomot akarunk, hanem gyülekezeti termet, mely alkalmas mindenféle bibliai foglalkozásokra. Természetesen a házi ifik helyszíne lehet egy lakás is, melyben ez a korosztály különösen jól érzi magát.

Vezetője

Lehet lelkész, lehet laikus, de mindenképpen elkötelezett, Jézus Krisztus mellett egy életre döntött személyre van szükség. Ez nem kegyeskedés, hanem a lényeg. Ezt semmilyen egyházi szolgáltnál nem lehet figyelmen kívül hagyni! Persze azt is kell hangsúlyozni, hogy a Krisztus melletti döntés bejelentése még nem jelenti azt, hogy alkalmas az illető az ifi vezetésére.

A világ keresi a változatosságot. Így például kötelező tapsolni egy-egy óvó bácsi tevékenységének, melyet a sodró média úgy talál, hogy az összes óvónő sajnálja és bánja, hogy ő eddig nem volt férfi. Mentsük meg az egyházat ezektől a világi sablonoktól!

A teremtés másról beszél. Az asszonyoknak kb. egy oktávval magasabb a hangjuk. Miért? Mert erre a magasabb hangfekvésre, mint sajátjukra jobban figyelnek a szintén még magas hangú picikék. Énektanítás a kisgyermek számára komplikáltabb, ha egy mély férfihang tanítja. Ettől függetlenül nagyszerű, ha van óvó bácsi is, de nem lesz jellemző ügyködésük a gyermekek kertjében. Aki erre vállalkozott, az nem azért volt alkalmas, mert férfi, hanem azért, mert különös adottsága volt a gyermekkel való kommunikációra. Bár a lelkészeknek kötelességük végezni az ifi körében a munkát, nem baj, sőt ajánlatos az ifjúságból erre – a fentiek alapján – alkalmas fiatal, fiút vagy leányt kijelölni. Látni fogjuk, mennyire hatásos fiatalok között a hozzájuk szóló vezető „hangfekvése”. Idősebb lelkészek, vezetők esetében erősen ajánlott átgondolni a dolgot, bár sok kitűnő karizmával rendelkező idős kolléga szolgál fiatalok között nagy sikerrel. Az idősebb kolléga ne legyen féltékeny! Adja át bátran az ifjúsági bibliaórák tartását fiatalnak!

Laikus megbízott esetében a lelkész ügyeljen a bölcs és diszkrét tartalmi, teológiai tisztaságra, biblikusságra.

Megjegyzés: Gyülekezetem ifjúsági óráinak vezetését tudatosan adtam át egyetemista testvéremnek. Igaz, hogy a készülésre ugyanannyi időm megy el, mert együtt állítjuk össze az óra tartalmát, menetét, de nagyon jó, hogy egy fiatal, közülük való kortárs hangja szól fizikailag és lelkileg is az órán, ahol én is jelen vagyok. Bár eleinte teljesen magukra akartam hagyni a csoportot, kérték, hogy legyek velük.

Az ifjúsági bibliára részei

Juventus ludens

A játék természetes része az ifinek. Ma már számtalan játéktár áll rendelkezésre. Ezeket világi szinten is beszerezhetjük, de vannak kimondottan bibliai témára építettek is. A csocsó, a pingpongasztal soha nem pihen egy ifiteremben sem.

Éneklés

A gitáros énekeinket újítsuk alkalmanként! Képezzünk ki gitárosokat, zongoristákat! Egy ifi minőségi kijelzője a sok éneklés. Vegyünk elő korálokat és kánonokat is!

A „komoly” rész

A bevezetőben már említett igei részre gondolok. Döntsük el, hogy tematikus órát tartunk vagy homíliát! Aktivizáláshoz jók az előre gyártott kártyán levő kérdések, melyeket a mai számítástechnikai berendezésekkel könnyűszerrel elkészíthetünk. A tanításos, beszélgetős részt nem árt, ha lezárja egy rövid, frappánsan összeállított áhítat, ami lehet magának a fő igének egy része, vagy egy azzal szinkronizáló másik textus.

Kis csoportos megbeszélés

Nagyobb ifiknél ajánlatos a csoportokra osztlás. Vannak szófukar és bőbeszédű típusú résztvevők. Ennek az ismert megoldásnak a célja az előzőek mellett az a praktikus dolog, hogy minél többen szóhoz jussanak, minél többen aktivizálódjanak.

Imaközösség

Még lelkészek között is érezni olykor, hogy gátlásaink, torzulásaink vannak az imaközösséggel. Jobb hallgatni, szerényen a háttérben hallgatózni, esetleg botránkozni mások kegyeskedésén. Föl kell ismernünk itt is a Személyes Gonosz támadását. El kell jutnunk oda, hogy meg merje szólítani a közösség az alkalmon lélekben és valóságban részt vevő Jézus Krisztust.

Illusztrációk

Ma már a legtöbb gyülekezetben a vetítőn, a hangberendezésen kívül internetes kapcsolat is a rendelkezésre áll. De a lelkésznek, a vezetőnek mindenképp nagy lehetőség a világháló nyújtotta anyag.

A lényeg, hogy egy-egy illusztrációval sokkal több munka van, mint egy egyszerű beszéddel – tény azonban, hogy megéri a ráfordított energia, hiszen hatványozott a hatások.

Készülés szolgálatokra

Az ifjúság szereti a mozgást, a kihívásokat, a megbízásokat. Az ifjúsági órák egy része éppen ezért az egyes szolgálatokra való fölkészüléssel telik el. Készülünk istentiszteleti szolgálatokra – énekkel, liturgiai részvétellel – igehirdetést, de tempore üzenetet közvetítő rövid jelenetekkel, irodalmi összeállításokkal. Készülünk továbbá vendégszolgálatokra is.

Szeretevendégség a bibliáórán

A fiatalság szeret nassolni. Tegyük lehetővé, hogy ha hoznak magukkal egy üveg üdítőt vagy kis sós ropogtatni valót, az asztalra kerülhessen. Legyenek poharak, edények és ügyeljünk arra, hogy ők maguk mosogassák el, és rakják rendbe maguk után a termet! Nem szerencsés, ha a gyülekezet pénzeli ezeket a dolgokat. Tanuljuk a szeretetvendégséget!

Témák és sorozatok

A gyülekezetépítés fontos eleme a rendszeresség. Az ifjúság által javasolt témák programra tűzésével, sorozatok eltervezésével és megtartásával készítjük arra a kör tagjait, hogy rendszeres látogatók legyenek, és a dolgokról teljes tanítást kapjanak.

5. Gyülekezetépítés ifjúsággal

A fiatalságé a jövő – mondja a közhely ízű közmondás. Igaza is lenne, ha az ifjúság megbecsülné, komolyan venné a jövőjét. Hisz ez a lényege a keresztyén tanításnak: Ember, vedd már komolyan a jövődet, azaz az örök életedet is!

Ifjúság, hogy komolyan vehesd a jövőd, ismerd meg és vedd komolyan gyülekezeted, hazád történelmét, múltját! Ezzel megtanulod becsülni azokat, akik már öregek, de elmondhatják: A mi jövőnk már biztos itt a földön, mert már megéltük a „jövőnket”, és reményünk van az örökkévalóságra. Gyülekezetemben nagyon jó alkalmak voltak, amikor az ifire meghívtuk egyik-másik idős testvérünket. Rendkívüli hatása volt ennek. A gyümölcse pedig az, hogy városi típusú gyülekezet ellenére szoros a kapcsolat idősek és fiatalok között.

Bibliáóra és a plenáris alkalom: az istentisztelet. Sokszor látom szomorúsággal, hogy az ifjúság klick a gyülekezetben. Az istentiszteleteken abszolút nem vesznek részt a fiatalok. Alapvetően hibás ez a jelenség. A gyülekezet plenáris életére is szüksége van fiatalnak és idősnek egyaránt. Arra neveljünk mindenkit, hogy a bibliáorai csoportján kívül az istentiszteleteken is rendszeresen vegyen részt!

Az ifjúság gyülekezeti életbe való bekapcsolásának egyik gyakorlati formája, hogy rendszeresen szolgálnak (ministrálnak) az istentiszteleteken. Kiváló alkalom erre a családi istentisztelet, amit általában havonta egyszer tartanak gyülekezeteinkben.

Nemcsak a liturgiában van helyük, hanem az igehirdetés illusztrációjaként rövid darabot mutathatnak be, még az oltári szolgálat előtt. Zenéjükkel legyenek ott ezen az alkalmon! Sok helyütt nem énekelnek az úrvacsora alatt. A kántor játszik néhány akkordot – általában mollban. Ez lehetetlen. Ha nincs más, énekeljen az ifjúság, kísérje akár hangszerekkel is! Jól szolgálja ez az úrvacsora eredeti lényegét.

Győri János Sámuel

Mellékletek:

http://portal.reformatus.ro/index.php?option=com_content&task=view&id=3118&Itemid=50

http://www.reformatus.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=15519&Itemid=525&lang=hu

<http://www.ekip.ro/node/312>

Az ifjúsági táborok helye a gyülekezetépítésben

Hol vannak a fiatalok? Fogalmazódik meg gyakran a kérdés gyülekezeteinkben, ahol az istentiszteleteken többnyire csak az idősebb korosztály vesz részt. „Kikönfirmálkodtak” – hallottam többször az egyik gyülekezetben ezt a megfogalmazást. Mi történik fiataljaink többségével a konfirmáció után? Miért nem találják helyüket a gyülekezet közösségében?

Ezek az aktuális kérdések nem most, hanem a 60-as évek elején fogalmazódtak meg néhányunkban Oroszlányban. Úgy éreztük, hiányoznak azok a közösségi alkalmak és formák, ahol a fiatalok átélhetik az együvé tartozás örömét, a közös élményekben való részesedést. Szükségesek olyan alkalmak, ahol sajátos környezetben, baráti közösségben, sok játékkal, igényes programmal, az Úristenre figyelve lehetünk együtt.

Tizenévesek voltunk, amikor először szerveztünk nyári tábort a gyülekezet fiataljainak. Az akkori viszonyok nem tették lehetővé, hogy gyülekezeti lelkész jöjjön velünk és vezesse a tábort. Ezért mi magunk próbáltuk megszervezni a beszélgetéseket, melyek vezetéséhez időnként sikerült egy-egy nem lelkészt megnyerni. A reggeli és esti áhítatok szolgálattevőit magunk közül választottuk ki.

A Vértesben eltöltött napok élménye, az evangélium ereje összekovácsolt bennünket. Az ott levőkből stabil ifjúsági közösség formálódott. Később a résztvevők köre kiegészült a szomszédos gyülekezetek fiataljaival is.

Közben az évi egy alkalmat igyekeztünk hasonló jellegű, de rövidebb együttlétekkel is kiegészíteni. Egy-két-három napos túrákon bejártuk a Vértes, Bakony és Pilis útvonalait. A hosszú gyaloglás közben volt időnk beszélgetni egymással. Napközben egy erdei tisztáson letelepedve, vagy este a turistaházban csöndesedtünk el az ige mellett. A szilvesztereket is ebben a körben, fölszabadult, vidám játékkal és közös beszélgetéssel tölthettük együtt.

Az érdeklődők köre időközben egyre bővült, ezért táboraink és az évközi alkalmaink többsége már egyházmegyeivé nőtte ki magát. A túrákat felváltották a kétnapos ifjúsági hétvégék. Ezekkel körbejártuk az egyházmegye gyülekezeteit. Célunk az volt, hogy a kevésbé aktív gyülekezetek fiataljait is elérjük. Szombat kora délutántól sok-sok ének, játék és vetélkedő mellett csoportokban beszélgettünk egy-egy aktuális témáról vagy bibliai szakasról. A záró áhítatra mindig valamelyik részt vevő fiatal készült. Aztán a magunkkal hozott polifoamokkal és hálósákokkal megágyaztunk a gyülekezeti teremben. Ezek az éjszakák ragyogó lehetőséget biztosítottak a

meghitt, baráti beszélgetésekhez. Vasárnap pedig a helyi fiatalok vezetésével túráztunk, ismerkedtünk a környék szépségeivel.

Az úgynevezett nagytáborba a már konfirmált fiatalokat hívtuk és hívjuk ma is. Célunk az volt, hogy a tábori együttlét hozzásegítse őket a személyes krisztushithez, és ebben kapjanak megerősítést. Időközben az egyházmegyei részvétel miatt annyira megnőtt a létszám, hogy a nomád táborozás gyakorlatával fel kellett hagynunk. A táborok helyszíne egy-egy turistaház, üres lelkészlakás, templomudvar, majd a kárpótlásként visszakapott nagyvelegi kúria épülete lett.

Táborunk egyik fontos alapelvét, a fiatalok aktivitását mindvégig megőriztük. Bevontuk őket a reggeli áhítatok szolgálatába, a csoportos beszélgetések vezetésébe és az egyéb programok szervezésébe.

A tábor napirendjét a már megfogalmazott célhoz igyekeztünk alakítani, elkerülve a zsúfolt napirendet és a tengést-lengést. Minden tábornak van egy központi témája, és ehhez kapcsolódnak a csoportos beszélgetések napi témái és lehetőség szerint a fórumbeszélgetések is.

Az ébresztő előtti időben – fakultatív részvétellel – imaközösségben csöndesedünk el. Isten áldása nélkül hiábavaló minden erőfeszítésünk és igyekezetünk. A reggeli előtti áhítatot a szabadban tartjuk.

A délelőtti csoportos beszélgetést egy felvezető előadás alapozza meg. Általában három délután fórumot tartunk, meghívott előadóval, a fiatalokat izgató témával. A délután további részében és azokon a napokon, amikor nincs fórumbeszélgetés, sportolunk, túrázunk, vetélkedünk, gyöngyöt fűzünk, kinek mihez van affinitása. Minden évben elolvassuk egy bibliai könyvet, amit kérdések és vetélkedő formájában feldolgozunk. A hét elmaradhatatlan része a bibliai memoriter, amit esténként kérdezzük ki a résztvevőktől. A napot evangelizációs sorozat zárja. Ezt lehetőség szerint egy szolgálattal bízunk.

A nagyobb merítés érdekében természetesen más jellegű tábor is szervezhető a gyülekezetben. Énekkarunk korábbi vezetőjének kezdeményezésére gyülekezetünkben többször volt zenei tábor, ahová az egyházmegye más gyülekezeteiből is jöttek fiatalok. Ez nem a fóti kántorképzővel akart konkurálni, hanem a zene eszközén keresztül próbálta az evangéliumot a gyerekek felé közvetíteni. Ide nemcsak a billentyűs hangszereken tanulókat, hanem vonósokat, fúvósokat és pengetősöket is hívtuk. Sőt azokat is, akik még nem tanulnak hangszereken, de szívesen énekelnek. Szerettük volna elérni, hogy hazatérve ezek a fiatalok a saját gyülekezetükben is bekapcsolódjanak a zenei szolgálatba.

Később ezt a tábort más gyülekezetek is befogadták. Az utóbbi években a helyi adottságok miatt állandósult ennek a helyszíne. Ma már az érdeklődők növekvő száma miatt két tábor megtartása szükséges. Bizonyára ez is hozzájárult ahhoz, hogy az egyházmegyénkben ma kilenc kórus és egy fúvószenekar is működik.

A konfirmáció előtti korosztály részére a 80-as évek elején kezdtük el a hittanos táborokat. Több helyszínen, 3-4 gyülekezet fiataljainak részvételével. A más gyülekezetből érkezett fiatalokat helyi családoknál szállásoltuk el, ahol reggelit és vacsorát kaptak. A táborokat 3-4 fős, lelkészből, teológusból és a gyülekezetekből jött középiskolás, egyetemista fiatalokból szerveződött csapat vezette. Kitűzött célunk volt, hogy a közösségi élményen túl a résztvevők három év alatt megismerjék a legfontosabb bibliai történeteket. Hosszú időn keresztül ezt a háromévenként ismétlődő tematikát használtuk. A hittantáborban résztvevő gyerekek később könnyebben bekapcsolódtak a konfirmáltak táborába és a gyülekezetek ifjúsági körébe.

Ma a dolgozó szülőknél egyre nagyobb gondot jelent az általános iskolás korú gyermekek nyári elhelyezése. A kis településeken ez talán nem akkora probléma, mint a városokban. Ezért missziói és gyülekezetépítési szempontból ma a legfontosabbnak a nyári napközis hittantáborok megszervezését tartom. Ebben a szolgálatban értelmes elfoglaltságot, feladatot adva be lehetne vonni a gyülekezet középiskolás, egyetemista korú fiataljait is. Biztosítva a gyülekezetépítés egyik fontos alapját, a gyülekezeti tagok szolgálatba állítását.

Azokban a gyülekezetekben, amelyekben rendszeresen szerveznek ifjúsági táborokat, ott idővel megelevenedik az ifjúsági, és ezen keresztül a gyülekezeti élet. Környezetemben azt tapasztalom, hogy a szerényebb körülmények között élő családok számára is megfizethető táborok iránti igény messze meghaladja emberi lehetőségeinket. Ezért missziói és gyülekezetépítési szempontból ide kellene összpontosítani az erőforrásainkat.

Sztruhár András

Ifjúsági ének- és zenekar

*„Dicsérjétek kürtzengéssel, dicsérjétek lanttal, hárfával!
Dicsérjétek dobbal, körtáncot járva, dicsérjétek citerával és fuvolával!
Dicsérjétek csengő cintányérral...” (Zsolt 150,3–5a)*

Evangélikus egyházunk szolgálatában, életében fontos helyet tölt be a zene. A teljesség igénye nélkül szeretnék néhány gondolatban kitérni gyülekezetépítő szerepére, s az ezzel kapcsolatos kérdésekre egyrészt elméleti, másrészt gyakorlati oldalról megközelítve azokat.

Ezen néhány gondolatomban inkább a keresztyén könnyűzenét érintem. Egyrészt azért, mert egyházunkban évszázadok alatt megfelelő gyakorlata és hagyománya alakult ki a tradicionális kóruséneklésnek. Talán felesleges erről szólnom. Ehhez képest a keresztyén könnyűzene merőben más helyzetben van, ezen a téren a lehetőségekhez képest sokkal inkább csak tapogatózunk.

Másrészt: jelen könyv a gyülekezetépítés, a belső misszió, ébresztés, lelkesítés, megtérésre hívás feladatát tartja szem előtt. Megítélésem szerint a keresztyén könnyűzene ezt a missziói jelleget egyházunk, keresztyénségünk jelenlegi helyzetében kiemelkedően tudja hordozni. Ezért szeretnék hangsúlyt helyezni a keresztyén könnyűzenében rejlő gyülekezetépítési lehetőségekre!

Némi alapvetés

A zenei szolgálatnál hangsúlyozottan szeretném kiemelni, hogy a gyülekezeti zenekarnak, énekkarnak nem az az elsődleges szerepe, hogy egy-egy alkalomnak az esztétikai értékét növelje, vagy színfoltként legyen jelen, vagy egy-egy előadó zenei tehetsége megcsillogtatásának adjon teret. Ez mindig bizonyágtétel. Ebből következően egyértelműen krisztusi üzenetet kell, hogy hordozzon, s nemcsak szövegében, hanem a mögötte lévő alapvető szándékban: Nem egyszerűen azért csináljuk, hogy gyönyörködtessük az embereket, hanem hogy Jézus Krisztusról beszéljünk nekik – a zene nyelvén. A gyülekezeti könnyűzenei csapat semmiképpen nem silányítható a mézesmadzag vagy a kulturális igénykielégítés szintjére. Amikor gyülekezeti zenekar szervezésében gondolkodunk, akkor el kell határoznunk magunkban, hogy Jézus Krisztusról fogunk énekelni, zenélni. Éppen ezért egyházi alkalmainkra ne hívjunk meg világi és világi üzenetet tolmácsoló zenekarokat, mégha nagy rajongótábor gyűlné is össze.

Alapvetésként megkerülhetetlen a jelenség, hogy fiataljaink gyakran elvágódnak a tradicionális gyülekezetükből, s nem ritkán el is hagyják azt. Oka lehet en-

nek az, hogy hagyományos és veretes formáink sok esetben nem közvetítik számukra az őszinte, személyes Krisztusban való örömet, inkább valamiféle megszo-kást, hagyományt. Kezdjük el használni tehát azokat a formákat, amelyeket értenek és amelyekre fogadóképesek! És persze nem egyszerűen azért, hogy ne hagyják el a mi egyházunkat, hanem hogy ők is megtérjenek, megújuljanak és Krisztusban üd-vösségre jussanak.

A zenekari szolgálat a gyülekezeti élet különböző terepein kaphat helyet. Érde-mes arra törekedni, hogy a gyülekezet előtt nyilvánvaló legyen: az ifjúsági zene-
kar nem valami felesleges extra, vagy valakik hóbortja, hanem a gyülekezet életé-
nek egyik sarkalatos területe, csoportja. Az evangéliumhirdetés egyik nagyon fon-
tos formája.

Bár hagyományos evangélikus viszonylatban talán sok helyen szokatlan, de akár
helyet kaphatnak az istentisztelet liturgiai részeként is. A hatvanas években is volt
már arra példa magyar evangélikus gyülekezetben, hogy az istentiszteleti liturgia
bizonyos énekelt részeit a gyülekezet könnyűzenei zenekara játszotta, énekelte a
maga által írt liturgikus énekekkel, dobbal, gitárral, elektromos gitárral.

Ifjúsági zenekarok szolgálati lehetőségeinek néhány példája

Istentiszteleten (akár a liturgiában, akár az aktuális igei üzenethez csatlako-
zó egy-egy énekkel)

Könnýúzenés istentiszteleten (nem a hagyományos liturgiai rend szerint;
ifjúsági énekek együtt énelésével, vagy akár részben koncert jellegű alkalmon)

Zenés áhítaton (teljesen szabad igealkalom sok fiatalos zenével)

Külön koncerten

Falumissziós alkalmon (kifejezetten nem templomi vagy egyházi helyen tör-
ténő missziós alkalom, amikor a központi evangelizációt körülveszi egy vagy több
zenekar zenés szolgálata, koncertje)

Egész napos zenei fesztiválon (Nem keresztyén zenei Ki Mit Tud! Nem ze-
nei tehetségeink felsorakoztatása! Hanem: evangelizáció hitvalló keresztyén zene-
karok szolgálatával.)

Mindezek és ezekhez hasonlók szervezése nem feltétlenül jelent nagy nehézséget.
Minden imádsággal indul: mivel az Úr evangéliumát akarjuk hirdetni, Tőle kérjük
el hozzá az áldást. Nem alkalmakról van szó, hanem lelkekről, üdvösségről!

Gyülekezeti zenekar szervezése

A gyülekezeti zenekar szervezése nem azért történik, mert így haladunk a korrál,
mert ettől lesz modernebb a gyülekezet. Egy gyülekezeti zenekar a gyülekezetben

is, de a templomból kilépve is elsősorban misszionál. Jézus Krisztusról tesz bizonyosságot, a hagyományostól eltérő, de olyan keretek között, amelyek mint keretek vonzóak. Másrészt az sem baj, ha a zenekar a világban igazolja, hogy az evangélikus keresztyének nem holmi betokosodott, ódivatú figurák, ahogyan azt általában gondolják, hanem nagyon is modernnek. Így abban a bizalomban léphetünk az emberek elé, hogy szolgálatunk nyomán elgondolkodnak: talán akkor ez az egész krisztusos dolog, amivel a keresztyének foglalkoznak, ez sem feltétlenül ostobaság. Sok esetben a gyülekezet fiataljaiból álló zenekar sokkal nagyobb missziót tud folytatni a világi fiatalok között, mint a lelkész. Tudtosítanunk kell bennük, hogy tagjain komoly felelősség van: az, hogy Krisztusról szóljon az egész. És Krisztusban aztán helye van az egyszerű örömmzenének is: hadd örüljünk annak a csodának, hogy jó az Úr megváltottjának lenni! Gyülekezeteinkből, az alkalmainkon bent ülők arcáról nagyon-nagyon hiányzik EZ az öröm!

Ha a lelkész játszik valamilyen hangszeren, akkor hamar odagyűlnek köréje az érdeklődő fiatalok. Először talán csak a hangszer, a zene miatt, de ez nem baj. Megvan a kapcsolópont, lehet beszélgetni és megmutatni, hogy a nyílt keresztyén zenének van létjogosultsága, értékes, vállalható, és örömet jelent. Hamar szolgálatba is állhatnak a zenével foglalkozó fiatalok, nem kell megvárni, amíg profi szintre jutnak, de persze semmiképpen nem szabad meghagyni őket a „falura ez is jó lesz” szinten. Érezniük kell a fiataloknak, hogy zenélésük nem sallang, hanem alapvetően számítunk annak megérintő erejére.

Fontos a gyülekezeti zenekar rendszeres próbaalkalma. Nem csak a nagy ünnepekre rángatjuk elő a srácokat két ének erejéig, nem műsorszámok ők, hanem bizonyoságtévők.

Megjelenés internetes zenei körökben

Hála Istennek igen komoly zenei élet és zenei érdeklődés van környezetünkben. Ez abban is meg nyilvánul, hogy sokan vesznek hangszer, zenélnék valamilyen zenekarban, vagy éppen hobbizenészként csak otthon a szobában. Egyúttal nagyon sokan tagjai különböző zenei portáloknak, fórumoknak az interneten. Meglepően nyíltak tudnak lenni ezek a portálok a keresztyén tagokra! Zenészként, zenével foglalkozóként sokakat lehet elérni egyszerű, néhány szavas bizonyoságtételünkkel az ilyen oldalakon.

Gyakorlati gondolatok

A könnyűzene egyházunkban sajnos még mindig periférikus pályán mozog. Gyülekezeteink túlnyomó része a közösség „sallangjának” tekinti – ez pedig alapvetően elhibázott hozzáállás. Ebből a hibából fakadóan a gyülekezeti ifjúsági zeneka-

rok meglehetősen önmagukra vannak utalva. Ez néha egészen praktikus, technikai problémákat vet fel.

A keresztyén könnyűzene bizonyos mértékig technikaigényes dolog. Ennek a technikának a megteremtése nem egyszerű feladat. De legyünk tudatában annak, hogy a gyülekezetnek nem csak templomi alkalmai vannak, sőt! Éppen ezért nagyon fontos, hogy amennyiben megfelelően aktív a gyülekezet zenekara, akkor idővel a gyülekezet rendelkezzen valamilyen saját hangosítási berendezéssel, amelynek kezelését hozzáértő gyülekezeti tag végezze.

Ne gondoljuk, hogy ez túlzás, vagy felesleges igény! A legjobban megszervezett alkalmaink is elbuknak, ha a hangosítás, a technika elégtelen. Ha egy zenekar igei, értékes üzenetet képes fiatalos nyelven, zenével közvetíteni, akkor nem tehetjük tönkre ezt azzal, hogy érthetetlenül, torzan, kiábrándítóan szól, vagy nem szól sehogyan, mert nincs min.

Természetesen a technikai háttér beszerzése komoly anyagi teher. Ennek elkerülése érdekében gondolhatunk arra, hogy kölcsönkérünk vagy bérlünk felszerelést bizonyos alkalmakra. Ekkor azonban végig kell gondolni a következőket: Néha, évente egy-két alkalommal jól jön a kölcsönkapott felszerelés, de sűrű rendszerességgel kölcsönkéregetni egy idő után nagyon kellemetlen, ezért idővel úgysis bérlésé fajul majd a dolog, az pedig nem olcsó.

Ha eleve bérlésben gondolkodunk, éppen ennek magas árai miatt fogunk nemet mondani egy-egy jónak ígérkező zenés áhítatra, koncertre. Vagy megelégszünk a már előbb ecsetelt gyenge minőséggel és az utána maradó igen rossz szájízzel.

Harmadik lehetőség még az Országos Egyház ifjúsági osztályán lévő technikai felszerelés kölcsönzése, ami nem annyira kínos, mivel azt épp ilyen célra rendszerezítették, de mindenképpen macerás dolog, ha egy aktívan, lelkesen szolgáló gyülekezeti zenekar pl. havonta két-három alkalommal Budapestről esetleg néhány száz kilométerre kell, hogy elcipelje ezt, aztán vissza.

Saját felszerelés vásárlása nem lehetetlen – nyugodtan lehet egy-két éves gyülekezeti projektben gondolkodni, és igénybe venni az egyházi és egyéb pályázatokat, konfirmációkor szokásos pénzadományokat, vagy esetleg külön gyűjtést. Azonban mindenképpen néhány százezer forintnyi összeggel kell kalkulálni.

Természetesen ahhoz, hogy a gyülekezetben valamiféle ifjúsági énekes szolgálat legyen, nem feltétlenül kell nagy technikai háttér, de az fontos, hogy az elhangzó ének érthető szövegű, élvezhető zenei élmény legyen.

Függelék

1. *Lelőhelyek*

A gyülekezet szolgálataiban vendégzenekarok meghívásában nagy segítségünkre van az internet. A legtöbb keresztyén zenekarnak saját honlapja, fórumja van.

Ezekon az oldalakon informálódhatunk róluk, kapcsolatot tudunk velük létesíteni. Vagy keresztyén zenéket, kottákat tölthetünk le, ötleteket meríthetünk. Néhány internetcím, ahol kutakodhatunk:

- www.keresztenyrock.lap.hu
- www.kezek.hu
- www.keresztenyzene.lapozz.hu
- www.kereszteny.lap.hu

2. Hangszervásárlás?

Gyülekezeti hangszer vásárlása esetén alapvetően két szabály van előttünk: 1. Olyan olcsó hangszert nem érdemes megvenni, amin csak kínlódás, de semmiképpen nem élvezet lesz a játék. 2. Méregdrága gitárt nem érdemes venni, ha annak a sorsa az lesz, hogy kezdő gitárosok fogják nyúzni, ütni-vágni. Minden nagy hangszermárka gyárt belépő vagy már haladó szintű hangszereket, elérhető áron. Gitárok esetében keressük például az Ibanez, Squier, Cort, SX hangszereket, amelyek az olcsóbb kategóriában is használható minőséget produkálnak. Fontos, hogy a gyülekezeti gitárvásárlást szakértő végezze, aki tudja, hogy mit kell megnézni a hangszeren. Billentyűs hangszereknél többek között a Yamaha, Roland, Casio gyárt jó hangú, jó billentésű, jó minőségű hangszereket. A hangszerboltok listája megtalálható az interneten:

- www.hangszer.lap.hu
- www.gitar.lap.hu
- www.zongora.lap.hu
- www.digitaliszongora.lap.hu

3. Technikai segítség

Gyülekezeti zenekar elfogadható megszólalásához az alábbi eszközök szükségesek (az alábbi lista a minél alacsonyabb ár és a már használható minőség relációjában készült, szem előtt tartva, hogy mindezek beszerzése akár többéves időintervallumot is átfoghat):

- keverőpult – minimum 8, de leginkább 16 mono sávval,
- végerősítő – legalább 2 x 400 W RMS teljesítménnyel. Elérhetők úgynevezett keverőerősítők: keverőpult és erősítő egybeépítve. Általában olcsóbb, mint ha külön vennénk meg. Megfelelő teljesítménnyel és sok szolgáltatással bír pl. a Behringer PMH 5000 típusú keverőerősítő.
- Hangfalak – az erősítőhöz méretezetten, lehetőség szerint külön mélynyomó ládával és szatellit hangszórókkal. Tehát összesen négy hangszóró, vagy nagy teljesítményű szélessávú hangszóróval (pl. JBL JRX 125).
- Monitor hangfalak – ez már nem alaphangosítás, de fontos, hogy a zenekar visszahallhassa magát.

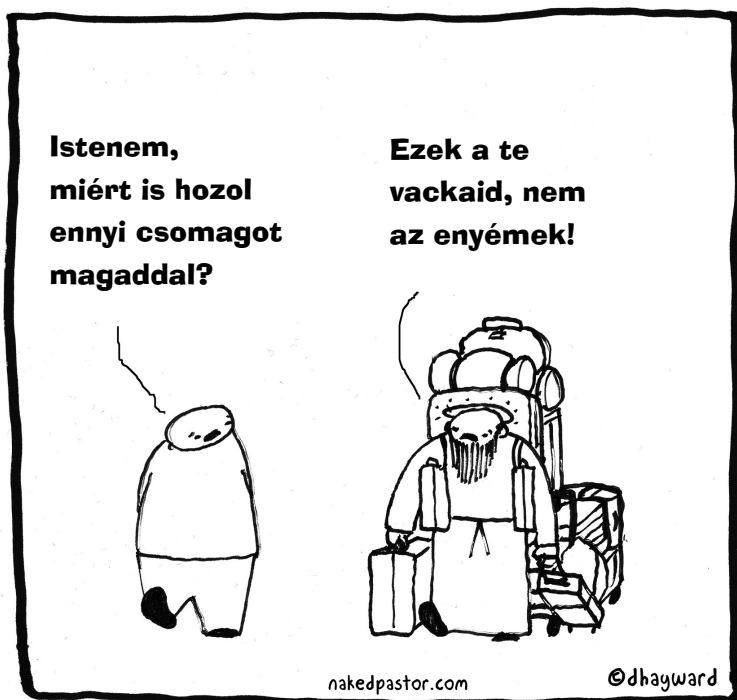
- Mikrofonok – Nem feltétlenül kell drága! Jó hangminőségűek árukhoz képest a JEFE AVL sorozatú, vagy a Behringer XM1800S sorozatú mikrofonok.
- Mikrofonkábelek – (ebből mindig sok kell!), mikrofonállványok.

Átalában minden hangszerbolt foglalkozik hangtechnika forgalmazásával is. Az interneten:

- www.hangtechnika.lap.hu
- www.zenesz.lap.hu

Jó zenélést kívánok!

Blatniczky János Dániel

Fesztiválok szervezése és annak hatása a gyülekezet életére

Hogyan épülhet keresztyén fesztivál szervezése kapcsán gyülekezetünk? Milyen közvetlen és közvetett hatásai vannak egy nagyszabású fesztiválnak?

Kőszegi gyülekezetünkben kétféle módon is tapasztaltuk az elmúlt években a nagyobb rendezvények pozitív hatását. 2005 óta eddig öt alkalommal rendeztük meg a többi keresztyén felekezettel együtt az ún. Határátlépő Fesztivált Kőszegen, 2008-ban pedig gyülekezetünk adott otthont a Szélrózsa Evangélikus Ifjúsági Találkozónak.

A Határátlépő Fesztivált a kőszegi katolikus és református egyházközséggel, valamint a helyi baptista közösséggel együttesen rendezzük meg pümkösdhétfőn, a kőszegi Jurisics-várban. A találkozó gyökerei az ökumenikus imahét ifjúsági istentiszteleteihez kötődnek. Ezek kapcsán született meg bennünk a vágy, hogy ne csak a januári imahéten mutassuk meg a keresztyének egységét, hanem – átlépve felekezeti határainkat – együtt lépünk ki templomaink falai közül a város lakói elé, és az Egyház születésnapján töltsünk együtt egy délutánt. Mégis több ez a fesztivál, mint egy pümkösi majális, hiszen minden alkalomnak meghatározott témája és üzenete van, amely markánsan megjelenik a különböző programokon, előadásokon, a kézműves foglalkozások alkotásaiban egyaránt.

2008-ban kimaradt egy év. Akkor azért nem tartottunk Határátlépő Fesztivált, mert egyházunk nagy rendezvénye, a Szélrózsa Találkozó mellett, úgy éreztük, egy hasonló – sok előkészületet igénylő – rendezvényre való felkészülés túlmegy erőnk határán. A Határátlépő Fesztiválon egyébként 2006-ban sikerült a legtöbb embert megmozgatnunk városunkban. Akkor kb. 1300 résztvevője volt a találkozóknak.

Helyszínválasztás

Rengeteg múlik rajta, hogy milyen helyszínt választunk. Úgy érzem, hogy mind a Szélrózsa Találkozó, mind pedig a Határátlépő Fesztivál esetében jól sikerült találnunk. Akik részt vettek a kőszegi Szélrózsan, tapasztalhatták, hogy a rossz idő ellenére is működőképesnek bizonyult a város közelében lévő, de mégis jól elkülönülő, körülkerített iskolaegyüttes, a Dr. Nagy László Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény. A Szélrózsa esetében a város közelsége adta a gondolatot, hogy az alapvetően zárt rendezvény egyik napján a város főterén rendezzük meg az esti programokat. Ezzel sikerült a város lakóit is megszólítani és bekapcsolni őket a találkozó vérkeringésébe.

A Határátlépő Fesztivál esetében pedig egyértelmű volt a város közepén lévő fedett és nyitott helyszíneket egyaránt kínáló Jurisics-vár, ahol egyszerre több mint tíz helyszínen folyhatnak a programok a várszínház nagyszínpadától a várárok füves területéig.

A tavalyi évben a vár felújítása miatt nem rendeztük meg a fesztivált, ami jó is volt így. Óhatatlan ugyanis, hogy egy rendezvény – ha túl sűrűn rendezik meg – elveszítheti kezdeti vonzását. Így jól jött egy kis pihenés, erőgyűjtés, és reméljük, hogy az épület teljes rekonstrukciója után már mindnyájan várni fogjuk a folytatást.

Tudom, hogy nem minden település rendelkezik olyan adottságokkal, mint városunk, mégis azt gondolom, mindenhol lehet találni egy fesztivál lebonyolítására alkalmas helyszínt, ami segíti a találkozó sikeres megrendezését.

Témaválasztás

A fesztivál témájának megtalálása szintén központi feladat. A Szélrózsa Találkozó esetében a Tízek szervezői csoportjának központi feladata ez, a Határátlépő Fesztivál esetében pedig az ökumenikus imahét után ülünk le először a szűkebb szervezői csapattal, és döntjük el a témát valamint a meghívásra javasolt személyeket. Fontosnak érzem azt, hogy a téma átszöje az egész találkozót. Mindig igyekszünk úgy kialakítani a programokat, hogy ez megjelenhessen minden rendezvényen.

Programok

Mi fér bele? Mi megy túl a célon? Például a légvárról vagy az arcfestésről állandó vitáink vannak a szervező csapattal, a különböző, bennünket felkereső árusok számára pedig egyszerűen nem engedjük meg az árusítást.

A Határátlépő Fesztivál állandó programjai között a témához kapcsolódó előadások, koncertek, kézműves foglalkozások és bábelőadások szerepelnek. De lehetőség van a gyermekeket vonzó arcfestésre, a légvár, az óriáscsúszda, az íjászat és a lovaglás izgalmainak kipróbálására is. Ezen kívül láthatatlan színház, interaktív imaösvény, családi akadályverseny szerepel a programpalettán. Városunk két keresztyén könyvesboltja is természetesen kitelepül egész napra a várba. A büfé önkéntes alapon működik, és az egyes gyülekezetek csapatai vállalnak be egy-egy órát az üzemeltetésben.

Három évvel ezelőtt tartottunk először ökumenikus istentiszteletet is a fesztivál délelőttjén. Arra gondoltunk, hogy ez is fontos üzenet lehet a külvilág felé, hiszen az ünnep másnapján ez az egyetlen istentisztelet városunkban. Ennek helyszíne szintén a kőszegi vár. Ide hívunk minden keresztyén testvért felekezeti hovatartozástól függetlenül.

Mindig vannak a rendezvénynek „jóakarói” is, akik több alkalommal feljelentettek már bennünket a jogvédő hivatalnál. Mindezek az esetek azonban inkább csak megerősítik az összetartozást és a közös munka iránti vágyat.

Megfelelő embert a megfelelő feladatra!

Mindez jobb esetben természetes kiválasztódás alapján is működik, mégis nem kis feladat a gyülekezet lelkésze vagy a fesztivált szervező más gyülekezeti vezető részére, hogy legyen szeme a megfelelő emberek megszólítására. A tapasztalat azt mutatja, hogy igen sok fáradtságtól tudjuk megkímélni magunkat és az egész szervezőcsapatot, ha ebben a kérdésben sikerrel járunk. Óriási nehézség egy-egy ember kiéése – például lelkészek más gyülekezetbe való távozása –, ami bennünket is állított már nagy dilemmák elé. Mégis azt tapasztaltuk, hogy ekkor mások aktívabbá váltak. (A mi esetünkben például a Határátlépő Fesztivál szervezésében rendkívül aktív káplán elkerülése után a laikus vezetők vették át a stafétát katolikus részről.)

Bármilyen fesztivál szervezéséről is van szó, egy biztos, hogy igen sok embert szólíthatunk meg ennek kapcsán. A kőszegi Szélrózsa volt az evangélikus ifjúsági találkozók történetében az első olyan alkalom, ahol a helyi gyülekezet nagyon erőteljesen folyt bele a találkozó szervezésébe. A szűkebb munkatársi csapatban 10-15 fő vett részt, a teljes találkozó szervezésébe pedig több mint száz gyülekezeti tagunk kapcsolódott be a nyitóprogram összeállításában és megvalósításában való részvételtől a sátorállításig. De voltak olyanok is, akik teljesen önálló munkaágot vittek. Pozitív volt az is, hogy a Szélrózsa titkári feladatát is első ízben látta el a találkozó helyszínén lakó segítő.

Visszakapcsolás, morzsaszedégetés

Rohanós életünk nagy problémája, hogy sok esetben elmarad az értékelés. Pedig rendkívül fontos lenne a visszajelzés, hiszen saját hibáinkból tanulunk a legtöbbet. A Szélrózsa esetében mindennek persze már kipróbált rendszere van (kérdőívek, kiértékelő találkozás stb.), de a Határátlépő Fesztivál esetében is fontosnak tartjuk a fesztivál értékelését. A szervezőkkel közös vacsorára szoktunk összegyűlni a fesztivál után néhány héttel, amikor már a visszajelzések alapján is át tudjuk beszélni a találkozó örömeit és problémás dolgait. Ezen az alkalmon a szűk szervezői csapat (kb. 10-12 fő) vesz részt általában.

A közös munka áldásai

Egy-egy fesztivál szervezésében a legcsodálatosabb az, hogy már az előkészület is rendkívüli módon összekovácsolhatja a közösséget. A Szélrózsa Találkozók törté-

netében a kőszegi Szélrózsa volt az első, melyre készülve két ízben is tartottunk egy-egy hétvégi csapatépítő tréninget a találkozót megelőző ősszel, illetve tavasszal. A Határátlépő Fesztiválokra pedig közös imaórákkal és taizéi áhítatokkal készülünk a szűkebb munkatársi gárda rendszeres találkozóin kívül. Mivel ez ökumenikus közösség, így különösen nagy áldás a másokkal való együttműködés, és még több egymás iránti alázatra taníthatnak bennünket ezek a találkozások.

A Szélrózsa számtalan közvetlen hatásán túl (például a helyi ifjúsági közösség megerősödése, az egyházközség munkájának városi elismerése) egy közvetett hatását is szeretném megemlíteni. Helyszíne ugyanis megtetszett egy nemzetközi ifjúsági szervezet vezetőinek, akik azóta kétszer is rendezték már Kőszegen – a Szélrózsa egykori helyszínén – az Atlantic Bridge nyári táborát, melyen ifjúságunk tagjai is részt vettek. Ennek hatására gyülekezetünkben is megalakult egy Bridge-builders Club, akikkel azóta Hollandiában és Csehországban is jártunk. Fiataljaink tartják a kapcsolatot a Lettországtól az Egyesült Államokig terjedő színes közösséggel.

Baranyay Csaba

Cserkészek a gyülekezetben – avagy hogyan lehet egy vajas svájci bicska Isten jelenlétének jelévé

Teológusként nagyon foglalkoztatott, hogyan is kell értelmeznem Jézus ígértét a Szentlélek jelenvalóságával kapcsolatban. Mit jelent az, hogy – ha egyetértünk, együtt vagyunk az ő nevében, akkor – közöttünk van? Hogyan kell ezt elképzelni? Nagy öröm volt megérteni, hogy a „közöttünk van” kifejezés azt jelentheti, hogy a közöttünk levő kapcsolatban, a viszonyban van jelen. Abban, ahogy egymásra nézünk, ahogy egymással bánunk, ahogy egymással beszélünk. Egy jó közösség a Szentlélek jelenlétét mutatja.

Cserkésztáborban nagy szüksége van az embernek a késére. Minden pillanatban adódhat valami, amihez egy jó bicska hatalmas segítséget adhat. Nem szeretem, ha piszkos. Amúgy is nehéz az izzadság és a föld pora találkozásának eredményétől függetleníteni magunkat, nemhogy még a szerszám is zsiros legyen! Reggeliztünk. Akkor még talán éppen a földön ülve, a tábor elején lehetett, nem volt még „épített ebédlő”. Mindenki kente magának a kenyerét. Ölünkben a szelet kenyér, előttünk a nyitott margarinos doboz. No de kinek van kése?

Egy jó közösségben nem lehet feltétlenül rögtön észrevenni a Szentlélek jelenlétét. Csak azt, hogy jól érzed magad, hiszen kedvesek, fontosak az emberek, van helyed, számon tartanak, hiányzol, ha elmész és... kölcsönadod a bicskád, még akkor is, ha biztos vajas lesz... Számíthatsz, építhetsz a többiekre. Az egészen apró dolgoktól kezdve az egészen nagy döntésekben való partnerségig. Itt úgy épül az Isten országa, hogy nem vesszük észre. Fűrészelünk, fára mászunk, főzünk, csúcsot hódítunk, tábortúznél csatakiáltunk – vagy éppen éjjel, esőben fát vágunk, hogy átázott hálósákunk legalább némi meleget adjon, a jeges szélben sátrat állítunk, vagy – mivel mindenki fáradt – harmincan ülünk egy nyolcszemélyes vagonban, valahol Erdélyország közepén... És közben határozottan épül. Épül az Isten országa. Ahogy Ottlik Géza tanította az *Iskola a határon* című művében: a kimondatlan szavakból és a szeretettel teli ülepen rúgásokból. Nem pedig a megfogalmazott vallomásokból.

A közösség az Isten szeretetének, jelenléte megélésének a helye – ha nem is kizárólag, de mindenképpen széles lehetőségként. Saját ars poeticám szerint a lelkész is ilyen közössége(ke)t épít. Hálót fon, ami tart. Köteléket, amely részének öröm lenni.

A közösségépítés művészete – rokon a szervezetfejlesztés ismert kifejezésével – nem a mostani együttgondolkodásunk tárgya. Ennek csupán egy lehetséges formáját szeretném most bemutatni.

Hogy miért érdemes cserkészcsapatot alakítani? Elsősorban azért, mert a körülöttünk élőknek valódi értékeket szeretnénk átadni.

A cserkészpedagógia az egész embert neveli, kiterjed minden aspektusra. Pedagógiája a fizikai, a lelki, a szellemi, az érzelmi és a társas viszonyokat egyaránt fejleszteni akarja. A sok gyakorlati kompetencia elsajátítása mögött nagyon erős lelki megalapozottság áll. A tíz cserkésztvény lényege ugyanis az állandó növekedésre való ösztönzés. Ahogy ezt mondani szoktuk: Isten felé és személyes adottságainkban.

A jó cserkészetben ez a kettő: a közösség kialakulása, a közösen átélt események, valamint a cserkészprogram megvalósítása helyes arányban jelentkezik. Ha csak az egyik van jelen, könnyen „buli-cserkészetté”, később kissé öncélú társasággá („együtt sörözünk”) alakulhat az egykor cserkészcsapatnak indult baráti közösség. Ha pedig csupán a cserkészprogram megvalósítása a fontos, előbb-utóbb elmennek, kikopnak a fiatalok, hiszen túl szigorú, túl kemény, nem értik a fizikai erőpróbákra való helytállás elvárását, vagy éppen az egyenruhaviselést vagy a táborrend szabályozottságát. Megtalálni a helyes arányt: valahol ebben rejtőzik a cserkészvezető munkájának lényege.

Általában egyházi személyek gyakran szokták kritikájukat megfogalmazni: ha cserkészkedik az illető fiatal, már nem lesz olyan aktív hittanos, ifis (vagy ministráns). Éppen ezért – sajnálatos módon – nem támogatják a csapat létrejöttét, működését az egyházközségen belül.

Tény, hogy az idő szűkössége befolyásoló tényező, hiszen a fiataloknak (persze leginkább a városi fiataloknak) rengeteg elfoglaltsága van, a különféle különórák, sport- és zenei foglalkozások mellett nehezen tudnak időt szakítani másra is. Bizony az is gyakran előfordul, hogy a hittanos csoport tagja, egyben a gyülekezeti ifjúsági kórus aktív résztvevője segít a gyermekbibliaórák levezetésében és emellett „minden idejében” cserkészkedik is.

Másrészt a csapatalapítás nem feltétlenül jelenti a gyülekezet gyors létszámbeli növekedését. Hiszen a képzett vezetők kineveléséhez évek kellene. Sok helyen mire eléri azt az életkort, amikor őrsvezetéssel bizhatnánk meg őket, másik városba kell költözniük továbbtanulásuk miatt. Nem beszélve a fiatal felnőtt vezetőkről.

Ám mindezek ellenére a cserkészmozgalom módszerei megajándékoznak bennünket elkötelezett és talpraesett fiatalokkal, akik a legtöbb esetben lelkesen dolgoznak közösségeikért – beleértve a gyülekezeteket is – és készek arra, hogy meggyőződésüket másoknak is továbbadják. A cserkészközösségekben megszerzett pozitív tapasztalatok egész életükben elkísérhetik őket. Éppen ezért érdemes megpróbálni, még akkor is, ha a csapat alapítása, fenntartása nem éppen könnyű feladat.

Buday Barnabás

Kapcsolat, információk, élménybeszámolók:

www.cserkesz.hu

A keresztyén család

Idejétmúlt-e a házasság? Egy kérdéssel felelek rá. Idejétmúlt-e a jövő?

Gyökerek

1952-ben, egyéves koromban meghalt a nagyapám. Halála előtti utolsó kívánságai között kérte, hogy engem vigyenek hozzá. Aztán úgy adódott, hogy egy órát egyedül maradtam vele. Biztosan sokat mesélt ez idő alatt és mint hagyatékát, intelmeit is elmondta. A nagymamám, amikor már felfoghattam, attól kezdve 14 éves koromig – az Ő haláláig – sokszor felemlgette, vajon milyen fontos dolgot mondhatott a nagyapapa nekem. Amikor a fiaim konfirmálására került sor és a szülők részéről én köszönhettem a jelenlévőket, elmondtam, hogy már tudom, mi volt az a fontos, amit a nagyapám elmondott. *Mit mondhat egy ember annak, akit nagyon szeret,* akinek nagyon jót akar, miközben a másvilágra készül egy életpálya végén, és üres kézzel távozik? Biztos vagyok benne, hogy az Istennel való kapcsolatról beszélt; *amilyen a kapcsolatunk az Istennel, olyan a többi emberrel,* a házastárssal is.

1976 óta élek házasságban, feleségem Rollkó Beáta, két királyfi és két királyleány ideiglenes birtokosai vagyunk Isten áldásának köszönhetően. Feleségem katolikus vallású, a két fiú evangélikus, a két leány katolikus nevelésben részesül, illetve részesült.

2002-ben részt vettünk egy házaspároknak szóló hétvégén. Itt mélyen érintett a három előadó házaspár és egy atya őszinte példázata a saját életük egy-egy mozzanatáról. Megható volt az az önzetlen szeretet is, ahogy egy háttér csapat a munkájával biztosította, hogy a két és fél napos hétvégén jól érezzük magunkat. Azóta lényegesen nyitottabb, közvetlenebb tudok lenni bárkivel. Megértettük, hogy rajtunk múlik, hogy elsősorban a házastársunk legyen életünk középpontjában, közös döntéseink biblikus alapon történjenek, egymás lelkiállapotára figyelemmel házasságunkat jó karban tartjuk, *életünk szeretettel teljen meg, ne csak elteljen.*

Vegyes vallású házasság

Ahogy a közhely mondja, ki hány nyelven beszél, annyi embert ér, ehhez hasonlóan szerintünk a különböző felekezetekhez tartozó szertartások, liturgiák még amatőr, laikus szintű megismerése is jelentősen gazdagíthatja az embert. Sokaknak a génjeiben van még a különböző hitviták, vallásháborúk, ezzel járó tragikus családi, szomszédi esetek emléke. Ezt nálunk teljes mértékben feloldotta a fent említett házasság hétvége. Megnyilvánulása abban jelenik meg, hogy a jó példa szem előtt tar-

tása mellett eljárunk egymás gyülekezetébe, rendezvényeire. Ennek köszönhetően eljutottunk a baptisták által szervezett Sáfárság lelki konferenciára, a reformátusok által kezdeményezett, de felekezetközi Bibliai Házasság gondozói tanfolyamokra, különböző missziói napokra. Feleségemmel közös vállalkásunk, hogy az evangélikus egyház honlapján elsősorban házasság gondozásra vonatkozó ajánlattal részt veszünk a „Kihez fordulhatok” rovat munkájában. Közösen tartottunk már kilenc alkalommal kerületünkben a Tűzálló¹ című film vetítése után rövid előadást, és beszélgetést vezettünk a témához kapcsolódva. A Győr-Moson-Sopron megyei házasság gondozás csoport megyei felelősei is lettünk már három éve. Itt, a megyénkben nyolc éve, hét éve pedig a székesfehérváriakkal közösen szervezzük a protestáns és vegyes házasságban élők részére az Első Hétvége nevű alkalmat. Nyári házasság gondozás táborokat szerveztünk az utóbbi években, amelyeken szintén nagy élmény látni, megtapasztalni az ismerős és újabb jelentkező házaspárok és gyermekeik szerelmének, szeretetének és Istenhez való elköteleződésének erősödését.

Természetesen vannak más, jól működő mozgalmak és családcsoporthoz tartozók is. Közülük ismertebbek például: az Új Életet a Családoknak, Schönstadt, MÉCS, Fokoláre stb. Számunkra a Házasság Gondozás (HH) a többihez képest mélyebb lelki ön- és társismeretet nyújt. Mint minden emberi tevékenységre, erre is igaz, hogy a befektetett energia függvényében rengeteg örömet, lelki feltöltődést, feltétel nélküli egymás iránti bizalmat ad. Feltétele az idekerülésnek egy meghívó olyan házaspártól, aki már egyszer részt vett egy alapozó Első Hétvégén, ezen kívül templomban megtartott esküvő és legalább ötéves házastársi kapcsolat. Jó szívvel felkínálom bárkinek a meghívót, aki a feltételeknek megfelel.

A felekezetközi különbségek áthidalásához, egymás jobb megértéséhez, tapasztalataink megosztásához nagy segítség volt a HH és dr. Pálhegyi Ferenc előadásai. Említettem, hogy a felekezetek liturgiáját nyitott szívvel megismerve az emberek közelebb kerülhetnek Istenhez és egymáshoz anélkül, hogy a saját felekezetüket feladnák. Másik fontos rész, hogy tisztában legyünk a Bibliában rögzített isteni szándékkal, a férfiak és a nők szerepével.

Férfiak és nők szerepe a házasságban

Napjainkban a házassági krízisek jelentős része abból fakad, hogy nem értjük, vagy nem akarjuk érteni azt, amit a Biblia a házassági szerepekről tanít, vagy ha megértjük, nem vagyunk hajlandók engedelmessé válni ezeknek az elvárásoknak.

Az asszonynak az ad biztonságot, ha a férje Krisztushoz még őnála is jobban ragaszkodik, mert akkor biztos lehet abban, hogy nem fogja őt se megcsalni, se elha-

1 *Szerelempróba* címen is ismert film (angol címe: Fireproof). A Keresztény Média Alapítvány honlapján megtalálható. A kma-hu.com honlap a keresztyén élettel kapcsolatos filmek egyik gyűjtőhelye.

nyagolni. Hogy Isten szemében férfinak és nőnek ugyanannyi az értéke, az a tény mutatja legvilágosabban, hogy mindannyiunkért ugyanannyit fizetett.

Az a férfi, aki a családban nem fogadja el az Isten által neki kijelölt helyet, az vagy basává válik, vagy papucshős lesz belőle. Egyik sem felel meg Isten tervének. A férfiak többsége önzésből és kényelemszeretetből nem vállalja a vezetés felelősségét. A férfi önzése és kényelme egyrészt lázadás Isten rendje ellen, másrészt az asszony ellen elkövetett bűn, mert ezzel olyan feladatra kényszeríti az asszonyt, amire sem fizikailag, sem lelkileg nincs felkészülve, vagy amire nincs elég ereje.

Isten irgalmas, és sűg az embereknek előadás, alkotás, munka, irányítás, döntés, udvarlás stb. közben is, ha látja az igyekezetünket és elkötelezettségünket.

Lányoknak és asszonyoknak azért kell ismerniük a férj szerepét, hogy tudjanak segíteni. A segítség első lépése: ne foglalják el a házasságban a férj szerepét, helyét. A második lépés: biztassák és bátorítsák a férjüket szerepük betöltésében, átgondolt javaslataikhoz kérjék a férjük döntését, jóváhagyását. Annak, hogy a férj jól tölti be a szerepét, általában az a jele, hogy a feleség boldog.

Férfiak szerepköre: vezetés, szeretet, gondoskodás.

A vezetés felelősségét Isten adta a férjnek. Ezért a házasság csak akkor működik jól, ha érvényesül benne a férj vezető szerepe. A férjszerep nem rang, hanem megbízatás, elsősorban felelősséget jelent, és Isten őt fogja számon kérni ezért. A férj az, aki a feleség és a család feje, a feleségét és a családját szolgálja – a jó vezető a szolgálatban is jó, példamutató. A vezetés jelentése a vezetettek kibontakoztatása, légkörteremtés. Az Istenben bízó férfi Krisztus királyi uralma alatt áll. Vezetése mellett Krisztus feltétel nélküli szeretete, öröme és békéje költözik be a családba.

A szeretet kezdeményező, megelőző, feltétel nélkül elfogadó, önmaga feltétel nélküli odaadásával jár, tettekkel megvalósuló, szavakkal is kinyilvánító, egész valónkkal jelen lévő kifejezés. A boldogság a fenti *cselekedetekkel* érhető el, nem pedig tárgyak (személyek) pusztá birtoklásával.

A gondoskodás: a gondoskodó férj ismeri a felesége szükségleteit, tudja, hogy melyek a legnagyobb gondjai, részt vesz álmaiban, és megalapozott vagy hiú reményeiben is. A gondoskodó férj úgy viselkedik, hogy felesége érzi és tudja, fontos a férje számára. Ezt abból tudja meg, hogy férjének van ideje rá, és kéréseit nem felejt el. Erre az érzésre és tudásra azért van szüksége az asszonynak, mert ettől függ, hogy képes lesz-e igazán feleség lenni és betölteni a maga szerepét.

A Biblia megoldása a nőkérdésre: helyére tenni a nőt – nem a férfi fölé, alá, hanem mellé. Egyenlő érték, kölcsönös függőség-megértés, meghatározó szerep – segítőtárs. A segítőtárs nem segédmunkás! Jellemzője, hogy engedelmes, tiszteletteljes és szeretetteljes.

A korszellem:

- el akarja mosni a kettőjük közti különbséget
- egymástól való függetlenségre biztat
- felelősség nélküli jogokat emleget
- célja, hogy elhitesse az asszonnyal, Isten őt korlátozni akarja, pedig Ő csak a veszélyektől akarja megóvni.

Az asszony szerepe, az **engedelmesség** nem gyengeség, hanem a férje kiegészítése, betöltése, megvalósítása. Az engedelmes asszony szebb lesz.

Tisztelet: a férj csak akkor érzi magát sikeresnek, ha a felesége is tiszteli őt. Fokozott odafigyeléssel ismeri a férj gondjait, tudja, mi mindenért felelős, látja, mire van szüksége, imádkozik is érte. Biztat, bátorít, észreveszi a pozitívumokat és kifejezésre is juttatja.

Szeretet: a feltétel nélküli elfogadás és a feltétel nélküli önátadás attitűdje. Mindent megad, ha kell, hallgatni is tud, védi a nyilvános bírálattól, beilleszkedik a férj életmódjába. A házastársak közötti szeretet egységet létrehozó energia.

Utóirat:

A felekezeti különbségek feloldásáról az alábbi kis történetet szeretném megosztani.

Napjaink emberének lehetősége nyílt Szent Péterrel kapcsolatba lépni. Első kérdése ez volt:

- A pokolban vannak-e a különböző egyházból való hívők?
- Vannak bizony!
- És a mennyországban vannak-e a különböző egyházakból hívők?
- Nincsenek!
- Hát akkor kik vannak a mennyországban?
- Csak istenfélők!

Napjaink embere a délutáni műszak vége felé Margit híd felújítása során megtalálja a bombák mellett Aladdin csodalámpáját. Megdörzsöli, előugrik a szellem és kérdezi:

- Mit parancsolsz, édes gazdám?
- Hirtelen örömeben a munkába belefáradt emberünk régi vágyát rögtön kiböki:
- Kérek egy autópályát innen a Karib-szigetekre!
 - Ilyen késő este ne kérj ennyire nehezet! Holnap folytassuk, vagy kérj könnyebbet!
- Kis töprengés után így szólt a válasz:
- Jó, akkor mostantól mindig tudjam követni a feleségem logikáját!
 - Kétsávos vagy négysávos legyen az autópálya? – vágta rá inkább a szellem.

Nekem ebben az a fontos, hogy nem megérteni kell mindenáron a házastársunkat, hanem minden körülmények között szeretni!

A politika révén addig lehet felmutatni magasabb életszínvonalat, nagyobb jólétet, amíg a bölcsőkből hiányzók nem kezdenek el hiányozni a munkából is, majd – a felosztó, kirovó nyugdíjelosztás miatt – a nyugdíjak fedezetének a megteremtéséből. Ám minthogy ez a lejtő eleinte enyhe szögben lejt, csak nagyon a távlatokra figyelők képesek felismerni a veszélyt. S mint tudjuk, még a demokrácia sem engedi ezeket az embereket a hatalomnak még csak a közelébe sem. Hiszen a józan figyelmeztetés ellentmond a tömeg pillanatnyi, rövid távú és elsősorban – tömegpszichózissal befolyásolt – az anyagiakat követelő igényeinek. Ahhoz, hogy a jövő biztos legyen, kell a család, a növekvő termékenységi ráta, kell a hit, Isten akaratának saját tehetőségünk szerinti teljesítése.

A folytatás szintén az olvasókon múlik, mert ez a fenti kis írás annyit ér, amennyit Önök továbbadnak belőle, kiegészítik. „Csak” gyakorolják...

Szabó György

Gyülekezeti baba-mama kör

Avagy receptötlet a gyülekezetépítés alapjaihoz

Hozzávalók:

- Végy egy mindenre elszánt **gyülekezeti lelkészt vagy lelkésznőt**, akinek fontos, hogy egy keresztelő után ne csak – jobb esetben – az ovis hittanon, – rosszabb esetben – az esküvőn találkozzon újra a kisgyermekkel!
- Egy lelkes és **tapasztalt kismamát-anyukát** (az sem baj, ha lelkésznő, hitoktató, gyülekezeti tag), akinek a fentiekén túl személyes motivációi is vannak a babák-mamák összegyűjtésére. (Valószínűleg ő lesz a program érzelmi motorja.)
- Esetleg egy lelkiismeretes **védőnőt**, akit az adminisztratív tennivalókon túl is érdekelnek a kismamák és kisbabák, és igazából már régóta szeretett volna egy baba-mama csoportot létrehozni a körzetében... Ő biztosíthatja a szakmai háttérrel, és hihetetlenül sok ötlete van arra nézve, mivel is teljenek az együttlétek. Ráadásul ő biztosan tudja, hogyan találj rá...
- ... a **kismamákra**, akikből annyit végy, amennyit csak lehetséges!

Ezt követően láss neki a helyszín megteremtésének! A kismamák többsége akkor is szívesen jön, ha csak néhány széket körberaksz egy bibliáórák teremben, és leterítesz egy szőnyeget a gyerekórák összegyűjtött használt játékaival. (Mi valahogy így kezdtük.) Ha azonban sikerül egy külön kis zugot kialakítani, néhány gyerekbútorral, polccal, szép kivitelezésű játékkal, mintás játszószőnyeggel, egyszerű pelenkázóval és szoptatáshoz-ringatáshoz való fotellel, a nagyobbaknak építőjátékkal, színezőkkel; akkor még szívesebben jönnek, és kimondottan jól érzik magukat. Nekünk mindezt pályázatból sikerült. (Ne lepődj meg, ha ezután jelzést kapsz arra vonatkozóan, hogy gyakrabban kellene tartani az alkalmakat, mert a cseperedő lurkók reggelente azzal nyúzzák anyukájukat, hogy „mikor megyünk már babamamára?”)

Ezután keverd össze a hozzávalókat és közben szüntelenül imádkozz, hogy erőd legyen a gyűráshoz, és az ige kovászként megkelessze az egészet.

Tapasztalat, hogy az összetevők külön-külön is meghatározzák, karakteressé tesz az alkalmak stílusát. A baba-mama kör többnyire 2-3 éven át kísér egy kisgyermeket és anyukát (ez gerekszámtól függően többszöröződhet.) Minden kismamás csoport más és más jellegű programokra nyitott.

Érdeemes az alkalmakat délelőttre tenni, mert a picik ugyan még délelőtt is alsznak (bárhon: hordozókendőben, karon, babakocsiban, hordozóban stb.), a nagyobb-

bak viszont délelőtt aktívan játszanak, és délután már saját ágyikójukba vágynak. Nem árt minimum kétórára tervezni egy alkalmat, hiszen kisbabával szinte képtelenség pontosan időre érkezni, és könnyen lehet, hogy előbb is kell elmenni. Megnyugtató lehet az anyukák számára, hogy erről az alkalomról nem lehet elkésni, nyugodtan készülhetnek kapkodás és idegeskedés nélkül.

A hetenkénti alkalom nálunk bevált, eleinte kéthetente tartottuk, de a kismamák felvetették, hogy ha valaki nem tudott jönni, akkor megtörtént, hogy csak egy hónap múlva találkozott újra a többiekkel.

Az alkalom liturgiája természetéből fakadóan nagyon kötetlen. Az idő nagy részét beszélgetés tölti ki, egy-egy csésze finom gyümölcsstea mellett, miközben a gyerekek körülöttünk és főként velünk játszanak. Volt olyan csoportunk, akik nagyon szerették a filmes bevezetőt a beszélgetések előtt. (Velük részenként végignéztük a Zákeus Média Centrum filmjeit, *Az anyaméh gyümölcse* és a *Családi...* sorozatot.) Másokkal közösen összegyűjtöttünk egy témasort, és minden alkalomra más készült bevezetővel. Voltak, akik a védőnőnket bombázták legszívesebben kérdéseikkel, és akik szívesen vették, ha szakembereket is meghívtunk. És voltak, akikkel az egyházi esztendő ünnepeire figyeltünk, közösen készültünk ezekre, megosztottuk egymással ötleteinket, és a lelkiek mellett kézműveskedtünk is a nagyobbacska gyerekekkel.

Az azonban általános, hogy minden alkalommal előkerül az ige, nagyon egyszerűen, egy-két igevers felolvasásával, néhány mondatos magyarázattal, főként bizonyágtétellel.

A kismamák nagyon különleges élethelyzetben vannak, különlegesen is nyitottá válnak Isten felé. Hiszen éppen ekkor személyesen is tapasztalják Isten csodálatos teremtését és gondoskodását, részesévé is válnak teremtő munkájának, és átéli Istenre utaltságukat kisgyermekük gondozása-nevelése közben. Miközben saját korlátaikba ütköznek, ráatalálhatnak Isten határtalan szeretetére.

A baba-mama kör legfontosabb és legszebb feladata, hogy alkalmat teremtsen arra, hogy a kismamákban mindez tudatosuljon, megismerjék az Urat és kapcsolatba lépjenek vele. Hogy személyes példánkon át láthassák, hogy lehet az Úrra támaszkodni, mert Ő az, akitől azt a kis életet kapták, akit először a szívük alatt, majd a karjukon hordanak. Anélkül, hogy erőltetnénk ezt a dolgot, úgyis szóba kerül, hiszen szó van a szülésről-születésről, betegségről-egészségről, szeretetről, örömről-bánatról, fejlődésről és elmúlásról. Az életről. Márpedig az élet értelmetlen és megfejtethetlen Isten ismerete nélkül.

Ha a részt vevő anyukák azt érzik, hogy az, aki az alkalmat szervezi és közöttük van, hiteles, akkor figyelni fognak rá és várni fogják a bizonyágtételt. Bevallom, jobban is, mint amennyire eleinte nekem bátorságom volt előhozakodni azzal. Nekik teljesen természetes volt, hogy előkerül a Biblia is.

Pedig – és ezért is fontos missziós terület a baba-mama kör – a kismamák többsége nem volt a gyülekezetünk tagja, nem is evangélikus. De ez soha, senkinek nem

jelentett problémát. Éppen ellenkezőleg: annak örülhettünk, hogy a baba-mama kör révén másik egyház – ahhoz nem kötődő – tagja mégis nálunk kérte gyermeke megkeresztelését...

A kisbabák pedig szintén nagyon szívesen jönnek, a nagyobbacsók már mondogatják is, és nagyon jó dolog, hogy amikor az óvodai hittanon újra találkozunk, akkor már ismerősként üdvözölhetjük egymást.

Végül néhány praktikus dolog: érdemes az első, bemutatkozó alkalmon összegyűjteni a kismamák telefonszámát és a kisbabák születésének dátumát, ha nem nálunk voltak megkeresztelve. A telefonszám azért fontos, hogy érdeklődni tudjunk a távolmaradókról, illetve a rendkívüli alkalmakat is egyeztetni tudjuk. A kisbabák születésnapját pedig azért jó tudnunk, mert nagyon meghitté teszi az együttléteket, amikor együtt köszöntjük fel őket egy-egy énekkal, apró ajándékkal az első vagy a második születésnapjukon.

Az éves program tervezését is érdemes közösen készíteni, összegyűjteni azokat a témákat, lehetőségeket, amelyekkel szívesen foglalkoznának az anyukák. Nagyon sok jó ötletük van, és mindenkinek van valami különleges tudománya, amivel a többieket gazdagíthatja. (Van, aki profin tud hordozókendőt kötni, vagy kiváló mondókákat ismer, jól rajzol, kreatívan kézműveskedik már a legkisebbekkel is, járatos a szoptatásban vagy a testvérféltékenység kezelésében, esetleg jól bevált módszereket tud a kicsik megnyugtatására, elaltatására, netán szupergyorsan elkészíthető recepteket ismer, ügyes bábos, vagy szépen játszik valamilyen hangszeren.)

A gyülekezet egészére jó hatással van a fiatal édesanyák, édesapák és kisgyermek jelenléte, fontos törekednünk arra, hogy az egész gyülekezetet érintő alkalmon (pl. istentiszteleten, családi istentiszteleten) lehetővé tegyük a kisgyerekek részvételét, illetve több lazább alkalmat szervezzünk, amelyben életkortól függetlenül mindenki otthon érezheti magát (pl. mikulásoszás, adventi kézművesház, karácsonyi szolgálat, anyák napi köszöntés, komoly- és könnyűzenei, evangelizációs alkalmak stb.).

Az utóbbi időben rengeteg olvasmányos szakkönyv jelent meg az egészen kicsi gyerekeket érintő témákban, illetve egyre több internetes honlapot böngészhetünk a baba-mama körre készülés közben. A könyveket képtelenség lenne felsorolni, viszont a polc.hu és az alexandra.hu weboldalon az *életmód és egészség* címszó alatt nagyon sokat találunk, illetve a Harmat Kiadó is nagyon jó könyveket kínál gyermeknevelési témákban, de hasznosak a különféle magazinok: *Family*, *Kismama*, *Baba Magazin*, *Babapatika*, *Anyák Lapja* – tele ötletekkel és programokkal. Azután honlapok közül a babaszoba.hu, a mamami.hu, a nlcafe.hu, a kerekito.hu; ezeken a helyeken az érdekességeken túl szakértői segítséget is kérhetünk az anyukák számára.

Blatniczkyné Hammersberg-Ganczstuckh Júlia

Tanítványok a Biblia körül

A bibliaórák hagyománya évszázadok óta valósítja meg az evangélikusság önazonosságában központi helyen álló Szentírás iránti elkötelezettséget. Ebben éppúgy felfedezhetjük a reformátorok személyes lelki és teológiai elkötelezettségének folytatását, mint a későbbi pietizmusnak a bibliakörök tényleges megszervezésében játszott vezető szerepét: a keresztyén embernek ne csak a vasárnapi istentiszteleten, hanem a hétköznapokon is legyen alkalma igemagyarázatot hallani, illetve manapság már a bibliai igék megbeszélésében is részt venni.

Szinte nincs is olyan evangélikus gyülekezet egyházunkban, amelyben ne lenne ilyen típusú hétközi alkalom ma is. Ugyanakkor éppen a legutóbbi időben beszélhetünk a tradicionális bibliaköri alkalmak kibontakozó válságáról is. Hosszú idő óta látható ugyanis, hogy ezek a közösségek sajátos célcsoportok köré szűkültek be, azaz a gyülekezetnek csupán egy-egy zártabb, jellemzően a közösségben amúgy is aktívabb szerepet vállalókból álló rétegét érik el. Szinte természetes, hogy a szerveződésben a döntő szempont leginkább az életkor: idősek vagy fiatalok, esetleg fiatal családok bibliaórájáról hallunk a leggyakrabban. Tehát a misszióknak egy egészen sajátos közegéről beszélhetünk, ahol a személyes és közösségi mélyülés elsődleges szempont, viszont az először érkező érdeklődők köréből szinte csak a mindenre elszántak körében lesz népszerű.

A bibliaórának mint rétegalakomnak az életét súlyos csapásként érte a különösen az elmúlt évtizedben tapasztalható zaklatott általános életmód – azaz a gyülekezeti tagok drámai időhiánya. Az a nehézség, hogy egy-egy gyülekezeti alkalomhoz már keresve sem lehet mindenkinek megfelelő közös időpontot találni, szinte általánossá vált. Nemcsak azt jelzi ez, hogy megszűntek a társadalomban és az emberek között a védett közösségi idők, hanem azt is, hogy a közösségromboló munka- és életrend a mai világ elfogadott rendjévé, elvárásává lett. Ebből következően a klasszikus gyülekezeti alaptevékenységek egy jelentős része – mint a konfirmáció, a gyülekezeti vagy tanítási renden kívüli hittanoktatás stb. – egyre inkább veszélybe kerül, ezek között pedig élen jár a házi vagy templomi közös bibliatanulmányozás. A leginkább működő forma a tapasztalatok szerint az idős nyugdíjasok bibliaórája, ami azonban mind tartalmát és megközelítését, mind a csoport dinamikáját tekintve csupán egy sajátos műfaj a szélesebb lehetőségekhez képest.

Ebből következik a kérdés, hogy hosszú távon fenntartható-e a bibliaórai forma a gyülekezet életében? Erre a kérdésre sokkal inkább a tartalomtól, mintsem a formától függő választ kell adnunk: azt a közösségi célt, hogy a Szentírás gyakoribb és mélyebb tanulmányozására legyen minél szélesebb lehetőség a gyülekezetekben és a gyülekezetek körül, csak nagy nyitottsággal lehet ma megoldani. A tradicionális

heti bibliakörök mellett, amelyek fontos szerepet játszanak a gyülekezeti réteggondozásban is, az alkalmi és rendszeres előadások, gyülekezeti bibliaiskolák, munkatárs- és presbiterképzések számára is helyet kell találni, ahol fel lehet kelteni az igetanulmányozás iránti vágyat, igényt szélesebb körben is. Áron is meg kell vennünk az alkalmat, azaz a rohanás szétszórásában élő testvéreinknek éppúgy meg kell teremteni a lehetőséget, még ha ez több időt és ráfordítást is követel tőlünk – persze azzal a megalapozott reménnyel, hogy a kedvezményezettek is készek áron megvenni az alkalmat! Döntőnek tehát a tartalmat látom, nem önmagában a klasszikus forma átmentését: a régi cél a bibliatanulmányozás elmélyítése és kiszélesítése volt, amihez meg kellett találni a megfelelő formát, formákat. Ma is ez a döntő szempont, hiába van ugyanis a gyülekezeti munkatervben a hagyományos heti alkalmak sora, ha azon a gyülekezet jelentős része nem tud részt venni.

Nem véletlen az a nyugati jelenség sem, hogy a keresztyén közösségekhez tartozó kisebb-nagyobb csoportok a hivatalos gyülekezeti munkaterv melletti, úgynevezett házi bibliaköröket is alakítanak az igetanulmányozásra. Ennek hátterében sokféle okot találunk: a szűkebb kör egyszerre jelentheti a Szentírás intenzívebb tanulmányozásának a lehetőségét, másrészt olyan személyes légkört is teremt a résztvevők között, amely barátinak, sőt családiasnak mondható. A gyülekezeti alkalmak nagyobb sürgés-forgását tehát ezek a csendesebb, bensőségebb beszélgetések jól kiegészíthetik, s ráadásul a gyökerek szintjén erősíthetik meg a gyülekezeti közösség egészét is. Természetes dolog, hogy ezeken a beszélgetéseken nagyon sok személyes jellegű bizonyágtétel, élettapasztalat, de egyedül nehezen megoldható, hordozható gond és teher is ismertté válik az asztal körül. Szinte magától értetődő, hogy ezekben a körökben a kölcsönös hittestvéri lelkigondozásnak is előbb-utóbb fontos szerepe lesz. Elengedhetetlen tehát, hogy a házigazda, vagy a házi bibliakör szeniora – nem feltétlenül lelkész, de őket se zárjuk ki! – bölcsen és biblikusan igyekezzen ezeket a kérdéseket a megfelelő helyen kezelni. Még inkább életközeli lehet, ha a beszélgetés mellett vagy után lehetőség van teázásra, süteményezésre, kötetlen beszélgetésre is. Ez persze feltételezi, hogy nem kötelezően a lakóhelyi körzetek szerint alakul ki az egy-egy körhöz tartozók csoportja, hanem inkább a személyes kapcsolatok vagy például a hasonló érdeklődés, életkor vagy a közös társasjáték útján.

Nagyon tudatosan kell ugyanakkor figyelni arra is, hogy ezek a körök a gyülekezet egészében csupán csak sejtecskék, s nem lehet az a feladatuk, hogy a gyülekezet többi részét mindenképpen meg akarják változtatni a saját lelki-teológiai ízlésük szerint. A házi bibliakör akkor tölti be feladatát, ha áldás a résztvevőknek, és egyben erősíti az egész közösséget, a lelkész és a gyülekezeti munkások szolgálatát. Lényegi és sorsdöntő tehát, hogy a lelkésszel és a gyülekezet többi csoportjával őszinte és eleven kapcsolatban álljanak, és lehetőleg innen kérjenek és kapjanak szakszerű és kompetens útmutatást a Bibliát érintő tartalmi, illetve a közösséget érintő lelki kérdésekben. Az egész gyülekezetért érzett felelősség egyik fontos jele lehet az is, hogy

a nem aktív gyülekezeti tagok felé időről időre – például ünnepi időszakokban – hívogató, missziói szolgálatot is végeznek, értesítik a lelkészt arról, ha valaki látogatásra vagy egyéb segítségre szorul.

A hagyományos bibliaórák válsága a konkrét gyülekezeti életformák nehézségei mellett rávilágít arra is, hogy a Biblia tanulmányozása általában is hátraszorult az emberek, sőt talán a keresztyén egyháztagok életében. Evangélikus keresztyénség azonban elképzelhetetlen a Szentírás napi, rendszeres használata nélkül. A megújulás alapvető kérdése, hogy vannak-e tanítványok a Biblia körül? Boldogok, akiket ilyen munkában talál az Úr!

Dr. Korányi András

A bibliaóra

Az emmausi tanítványok így szóltak: „*Nem hevült-e a szívünk, amikor (Jézus) beszélt hozzánk az úton, amikor feltárta előttünk az Írásokat?*” (Lk 24,32)

Egy kis történelem

A protestáns gyülekezetek egyik legklasszikusabb hétközi alkalmá a gyülekezeti bibliaóra, melynek kezdetei a reformációra vezethetők vissza. Konkrét gyökeréről Luther 1523-as *Ordnung des Gottesdienstes in der Gemeinde* (A gyülekezeti istentisztelet rendje) című iratában olvashatunk először. Ebben arról ír többek között, hogy a gyülekezetekben napi összejövetelek tartassanak, melyeken – magyarázattal egybekötve – egy-egy bibliai könyv olvassék (lectio continua). Zwingli és Kálvin feltétlen kívánatosnak tartotta, hogy mindez magas teológiai nívón történjék.

A reformáció fontos vívmánya a Biblia anyanyelvre fordításának szorgalmazása, s annak kézbe adása. Ennek köszönhetően egyre nagyobb éhség támadt Isten igéjének olvasására és tanulmányozására. Luther *Kis kátéjában* (1529) már arról ír, hogy a család lelki tanításában a családfőnek oroslánrészt kell vállalnia. Az újdonsült bibliaolvasók szerették volna egyben érteni is mindazt, amit olvastak (vö. az etióp kincstárnok megtérése: ApCsel 8,26–39). Az újrakeresztelők pl. már egyenesen kötelezővé tették közösségeikben a közös bibliatanulmányozást, ami az evangélikus és református gyülekezetekben a pietizmus hatására vált általános gyakorlattá (vö. Lk 24,27).

A mai értelemben vett bibliaóra őse (szó szerint: *Stunde* – az óra – elnevezéssel) a württembergi protestánsok körében keresendő, mely gyorsan teret hódított magának a délnémet régióban, majd Európa-szerte. Ez a hívek még hatékonyabb tanítását szolgálta, amelyen a lelkész szemtől szemben mint a gyülekezet egyik tagja taníthatott, magyarázhatott egy-egy bibliai könyvet. A bibliaóra újabb virágzása a XIX. századi ébredési mozgalmakhoz köthető. Ekkor a Szentírás magyarázatában már a laikusok is aktívan részt vettek. E két utóbbi impulzus hatására vált a bibliaóra a protestáns gyülekezeti munka általános programpontjává.

A bibliaóra jelenéről

Manapság sokat hallani a gyülekezeti bibliaóra válságáról, és mintha kiveszőben lenne az évszázadokon át magától értetődő kifejezés: a protestáns ember bibliás ember. Igaz, a technikai és kommunikációs eszközöknek köszönhetően az életritmus, időbeosztás és a szabadidőtöltés módjai alapjaiban megváltoztak. Valljuk be

bátran, egyáltalán nem egyszerű ezekkel a kihívásokkal szembenézni, felvenni a versenyt, és mint alternatívát: érdekfeszítő, figyelemfelkeltő s igazi konkurens bibliai alkalmat tartani a mindig rohanó és elfoglalt XXI. századi embernek. Okkal érezzük tehát, hogy egyre nehezebb műfajjá válik a gyülekezeti bibliaóra, s az sem csoda, hogy a statisztikai adatok szerint ezen munkaágunk jócskán veszített eredeti fényéből.

A bibliaóra célja és jelentősége

Elsődleges célként: a Szentírás olvasását, ismeretek szerzését és annak átadását kell megemlíteni. Ezért igen fontos a hitmélyítő és tanító jelleg (vö. Mk 12,24). Napjainkban egyre nagyobb igény mutatkozik a klubszerű, kötetlen és baráti jellegű összejövetelekre is, ezt azonban ne nevezzük bibliaórának.

A Bibliának, Isten szavának hatására a hallgatóság sorai között lelki gondolatok, tapasztalatok és vélemények cserélnek gazdát egymással. Ezért a résztvevők között igazi lelki-testvéri kapcsolat alakul ki. Ezt tovább mélyítheti pl. az évkezdő-évváró vagy karácsonyi-húsvéti, úrvacsorával és agapéval egybekötött testvéri együttlét. A kör tagjai ezáltal nemcsak egymást, de vezetőjüket is jobban megismerik. Ezért a bibliaköri tagság könnyen a gyülekezetépítésben szolgálatot vállalók alapkövénév, magjává válhat. A tapasztalat azt mutatja, hogy szolgálattelvéként is szívesen kiveszik részüket különböző gyülekezeti feladatok, teendők ellátásából, így gazdagítva s téve hitelesebbé az adott közösség, gyülekezet életét és mindennapjait.

A bibliaóra keretei

Összetétel és helyszín: Nem mindegy, hogy milyen közegben, kiknek tartunk bibliaórákat. Egész más szempontok érvényesülnek kisebb településen, mint (nagy) városban. Például egy falusi gyülekezetben a tavaszi munkálatok beálltával célszerű a résztvevőkhöz alkalmazkodni.

A helytől függően az érdeklődési körök is változhatnak. Kisebb gyülekezetben könnyen lehet, hogy a bibliaórán kívül nem is lehet más hétköznapi alkalmat tartani. Ettől eltérően a (nagyobb) városban, ahol számos különböző kis közösség működik, előfordulhat, hogy a klasszikus bibliaórából többfélé is lehet szervezni (aszszonykör, férfikör, nyugdíjas bibliaóra).

Időkeretek: Fontos az időpont jó megválasztása. A napot és a napszakot illetően azonban nincs biztos időpont. Mindig az adott közösségben kell megtalálni az erre legmegfelelőbbet. Lehet délelőtt (pl. nyugdíjas), de lehet délután (felnőtt vagy női) vagy éppen este (férfi). Vegyük figyelembe az évszakokat is! Hosszú téli esteiken nyugodtan lehet korábban kezdeni az addig kora esti alkalmat. Lehet olyan bib-

liaóra, amit heti rendszerességgel tartunk, de lehet, hogy még hatékonyabb egy-egy közösségben, ha csak kéthetente vagy éppen havonta találkoznak.

Ugyanez a rugalmasság vonatkozik az időtartamra. A klasszikus, egyórás bibliaóra mellett egy jól összeszokott, aktív közösséggel akár másfél-két órát is el lehet tölteni tartalmasan és gördülékenyen.

Kellékek: Mindenekelőtt legyenek kéznél Bibliák és énekeskönyvek. A bibliaóra azért bibliaóra, hogy a reformáció célkitűzését szem előtt tartva kézbe vehető legyen a Szentírás. Bátran énekeljünk, sőt tanuljunk új énekeket! Amennyiben kivitelezhető, jó, ha a résztvevőkkel asztal(ok) körül ülve alkotunk testvéri kört. Egy középén égő gyertya segíthet a megfelelő atmoszféra megteremtésében. Ne féljünk élni a technika adta lehetőségekkel sem: projektor (filmrészlet, képek), egyéb illusztrációk, térkép stb. Nagy segítség lehet, ha bizonyos anyagokat – fénymásolatban – kézbe tudunk adni.

A bibliaóra menete: Nincs kötött rendje. Ezért a csoportot és a tartalmi részt figyelembe véve alakíthatjuk ki annak legmegfelelőbb menetét. Azonban istentiszteleteinkhez hasonlóan a bibliaórának is vannak fontos állandó részei, mint pl. az igeolvasás, éneklés, imádság (Miatyánk!). Egy összeszokott körben azonban nem okoz törést, ha szakítva a klasszikus renddel (kezdőének, ima, igeolvasás, beszélgetés, ima, Miatyánk, záróének) pl. bevezetesként közérdekű információkat, híreket osztunk meg egymással, így hangolódva rá a lelki táplálékra.

Jellege: Különböző modellek használhatók. Lehet pl. monologikus (a lelkész tulajdonképpen igehirdetést tart); bibliaiskola (egy-egy bibliai könyv alapos, részletes magyarázata); tematikus (témásorozat vagy hitmélyítő irat megtárgyalása); dialogikus-interaktív (beszélgetős, nem feltétlenül a lelkész mondja a bevezetőt, különböző betétek: zenei, művészeti, film stb.); lelki (a kör tagjai egyben imaközösséget is alkotnak); önképző (ki-ki a maga kincseit osztja meg társaival); spontán (a téma mindig az, ami éppen a tagságot foglalkoztatja).

Tartalmi keretek: Feltétlenül szem előtt tartandó, hogy mire van igénye az adott közösségnek. Ne a lelkész érdeklődési köre legyen a mérvadó, sokkal inkább figyelembe veendő a csoport szellemi adottsága, igénye és kapacitása.

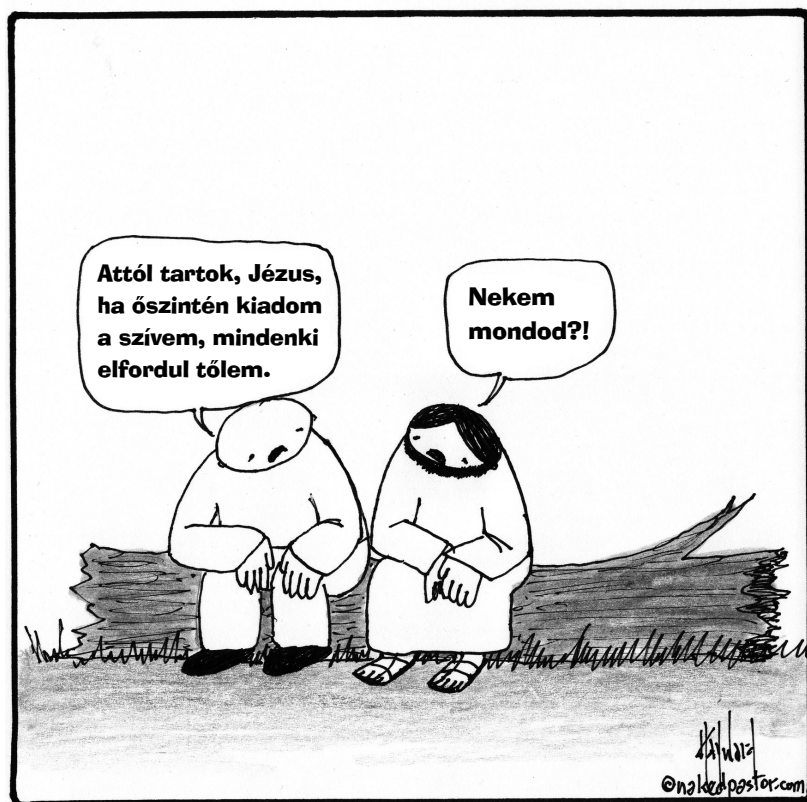
Jó, ha előre készül egy ütemterv. Így, ha valaki egy-egy alkalmat ki is hagy, nem marad le. Ez természetesen nem jelent merevséget és hajthatatlanságot! Amennyiben egy téma(kör) elhúzódik, vagy spontán egy fontos kérdés kerül elő, általában nyugodtan megszakíthatjuk a tervezett menetrendet, és beszéljünk bátran a felvetődött kérdés(ek)ről, témá(k)ról. A bibliaóra bibliaóra, és nem szeminárium, ahol feltétlenül teljesíteni kell és kreditpontokat gyűjteni.

Következzék néhány lehetőség a témaválasztást illetően: klasszikus sorozatok (a Szentírás egy-egy iratának részletes megbeszélése); alternatív (együtt készülés a vasárnapra, vagy az előző vasárnapi textus megbeszélése), tematikus (pl. női kör – a Biblia női alakjai, férfikör – a Biblia férfi alakjai); „vendég-igehirdetős” (igehirdeté-

sek olvasása-meghallgatása megbeszéléssel); etikai (Tízparancsolat, Hegyi beszéd, erénykatalógusok stb.); dogmatikus (Miatyánk, Apostoli hitvallás, Ágostai hitvallás stb.).

Végszóként biztatásul legyen szemünk előtt az igencsak irigylésre méltó, neme-sebb lelkű béreai gyülekezet, melyben „teljes készséggel fogadták az ígét, és napról napra kutatták az Írásokat...” (ApCsel 17,11)

Blázy Árpád

Házi alkalmak

A tegnapi házi bibliaórára azzal az elképzeléssel mentem, hogy talán szüneteltetni kellene ezt az alkalmat. Aztán az együttlét első részében egy körkérdést tettem föl: Mondjon mindenki valamit, ami ma örömet jelentett neki. Különös összhangban, egy témára vonatkozóan jött a legtöbb válasz:

- Nagyon sok zúrral teli volt a mai napom, jó itt megnyugodni.
- Csodásan megoldódott, hogy a két gyerek mellett messziről eljőjjenek.
- Hétközben is szükségem van egy kis lelki töltekezésre, és ezt kapom meg itt.
- Már ahogy beléptem, lecsöndesedett a szívem.
- Jó testvérek között lenni, és beszélgetni Isten igéjének fényében a napi dolgainkról.
- A munkahelyen csak elmegyünk egymás mellett. Most jó megértő, egymást segítő testvérek között lenni!

Nem is a napi örömeinkről beszéltek a résztvevők, hanem végül is arról, hogy milyen jó, és miért jó, hogy van egy ilyen alkalom. Milyen jó, hogy van a mi gyülekezetünkben is! És a tiétekében?

Házi, Biblia, óra

A negyvenes évek végén a városokban szinte teljesen sikerült beszüntetni a gyermekeknek a hittanórát. Az egyik pesti, jó emlékével lelkipásztor – aki nemrég hunyt el – mégis megtartotta az alkalmakat a büntetés lehetősége ellenére is, mert nagyon szerette az Urat és a gyermekeket. De mit is tegyen, hogy a gyermekek el ne árulják, hogy a parókián hittanóra van? Fogta a Bibliát és fogott egy nagy órát a kezébe. Fölemelte mindkettőt a gyermekek előtt és azt mondta: „Látjátok, mi ez? Biblia és óra. Milyen alkalom az, ahol most együtt vagyunk? Biblia-óra. Ezt ne felejtsetek!” És a gyermekek nem beszéltek többet hittanról. Nem került bajba emiatt a lelkipásztor.

A házi alkalmaknál is fontos mindhárom szó. 1. Isten Igéje álljon mindig a középpontban, és Jézus Krisztusra figyeljünk! Nem múlhat el alkalom a Biblia komoly megnyitása nélkül. 2. Az együttlét igei része ne legyen több egy óránál! Nem azért, mert unalmas lenne az Ige (nem az), hanem, hogy jusson idő a közösségre, kötetlen beszélgetésre is. Egyébként az „óra” szó nem időt jelöl ilyen összefüggésben: gyermek-, felnőtt-, ifjúsági bibliaóra – ezek *alkalmakat* jelentenek csupán. Így érthető, hogy nálunk a vasárnapi imaóra félórás, a keddi pedig másfél óra hosszát tart. Tehát a bibliaóra jelentése: bibliai alkalom. 3. Házi együttlétekről van szó. Mert a gyülekezeti alkalmak alapján két fajtára oszlanak: templomira és házaknál tartottra.

Az első keresztyének „*Napról napra állhatatosan, egy szívvel, egy lélekkel voltak a templomban, és ... házanként megtörték a kenyeret.*” (ApCsel 2,46)

A házi bibliaóra célja és működése:

- beszélgetés az igéről, konkrétan alkalmazva, kérdésekkel, feleletekkel,
- egymás közvetlenebb megismerése, segítése, közösségépítés,
- kötetlen forma.

Az együttlét fő része

A legfontosabb az ige körüli elcsendesedés. Hadd szemléltessem egy példával! Az érkezés után, amikor már eléggé együtt van a társaság, a vezető egy üdvözléssel és imával elkezd az alkalmat. Föltehet egy kérdést, amely fontos, de egyúttal megnyitja a szíveket, mindenkit mozgósít, és egymásra figyelmet teremt. Például: Mindenki mondja el egy mai örömét! Emlékszel-e valami fontosra a múlt vasárnapi igéből? Hogy tapasztaltad meg az elmúlt héten Isten segítségét? Hogyan vált szolgálattá, bizonyágtétellé, amit mondtál vagy tettél? Van-e kérdésed az elmúlt napokban olvasott igével kapcsolatban? Jutottál-e előbbre dolgaidban; ha igen, miben; ha nem, miért? Mai küzdelmeid. Mondd el, miért imádkozzunk ma veled és érted!

Az imádság után következhet az igei rész. Kiindulhatunk egy igerészből, vagy egy témához lehet kapcsolni több igét, amely oda vonatkozik. Legjobb módnak a kérdve kifejtő módszer tűnik. Mindig említsük, hogy bármely ponton hozzá lehet szólni az igéhez, lehet kérdezni és valamit hozzáfűzni. Tudatosítsuk, hogy nincs rossz kérdés. Az imádság lehetőségét a végén mindenki számára föl lehet ajánlani, jó, ha élnek is ezzel. Így együtt tudjuk imádkozni a másik testvérrel az ő kérését, háláját, bűnvallását, örömét, bánatát...

Az elején és végén énekeljünk, de ha szóba kerül egy ének, közben is elő lehet venni. Az ének közelebb visz Istenhez és egymáshoz, bizonyosságot sugároz. Ifjúsági, *Halleluja*- és más bibliaköri énekeket egyaránt énekelhetünk. Szívhez szóló énekek legyenek ezek! Természetesen a résztvevők kívánsága szerint is. Hangerőben pedig legyünk tekintettel a szomszéd lakásban élőkre. A bibliai részen túl, a végén is kötetlen közösségben lehet együtt a társaság, amíg ráérnek.

Kapcsolat a gyülekezettel

Természetesen a házikör a nagy gyülekezet része, annak egy csoportja. A kapcsolatot úgy ápoljuk, hogy részt veszünk az ünnepi (vasárnapi) istentiszteleteken. Ezen kívül a csoport vezetőinek a lelkész időnként tart egy alkalmat, amelyen megbeszéljük a témákat, a csoportokban fölvetődő lelki vagy gyakorlati kérdéseket és együtt

imádkoznak a csoportok vezetőiért és tagjaiért. Ha egy csoport van csak, azt felnőttek alkalma esetén legjobb, ha a lelkész vezeti. Egyéb csoportoknál (pl. ifjúsági) közülük egy érett keresztyént lehet választani.

A házigazda szolgálata is fontos. Ő hívja meg és fogadja a résztvevőket. Berendezi a helyiséget. Rendezi magát az együttléteket, annak menetét, egyeztet a szolgálókkal, hirdeti a szükséges tudnivalókat.

Használd ki!

Használd ki az alkalmakat (lehetőségeket), mert a napok gonoszok. Az ötvenestől a nyolcvanas évekig tilos volt házaknál összejönni, nagy baj származhatott belőle. Mégis voltak, akik kockáztatták a dolgot, mert olyan fontos volt számukra, és olyan sokat jelentett nekik az Úr Jézus Krisztus és az ő igéje. S talán nem is találtak élő közösséget és személyes ígét máshol. Vagy egy barátjuk vitte el a kívülállót egy ilyen alkalomra, ahol elámult az illető, hogy „ilyen is van”, megszólította őt az Úr és elindult a hitben.

Azért nemcsak szelídek voltak ezek az emberek, mint a galambok, hanem „ravaszak is, mint a róka”: az együttléteket névnapokon, születésnapokon tartották, és így többször ki lehetett védeni a felelősségre vonást, hogy miért vannak együtt.

Ha akkor, veszélyhelyzetben is vállalták sokan a hitet és a közösséget, mennyivel inkább kellene vállalni nekünk, akik sokkal szabadabbak vagyunk! Nekünk, akiknek több a lehetőségünk. Használd ki te is! A házikör a maga közvetlenségével, testvéri közelségével, szeretetközösségével nagyon jól kiegészíti a vasárnapi, ünnepélyes közösséget és együttléteket.

Széli Bulcsú

Ének- és zenekar a gyülekezeti életben

A liturgiába beleyökeredő szolgálat

Ha komolyan vesszük azt a megállapítást, hogy az egyház elsődleges megnyilvánulási formája a gyülekezetek istentiszteleti élete, akkor az sem lehet kétséges, hogy az énekkar lehet a gyülekezet egyik meghatározó közössége. Szolgálatára éppen arra épül, ami az egyházat megkülönbözteti minden más világi egyesülettől: a liturgia gyakorlatába beépülve kapja erejét működéséhez, s közben maga is gazdagítja az istentiszteleti életet.

Magának az énekegyüttesnek, annak vezetőjének, de a gyülekezet lelkészének és tagjainak is fontos tudniuk, hogy az énekkar közreműködése nemcsak díszítőeleme az istentiszteleteknek, hanem része is a liturgiának: többoldalúvá teszi az istentiszteletek szolgálói körét, bevonja abba a kórus tagjait és a kórusművek néha századok távlatából üzenő szerzőit is. Az énekkar ne legyen kulturális egyesület, aki hallgatóságot keres „művészetéhez”, hanem legyen a liturgia egészére érzékeny, a gyülekezettel együtt imádkozó, Istent dicsőítő közösség!

Rendszeresség

A gyülekezeti énekkar legfontosabb jellemzője a rendszeresség: a próbákban és a szolgálatokban egyaránt. Próbára legalább hetente egyszer másfél-két órát kell szánnunk olyan időpontban, amit csak ritkán zavar meg más gyülekezeti program. (Leghelyesebb hétköznap estére tenni.) Közvetlenül az istentiszteleti szolgálatok előtt pedig elengedhetetlen rövid helyszíni próbát is tartanunk: ez alkalom a beéneklésre, az ismétlésre és a templomi akusztikához való alkalmazkodásra.

A szolgálatok rendszeressége hasonlóan fontos. Természetesen már az is dicséretes, ha egy kis gyülekezetben a kórus csak a legnagyobb ünnepeken énekel. Mégis törekedni kellene arra, hogy az egyházi év fordulópontjain, legalább havonta egyszer szólaljon meg a liturgiában az énekkar is. Éppen a „magunkra erőltetett” rendszeresség, a gyakorlat teszi majd alkalmassá az együttest a gyors és alkalmazkodó tanulási munkára.

Az énekkari szolgálatok tervezésekor tehát ne az vezéreljen, hogy „amikor megtanuljuk ezt vagy azt a szép darabot, akkor majd elénekeljük”, hanem jelöljük ki

előre azokat az ünnepeket, amikor szolgálatra készülünk.¹ Az adott ünnep igerendjének, énekrendjének megfelelően – és énekkarunk adottságait figyelembe véve – válasszunk kórusművet, s idejekorán kezdjük el azt gyakorolni együttesünkkel. (A <http://kantorkepzo.lutheran.hu> honlapon, egyházzenei segédanyag címen ünnep-re lebontva javaslatokat találunk alkalmas énekkari művekre is.)

Gyakori kísértés a gyülekezeti kórusmunkában, hogy nem becsüljük meg kellőképpen a kisebb kompozíciókat, az egyszerűbb korálharmonizációkat, hanem csak a nagyobb lélegzetű motettákra, oratorikus művekre koncentrálnak. Ha szem előtt tartjuk a kórus elsődleges feladatát – azaz: legyen az istentiszteleti liturgia *egyik* jellegzetes összetevőjévé –, akkor meg fogjuk találni a helyes arányt is a nagyobb és kisebb kompozíciók között. Pedagógiailag is indokolt az egyszerűbb műveket is megbecsülni: ezek taníthatják meg a kórust azokra a technikai képességekre, amelyek együttesen szükségesek egy nagyobb kantáta megvalósításához, végigkoncentrálásához.

Állandó repertoár és „de tempore” anyag

Természetesen hasznos az, ha együttesünknek van olyan repertoárja is, amelyet szinte bármikor elő tud adni: általános szövegű dicsőítő kórusművek, korálfeldolgozások, az úrvacsoraosztás alatt énekelhető csendesebb motetták tartozhatnak ebbe a csoportba. Az istentiszteletek állandó részeit megerősítő misetételek (Kyrie, Gloria, Sanctus, Benedictus, Agnus Dei) ugyanígy megszólaltathatóak szinte bármelyik ünnepünkön.

A gyülekezeti énekkar hitelességét mégis az adja meg igazán, ha állandó repertoárja mellett képes az egyházi évnek megfelelő kórusművekkel szolgálni. A lelkészi kézikönyvekben (Agenda, Liturgikus könyv) „Az istentisztelet változó részei” címen találjuk azokat a szövegeket, amelyek kifejezetten egy-egy ünnephez kötődnek. Az előírt igeolvasási rend mellett az introitus zsoltár és a kollektá imádság szövegei segítenek az alkalmas kórusmű kiválasztásában. Igényes anyagot találunk az egyházunk által kiadott *Karénekeskönyv* három kötetében². A gyülekezettel való válaszolgató koráléneklést (alternatim énekmód) segíti *Herbert Wulf* háromszó-

1 Állandó éneklési alkalmak lehetnek (húsz alkalommal számolva):

Szeptember vége, reformáció ünnepe, az egyházi év vége, advent 1. és 3. vasárnapja, szenteste, karácsony 1. és 2. napja, vízkereszt, vízkereszt ünnepe utáni utolsó vasárnap, a bójti idő 1. és 3. vasárnapja, virágvasárnap, nagypéntek, húsvét vasárnap és hétfő, Cantate vasárnapja, mennybemenetel ünnepe, pünkösdvásárnap és -hétfő.

2 Az első kötet (szerk. Csorba István) amolyan „kórusiskolai” tananyag, a legegyszerűbb kétszólamú művektől összetettebb négyszólamú motettáig; a második kötet (szerk. Rezessy László) gyakorlatibb vegyeskaroknak való, az idén megjelenő harmadik kötet (szerk. Csorba István) háromszólamú kompozíciókkal gazdagítja a kisebb kórusoknak repertoárját.

lamú korálgyűjteménye, amely az egyházunk által javasolt graduálénekek valamennyijét tartalmazza (*Az ünnep éneke – háromszólamú korálok vegyeskarra*, Luther Kiadó, 2008.). Német evangélikus kollégáink tartják fenn a <http://www.kantoreiarchiv.de> honlapot. Bőséges kórusanyag található a <http://www3.cpd.org/wiki/> oldalon is.

A zeneegyüttes segíthet a háttérbe szoruló ünnepek megtartásában

Az egyházi zene elkötelezettjeinek kedves feladata lehet, hogy segítsen a kegyességünkben lassan kikopó ünnepeket vonzó eseménnyel megtölteni. A nagyünnepek (karácsony, húsvét, pünkösd) másodnapjain alkalmunk lehet nagyobb oratorikus művek megszólaltatására, olyanokat is elcsalogatva így a templomba, akik nem érdeklődnének a másodnapi istentisztelet után.

A hétköznapra eső ünnepeken – legalább az esti istentiszteleten – is szolgálhat a kórus. Így kiemelheti vízkereszt vagy mennybemenetel ünnepének jelentőségét, és támogathatja a szolgálatában elbizonytalanodott lelkipásztort.

Magyarul vagy eredeti nyelven?

Egyszerű a válasz: Amit lehet, a gyülekezet nyelvén énekeljünk! Az előadó is más-képp azonosul a megszólaltatott kórusművel, ha azt anyanyelvén adja elő, mint ha számára idegen nyelven kellene dalolnia. Számos kivétel akad mégis: Éppen az evangélikusságnak oly fontos német barokk zeneműveknél a szöveg dallamának melodikája szinte lehetetlenné teszi a jó fordítást. Ilyenkor helyesebb a gyülekezeti tagoknak kiosztani az eredeti szöveg mellé leírt magyar változatot is, s németül énekelni a kórusművet. Ugyanígy szükségtelen lefordítani a misetételek latin szövegét – ezek fordítása az Énekeskönyv 16–23. oldalai alatt követhetőek magyarul – és néhány más olyan latin szöveget, amely a magyar egyházi kultúrában nélkülözhetetlen ismert.

A gyülekezet éneke – az énekkar éneke

Azzal is számot kell vetnünk, hogy a kórus szolgálata néha meg tudja zavarni a teljes gyülekezet éneklési kedvét. Nem jó, hogy a templompadban ülők így gondolkodnak: „A kórus nálunk sokkal szebben énekel, jobb, ha mi hallgatunk”. Kapcsolódjon be tehát az énekkar az egyszerűlamú koráléneklésbe is, ne csak a saját „szerepére” várjon! A lelkesen és magabiztosan megszólaló gyülekezeti ének bátorítani fogja a közösség minden tagját az éneklésre.

Az sem helyes, ha a kórus oly sokat énekel egyetlen istentiszteleten, hogy a többversszakos korálokra már „nem jut idő”. Építőbb duplázni akár egy-egy liturgikus

tételt (pl. a Kyrie énekvers után következhet a Kyrie kórusmű), mint „elvenni a gyülekezet énekverseit”.

Kell-e még valakinek a komolyzene³?

Igen, sőt istentiszteleteinken egyre jobban! A templom az a hely ma Magyarországon, ahol még mindenki számára elérhető komolyzene szólalhat meg úgy, hogy annak részesévé, alakító megszólaltatójává válhat a közös éneklésben minden gyülekezeti tag. Az európai evangélikusság különös felelőssége az, hogy átélhetővé tegye az igényes zene eszközeit messzemenően felhasználó istentiszteleti liturgiát.

Éppen a komolyzene eszköztára teszi lehetővé, hogy a templomi közösséget és annak tagjait egyszerre szólítsuk meg, részesítsük a teremtett világ belső rendjének bizonyágtévő erejében – megszólaltatva azokat a zeneműveket, amelyek nem valami egyéni istenképre, hanem az egyház egészének tanítására épülnek.

Felfrissítheti mégis a közös munkát, ha a gyülekezeti kórus egyszer-egyszer kirándulást tesz a könnyűzene értékesebb területeire, ügyelve a helyes arányokra.

Kórusalapítás

Határozott szándéokra és kitartásra van szükség egy-egy új gyülekezeti kórus szervezésekor. Elsőként a rendszeresen templomba járók közül igyekezzünk kialakítani az énekkar magját! Ők azok, akik értik és átélik, hogy az Istent dicsőítő szolgálat hogyan erősítheti meg mindennapjaikat is. Náluk számíthatunk arra, hogy az egyházi ünnepeken természetesnek veszik a templomi jelenlétet. A gyülekezethez kötődő öt-tíz fős mag mellé keressünk olyan énekeseket, akik zenei képességeikkel erősíthetik munkánkat. A távolabbról megszólítottak között lehetnek olyanok, akik az egyházzene szépségéért vállalják a részvételt, mások a testvéri közösségnek örülnek majd: a gyülekezeti énekkar így *létével* már missziós, gyülekezetépítő szolgálatot végezhet.

Az indulásnál tisztázni kell, hogy a kórustagság rendszeres elkötelezettséget jelent, a csoport nem egyetlen hangverseny vagy ünnepi istentisztelet miatt áll össze, még akkor sem, ha egy nagyobb gyülekezeti ünnep adta az alapítás ötletét.

Vezessünk részvételi névsort, a próbák elején vegyük számba a hiányzókat, és ne sajnáljuk a fáradságot utánamenni az elmaradóknak! Segít, ha a kórustagok maguk is tartják a kapcsolatot szolámtársaikkal, s ha feladatuknak érzik, hogy maguk is toborozzanak új tagokat az együttesbe.

3 Komolyzene: olyan zene, amely nem a hallgatóság igényeit tekinti elsődleges értékmérőjének; olyan zene, amelyben az intellektuális elemek erősebbek a zene fizikális ingereket kiváltó tulajdonságainál.

Zenekar, kamaraegyüttes

Hasznos, ha énekkarunk mellett számíthatunk hangszeres szolgáltatókra is. A pontosan játszó hangszeresek alkalmanként megerősíthetik az énekkari szólásokat, sőt néha helyettesíthetik is azokat.

Kis kamarazenekarunkkal kísérhetjük az egyszerűbb oratorikus tételeket és színesíthetjük a gyülekezeti énekek kíséretét is.

A hangszeres együttes irányításához valamivel nagyobb gyakorlatra van szükség, mint egy énekkarhoz, ismernünk kell az egyes hangszerek lehetőségeit és korlátait. Segít, ha a kamaraegyüttes munkáját a hangszerhez értő zenetanár is támogatja. Fontos, hogy az együttesbe csak igen megbízható tudással kerüljenek be a muzsikusok, hogy a zenekari próba ne váljon hangszertanítási alkalommá.

Kellő képzettséggel és fantáziával (egyik sem pótolhatja a másikat) a kórusvezető sokféleképpen fel tudja használni a gyülekezeti kamaraegyüttes tagjait is munkájában. Sajnos – a dolog természetéből adódóan – az alkalmi hangszeres csoportoknak igen nehezen találunk megfelelő kottaanyagot, olyan műveket, amelyek méltóképpen megszólalhatnak istentiszteleti keretek között is. A magyarországi baptista egyházzenészeknek van már ezzel foglalkozó külön munkacsoportja.

Az evangélikus kántorképző címén ilyen kérdésekben is lehet tanácsot kérni (kantorkepzo@citromail.hu).

A próbák, kapcsolat a gyülekezet lelkészével

Hihetünk abban, hogy egy-egy énekkari próba sajátos bibliaórává, hétközi áhíttává válik közösségünknek. A gyakorolt kórusművek zenei tisztasága, liturgiai jelentősége átjárja a kórus tagjainak lelkét, szellemét, alakíthatja hitét. A művek szövegei és az egyházi szerzők munkássága beszélgetési témává válhatnak közöttünk. Ezt megerősítheti még a próba végén a közös igeolvasás, imádság.

Egy-egy alkalommal legalább három-négy különböző művet tanulgassunk, gyakoroljunk, hogy így biztosíthassuk a próba változatosságát. Segít, ha a tagok tudják előre, melyik művet mikor szeretnénk megszólaltatni. A szereplési alkalom közeldete fokozza a próbakedvet is.

Fontos, hogy a gyülekezeti lelkész vegyen részt a próbákon. Egyrészt pásztorolnia kell ezt a közösséget is (még ha zenei téren éppen maga is pásztorolt), másrészt így biztosítható, hogy maga is kövesse a kórus munkáját, ismerje jól az istentiszteletek részévé váló zeneműveket, s alkalmanként tudjon hidat építeni az igehirdetés és a kórusművek között. Csak így remélhetjük, hogy az énekkari szolgálat a közös gyülekezeti liturgia eleven része lesz.

Bence Gábor

Evangélikus fúvósok

Németországi ösztöndíjas évem alatt lehetőségem nyílt arra, hogy a teológiai tanulmányok mellett a bajor evangélikus fúvósszövetséggel is felvegyem a kapcsolatot. Az egyik vasárnap egy kis falu templomába voltunk hivatalosak. Zene-tanár kollégám, csak sejtetve a ránk váró élményt, annyit mondott, hogy különleges fúvósegyüttes működik a régi templom falai között. Az istentisztelet elején a lelkész szavai már árulkodóak voltak: *Játsszuk el a kezdő éneket!* A jelen lévő, mintegy 60 fős gyülekezet a padok alól felemelte a hangszerét és négy szólamban *játszották-énekelték* a korált. A családok egymás mellett ültek – anya, apa, nagyszülő, gyermek, unoka –, és így szólt az Istent dicsőítő ének, csodálatos egységben, együttműködéssel. Azon az istentiszteleten a gyülekezet minden éneket játszott, csak néhányan énekeltük a korálokat, mintegy felerősítve a lelkekből fakadó dicséretet.

A reformáció az egyházzene is alapjaiban rengette meg. Míg a kálvini ág szerint jobbára a templomban ügyelni kell arra, hogy Isten igéjéről semmi ne vonja el a figyelmet, lehetőség szerint a hangszeres zene sem, addig a lutheri reformáció nagyon fontos szerepet szánt a különböző hangszerekkel kísért énekeknek. Lutherék felhasználták a korabeli népi dallamokat, múdalokat is. Fontosnak érezték, hogy a templomi zene közel álljon az emberekhez, hogy a hétköznapi élet dallamaival is találkozassanak az istentiszteleteken. Az emberi élet mint istentisztelet elvének fontos gyakorlati része ez. A XVI. századtól már természetessé vált a fúvósokra komponált mű, magától értetődő a blockflöték, trombiták istentiszteleti használata. A fúvósok szolgálata összefonódott az élet számtalan területével. Jelentős volt a szerepük például toronyórként. Magyarországon Sopronból vannak adataink a toronyórzenészekről. Nekik az őrség praktikus feladatuk volt, de meghatározott időszakokban zsoltárokat vagy dicséreteket kellett fújniuk, hogy emlékeztessék a polgárokat az isteni jelenlétre. A templomban a kóruszólamokat kellett erősíteniük. Úgy gondolták, hogy a zenének nagyobb a lélekre ható ereje egy festett képnél, azzal egyetértésben, hogy a hit hallásból ered a Biblia szerint is.

A XIX–XX. századi evangélikus fúvószene, a *Posaunenchor* német elindítója *Johannes Kuhlo* volt. Kuhlo jelmondata volt: „*Dicsérjétek kürtzengéssel (Lobet ihn mit Posaunen)*” (Zsolt 150,3). Annak alapján, hogy az Ószövetségben csak a papok fújhatták a harsonákat, az egyetemes papság alapelvein a fúvós ügyet egyházi feladatnak tartotta. Ennek az öntudatnak nagy jelentősége volt az egyházzeneben, különösen abban a radikálisan szekularizálódó korszakban.

Mivel a fúvósmuzsika ez által reflektorfénybe került, az egyház igehirdetői szolgálatában is egyre inkább jelentős szerepet kapott. Az ébredési mozgalmak, melyek

az Isten igéjének tanulmányozása és hallgatása nyomán felébresztették a személyes, érzelemgazdag hitet, boldogságot a keresztyén életvitelben, szintén használják őket. Fontossá vált a diakónia, a kül- és belmisszió. Nagy találkozókát és miszsiós ünnepeket tartottak, sokszor szabadtéren. Ezekben az alkalmakon szükség volt olyan hangszerre, ami bárhol meg tud szólalni, erős, átható a hangja, képes a gyülekezeti ének kíséretére. A gyülekezeti fúvóskarok egyre inkább a belmisszió által szívesen használt segítőkké váltak. Az ige hirdetésének, a korálok éneklésének elengedhetetlen társaivá lettek.

Küldetésünkéből fakadóan a gyülekezetépítés folyamatos feladata egyházközségeinknek. Az építkezésben pedig szükség van elköteleződött, aktív tagokra. Belőlük állnak kórusaink, zenekaraink. Ők azok, akik a Szentlélek hívását meghallva rászánják erre a fontos feladatra heti rendszerességgel az idejüket, ezzel örömet okozva maguknak és az őket hallgatóknak. Szükség lenne minél több, egymással rendszeresen találkozó gyülekezeti csoportra: kórusokra, zenekarokra is. Ma már sokan úgy látjuk, hogy ha nem tudjuk a fiatalokat, aktív gyülekezeti tagokat bevezetni a korálkultúrába, megszakad az a vonal, amely a korai századoktól, Lutheren keresztül ível át hozzánk. Az egészséges lutheránus identitás kialakításában nélkülözhetetlen a szerepük, hiszen az egyház fontos pillére a közösség: közösség Krisztussal és közösség egymással. Nem csak hangulatában más, mikor egyházi zenekar játsza a jól ismert korálokat, nevelő hatása felbecsülhetetlen, ugyanis a résztvevőknek egymást kell figyelniük. A másikat pedig azért figyeljük, hogy a magunkét az övéhez tegyük és így szólaljon meg a közös hang, a közösség harmóniája. Csak egységesen, egymásra figyelve lehet zenét játszani, énekelni, másként egyszerűen nem működik.

Egyházunkban, új munkaágként, egyre több gyülekezetben indítanak fúvóegyütteseket. A teológián húsz éve oktathatunk egyházi fúvós kamarazenét. Országos meritésű fúvóstabourainkban húsz éve várjuk a fa- és rézfúvósokat, akik speciálisan az evangélikus fúvóskultúrával ismerkednek, azt gyakorolják. Az évek alatt sok százan tanultak az ügy iránt elkötelezett tanárainktól, felnövekedett egy új generáció a kezük között.

Kérdés lehet, hogy mivel speciális ismeretről, tudásról van szó, miként lehet egy ilyen együttest elindítani? Érdemes megkeresni azokat a zeneiskolákat, ahol rézfúvós szakember dolgozik, érdemes segítséget kérni. Szakmai segítséget, kottákat pedig az országos evangélikus fúvósszolgálat örömmel biztosít. Egy kis, néhány fős kamaracsoport is olyan közösséggé válhat, amely a gyülekezet legaktívabb csoportjai közé tartozik.

Dicsérjétek az Urat!

Johann Gyula

Felhasznált irodalom:

Ehmann, Wilhelm: *Tibilustrium, das geistliche Blasen formen und reformen*, Barenreiter-Verlag, Kassel und Basel, 1974.

Haga Kálmán: *Evangélikus fúvószene*, Szakdolgozat, JPTE, 2004.

Johann Gyula: *Dicsérjétek az Urat!* in: *Lelkipásztor*, 1998/6., 220. o.

http://de.wikipedia.org/wiki/Johannes_Kuhlo

<http://www.vep-bayern.de/>

<http://www.fuvostabor.fw.hu/>

Evangelizáció

Mi az evangélium?

Az evangélium jó hír, örömhír arról, hogy Isten Jézusban, Jézus által megváltotta az elveszett embert, világot a bűntől, haláltól, ördög hatalmától: „... úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” (Jn 3,16)

Mit nevezünk evangelizációnak?

Az evangelizáció ennek az üzenetnek hirdetése, átadása a Szentlélek által. Az evangelizáció a missziónak és az igehirdetésnek része ugyan, de ezen belül egyedi, speciális szolgálat. Koncentráltan, intenzíven, sodró, meggyőző erővel szól a bűnről, az elveszettségről, kárhozatról, az „eljävendő haragról”, de ugyanilyen módon hirdeti a szabadulást, a bűnbocsánatot, az új és örök életet. Az isteni vonzás ellenállhatatlanná válik a Lélek általi evangelizációban.

Ki az evangelizátor?

Minden hitre jutott, megtért, újjászületett ember a maga módján, személyisége szerint és a kapott ajándékok alapján misszionárius is egyben. Képes arra – ha egyszerűen is –, hogy hirdesse szóval és tettel az evangéliumot, Isten országának valóságát. Ugyanakkor Isten kiválaszt és alkalmassá tesz embereket arra, hogy az evangéliumot „közeliaknak” és „távoliaknak” érthetővé, befogadhatóvá tegyék. Ezek az evangelizátorok, evangélisták (Ef 4,11), akik a Szentlélek által megtisztított, irányított, ihletett emberek, akik ismerik a földi valóságot, de még inkább Isten akaratát, igéjét, örök és aktuális üzenetét; akik képesek az embereket Istenhez vezetni. Az ilyen emberek szavaikkal, gesztusaikkal, egész életükkel sugározzák, közvetítik Isten szentségét és szeretetét. Érzékenyek az emberek fájdalmára és Isten mentő szeretetére egyaránt. Forrón szeretik Istent és az embereket. A szívük összetört a világ bűne, fájdalma miatt, azonosulnak Jézus halálos emberszeretetével. Egyetlen céljuk van: embereket menteni az élet számára.

Hol és milyen módszerrel lehet hirdetni az evangéliumot?

Az evangelizáció helyszíne az egész világ: egyházi épület, családi otthon, kórház, börtön, temető, parlament, stadion, utca, természet; vagyis bárhol megszólalhat az

ige, de leginkább ott, ahol szükségben élnek az emberek, akik híjával vannak Isten dicsőségének (Róm 3,23). Az evangelizáció módja elsősorban és döntően az ige hirdetése (1Kor 1,17–21), mert az evangélium Istennek ereje (Róm 1,16), amit nem lehet ügyeskedve, hatásvadász módon pótolni, manipulálni, mímelni. Ugyanakkor Jézus példáján is tájékozódva, az evangelizáció sokkal színesebb, érdekesebb, személyre és helyzetre szabottabb, mint ahogyan azt sokan elképzelik vagy gyakorolják. Ebből a szempontból is érdemes végigtanulmányozni az újszövetségi tudósításokat: Jézus hol, hogyan, kik felé végezte az ige hirdetését? Nála nem lehet sablonokat felfedezni. Az evangelizáció történhet négy szemközti, kis közösségben vagy akár tömegek előtt is. Istent nem lehet megkötni, befolyásolni munkájában. Ott és úgy nyilvánul meg, ahol és ahogyan akarja. Belealázkodik akár még a templomokba, felekezetekbe, liturgiákba, dogmatikákba is, de bármikor szabadon túl is lép ezeken küldöttei, eszközei által is. Sokan ezért nem örülnek az evangéliumi mozgásoknak, újulásoknak, ébredéseknek, mert ilyenkor Isten maga veszi át az irányítást, és ez sértheti egyesek érdekeit.

Mit tehetünk az ébredésért?

Az evangelizáció az ébresztés szolgálata. A bűn álmában alszik a világ és néhol az egyház is. Az ébredésért imádkozni lehet, szabad és kell: egyénileg és akár ökumenikus közösségben is kiáltani, sírni, böjtölni. Az „elhívottak” meg kell, hogy vallják bűneiket, oda kell, hogy szánják életüket teljesen, és be kell teljesedniük Szentlélekkel.

Milyen eszközei, gyakorlati feltételei vannak az evangelizációnak?

Valójában csak egy: a Szentháromság jelenléte, munkája, akit és amit semmilyen jó szándékú ügyködéssel nem lehet helyettesíteni. Ha Ő velünk van, mindenünk van, ha nincs velünk, semmink sincs. Nincs olyan áldott evangélista, aki hitet, életet tudna bárkinek is adni. Ugyanakkor a körülményektől, világi vagy felekezeti kultúrától függően törekedhetünk a jánosi útkészítésre. Néhányat felsorolok ezekből. Ízléses, figyelemfelkeltő meghívás, amibe beletartozik az ige- és témaválasztás, plakátok, szórólapok készítése, a média igénybevétele. Munkatársak (valamilyen formában az egész gyülekezet) bevonása az imádkozásba, hívogatásba, látogatásba, az alkalom lebonyolításába. Beállíthatunk testvéreket az érkezők fogadásába, az alkalom alatti és utáni „vigyázásba”, szolgálatba: felügyelet, imádkozás, lelkigondozás, éneklés, bizonyoságtétel, szeretetvendégség, utógondozás (!). A tanúságtétel legyen rövid, érthető, természetes és Krisztusra mutató. A Lélek általi zenélés, éneklés sok ajándékot közvetíthet: előkészít az ige befogadására, sőt sok esetben a tiszta evangéliumot tartalmazza, Jézusra és a keresztre mutat, gyönyör-

ködtet Isten szépségében, jóságában, ördögűző hatású. Az evangelizációban mindig ott van a szent sürgetés, a megtérésre hívás, ami nem lehet manipulatív, erőszakos, zsaroló. Isten szeretete az, amely megtérésre hív, megváltoztat és az új életben megtart. Óvakodjunk a módszerek erőltetésétől, túldimenzionálásától (kézfeltartás, felállás, előrehívás). Hagyjunk valamit a Szentléleknek is! Neki van hatalma arra, hogy bármely helyzetben, időben megérintsen. (Én egy konyhában éltem át az újjászületést, házi bibliaórán, amely nem evangelizációs karakterű volt. A Szentlélek pillanatok alatt meggyőzött teljes elveszethezemről, a megváltásról és az örök életéről.) Ugyanakkor, ha bizonyosak vagyunk abban, hogy Isten maga indít bennünket bizonyos eszközök, szokások használatára, tegyük szabadon, az agapé szentizibilitásával.

Mi az evangelizáció következménye?

Az ige hirdetése a döntő és elsődleges, de ez együtt jár a gyümölcsstermessel (Gal 5,22–23), Jézus követésével. Az egész gyülekezetet fel kell készíteni a misszióra. Jézus a megtérés hirdetését összekötötte Isten országának megérkezésével, jelenlétével (Mk 1,15). Isten ajándéka a gyülekezet, amely mentőhajó, bárka, ahol menedéket találnak az elveszettek. Ugyanakkor nem gettó, zártkörű társaság, hanem a társadalmat és a világot átjáró „só és világosság” is egyben. A parancs, a mandátum a világ evangelizálására, a népek Istenhez térítésére szól. Ezért tarthatatlan és használhatatlan a konstantinuszi korszak egyházmodellje, amely szerint az számít gyakorló keresztyénnek, aki templomba jár és adakozik. Ez a szükséges minimum csupán. Gyakorló keresztyén az, aki követi a Bárányt, ahová megy (Jel 14,4). Az egyháznak, a keresztyéneknek be kell vonulniuk szolgálatukkal a családba, ismerősök közé, munkahelyekre, az intézményekbe, a döntéshozó testületekbe, saját kultúrájukba, a világba. A gyülekezet hatást gyakorol az egész társadalomra, megváltoztatja a világot. „Menjetek ...!”

Szeverényi János

Az írás megjelent a Híd evangélikus missziói magazin 2011/1. számában.

Missziói szempontú gyülekezetépítés

A következőkben olyan evangelizációs és missziói tartalmat hordozó vagy ilyennel megtölthető lehetőségekről szólunk, amelyek a gyülekezeti élet mindennapjaiban használhatók, és nem különleges, kampányszerű alkalmakhoz, rendezvényekhez kötődnek.

Általában mindenekelőtt azt kell látnunk, hogy tulajdonképpen kik, hányan és milyen szükségletekkel és milyen mértékű elköteleződéssel vagyunk jelen a közösségben. Sok gyülekezet vezetőjét, vezetőit folyamatosan bénító keserűségben tartja, hogy elvárásaik nem a közösség sajátosságaihoz igazodnak. Igen fontos tehát, hogy első lépésként őszintén szembenézzünk azzal, hol vannak közösségünknek a határai – a szó minden értelmében. Hihetetlen erőt képes mozgósítani, ha megszabadulunk a túlzó vagy célt tévesztett elvárásoktól és a megfelelési kényszertől. Természetesen a másik oldal is igaz: legyenek – a lehetőségekhez és szükségletekhez igazodó – elvárásaink, reményeink. Meg kell őriznie minden közösségnek, amely élni akar, azt a képességét, hogy megtartsa az elvárások, a lehetőségek és a szükségletek egyensúlyát!

Elengedhetetlen tehát alapos *felmérést* készíteni. Erre kiváló alkalom az egyházunkban hatévenként – éppen e kötet megjelenése táján – esedékes tisztújítás. Nem csupán azt a kérdést kell eldönteni, hogy kik a választók és választhatók. Azt is látnunk kell, hogy ki milyen mértékben hajlandó vagy képes elköteleződni a közösségben. Például: Ki az, aki csak érdeklődő, de a gyülekezet hírlevelét szívesen fogadja? Kik azok, akik elkötelezettek a közösség terheinek viselésében is? Kik azok, akik akár vezető szerepre is hajlandók, alkalmasak?

Jó, ha a feltérképezés a közösségben és vonzáskörzetében fölmerülő szükségletekre, igényekre is fényt derít. Például: világos, hogy az istentisztelet a hívők közösségének ünnepi alkalma, és válhat a misszió eszközévé, de elképzelhető, hogy a kívülállók többségét nem az istentiszteletre hívogatással lehet megszólítani. Viszont szívesen fogadnák – különösen talán városi, erősen szekularizált környezetben – a nevelésükből kimaradt bibliai tanítás pótlását. Nem lehet túlhangsúlyozni a kazuális szolgálatok kapcsán betévedőkkel való személyes találkozás lehetőségét ebben a tekintetben.

Ha már átfogó képünk van arról, hogy hol vannak a határaink, melyek lehetnek az elvárásaink, akkor láthatjuk, hogy mi módon épülhet a közösség. Amennyire lehet, szükséges a *személyesség* vonását őrizni, építeni. Kis közösségekben ez nem okoz problémát, de igaznak kell lennie a többesres lélekszámú gyülekezetekben is!

Utóbbiakban kisebb – életszakasznak és -helyzetnek megfelelő elosztású – csoportok formálásával, amelyek a közösségi élet kis sejtjei.

Bizonyos méretig jól működik például, hogy a gyülekezet tagjait személyes levéllel keresik meg születésnapjukon. Több közösségben gyakorolják a születésnaposok köszöntését. Rendszerint egy havonkénti családi istentiszteleten történik a köszöntés, ahol a gyülekezet együtt imádkozik az ünnepeltekért. Itt – a tapintat megőrzése mellett – előkerülhetnek akár személyes örömök vagy éppen problémák is mint imatémák, de mindenképpen jelzés érkezik a lelkigondozói szükségletre nézve. Nagy gyülekezetekben ezt a funkciót a kis csoportok vehetik magukra.

A születésnapos köszöntés egyben sok gyülekezetnek – a jól működő – látogatási menetrendjét is adja. Így egészen bizonyos, hogy minden családot legalább évente egyszer fölkeres a lelkész vagy valaki a közösségből. Illetve: a távolmaradás vagy a meghívó válasz nélkül hagyása szintén jelzésértékű.

A tapasztalat azt mutatja, hogy ahol kezdetben ódzkodnak is a személyességnek ettől a mértékétől, végül kialakul a várakozás ezzel kapcsolatban. Ha pedig valakinek egy közösséggel szemben elvárásai vannak, akkor ő már kötődni is fog – hacsak nem kell hosszabb távon csalódnia. A másik tapasztalat, hogy nem elegendő egy-egy írásos megszólítás. Kellenek a személyes találkozások. Még a telefonos megkeresés is sokkal többet ér, mint egy levél. Vagy: egészen más egy meghívót vagy hírlevelet személyes kézbesítés útján megkapni, mint postaládába helyezve.

Érzékeny odafigyeléssel és türelemmel természetesen kialakítható a közösség személyes légköre, kisebb csoportok létrehozhatók, amelyekben a tagok jól érzik magukat. Fontos azonban, hogy minden együttlét csak akkor gyülekezeti alkalom, ha képes sajátosan evangéliumi tartalmat hordozni. Több gyülekezet is beleszalad abba a csapdába, hogy hosszabb távon is csupán az idő hasznos és kellemes eltöltését valósítja meg. Kell, hogy legyen egy missziói, evangéliumi minimum.

Örök kérdése a missziónak, hogy vajon mikortól és milyen mértékben kell, hogy egy közösség misszionáló legyen. Kétségtelen tény, hogy Jézus küldő parancsa ma is érvényes. Az is igaz azonban, hogy a személyességnek, összetartozásnak, elkötelezettségnek és teherbírásnak bizonyos fokát el kell érni, mielőtt a gyülekezet – mint közösség, és nem a lelkész, a közösségvezető vagy egy-egy tag egy személyben – tudatos missziót folytathatna. Ha azonban erre már képes, és mégsem teszi, akkor elkerülhetetlen, hogy torzulások és csökevényesedés fogja hamarosan jellemezni. Abban viszont igen tág ölelésűnek kell lenni, hogy milyen módon, milyen területen tud vonzó hatást kifejteni. A legjobb, ha olyan ügyet vagy módot talál a közösség, amely minden tag számára elfogadható és tevékenyen támogatható. Ilyenkor a kívülállók számára egy-egy ügy azonossá válik a gyülekezettel. Itt az a veszély, hogy egysíkúvá válik a gyülekezeti élet, és hogy csak egy bizonyos igénynyel bírók veszik célba a közösséget. A másik lehetőség, hogy több irányba is el-

indul a közösség. Ekkor különös figyelmet a fent említett egyensúly megtartása igényel.

Mielőtt a közösség kifelé is fordítja a tekintetét, újabb helyzetelemzésre van szükség. Például arra nézve, hogy más keresztyén közösségek milyen területeket fednek le. Nagy kár volna rivalizálásban, versengésben kivéreztetni a keresztyénség erejét! Ennek ellenkezőjére sok jó példa akad: a szolgálati területek – kimondva vagy kimondatlanul – felosztódnak a keresztyén gyülekezetek között, illetve egy-egy területen össze is lehet fogni. Egyetlen példa: Sok kis gyülekezet küszködik a táboraival. Nincs elegendő gyermek ahhoz, hogy közösségi élményt jelentsen. Érdemes egyesíteni az erőket.

Az épülés és növekedés feltétele, hogy ne merevedjen meg a gyülekezeti élet, hanem tekintettel legyen a dinamikusan változó közösség aktuális igényeire. Például: gyülekezetünkben indítottunk egy baba-mama klubot. Az időpont a hétköznapi délelőtti órákra került. A szabadon mozgó édesanyák kis gyermekeikkel szívesen látogatták a találkozásokat. A kisgyermek jól eljátszott a szobában, a felnőttekkel beszélgetéseket lehetett kezdeményezni. Csakhamar eszméltünk: be kellene vonni az édesapákat. Természetesen ez azt jelentette, hogy számukra is elérhető – késő délutáni – időpontot kellett találni. Idővel a gyerekek felcseperedtek, és egyre több kizárólagos figyelmet igényeltek. Az alkalom tehát átalakult amolyan kis hittanos csoporttá. Ekkor azonban a szülők számára kellett újabb találkozási lehetőséget biztosítani. Minthogy a gyerekek ebben a korban már esetleg nagyszülőkre, más segítőkre bízhatók, hát lett végül a baba-mama klubból két külön alkalom.

A fentiek talán egy-két inspiráló gondolatot adhattak. Semmiképpen nem a teljesség igényével íródtak. Isten áldása legyen minden őszinte, szeretetteljes kísérleten!

Győri Péter Benjámín

Gyülekezetépítés az agglomerációban – a piliscsabai evangélikus gyülekezet

Piliscsaba Budapest agglomerációs övezetéhez tartozik, Budapesttől 25 km-re. A rendszerváltás előtt csöndes, 2000 fős település volt, szovjet laktanyával. A megszállók kivonulása után, a 90-es évektől kezdett a község a kiköltözők számára felértékelődni. Az üresen maradt olcsó lakásokban pályakezdő értelmiségiek kezdték el életüket. A laktanya helyén egyetemet építettek, ami szintén a településre vonzott értelmiségi családokat. A település szép fekvésének és Budapest közelségének köszönhetően hamarosan felkapottá vált, jómódú, többgyermekes családok vásároltak telket és építettek családi házat. A lakosság kb. 10 000 főre gyarapodott. A környező településeken is hasonlóak a demográfiai folyamatok.

Az evangélikus gyülekezet növekedése

Piliscsabán az evangélikus közösségi élet 1924-ben, a Fébé Diakonissza Nőegylet megalakulásával kezdődött. Pauer Irma adományából jött létre a Béthel és a Siló, ezekben azóta folyamatosan evangélikus intézmények működnek. Az egyesület felszólítását (1951) követő évtizedekben a nyugdíjas diakonisszák továbbra is minden héten vasárnapi iskolát tartottak. Havonta istentiszteletet tartott az óbudai, később a csillaghegyi lelkész. Az elődök hűségének köszönhetően a rendszerváltás után a pilisi völgy és a Zsámbéki-medence területére költözők Piliscsabán evangélikus gyülekezetet és templomot találhattak, és aktívan bekapcsolódhattak a szórványgyülekezet életébe. Egy nyugdíjas mérnök és lelkész istentiszteleteket tartott, kereste és látogatta az evangélikusokat. Egy fiatalasszony gyermekbibliakört, nyári tábor, karácsonyi műsort szervezett, más fiatal szülők szombati mozit gyermekeknek; elvállalták a különböző feladatokat.

A növekedő közösség 45 felnőtt és 45 gyermek taggal 2005-ben önállósodott, és lelkészt választott. Az önállóvá válást anyagilag az tette lehetővé, hogy az egyház a lelkészi állás biztosítására éves támogatást ad azzal a várakozással, hogy a helyi lelkész gyülekezetépítő munkája segítségével a gyülekezet anyagi ereje folyamatosan nő, a támogatás aránya csökken. A gyülekezetépítésnek ezt a módját Fabiny Tamás püspök piliscsabai modellnek nevezte. Jelenleg 200 tagunk van, a gyermekek aránya most is 50%.

Az önálló működést továbbá az teszi lehetővé, hogy a Béthelben biztosított a hely a gyülekezeti alkalmakhoz.

Élet az agglomerációban

A Budapest környéki agglomerációban a lakosság száma növekszik. A főváros körül tíz kistérség (budaörsi, érdi, ráckevei, gyáli, monori, gödöllői, dunakeszi, veresegyházi, szentendrei, pilisvörösvári) területén húsz év alatt 670 ezerről 935 ezer főre nőtt a népesség, köszönhetően a betelepülésnek és a születések magas számának. Az ide települők jellemezően fiatal, többgyermekes, értelmiségi családok, akik a magyarországi átlagos életszínvonal felett élnek, de komoly terheket vállalnak: sok gyermek, házépítés, lakáshitel, budapesti munkahely. A nagyszülők általában az ország távoli részein élnek, nem tudnak segítséget nyújtani a háztartásban. A családok hétvégenként sokat utaznak a vidéki nagyszülőkhöz. A betelepülőknek kevés az ismerősük a településen, sokszor a szomszédok is betelepülők. Be kell illeszkedniük az alakulóban lévő helyi közösségekbe. Nehezíti a családok életét a bölcsődei és óvodai helyhiány.

Szolgálatunk az agglomerációban

Egy agglomerációs gyülekezetnek figyelembe kell vennie ezeket a sajátosságokat szolgálatában. A rendszeres istentisztelet-látogatók nem feltétlenül hetente járnak, mert sokszor hétvégén a nagyszülőkhöz utaznak. A kisgyermekes családok olyan gyülekezetet keresnek, ahol nem kell azt érezniük, hogy gyerekeik miatt kinézik őket, és ahol különösen figyelnek a gyerekekre. A gyülekezet segítségére lehet a családoknak, hogy új lakóhelyükön közösségre találjanak, gyökeret eresszenek. Többen vannak olyanok, akik kifejezetten közösséget keresnek, mert a környéken nem ismernek senkit. Ez segítő hálózatot is jelenthet, amely pl. pótolhatja a nagyszülőket, amikor gyerekekre kell vigyázni. A fiatal családok segíthetik egymást életszemléletük alakításában is. Az itteni életmód különbözik a nagyszülők akár városi, akár falusi életmódjától. A fiatalok foglalkozása is más, mint szüleiké, pl. programozó. Többen nem vallásos háttérrel rendelkeznek, fiatal felnőttként fordultak a keresztyén hit felé.

Alkalmazkodni kell ahhoz, hogy a dolgozó felnőttek későn érnek haza a városból, az iskolás gyerekeknek sűrű az időbeosztása. A gyülekezeti tagok nagyobb távolságból, több településről jönnek.

Az agglomerációs gyülekezetre különösen érvényes, hogy úton lévők, keresők gyülekezete. Nem a megtérteké és nem a megszokásoké, hagyományoké. Igehirdetésünkkel érzékeltethetjük, hogy Jézus mellénk szegődik az úton és elfogad bennünket.

Gyülekezetépítési tapasztalatok

A gyülekezetépítés először is egyfajta nyomozó munka. Meg kell keresni a környéken élő és a környékre települő evangélikusokat. Fontos volna, hogy a lelkészek

gondosabban kísérjék, küldjék, ajánlják elköltöző híveiket az új gyülekezetbe. Több helyről szoktunk értesítést kapni, legtöbbször Budavárból, sok esetben azonban véletlenszerűen szerzünk tudomást az ide költözőkről. Az érkezőket felkeressük. Tapintattal és türelemmel kell azonban hívogatni, mert nem automatikus egy új közösségbe beilleszkedni annak, aki máshol nőtt fel, ahol elfogadták, helye volt. Lehet, hogy nem kíván a gyülekezethez tartozni, vagy évek telnek el, amíg először eljön egy alkalmunkra.

Fontos, hogy a templomba érkezőket ne ijesszük el. Kicsi a templomunk, nem lehet észrevétlenül maradni benne. Azért, hogy az újonnan érkezők ne érezzék magukat idegennek, igyekszünk megszólítani azokat, akiket még nem láttunk.

Könnyen elérhetővé kell tenni magunkat. Manapság elsősorban az interneten tájékozódnak az emberek. Sokan honlapunk alapján választották az evangélikus felekezetet és a mi gyülekezetünket, amikor a keresztyén hittel akartak megismerkedni, vagy olyan közösséget kerestek, ahová gyerekekkel mehetnek. A kapcsolatfelvételnél gyülekezeti újságot adunk kézbe. Az alkalmak szervezésében leginkább e-mailt, mobilt és sms-t használunk.

A hozzáférhetőség párbeszédkészséget is jelent. Késznek kell lennünk különböző élethelyzeteket, kérdéseket megérteni. Igehirdetésünknek is a párbeszédhez kell közelebb állnia, nem feltétlenül formai értelemben, hanem abban, hogy a kereső, kételkedő, kritikusan gondolkodó hallgatóság jobban elfogad egy őszinte kérdőjelet, mint egy tekintélyelvű, át nem gondolt kijelentő mondatot.

Az internet és mobil korában is a legfontosabb a személyesség. A kis közösség előnye, hogy ismerjük egymást, tudunk egymásról, a lelkész minden gyülekezeti tagot ismer. Az egyház jövője akkora gyülekezetekben képzelhető el, ahol a személyesség megvalósulhat.

A kapcsolatfelvételnél a hosszabb távú cél, hogy a tagok ne a lelkészhez kötődjenek, hanem a gyülekezethez. A lelkész csak egyengeti az utat a közösségbe, segít beilleszkedni. Helyette a közösség lehet Krisztus elfogadásának közvetítője, ahol a közösség tagjai megosztják egymással életüket elfogadással, jó szóval, vigasztalással, segítő szolgálattal. Bibliai képpel élve megtörik a kenyeret és egymásnak nyújtják.

Néhány gyülekezetépítő alkalmunk

Az istentisztelettel párhuzamosan gyermekbibliakört tartunk két csoportban. Ezen kívül a legkisebbek a templomban hátul egy szőnyegen telepedhetnek le szüleik lábánál, ahol nyugodtabban ülik-játsszák végig az istentiszteletet, mint szüleik térdén ülve. Így az anyukák is részt vehetnek az istentiszteleten, ha pedig a gyermek nagyon nyugtalan, kiléphetnek vele az előtérbe.

Hetente baba-mama kört tartunk, mindig más család otthonában. Mivel az anyukák gyermekeikkel több településről jönnek, némi egyeztetéssel sikerül megoldani

egymás szállítását, amikor szükség van rá. A baba-mama kör tagjai szervezik a komatátat, amelynek során kb. 3 hétig kétnaponta mindig más család visz ebédet a gyermekágyas családoknak. A baba-mama körön szerveződik továbbá a falu szegényeit segítő ruhavásár, a gyermekmegőrzés és egyéb segítségnyújtás.

Kéthavonta budavári mintára totyogók istentiszteletét tartunk az 1-7 éves korosztálynak.

A nyári családos tábor, a családos kirándulások, a gyülekezeti napok lehetőséget nyújtanak az újonnan érkezettek számára az összeismerkedésre és beilleszkedésre.

A konfirmandus gyerekek különböző településekről jönnek, és ők is elfoglaltak, hetente sajnos nem tudnánk összejönni, ezért havonta egy egész szombat délelőtt a konfirmációi foglalkozás, amelynek során lehetőség van játéokra, beszélgetésre, filmnézésre is. A másfél éves készülés során nyári nomád táborban és évközi kirándulásokon is kovácsolódik a csapat.

Fiatal felnőtteknek, akik nem részesültek vallásos nevelésben és hitoktatásban, felnőtt hittant tartunk, ahol bibliai történetekkel ismerkedünk és beszélgetünk.

Kézdy Péter

Alpha kurzus

Evangelizációs és missziói feladatunk

„Ezt mondták Józsuének: Bizony, kezünkbe adta az Úr azt az egész földet, máris reszket tőlünk annak a földnek minden lakója.” (Józs 2,24) Józsué könyve a honfoglalás könyve. Emlékezzünk arra Mózes könyvéből, amikor kiküldik a kémeket, hogy kémeljék ki az országot – és közöttük van többek között Józsué is. A kémek pedig nem valami túl jó hírrel jönnek vissza. Bár hoznak egy rúdon egy hatalmas nagy szőlőfürtöt, azt mondják: lám, tejjel és mézzel folyó ország – de anákfiak lakják, hatalmasak és erősek. Mondhatnánk úgy is, hogy elkeserítik a nép szívét. Azt kell mondani, hogy ma is vannak anákfiak a világban, és néha az anákfiaktól való félelem bejön az egyházba is, és sokan azt gondolják, hogy amiről Jézus beszél a missziói parancsban, az ma nem valósítható meg. De nincs visszavonva a missziói parancs! Vagyis meg lehet és meg kell valósítani!

Mi az Alpha kurzus?

Mi is alapvetően az Alpha? Semmi köze sincs a Sylva-féle agykontrollhoz, az alfa-szintre való lemenéshez. Az Alpha kurzus neve onnan ered, hogy Jézus az Alfa és az Ómega, a Kezdet és a Vég. Az Alpha kurzus egy missziói modell, egy a sokféle módszer és modell közül. Ellenben ne feledjük: csupán egyetlen Üdvözítő van, nincs más – de sokféle módon lehet erről az egyetlen Üdvözítőről beszélni. Az Alpha többek között egy ilyen missziói modell.

Az Alpha történetéről

Nicky Gumbel 1990-ben fejlesztette evangelizációs eszközzé a londoni székhelyű *Holy Trinity Brompton*-ban. Gyakorlatilag egy gyülekezeti munkatervet próbált összeállítani. Amire a választ kereste: Hogyan lehetne a ma emberét megszólítani? Ez a munkaprogram olyan sikeres lett, hogy 1992-ben már 5 kurzust indítottak, 1993-ban megtartották az első nemzetközi konferenciát; jelenleg *Nagy-Britanniá*-ban közel 10.000 közösség használja. Aki Londonban jár, örömmel láthatja a buszok oldalán: „Reveal the life!” – „Fedezd fel az életet!” Ezzel is az *Alpha kurzus*ra hívogatják az embereket. Reméljük, egyszer nálunk is olvasható lesz majd a tömegközlekedési eszközökön!

Szerzői jogvédelem

Az Alpha kurzus 1997-től szerzői jogvédelem alatt áll. Nem azért került szerzői jogvédelem alá, hogy ne lehessen lekoppintani, lemásolni – hiszen a missziónak az a célja, hogy minél több emberhez eljusson –, hanem azért védték le, mert nagyon sok mindent próbáltak az emberek belevinni, illetve ezt kivenni meg azt kivenni, amit ugyanúgy Alphának neveztek el. A jogvédelemmel sikerült elérni: az Alpha kurzus nemzetközi szinten egységesen, ugyanolyan felépítéssel és tematikával működik a világ különböző országaiban. Az Alpha kurzusok az interneten regisztrálhatók és így az érdeklődők részéről könnyen megtalálhatóak. Egyébként a tapasztalatok és visszajelzések szerint minden társadalmi kontextusban működő modellről van szó.

Az Alpha pentagramma jelentése

Nézzük meg, hogy az Alpha kurzus hogyan működik a gyakorlatban, mi ennek a lényege! Nagyon szép, hogy az első betűkből kifejtethető, mit is jelent, kinek szól az Alpha:

- A** nnak, aki többet akar tudni a keresztyén hitről.
- L** ehetőség a tanulásra és a nevetésre.
- P** aprikás csirke, pizza vagy pite.
- H** ozzájárulni egymás épüléséhez.
- A** kármit kérdezhetsz.

Tegyük hozzá rögtön, hogy nemcsak humoros – a paprikás csirke és a pizza –, hanem ténylegesen a valóságot mutatja. Bizony nem vettük észre a Szentírásban – azt gondolhattuk, hogy az mellékes –, hogy Jézus asztalközösséget vállal emberekkel. Evett... és akkor mi van? Óriási dolog valakivel együtt étkezni és közösséget vállalni! Az Alpha kurzusra felekezettől függetlenül hívunk mindenkit: az elsőrendű cél az, hogy az embereket keresztyénné tegyük és a hitükben megerősítsük. És csak ezt követheti a felekezeti cél, hogy szeretnénk, ha evangélikus egyházunk gyarapodna. Éppen ezért mindenki előtt nyitott az alkalom. Nem feltétele valamilyen keresztyén ismeret megléte. Nyitott minden érdeklődő ember előtt, fajra, nemre, vallási hovatartozásra való tekintet nélkül.

Egy döntő vacsora

Az egész gyakorlatilag egy vacsorával kezdődik, aminek éppen az a feladata, hogy az emberek nagyon sok mindenről beszélgethessenek. Az a lényeg, hogy a vacsora alatt – ami kb. háromnegyed óra – emberi kapcsolatok épüljenek. Nem célja egy vallási beszélgetés mesterséges erőltetése. Hanem arról beszélgessenek a résztvevők, ami

foglalkoztatja őket. Azt szoktuk mondani, hogy a beszélgetés alatt mindenről szabad beszélgetni, kivéve egyházi dolgokról. Miért? Mert majd eljön az ideje, amikor csak arról beszélünk. Ennek a lényege, hogy emberi kapcsolatok jöjjenek létre, barátságok kötéssenek. Mert ha egy jó barátság létrejön, akkor a következő alkalomra is el fog jönni az érdeklődő. Nem azért fog eljönni esetleg a második alkalomra, mert milyen érdekes volt, hogy a lelkész az imádságról beszélt, hanem mert jó volt az a beszélgetés az asztaltársal. És ha a következőre is eljön az a már kedves ismerős, hogy néz ki az, hogy én meg nem jövök el? Ez többnyire így szokott működni. Aztán eltelik 5-6 vagy 7 alkalom, és akkor már nem a vacsoráért jön és nem csupán az asztaltárs miatt. Van, aki meg is mondja, hogy ő az elején azért jött, hogy ingyen vacsorázzon. Aztán eltelt 6-7 alkalom, és azt mondta, hogy most már nem a vacsoráért jön, hanem valami másért. Mi a kurzus célja? Az embereket szeretnék eljuttatni Istenhez és szeretnék bevinni a templomba, beintegrálni a gyülekezetbe. Az Alpha ebben az esetben úgy segít, hogy barátságok alapozására épít, hogy aztán a barátokból testvérek legyenek, és abban a pillanatban máris megvan a gyülekezet! Így már nem lesz idegen hely a templom és az új testvér szinte észrevétlenül beintegrálódik a gyülekezetbe. Ezért fontos kiinduló hely az asztalközösség.

Az előadások tematikája

A 15 előadás egy nagy téma köré szerveződik: Az élet nagy kérdései.

1. A keresztyénség unalmas, hamis és elavult?
2. Kicsoda Jézus?
3. Miért halt meg Jézus?
4. Hogyan lehetek biztos a hitemben?
5. Miért és hogyan olvassam a Bibliát?
6. Miért és hogyan imádkozzam?
7. Hogyan vezet minket Isten?
8. Kicsoda a Szentlélek?
9. Mit tesz a Szentlélek?
10. Hogyan telhetek be Szentlélekkel?
11. Hogyan állhatok ellen a Gonosznak?
12. Miért és hogyan beszéljünk másoknak Jézusról?
13. Isten ma is gyógyít?
14. Mi az egyház?
15. Hogyan hozhatom ki a legtöbbet az életemből?

Kis csoportos beszélgetések

Minden előadást kis csoportos beszélgetés követ. Senkinek sem kötelező megszólalni, de mindenkinek van lehetősége elmondani a véleményét. Az előadások minden esetben konkrét üzenetet tartalmaznak, amit ezeken az alkalmakon lehet megvitatni. A kis csoportos beszélgetések vezetése nem az előadó feladata, hanem a kurzusokból nevelődnek ki a segítők, akik fokozatosan válnak terhelhetővé és végül önállóan vezetik a csoportokat. Fontos mozzanata a csoportoknak, hogy a kurzus befejezésével házi csoportokká tudjanak alakulni, ahol a lelkipásztor irányítása mellett, adott tematikának megfelelően tovább épül ez a kis közösség mint gyülekezeti sejt.

Szentlélek-hétvége

A 7–11-ig terjedő kérdések megbeszélése egy hétvége keretein belül zajlik. Ez kiemelés a megszokott környezetből és egy „belső szoba” lehetőségét nyújtja. Itt meghívjuk a résztvevőket arra, hogy konkrét döntést hozzanak Jézus mellett. Isten Szentlelkéért könyörgünk, hogy töltsen be ezeket a testvéreinket. Itt megtapasztalják Isten hatalmát és újjászüelő munkáját. Ebből születik a gyülekezet és ezek a testvéreink Isten Lelkének ereje alatt szívesen vállalnak szolgálatot a gyülekezetben.

Az Alpha kurzus után

Ha jól vezetjük a kurzust és Isten megáldja az alkalmakat, akkor a résztvevők maguk javasolják, hogy a kurzus ne érjen véget. Egyrészt házi csoportok működését szorgalmazzuk, másrészt hogy rendszeres istentiszteleti tagokká és a bibliaórák látogatóivá váljanak.

Ami nem látszik, de elengedhetetlen

- Imaháttér és az igei vezetés elengedhetetlen.
- A kurzus alatt végig Krisztushoz akarom a résztvevőt eljuttatni, a gyülekezet csak másodlagos szempont.
- Ne mi akarjuk a magunk képére formálni a résztvevőt, hanem engedjük, hogy Isten formálja és a külső dolgok majd ezt követően megváltoznak (ruházat, zenei stílus...).
- Próbálj mindig a másik bőrébe bújni, hogy megértsd őt!
- Munka nélkül ne várj eredményt!
- Látogatás, kazuálék remek alkalmak a meghívásra.
- Ne kapkodj, Isten sem teszi!

- Szervezz minél több olyan alkalmat, mely kiterjed az egyén további életterületeire is!
- Szerezz barátokat a „hamis mammonnal”! Ne sajnáld a pénzed másokra, életed legjobb befektetésévé lesz majd!
- Személyes döntés és életátadás nélkül nincs újjászületés, de egyház sem.
- A lelki erőszak soha nem visz előre.
- Szentlélek nélkül nincs egyház. A Lélek legnagyobb adománya a szeretet.
- Ne feltételezz a jelenlevőkről bibliai ismereteket!
- Taníts, és ne prédikálj!
- A munkanélküliség az egyházban a legnagyobb. Mindenkinek találjunk feladatot!
- Aki másokat épít, maga is épül.

Sándor Frigyes

Az ÉletMűhely mint a misszió egyik új eszköze

Az ÉletMűhely ausztrál eredetű, már születését tekintve is felekezeti missziói program. Szerte a világon LifeWorks néven ismert. A találó magyar fordítás arra utal, hogy amint egy műhelyben valami újnak az alkotása, teremtése folyik, úgy az ÉletMűhelyben (az Élet műhelyében) a résztvevők szívében a legnagyobb dolog: a Jézus Krisztusban ajándékozott új élet munkálódik.

Az ÉletMűhely egy új missziói eszköz – és ennek a meghatározásnak minden szava hangsúlyos. Egy, és nem egyedül üdvözítő az elmúlt években megjelent hasonló programok közül; új, hiszen még mindig újdonságot hordoz a hazai keresztyén-ség gondolkodásmódjában; célja a sűrített evangélium továbbadása; és végül: nem gombnyomásra működik, hanem a gyülekezetnek kell a kezébe vennie és eszközként használnia.

A posztmodern kor kihívása és az ÉletMűhely válasza

Az ÉletMűhely tartalmát tekintve kétezer éves: arról kíván tanúskodni, hogy az Isten Fia, Jézus Krisztus mindannyiunk bűnéért életét adta, s ezzel bűnbocsánatot és örök életet szerzett nekünk, és hit által élhetünk Isten ezen ajándékaiból. Az ÉletMűhely módszere azonban feltétlenül újdonságot hordoz, hiszen az örök evangéliumot a ma emberének gondolkodásmódjába illesztve adja át. Pál apostol a megfeszített Krisztust hirdette, de mindig szem előtt tartotta a hallgatók (zsidók vagy pogányok) kultúráját, vallásos előéletét, gondolkodásmódját (vö. 1Kor 2,2; 9,19–23) Ezt az apostoli elvet alkalmazza az ÉletMűhely, amikor az evangéliummal a posztmodern embert célozza meg.

Csak néhány utalás a mindannyiunk által érzékelt, és szociológusok által feltárt társadalmi jelenségekre: a ma embere számára nem a ráció, hanem az élmény, a tapasztalat határozza meg az igazságot (lásd a reklámokat, például amelyek nem az autók tényszerű paramétereit, hanem az utazás fantasztikus élményét hozzák közel); életünk nem egyéni, hanem közösségi szemléletű (miközben családok, munkahelyi közösségeink széthullanak); hiányzik a bibliai alapigazságok ismerete (a mára szülőkké váltaknak csak töredéke részesült hitoktatásban). Az ÉletMűhely ebben a helyzetben ad válaszokat. Melyek ezek?

Az ÉletMűhely nem egyszerű alkalomnak tekinti az evangélium átadását, hanem ún. folyamat-evangelizációban gondolkodik. A tízrészes sorozat a „kályhánál” fogja

meg a résztvevő kezét, és vezeti őt a célhoz – Jézushoz. A gondosan felépített tematikának (ld. később) az alapokról kell indulnia, hiszen nem épít a bibliai alapigazságok ismereteire. Elsősorban azokat célozza meg, akik a gyülekezeti léttéren kívül élnek. Az evangélium átadása gyülekezeti közösségben történik; a közös étkezés, a kis csoportos beszélgetés során a résztvevő belekóstolhat abba is, milyen egy keresztyén közösségben lenni, ahol elfogadást, szeretetet tapasztalhat. Vagyis egyszerre valósul meg a tanulás és a tapasztalás: megismerni Jézus Krisztust, és tapasztalni is a keresztyén életet a gyülekezet közösségében.

Az ÉletMűhely egy alkalma

Az alkalmak menete a következő:

- közös vacsora (spórolás céljából sem elhagyandó, hiszen a keresztyének és a Krisztust még nem ismerők együtt étkezése fontos hídépítő szereppel bír),
- vetített képes előadás (tíz részből álló, színes, követhető, logikus felépítésű lecke-sorozat),
- kis csoportos beszélgetés (az előadásban hallottak megbeszélése).

Az időtartam a szünetekkel együtt kb. két óra.

Az ÉletMűhely tematikája

1. Miért kell megvizsgálni a keresztyénséget?
2. Milyen Isten?
3. Ki vagyok én?
4. Mitől rossz a világ?
5. A Biblia megbízhatósága
6. Ki Jézus?
7. Feltámadt-e Jézus?
8. Miért halt meg Jézus?
9. Jó kapcsolat Istennel
10. Krisztus felé fordulni

A tematikából kiltűnik az ÉletMűhely hosszabb, ún. előevangelizációs szakasza. Az első nyolc rész Isten és ember bibliai képéről, a Biblia hitelességéről, Jézus halálának és feltámadásának tényéről tanít, s ezzel mintegy helyet készít a keresztyén gondolkodásmódtól elidegenedett emberben az evangélium számára. Maga az evangélium csak a kilencedik előadásban bomlik ki. Látható a program célja: a választól elidegenedetteket krisztushitre juttatni.

Az ÉletMűhely a missziói parancs betöltésében

Az ÉletMűhely gyülekezeti alkalmazása választás kérdése. Ám Jézus missziói parancsának a betöltése a mindenkori gyülekezet küldetése. Az ÉletMűhely segít abban, hogy a gyülekezet rátaláljon a közösen végzett misszió útjára. A program elsődleges célja, hogy a résztvevők hitre jussanak. Másodlagos célja az, hogy a hitre jutottak a gyülekezeti közösségben találjanak lelki otthont. Harmadlagos célja pedig az, hogy a résztvevők pozitív élményeket szerezzenek a keresztyén gyülekezetről, és ezek a tapasztalatok valamikor, valahol a Krisztushoz térésben segítsék őt. Hiszen mi tanítunk, tanúskodunk, közösségünkbe fogadjuk a „kintlévőket” – ám a hitre jutásuk egyedül Isten kezében van. Az ÉletMűhely tanít bennünket arra, hogy kilépünk a templom falai közül, és kezdeményező módon végezzük a misszió munkáját. Ráébreszt bennünket arra, hogy a misszió során – pl. a programra való személyes meghívások alkalmával – kiaknázzuk a már meglévő emberi kapcsolatainkat.

Az ÉletMűhely a közösségépítésben

Az ÉletMűhely – emberi oldalról – nem néhány ember akciója, hanem szolgáló közösség munkája. A program tanítja a gyülekezetet arra, hogy a szerteágazó teendők között mindenki megtalálja a leginkább saját magára szabottat. Ez kihívás elé állítja a hagyományos gyülekezeti gondolkodásmódot: mindent a lelkész csinál! Gyülekezetünkben ezért már a program indítása előtt néhány hónappal ötrészes presbiterképzőt tartottunk az újonnan – 2006-ban – megválasztott presbiterok és tisztségviselők számára, amely az ÉletMűhely megismertetésére és szervezési kérdéseire összpontosított¹.

A program lebonyolításában a következő feladatokat kell kiosztani: személyes hívogatás, előadás, műszaki-technikai munkák, kis csoportos vezetés, imádkozás, gyermekfelügyelet, konyhai munkák, személyszállítás. A nem kevés munka közös végzése valóban egységteremtő, közösségkovácsoló erővel bír. Íme, az ÉletMűhely egyik hozománya – és a Krisztus még nem is hirdettetett!

Az ÉletMűhely tapasztalatai

Az ÉletMűhely nem csodaszer. Nem biztos anyagi-lelki befektetés, amelynek hozadéka a gyülekezet létszámának ugrásszerű növekedése. A Sárbogárdon és környékén rendezett ÉletMűhely-sorozatok során a következő tapasztalatokat szereztem:

1 A presbiterképzésről, illetve az ÉletMűhely e képzésbe való illeszthetőségéről részletesen írtam a 2008-as, Isten háza népe című gyülekezeti munkaprogramban.

- Meglepően magas volt a részvételi arány, és kitartó a jelenlét. (Hisszük: nem csak a kitűnő és házias kosztoknak köszönhetően!)
- A program során olyan emberek eresztettek gyökeret a gyülekezet szolgáló közösségében, akik azelőtt nem voltak aktívak.
- Valóságosan épült a gyülekezet közössége.
- Szórványgyülekezetben, nagyon egyszerű feltételek mellett is lebonyolítható volt (templom helyett kultúrházban).
- Néhány esetben fordult csak elő, hogy kívülről érkező tagozódott be a gyülekezetbe. Ehelyett, emellett voltak különös események: egy kicsi szórványban, Nagylókon, az ÉletMűhely utáni fél évben kettőről tízre emelkedett az ovis hitanosok száma. Találgatunk: Nagylókon már sok éve folyt lelki munka: hitoktatás, bibliaórák, istentiszteletek. Az ÉletMűhelyben résztvevő iskolai és óvodai pedagógusok, dajkák ugyan nem épültek be a gyülekezetbe, de láthatóan pozitív élményeik talán kaput nyitottak bennük előttünk s az evangélium előtt. Hogy Isten mily módon használja fel ezt a missziói programot, az az Ő titka. De hogy használja, abban nem kételkedünk!
- A résztvevőktől adományokat gyűjthettünk, amelyek a következő ÉletMűhely anyagi alapját vetették meg.
- A résztvevőkben igény támadt a folytatásra, amelyet mi a keresztyén élet kérdéseit tárgyaló beszélgetős kör formájában, „Műhelytitkok” címen szerveztünk meg.

Az ÉletMűhely-csomag

Az ÉletMűhely előadásainak teljes anyaga (magyarra fordított szöveg, a vetített képes előadások ppt-formátumú bemutatói) és a kis csoportos vezetőknek írt segédanyag CD-n található. A résztvevőknek kézbe adhatjuk minden egyes lecke színes, kétoldalas, A/5-ös formátumú összefoglalóját. A CD párezer forintos, és a hallgatói segédanyag nyomott ára egyetlen gyülekezet számára sem jelenthet anyagi akadályt a program lebonyolításában.

Bójtös Attila

Honlap (angol nyelvű):

<http://www.afci.com.au/lifeworks>

További információ:

EKE Alapítvány

1068 Budapest, Szondi u. 95. I/1.

Telefon: 1/332 70 63; 20/824 48 40 (Herkely János)

E-mail: ekeal@freemail.hu

Kereszt-kérdések

Biztos vagyok benne, aki megállt ennél a cikknél az Evangelizáció és misszió fejezet-cím alatt, azért tette, mert ott van a szívében a vágy, hogy szeretné jobban és teljesebben végezni az egyház Urától kapott küldetését ezen a téren – mai módon, érhetően, ugyanakkor az evangélium üzenetét nem felhígítva. Én magam is így vagyok ezzel. Ezért jelentett nagy örömet számomra, amikor megismertem a *Kereszt-kérdések (Christianity Explored)* evangelizáló segédanyagot, először még angol nyelven. 2008-ban jelentethettük meg a *Szentírás Szövetség* gondozásában, a református és az evangélikus egyház támogatásával. Az anyagot a londoni *All Souls* gyülekezetben fejlesztették ki, amelynek évtizedeken keresztül a népegyházi viszonyokat jól ismerő *John Stott* volt a vezető lelkésze. Nagyon sok evangelizációt segítő anyag forog közkezen. Amiért azonban első látásra beleszerettem ebbe – és ez több sorozat vezetése után egyre csak erősödik bennem –, az az evangélium kristálytisztasága, kompromisszumoktól mentes hirdetése, és az, ahogyan a reformátori *solus*-ok ráköszönnek az emberre e tíz alkalomból álló evangelizáció alatt.

Sola Scriptura

A sorozat egyedül a Szentírásra épít, kettős értelemben is. Először is a reformátori alapértelemben egyedül erre épül a sorozatban elhangzó tanítás. De ez kerül a középpontba azáltal is, hogy a sorozat gerincét Márk evangéliumának közös tanulmányozása adja, előadások és kis csoportos beszélgetések formájában. A résztvevők a sorozat alatt fejezetről fejezetre olvassák végig Márk evangéliumát. Bevallom, amikor először vezettem Kereszt-kérdéseket, bennem is voltak kérdések. Vajon mit kezd majd ezzel az egészszel az a kedves résztvevő, aki minden gyülekezeti háttér nélkül van itt, és az első alkalmon nekem szegez ilyen kérdéseket: „Hogyhogy nem az elején kezdjük el olvasni a Bibliát, mint minden normális könyvet, hanem a közepén? És hogy lehet eligazodni a mindenféle apró szám között az oldalakon?” Aztán, ahogy haladtunk hétről hétre előre, ezek a félelmeim eloszlottak. „*Isten igéje élő és ható, élesebb minden kétélű kardnál*” (Zsid 4,12). Valóban átértük ezt a nagy rácsodálkozások, a „Most már értem!”-felfedezések pillanataiban, Márk evangéliumának olvasása és kérdések alapján való feldolgozása közben. A sorozat mottója: „Engedjük, hogy az evangélium mondja el az evangéliumot!” A legtisztább forrás arra nézve, hogy mi a keresztyén hit lényege, maga a Szentírás.

Solus Christus

A Kereszt-kérdések a keresztyénség három alapkérdését vizsgálja meg a tíz alkalom során: Kicsoda Jézus? Miért jött? Végül: Mit jelent Őt követni?

Márk evangéliumán jól követhetően húzódik végig ez a három központi téma Jézussal kapcsolatban: Jézus személye (Isten volta), küldetése és hívása a tanítvány-ságra. A sorozat is e három témára koncentrál tehát. Az 1–6. alkalmon megbeszéljük Márk alapján, hogy kicsoda Jézus, és miért jött erre a földre. Ezen belül részletesen szólunk a bűn problémájáról és a kegyelem csodájáról. A 7–8. alkalmon Jézus hívásáról beszélgetünk: Mit jelent Őt követni a gyakorlatban? Végül az utolsó két alkalmon döntéseink fontosságáról van szó – nem mindegy, mi lesz a folytatás az életünkben a hallottak után.

Sola gratia

A sorozat szíve és egyben legfontosabb, csodálatos üzenete Isten meg nem érdemelt ajándéka, amely Jézus Krisztus kereszttáldozatáért a miénk lehet: a kegyelem. Semmi más nincs ezen a világon, ami jobban átformálná életünket és gondolkodásunkat, ha hagyjuk. Sok *Kereszt-kérdések* sorozat után egyre erősödik bennem, hogy a keresztről és az ebből fakadó kegyelemről nem lehet elégszer hallani, nem lehet elégszer rácsodálkozni. És ha azt hisszük, hogy ez csak azokra nézve igaz, akik kívülállók, hisz a templomos emberek ezt már úgyis értik és élik, mert – ahogyan azt valaki megjegyezte – vasárnaponként az istentiszteleteken is erről van szó, akkor nagyot tévedünk. A tapasztalatom az, hogy az „egyedül kegyelemből” gondolata legtöbbször éppen a templom népénél, a rendes, tisztességes gyülekezeti tagoknál „veri ki a biztosítékot”. Majd amikor megértik a lényegét, jön a kérdés: „És ezt eddig miért nem mondta el nekünk senki?” – ami persze megint nem igaz, hiszen valóban hallhatjuk a Krisztus váltságáról és a kegyelemből való üdvösségről szóló üzenetet a szószékről, találkozhatunk vele az úrvacsorában. Ami itt más, az a lehetőség, hogy mindezt a csoportos beszélgetések során átbeszéljük, a kérdéseket, kétségeket ki-ki őszinte légkörben megfogalmazhatja és meghallhatja rájuk a választ, illetve tisztázzuk a félreértéseket.

Sola fide

Isten kegyelme választ vár: a bűnbocsánat ajándéka egyedül hit által lehet a miénk. Ilyen könnyű, és amilyen büszke és teljesítménycentrikus az ember – ilyen nehéz. Márk evangéliumát olvasva feltárul előttünk a tanítványok hite és hitetlensége, Jézus szavaira, tetteire, halálára és feltámadására adott válaszuk. Miközben róluk, a

farizeusokról, vagy éppen azokról olvasunk, akikkel Jézus csodát tett, Márk tükröt tart az olvasó elé: Mi a te válaszod? Ahogyan a korábban idézett fiatalasszony, aki azért reklamált a sorozat elején, hogy miért a „közepén” kezdjük olvasni a Bibliát, megállapította egy Szentlélektől ihletett pillanatban az egyik csoportos beszélgetésen: „Értem már! Jézus idejében is voltak, akik látták Őt, sőt a csodáit is, és mégsem hittek Benne. Nem ezen múlik a dolog akkor. De fordítva sem: én hihetek Benne akkor is, ha nem látom Őt!”

Soli Deo Gloria

Nagy öröm a számunkra, hogy a *Kereszt-kérdések* segédanyagot több mint 80 (főként református és evangélikus) gyülekezet használja már országszerte, és a visszajelzések kivétel nélkül mindenütt arról szólnak, hogy áldást, megelevenedést hozott a sorozat ezekben a gyülekezetekben. Új tagok épültek be, régiek erősödtek meg hitükben, sok helyen új bibliakör indult el a sorozat után. Azonban egyvalamit tisztán kell látnunk: *Egyetlen evangelizációs módszer sem ér fabatkát sem Isten megelevenítő Szentlelkének munkája nélkül. Egyedül Ő az, aki a vakok szemeit meg tudja nyitni (2Kor 4,4–6), és az evangélium üzenetét célba tudja juttatni az emberek szívében. Ezért minden megtérő és hitben megújuló életért egyedül és kizárólag Ővé a dicsőség!*

Végül álljon itt egy lelkipásztor, *Böttger Antal* beszámolója a dunaújvárosi református gyülekezetben tartott első *Kereszt-kérdések* után:

„Húsz fő jelentkezését mertem feltételezni. Aztán jöttek a jelentkezések, és kezdtünk csodálkozni! Harmincan jelentkeztek, végül általában 22–27 közötti létszámban voltak jelen az alkalmakon.

Az előadásokat én mondtam el, a beszélgetések három csoportban folytak. A csoportokban voltak régi gyülekezeti tagok, akik szerettek volna nagyobb ismeretre szert tenni. Voltak olyanok, akik 1–2 évvel ezelőtt felnőttkeresztséggel, konfirmációval csatlakoztak a gyülekezethez. Őket mintegy második fordulóra hívtuk meg. És voltak, akik most készültek keresztségre, konfirmációra. (...) A csoportbeszélgetéseknél derült ki, hogy milyen sok kérdés van az emberekben, és egyszerűen nincs hol választ kapjanak! (...) Folyamatosan egyre nyíltabban lehetett beszélgetni. Kiderült gyorsan, hogy nem szégyen valamit nem tudni, nem érteni. Sőt azt is megvallhatja valaki, hogy valamit nem tud elhinni, elfogadni az elhangzottakból, míg egyfajta tisztelet övezte azokat, kik meglevő vagy ébredő hitükről tudtak bizonyosságot tenni.

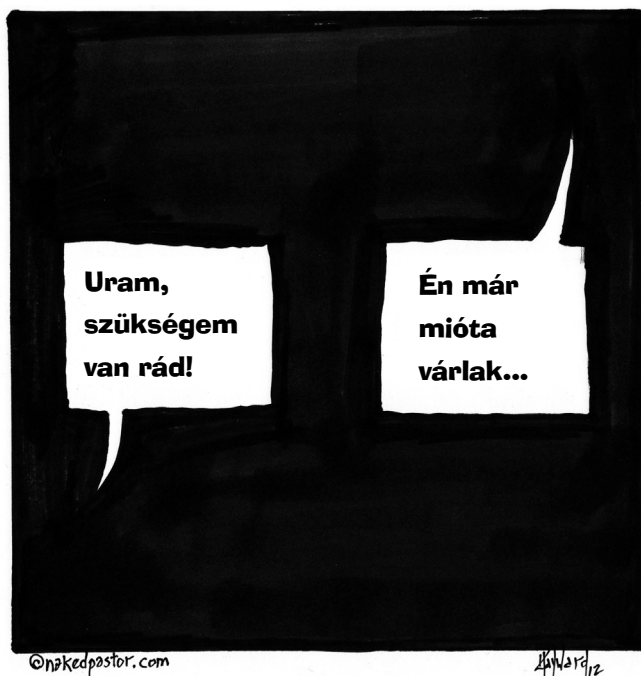
Csodaként éltem meg, hogy a jelentkezők többsége végigjárta a sorozatot! A záró beszélgetésben többen megfogalmazták, hogy nagy élmény volt számukra ilyen na-

gyobb egységekben olvasni az Igét és így gondolkodni róla. Mások arról beszéltek, hogy ezekben a hetekben több volt a békességük és a türelmük. Többen kérték a folytatást. Egyvalaki azt fogalmazta meg, ha ő most beállna Jézus követői közé, az egész életét meg kellene változtatnia.

Mindenért csak hálásak lehetünk Urunknak! Nagy az ő dicsősége, hatalmasan munkálkodik e sorozaton keresztül is!”

Bővebb információ a **Kereszt-kérdések** sorozatról a www.szentirasszovetseg.net/kereszt-kerdesek honlapon található, de személyesen is szívesen segítünk a Szentírás Szövetség irodájában: 1091 Budapest, Kálvin tér 8. Tel.: 0036 1 216 5115, iroda@szentirasszovetseg.net

Komlói Erzsébet

Ádám nem járt bibliórára – szabadulás a falak fogságából

Ma különböző vastagságú falak választják el az egyházat a világtól, az emberektől. Pedig Jézus nem zártkörű rendezvényt hirdetett meg, amikor tanítványait a világba küldte. Nem azt mondta nekik, hogy hívogassatok, harangozzatok, hanem hogy „menjetek...”!

Menjetek oda, ahol az emberek élnek, ahol baj és szükség van. Menjetek azokhoz, akik maguktól nem tudnak jönni bűn, hitetlenség, tehetetlenség, fáradtság, betegség miatt. Keressétek meg azokat, akiknek nincs kapcsolópontjuk gyülekezethez, Isten ígéjéhez. A „...széles az az út, amely a kárhozatba visz, és sokan vannak, akik azon járnak” (Mt 7,13) mondatba Jézus belehalt. Nem lemondóan legyintett a vesztükbe menőkre, hanem drága és szent karja, átszeggzett keze felemeltetett, hogy mindeneket magához vonjon.

Jézus története nem más, mint határátlépés. Ő maga az „út”, az „ajtó”. Átszakította az eget (Zsolt 144,5; Ézs 63,19b), sarkig kitérte a menny zárt ajtaját, „*hogyan megkeresse és megtartsa az elveszettet*” (Lk 19,10); mert az ember önerőből nem éri el az égi célt. „*Ő jön. Bizony nem te mégy hozzá, s hozod el Őt, hiszen elérhetőenül magasan és messze van tőled. (...) Nem te keresed őt, hanem Ő téged.*” (Luther) Szépen ír erről Dsida Jenő *Krisztus* című versében.

A keresztyénség nem más, mint az Istennel helyreállt kapcsolatból fakadó követés. „*Ezek követik a Bárányt, ahova megy...*” (Jel 14,4) Jézus egyháza vándorol a világban, mozgásban van. Jézust az evangéliumi történetekben megtaláljuk ugyan a szent épületekben (ott sem úgy viselkedett, ahogy elvárták tőle), de leginkább máshol: istállóban, otthonokban, úton, utcán, tereken, a természetben (folyón, tavon, tengeren, hegyen, mezőn, szántóföldön), bűnösök asztalánál, menyegzőn, temetőben – vagyis ott, ahol az emberek élnek, dolgoznak, örülnek, sírnak, szeretnek. Végül vállalta a végső kilépést, a falakon túli kidobottságot, a gyötrelmet és megváltás helyét. Tudta azt is, hogy rázárják majd a sírkamra kőajtóját is.

Megkereste és megtalálta a templomba nem járó pásztorokat, prostituáltakat, vámszedőket, betegeket, megszállottakat, más hithez, néphez tartozókat – a samáriai asszonyt, a római századost –, sőt a halottakat is. Szolgálatát nem ismert semmilyen sablont: tanított, prófétált, lelkigondozott, evangelizált, gyógyított, ördögöt űzött, csodát tett, halottat támasztott fel. Mindenkinek azt adta és olyan stílusban, amire szüksége volt.

A *reformáció* – és minden ébredési mozgalom – kiszabadította az egyház zűrzavaros „babiloni fogságából” a Szentírást, az evangéliumot. Luther és munkatársai kitérték az egyház ajtaját, újra szabaddá tették az utat Isten és ember között. Nekünk is ezt kell ma tennünk.

„Az Úr a föld...” (Zsolt 24,1) Isten gyermekei ebben a tudatban néznek a világra, környezetükre. Rendkívüli és meghatalmazott követei vagyunk Istennek és az Ő országának. Megbízónk a világ alkotója, gazdája. Az ezékieli látomás szerint (Ez 47,1–12) az élő víz kifolyik a templom küszöbe alól a világba, és beborítja azt. Isten folyója (Zsolt 65,10), patakja, a Jordán (héber szó, jelentése: alásiet, alázuhog) a Hermón hegyén ered, onnan lefolyik a Genezáreti-tóba, amely „az első szeretet” állapotát jelképezi (Jel 2,4). A tó és környéke valóban szép, de a folyó továbbsiet a Jordán völgyébe; a világ legmélyebb völgye ez. A kép alkalmazása szerint ez a halál árnyékának a völgye (Zsolt 23,4). A látás szerint az élő víz megérkezik a Holt-tengerbe is, melyben ettől élet támad. A patak partján folyamatosan termő gyümölcsfák jelzik a paradicsomi állapot visszaállítását.

Ez Isten missziói stratégiája, de ehhez olyan egyházra van szüksége, amely kilép a komfortból, a langyos fürdőből, a wellness fogyasztói stílusából, elmegy a völgybe és tovább a halálos helyzetekig, állapotokig.

Hogyan történik ez?

Elsősorban úgy, hogy sok kis, két lábon járó templom szerteviszi az országot, Isten jelenlétét. „*Isten temploma vagytok...*” (1Kor 3,16) „Élő kövekből” épül fel az újszövetségi kor lelki temploma, a Krisztus teste, melynek nincs zárt ajtaja, nehezen áthatolható anakronisztikus formarendszere (1Pt 2,4–6).

Mire való akkor a mi kőtemplomunk? Például arra, hogy ezt ott elmondjuk. Arra való a templom, hogy megéljük a közösséget, a hirdetett, teremtő és megváltó ige által. Az autó nem a tankolásért, a benzinkútra való járásért, hanem a hordozásért, a célpontok eléréséért van.

Ádám nem járt bibliaórára, hiszen élő, személyes kapcsolatban volt Istennel.

A templom a bűneset következménye. A törés, a szakadás miatt keresnünk kell az Urat. Salamon így imádkozik a templomszenteléskor: „*De vajon lakhatik-e Isten a földön? Hiszen az ég, sőt az egeknek egei sem fogadhatnak magukba téged, hát még ez a ház...!*” (1Kir 8,27) De a mi szívünk befogadhatja a Szentlélek által Istent. Tehát a templom és a templomba járás nem cél, hanem eszköz. Az eljövendő világban sem lesz templom: „*Nem láttam templomot a városban, mert az Úr, a mindenható Isten és a Bárány annak a temploma.*” (Jel 21,22) Legyen egész életünk istentisztelet! (Róm 12,1–2)

A templomba járás nem elhanyagolandó, hanem a szükséges minimum. A cél nem az, hogy megteljen a templomunk (a viszonylag jó létszám elaltathat), hanem

az, hogy környezetünkben „mindenki megtérjen” (2Pt 3,9b), „üdvözüljön, és eljusson az igazság megismerésére” (1Tim 2,4).

A jézusi kilépő misszióknak ma számtalan lehetősége adódik.

1. A fentiek alapján szervezzük és éljük meg egyházközségi alkalmainkat! Lehetőség szerint legyen minden réteg számára – gyermekek, fiatalok, kismamák, férfiak, nők, érdeklődők, keresők, szenvedélybetegek – program, lehetőség!

2. Régi, bevált és új közösségi formákat alkalmazhatunk: kirándulás, szeretetvendégség, előadások, koncert, nyári napközis tábor, falunap, népfőiskolai sorozat. A gyermek- és ifjúsági munkában különösen is törekedni kell a teljes személyiségnek megfelelő lehetőségekre: sport, játék, művészet... A munkatársakról szóló cikkben írtam a bevonás művészetéről. *Feladatot, célt kell adnunk, amely motívál, mozgat, felfrissít!*

3. Vegyük fel a kapcsolatot *egyházunk missziói munkaágaival* (rádió-, női, férfi-, cigány-, kórház-, börtönmisszió stb.), kérjünk segítséget tőlük, menjünk el rendezvényeikre!

4. A *gyülekezet meghosszabbított karjai az egyesületek*, missziói szervezetek: EKME, EKE, EBBE, Mevisz, ZMC, Fébé és számtalan felekezetközi szervezet, mint például az Evangéliumi Aliansz, a Szentírás Szövetség, a KIE, a Wycliffe Bibliafordítók Egyesülete. Hívjuk meg őket, alakítsunk helyi mozgalmakat, vegyünk részt országos és nemzetközi munkájukban!

5. Szervezzünk jézusi stílusú alkalmakat azoknak, akik a hagyományos lelki alkalmakra nehezen lépnek be! Szerte a világban és hazánkban működnek ezek a missziói formák: Alpha kurzus, ÉletMűhely, Kereszt-kérdések. Klaus Douglass német evangélikus lelkész elméleti és gyakorlati munkássága is meggyőző. D. Szebik Imre püspök lelkes beszámolót írt heti újságunkba egy hasonló módon megújult brémai evangélikus gyülekezetről.

6. Ahol csak lehetséges, szervezzünk *kis gyülekezeti és házi csoportokat!* Vezetőiket készítsük fel és bátorítsuk! Az ideális az lenne, ha mindenki tartozna egy ilyen kis csapatba.

7. A *gyülekezet bátran lépjen ki* más felekezetekkel és szervezetekkel összefogva a világi helyekre: utcamisszió, evangelizáció, rendezvények, kórház, börtön, időotthon és más intézmények!

8. Ha a „hivatalosak” nem jönnek a hívásra, *menjünk „az utakra és a kerítésekhez”*, és a szeretet ellenállhatatlan „kényszerével” vonzzuk Jézushoz (Lk 14,23) az állami gondozottakat (elindulhatna újra egyházunk szolgálata az árvák felé), cigányokat, prostituáltakat, homoszexuálisokat... Itt-ott már szép tapasztalataink vannak ezen a téren is.

9. A látogatás szolgálatába be lehet vonni minden korosztályt. Számtalan lehetőség nyílhat a misszióra ilyenkor. A gyülekezeti munka szerves része a kiterjedt, evangéliumi ihletésű családsegítés.

10. A gyülekezeti újság és a helyi média – rádió, TV, újságok – ma már természetes (?) eszközei munkánkknak.

Szeverényi János

Az írás megjelent az Evangélikus Élet 2008/32. számában.

Tanítás

Mostohagyermek

A résztvevők számát és a tanítás színvonalát tekintve is öröndetesen fejlődött az iskolai és gyülekezeti hitoktatás mint egyházi szolgálati ág a rendszerváltozás óta. Mind ez nem mondható el a felnőtt gyülekezet tanításáról. Akár a felkínált alkalmakat nézzük, akár az érdeklődést irántuk, az egyházi szolgálat elhanyagolt területéről beszélhetünk. Nem új jelenség ez, nem is sajátosan magyar.¹ Elég, ha Luthernek a kátékhoz írt előszóit elolvassuk. Bár azóta sok minden megváltozott, a felnőtt gyülekezet tanítása mégis mintha a lelkészi szolgálat mostohagyermeké lenne. Jellemző, hogy a keresztyén élet egészét megragadni kívánó triászban (martúria, koinónia, diakónia) kifejezetten nem szerepel a tanítás, még ha az első tagba bele is lehet érteni.

Bizalmatlanság

Lépten-nyomon lehet ma is kategorikus kijelentéseket hallani, amelyek az igaz tanítás és az eleven hit, az elvont elmélet és a megélt keresztyén élet ellentétét hangsúlyozzák. Kölcsönös bizalmatlanság van sokféle módon jelen.

A hitvallás, az egyházi tanítás elfogadása lehetséges személyes hit nélkül is – ezért helyes a csupán az ismeretek továbbadását hangsúlyozó keresztyénséget az evangélium életformáló erejének hirdetésével teljessé tenni.² Valóságos veszély az egyoldalú intellektualizálás, amely minden kérdésre racionális, és csak racionális választ akar adni. Ez ugyanis a hitet az értelem területére korlátozza, és megnehezíti, esetleg lehetetlenné is teszi azok részvételét, akik más intellektuális szinten vannak. Az ember azonban, minden ember, gondolkodó, akaró, szerető, féltő és reménykedő lény, és ez az ember, aki így egész, részesülhet a megváltásban és ez az ember kapja a tanítványi elhívást.

1 Ez érzékelhető Pángyánszky Ágnes tanulmányában is: *A hitről felnőttkorban*. In: *A közösségépítő lelkész*. Szerk.: Szabó Lajos. Luther Kiadó, Budapest, 2010. 135–143.

2 „Viszont amikor teret ad az egyház az evangélizációnak, engedi, hogy Krisztus parancsa mozgósítsa: nyíltan színt vall arról, hogy számára a tiszta tanítás, az evangélium csodája nem csupán ismeret, nemcsak a fejek birtoka, hanem életét formáló hatalom, szívének, akaratának, sőt életének legnagyobb ügye.” „Voltak azután kisebb-nagyobb konzervatív, pozitív irányzatú, egyházas magatartású lelkészek és gyülekezetek, amelyek a maguk megmerevedett, elpolgáriasodott, hagyományos keresztyén szokásaikat azonosították a bibliai keresztyénséggel és az újszerű törekvésekben a »tiszta tanítás« veszélyeztetését látták.” Urbán Ernő: *Az evangélizáció kérdéseiről*. Lelkipásztor (17) 1940-41/10, 483. és 484.

A megoldást gyakran a szembeállításban látják, amikor az igényes teológiai képzést érdemi fenntartás és megkülönböztetés nélkül olyan haszontalanságnak minősítik, amivel a gyakorló lelkipásztor semmit sem tud kezdeni a mindennapi konkrét szolgálatban. Mai keresztyénségünk veszélye, hogy az ismeretek háttérbe szorulása következtében elsekélyesedik a tudatos hit. Ha a gyülekezet tanítása befejeződik a konfirmációval, ha az iskolából kimarad a hittan, ha – talán a fiatalok megnyerése érdekében – a hittanból elpárolog a hit intellektuális igényű bemutatása és megtárgyalása, akkor a hit az embert alapvetően meghatározó gondolkodás peremére szorul, és az élmények kerülnek előtérbe.³ Az eredmény, amit a gúnyolódók „felül semmi” teológiának neveznek. Ekkor a hitről való beszédben lelkészek és hívők meglegednek sztereotip kifejezések pusztá ismételtetésével, mert amúgy sem lehet pontosan meghatározni értelmüket. Ez annak a következménye, hogy az egyházi szolgák nem egyszer „részben teológiai arroganciából, részben tanácstalanságból – a hit kérdéseiben illetéktelennek nyilvánították magukat.”⁴ Mélyen benne gyökerezik ez az ökumenikus gondolkodásban is, amely a komolyan vett tanra csak úgy tekint, hogy az elválaszt.⁵

Jézus parancsa

Ezzel szemben Jézust úgy mutatja be az Újszövetség, hogy miközben arról beszélt, hogy a hitéről kell majd minden embernek számot adnia, fáradhatatlanul tanította is tanítványait, hogy a hitük helyes legyen. Nem fogadta el azokat a válaszokat, amelyek nagy prófétákkal azonosították őt (Mt 16,13–18). Amikor pedig Péter Krisztusnak vallotta őt, kifejtette, hogy ezt hogyan kell érteni, és határozottan elutasította, ami azal nem fér össze (Mt 16,21–23). A hit tehát nemcsak valamiféle meghatározhatatlan érzelem, vallásos elragadottság, hanem egyértelmű, világos tartalma van: igazság. A missziói parancsban Jézus azt a megbízást adja tanítványainak, hogy tanítvánnyá tegyenek minden népet, és a parancs tanítással és kereszttelessel teljesítendő. Az Újszövetségben az evangélium hirdetése és a tanítás számos helyen szinonimák. A levelek az érett hitet tartják szükségesnek. Ennek jellemzője, hogy az egyszerű, könnyen

3 „Ha az iskolából kimarad a hittan, az a fiatal ember életében többnyire azzal a következménnyel jár, hogy a vallási ismeretanyag a kialakuló gondolkodás peremére szorul, hogy viszont a hitnek nem intellektuális elemei, élményszerű vonatkozásai ügyetlenül előtérbe kerülnek, egveduralakodóvá válnak. Az élmény pedig fontos, de önmagában vak eleme a vallásnak. Épp a keresztyénség (meg az ugyancsak bibliai gyökerű zsidóság) az ige vallása: mély és át- meg átgondolt vallási meggyőződés, nem egyszerűen vallási érzület.” Jelenits István: *Hit és oktatás*. Magyar Nemzet, 1990. július 28.

4 Douglass, Klaus: *Az új reformáció*. 96 tétel az egyház jövőjéről. Fordította: Szabó Csaba. Kálvin Kiadó, Budapest, 2002. 86–87.

5 Az Élet és Munka (Life and Work) vagy a német név alapján a Gyakorlati keresztyénség (Praktisches Christentum) ökumenikus mozgalmában, amely 1925-ben Stockholmban tartotta első nagygyűlését, használták előszeretettel a kifejezést: *doctrine divides while service unites*, a tan megoszt, a szolgálat egyesít.

emészthető táplálékot a felnőtt kemény eledel váltja fel (1Kor 3,1–3), a tanítottakból tanítók lesznek (Zsid 5,12), a Krisztus teljességét elérő nagykorúság a cél (Ef 4,11–13), amelyben jelen van a jó és a rossz megkülönböztetésének (Zsid 5,14) és Isten akarata megítélésének képessége (Róm 12,2), ezzel jár a számadás készsége (1Pt 3,15).

Tanítani és prédikálni

Jellemző, hogy a reformáció – a kor sok visszaélése ellenére – nem az egyházi élet erkölcsi fonákságait és bűneit tette kritika tárgyává, hanem elsősorban a tanításbeli eltévelyedéseket, mert ezekben látta a legnagyobb veszélyt.⁶ Az *Ágostai hitvallás* és *Apológia* német és latin szövegeiben szinonima a prédikálni és a tanítani ige. Az *Egyezségi irat* ismétlődő kifejezése pedig: hisszük, valljuk és tanítjuk. Mindegyikre szükség van ugyanis. A nyáját táplálni, összetartani és oltalmazni kell. Ezekhez pedig ismeretekre van szükség.⁷ Az evangélikus egyházakban szerte a világon sokat tesznek ezért. A tévedhetetlen tanítóhivatal tekintélyigénye miatt protestánsokként a római katolikus egyházzal kapcsolatosan főként helytelenítő észrevételeket szoktunk tenni. Gondolnunk kellene azonban arra is, milyen hallatlanul aktív és szerteágazó tanítótevékenység húzódik meg mögötte. A római katolikus egyház ma példamutatóan, folyamatosan tanító egyház.

A tanítás értelme

Számos megközelítés világítja meg a tanítás értelmét és fontosságát:

1. Ismeretközlés és megértés. Legközvetlenebb jelentése szerint a tanítás ismeretek továbbadása arról, amit valaki még nem tud, vagyis közlés nem tudott tényekről. A közlés fogalma természetesen magában foglalja, hogy az olyan módon történik, hogy a közölteket fel tudja fogni, meg tudja érteni, akivel azt közölték. A tanítás így kapcsolódik a meglévő ismeretekhez. Helyreigazítja, tudatosítja, mélyíti és szélesíti azokat. Ennek következtében az új ismeretek beépülnek az ember tudásába. Ez egyúttal lehetővé teszi a világ és önmaga jobb megismerését is.

A hittel kapcsolatos ismereteket is fel lehet dolgozni, el kell sajátítani, azoknak be kell épülniük nemcsak az ember gondolkodásába, hanem egész életébe, legyen számára az az ismeret akár egészen új, akár régóta ismert. Ha a tanítás megreked a közlendő ismeretanyagban, akkor elsikkad az ismeret aktualitása. Ebben az esetben tűnik a tanulnivaló érdektelennek, közömbösnek, elvontnak, nehezen emészthetőnek

6 Luther: *Tizedik Leó pápához*, in: Pröhle Károly: *Luther Márton négy hitvallása*. Budapest, 1983. 28.
7 „A hűséges pásztoroknak – ahogyan Luther mondja – ugyanis mindkettőt meg kell cselekedniük: a báránykákat legeltetniük, táplálniuk, a farkasoktól pedig oltalmazniuk kell, hogy az idegen hangok elől elmeneküljenek, Jn 10. és hogy »meg tudják különböztetni az értelkeset az értéktelentől« Jer 15.”
Egyezségi irat Solida Declaratio bevezetése, *14.

vagy egyenesen értelmetlennek – ez a relevanciakrízis esete. Ha viszont a tanításban a megszólítás és megszólítotttság, az aktualitás és az érintettség dominál, de nem fogalmazódik meg világosan és határozottan, hogy pontosan mi az a valami, ami ilyen életbevágóan fontos az ember számára, akkor az identitáskrízis esete áll fenn.⁸

2. Növekedés, beszédképesség, dialógusképesség. Minden idők éles, nem egyszer fájdalmas szakadással járó tanvitái ellenére belátható, hogy a tan tisztázása a tanítás megértésének és így a hitbeli növekedésnek semmiképpen sem egyetlen, de minden bizonnyal egyik feltétele. A tisztázott tanítás nem elvakulttá, hanem vitaképessé tesz. A végiggondolt tan birtokában képes az ember érveket felhozni, az érdemi kérdésekre figyelni, és számot adni a hitről, a benne levő reménységről, és beszélgetni a hit dolgairól másokkal. A tan és a tanulás ilyen értelemben a hívő ember dialógusképességének egyik nélkülözhetetlen feltétele. Tanulás nélkül elbizakodottság, megalapozatlan magabiztosság, az érdemi párbeszédre és a másik megértésére képtelenség fenyeget.

3. Bizonyásgtétel és ítélőképesség. A keresztyén gyülekezetnek joga és hatalma, hogy minden tanítást megítéljen, tanítókat hívjon el, iktasson be vagy küldjön el, amint Luther írta.⁹ A szükségszerű elhatárolódás vagy vita tanuló gyülekezetet feltételez, hiszen nem akármit hiszünk. És persze, feltételezi a tanító lelkészt, aki minden alkalmat megragad, hogy a gyülekezetet képessé tegye élni ezzel a királyi joggal és kötelességgel. Aligha képzelhető el másképpen ez a tevékenység, mint a kívülállókra is tekintettel, vagyis missziói távlattal.

4. Felekezeti identitás és ökumenikus elkötelezettség. A keresztyén hit gyakorlása és tudatos megfogalmazása mindig konkrét alakot ölt és felekezeti családokba szerveződik. Élhetünk egymás mellett és egymással anélkül, hogy a másik hitének valóságát kétségbe vonnánk. Ehhez nem kell, nem is volna szabad hagyományainkat feladni. Felekezeti identitásunk ajándékaival a Szentlélek gazdagíthat másokat. Mások hitének megélése építhet bennünket. Az identitás tudatosítása a tanításban olyan ajándékokban erősít meg, amelyek megőrzése a mi feladatunk.

5. Hitvédelem. A tanítás elementáris feladatai közé tartozik az apológia. Nem álltathatjuk magunkat azzal, hogy racionális érvekkel meg lehetne győzni nem hívőket a hit igazságáról. Ez a Szentlélek munkája és ajándéka. A hit igazsága melletti érvekre azonban a hívő embernek is szüksége van nemcsak azért, hogy maga is válaszolni tudjon, hanem azért is, hogy a neki szegezett és őt is foglalkoztató kérdésekre kielégítő választ találjon, és így hitében erősödjék.

6. Etika. Gyakorta elmarasztaljuk a mai keresztyénséget amiatt, hogy a krisztushitet egyoldalúan, túlságosan a keresztyén erkölccsel azonosítja. Mégis az etika,

8 Douglass, 2002, 24–32.

9 Luther: *A keresztyén gyülekezet jogáról és hatalmáról*. 1523. LMM IV, 65–81. Eredeti címe: Daß eine christliche Versammlung oder Gemeinde Recht und Macht habe, alle Lehre zu beurteilen und Lehrer zu berufen, ein- und abzusetzen, Grund und Ursache aus der Schrift. 1523.

az erkölcs, a mindennapi keresztyén életfolytatás kérdései, vagy hogy világunkban konkrétan mi az igazi szeretet, ez mind a keresztyén tanítás tematikájába tartozik.

7. A személyes hit kérdései. A felsoroltakat az eddigiekben sem lehetett úgy értelmezni, hogy azok csak az egyház tanítására vonatkozó ismeretek, személyes érintettség nélkül. A tanítás feladata, hogy megértesse, mit és mikor várhat a hívő ember az Úr Jézus Krisztustól. Ez pedig a hit eszkatológiai távlatáról szóló világos beszédet jelenti, nem pedig szezonvégi kiárusításra emlékeztető ígéretést.

Tanítási alkalmak

Mivel az egész gyülekezetnek szüksége van a tanításra, ezért minden alkalmat fel kell használni rá, de mindig az életkor, az érdeklődési kör, a művelődési szint és a kulturális környezet figyelembe vételével.

Minden hagyományos gyülekezeti alkalom, még a vasárnapi igehirdetés vagy éppen a kazuális szolgálatok is tartalmazhatnak, tartalmazzanak tanítói elemeket. Az Alpha-kurzusok¹⁰ sikere tanúsítja, hogy az emberekben van érdeklődés új hitbeli ismeretekre és azok felfrissítésére. Ezen túl már másodlagos kérdés, hogy milyen elnevezést kap a tanítási alkalom (bibliaiskola, bibliaóra, presbiteri kör, felnőttoktatás, szeretetvendégség, szabadegyetem, nyári egyetem, konferencia, tanulmányi nap/délután/hét stb.).

Témák és tananyagok

Az alapvető tananyag a Biblia. Nemcsak bevezetéstani, történeti, hanem teológiai értelemben is.¹¹ A tudományos igényességet és a teológiai alapállást tekintve a Bibliát a fenti szempontok szerint ismertető könyvek nyilván sokfélék. Szinte mindenkinek keze ügyében vannak énekeskönyvek, hittankönyveink és hitvallási irataink, amelyek sokféle lehetőséget kínálnak valamely részletben való elmélyedésre. Sok kortárs igehirdető és teológus írt magyarázatot az Apostoli hitvalláshoz, a Tízparancsolathoz vagy a káté más fő részeihez. De a reformátori hitvallásoknak is sok olyan szakasza van, amely olykor még lelkészek számára is ismeretlen kincsesbánya. Örvendetiesen gyarapodik Luther magyarul olvasható írásainak listája. A reformátor a legtávolabbi kérdések tárgyalásánál is hitünk középpontjába vezet. Ezért nem felekezeti elfogultság, ha tanulmányozásra ajánljuk.

10 Szabóné Mátrai Marianna: *Ami jó, azt tartsátok meg. Rendhagyó beszámoló egy nemzetközi konferenciáról.* Evangélikus Élet (LXXVI/25) 2011. június 19. 9.

11 Baldermann, Ingo: *A Biblia a tanulás könyve. A bibliai didaktika alapjai.* Fordította: Fűkő Dezső. Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest, 1989. Dér Katalin – Horváth Pál: *Bibliaismeret.* Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1999.

Nemcsak régi, hanem egyre több, a mai keresztyénséget szem előtt tartó kiadvány jelenik meg egyházunkban is.¹²

Témát kínálnak kijelölt szövegek, a gyülekezetben feltett bibliai, dogmatikai és etikai kérdések, az egyházi szolgálat és élet kérdései, a keresztyén élet kérdései, a világban tapasztalt jelenségek értelmezése és a viszonyulás hozzájuk.

Módszer

A követendő módszer a tanulócsoporthoz sajátosságainak feleljen meg. A beszélgetés, a kérdés, viszontkérdés és felelet különösen is fontos ott, ahol nem formális tanítás-tanulás folyik. Mivel a tanulásban való részvétel legfőbb indítéka a hit iránti elkötelezettség és a hitben való növekedés, a tanítás folyamán hívők beszélgetnek egymással. Azonban a tanulás fontos célja, hogy a hívők, illetve olyanok, akik az első lépéseket teszik a hit útján, felkészüljenek a nem hívőkkel folytatott beszélgetésre a hitről.¹³ Az ilyen beszélgetések részben más módon közelítik meg a hit kérdéseit. De a hívők és nem hívők kérdései között sok a hasonló vagy azonos.

A tanítás személyi feltétele és következménye

Senki sem mindentudó tanító. A tanítás feltétele a tanulás: a folytonos tanításnak a holtig tanulás. Az egyház nagy tanítói, Augustinus vagy Luther tanulva tanítottak.

A tanításnak és tanulásnak állandó kísérője kell legyen a kritika, amely vizsgálja, megfelel-e az igazságnak, amit tanítók és tanulók. S jó, ha a kritikai kérdést nemcsak a hit áthagyományozott állításaival, hanem azok kritikájával és minden mégoly briliánsnak tűnő elmélettel kapcsolatban is feltesszük.

A tanítás visszahat a tanítóra! Így értjük meg Luthernek az Asztali beszélgetésekben feljegyzett szavát: Szükségem van arra, hogy egy gyermek beszélgesse velem.¹⁴ Sokat lehet ugyanis tanulni még a hallgatók egyszerűnek tűnő kérdéseiből is, amelyek arra sarkallnak, hogy újra végiggondoljuk hitünk igazságtartalmát és érveinket.

Dr. Reuss András

12 A teljesség igénye nélkül: *Ablaknyitás. Keresztény önismeret falakon belül és kívül*. Szerkesztette: Szabó Lajos. Luther Kiadó, Budapest, 2004.; *A közösségépítő lelkész. Gyakorlati teológiai kézikönyv lelkészeknek és nem lelkészeknek*. Szerkesztette: Szabó Lajos. Luther Kiadó, Budapest, 2010.; Szabó Lajos: *Élet a gyülekezetben. Alapvető és aktuális kérdések a gyülekezetépítés tárgy körében*. Luther Kiadó, Budapest, 2011.

13 Hogyan beszéljünk nemhívőknek a hitről? <http://www.gondola.hu/cikkek/68711>, 2011.07.27.

14 „Ich bedarfs oft wohl, daß ein Kind mit mir redet.” WA TR 3, 506, 27f. Idézi: Winkler, Eberhard: *Impulse Luthers für die heutige Gemeindepraxis*. Berlin: EVA, 1983. 57–58. Hasonló, de felnőttek között szerzett tapasztalatot fogalmaz meg Pángyánszky, i.m., 142.

Az imádság szerepe a gyülekezetépítésben

Egyik alkalommal telefonon szerettem volna elérni egyik lelkésztestvéremet. Ellenben nem ő, hanem felesége vette fel a készüléket. Elnézést kérve jelezte, hogy próbáljam meg később elérni férjét, mert most éppen megszokott imaórájára vonult vissza. Nem tagadom, meglepett és mélyen elgondolkodtatott a válasz. Egy pillanatra felnéztem lelkészi hivatalom falán elhelyezett gobelinre, melyet egyik hűséges bibliaórás testvérünk készített számomra. Albrecht Dürernek alkotását, a mindannyiunk által jól ismert imádságra összetett kezeket ábrázoló rajzát szötte meg gondosan. Alatta az igevers: „*Boldog ember az, aki az Úrba veti bizodalját!*” (Zsolt 40,5) Szolgatársam példája arra indított, hogy most először a mennyei telefonvonalat kellene működésbe hozni. A vonal végén várja Mennyei Atyám a jelentkezésemet. Rögtön meg is köszöntem Neki, hogy emlékeztetett ismét: nélküle semmit nem tudok cselekedni.

A gyülekezetépítés vonatkozásában bizony kísért a gondolat, hogy minden a felkészülésünkön, jól átgondolt, sziporkázó, csalogató ötleteinken, korszerűnek tűnő, színes programjainkon, az összefogás, a csapatmunka tartópillérein nyugszik. Senki nem vitathatja közülünk, hogy mindezekre szükségünk van, ha keressük az utat az emberi szívekhez, ha keressük a kapcsolópontokat a ma emberéhez. Azonban meg kell szívlelnünk Sören Kierkegaard tanítását: „Az életben az a bizonyos archimédeszi pont a csendes kamra, ahol valaki őszintén imádkozik. Szinte hihetetlen, mit tud elvégezni az az ember, aki imádkozik”. Karl Heim tübingeni teológiai tanár pedig ezt helyezi szívünkre: „Az imádság legerősebb emberei az egyház történetében egyúttal mindig a cselekvés legerősebb emberei is voltak”!

Ezért újra és újra oda kell fordulnunk mindenekelőtt Urunkhoz, Jézus Krisztushoz azzal a kéréssel, mellyel első követői is: „*Uram, taníts minket imádkozni!*” (Lk 11,1)

Kérésünket követően az első lépéseinket Urunk a „belső szobánkba” irányítja! Mindenekelőtt azzal a bizalommal ajándékoz meg, hogy nem süketek párbeszéde kezdődik. Imádságunkat Atyánkként mint gyermekeinek sóhaját, őszinte kitarukozását hallja. Sőt egyenesen meg is parancsolja, hogy szinte ostromoljuk Őt mindazzal, ami szívünkön, lelkünkön van. S mindazzal, ami nem csupán egyéni, családi életünk örömeit vagy gondjait, de az Ő népének, a gyülekezetnek ügyesbajos kérdéseit jelenti. Az igehirdetői szolgálatunkat, szerteágazó lelkipásztori feladatainkat, vívódásainkat kudarcainkkal, restségünket, kishitűségünket. Vak-ságunkat, amikor elfelejtünk számolni Vele, és csak a minket körülvevő lehetőségeinket mérjük fel. S mérhetetlen sok mulasztásunkat, engedetlenségünket iránta, amellyel megszomorítottuk Atyai szívét és sok keserűséget okoztunk azoknak, akiket ránk bízott. Dániel imádságát is tanulnunk kell újra és újra: „*Nem a ma-*

gunk igaz tetteiben, hanem a te nagy irgalmadban bízva visszük eléd könyörgéseinket.” (Dán 9,18)

Ahhoz azonban, hogy az imádságban meg ne lankadjunk, *társakra is szükség van*. Ahogyan Mózes karjait, mikor már nem bírta az ég felé emelni, Áron és Húr tartotta (2Móz 17,12), s így győzhetett a választott nép ellenségei felett, ugyanígy nélkülözhetetlenek számunkra a hitben Testvéreink! Ezért *áldott együtt lenni az imádság házában, a templomban*. Ahol együtt tudunk elcsendesedni Urunk színe előtt hálaadással, bűnbánattal, alázattal. Ahol megismétlődhet a csoda, hogy miként jézusi parancsra tanítványai együtt maradtak, és „*valamennyien egy szívvel és egy lélekkel kitartóan vettek részt az imádkozásban...*” (ApCsel 1,14), úgy mindez köztünk is valóra válhat. Az „egy szív és egy lélek” ajándékával, az imádságos, Isten elé leborulni, előtte meghajolni kész lelkiülettel is csak Urunk tud megajándékozni! S azután legdrágább ajándékát, Szentlelkét sem vonja meg azoktól, akik kérik tőle. S ahol Lelke kiárad, ott újjászült életek indulnak követésére, s fordulnak a belső szoba csendjéből, az imádság hajlékában együtt könyörgők közösségéből személyválogatás nélkül minden emberhez az örömhírrrel, Isten életet mentő, megtartani tudó irgalmával. *Pál apostolnak, „a nagy gyülekezetépítőnek” szolgálata bátorítólag hat mindannyiunk számára*. Figyeljük meg: Filippibe érkezve először kiket keres fel? A városkapun kívül, egy folyó mellett, szombatoként egybegyűlt imádkozó asszonyokat. S az Úr így nyitotta meg Lídiának, az istenfélő bíboráros asszonynak a szívét, s így lehetett ő az első európai keresztyén. De így őrizte az Úr munkatársával, Szilással együtt őt a filippi börtönben, hogy botütések okozta sebeik, kalodába zárt sajtó végtagjaik dacára éjfél tájban imádkozni tudjanak, sőt énekkel magasztalják az Istent. S akkor nem csupán a bilincsek hulltak le kezeikről, s nyíltak meg megmagyarázhatatlan módon előttük a börtönajtók, de a filippi börtönőr és egész háza népe hitre jutott az Úr Jézus Krisztusban és megkeresztelkedett.

Az Úr mindig gondoskodik arról, hogy az imádság el ne némuljon a földön. S ha éppen én bizonytalanodom el és lankadok meg benne, legyen, aki imádkozik értem is.

„Hála, hogy ébren szent egyházad nappalokon és éjeken, szüntelen áldhat és imádkozhat, nem hallgat el egy percre sem.” (Evangélikus énekeskönyv 124. ének 2. versszak)

Megindító az apostol buzdítása és kérése a gyülekezetek, Isten népének elhívottai felé:

„*Az imádkozásban legyetek kitartók, és legyetek éberek: ne szűnjetek meg hálát adni. **Imádkozzatok egyúttal értünk is, hogy Isten nyissa meg előttünk az ige ajtaját, hogy szólhassuk a Krisztus titkát, amely miatt most fogoly is vagyok, hogy azt hirdethessem.***” (Kol 4,2–4)

A kiemelt igeverset választottuk, amikor a nagykanizsai gyülekezetben elkezdhattük feleséggel a szolgálatokat. Azóta is érezzük az imádságos kísérést a testvérek részéről.

Az imádkozás gyakorlatára nézve Urunk nem ad receptet. Ellenben „szánkba adja az imádság szavait!” – ahogy Luther mondja a Nagy kátéban a Miatyánk magyarázatának előszavában. „Biztasson és ösztönözzön minket, hogy Isten nemcsak parancsol és ígér, hanem segítségünkre is siet: megfogalmazza a szavakat és a szöveget, szánkba adja, hogy mit és hogyan imádkozzunk, és lássuk, mennyire könnyorül nyomorúságunkon, és hogy semmit ne kételkedjünk abban, hogy tetszik Neki ez az imádság, és biztosan meghallgatja. Ez a Miatyánk nagy előnye minden olyan imádsághoz képest, amelyet magunk gondolunk ki... Nincs tehát a földön jobb imádság a mindennapi Miatyánknál, mert az a kitűnő bizonyossága van, hogy Isten szívesen hallgatja. Nem is volna szabad ezt elcserélnünk a világ minden kincséért sem” – mondja.

Ugyanakkor ezzel az imádsággal kapcsolatban is tudjuk, hogy mennyire fennáll a veszélye annak, hogy megszokottá, gépiessé válik ajkunkon. Ez az őszinte felismerés azonban ne térítsen el attól, hogy újra és újra ajkunkra vegyük, mert Urunknak van hatalma arra, hogy ismét szívből jövően szólaljon meg ajkunkon: Mi Atyánk...!

Áldást jelent, ha a gyülekezetben az istentisztelet előtt van idő együtt elcsendesedni az Úr előtt lelkésznek, elöljáróknak, kántornak, mindazoknak, akik szolgálót vállalnak az Ő ügyében. Mindenképpen hitben, közösségben erősítő, amikor az istentiszteleten mind az igeolvasásba, mind az oratio oecumenicába bekapcsolódnak a lelkészen kívül felnőttek, ifjak, gyermekek is. Minden biztonnal erőforrást jelent a szolgálat minden területén, ahol rendszeresen együtt vannak néhányan a gyülekezetből imaközösségben. Az is áldásos gyakorlattá válhat, ha egy-egy konkrét ügyért mint imatémáért, egy-egy konkrét családért, személyért tudunk egy szívvel, lélekkel könyörögni. Ahol az imádságos lelkület uralja a szívünket, ott távozik, tehetetlen a gonosz. Ahol viszont elhalkul az imádság ajkunkon, ott egyre kiszolgáltatottabbakká, védtelenebbekké válunk vele szemben.

Ugyanakkor senki ne gondolja közülünk, ne is mondjuk, ha a bibliaórán valaki nem mer hangosan, a saját szavaival imádkozni, már nem is beszélget az Úrral!

Igen nagy segítségünkre vannak a zoltárok, az énekeskönyvünkben felkínált énekek és imádságok, a mai nyelven megfogalmazott imádságoskönyvek, amikor keressük a szót, keressük a hangot. Amikor úgy érezzük, olyan próba és kísértés ért, hogy nem tudunk imádkozni. Amikor úgy érezzük, megrendült, megfogyatkozott a hitünk. Amikor úgy érezzük, nincs „vízmozdulás”, nem zúg a Szentlélek „szele”.

Mindenekelőtt azonban legyen előttünk Megváltónk, a mi Urunk Jézus Krisztus értünk is mondott főpapi imája, kereszten értünk is elmondott hét szava, s az a bizonyosság, hogy Ő ott ül az Atya jobbján és szüntelenül esedezik értünk! Nem a mi imádságaink tarják meg az életünket, szeretteink és egyházának életét. Egyedül Ő, akinek adatott minden hatalom mennyen és földön. Ezért valamennyi kéré-

sünk, esedezésünk során ne röstelljük megtanulni tőle, amit tusakodása közepette értünk mondott ki: „Mindazáltal ne úgy legyen, ahogyan én akarom, hanem amint te” (Mt 26,39).

Deme Dávid

Sok más kiadvány mellett segítségünkre lehetnek az alábbiak is:

Ritter B. Károly: *A lelkipásztor imádsága*. Fordította: Tekus Ottó. Budapest, 1991.

Ma így imádkozzatok! (Válogatás egy modern svéd imakönyvből) Fordította: Dr. Hafenscher Károly, 1974.

Imádkozzunk együtt Lutherral – ma is. Fordította: Dr. Hafenscher Károly, 1983.

Visszhang (Imádságok, olvasmányok. Szerkesztette: Dr. Szabó Lajos). Budapest, 2005.

Per Olof Sjörgen: *A Jézus-ima*. Nexus verdes, Budapest, 1991.

Atmoszféra

A gyülekezetépítés egyik alapeleme: a légkör (atmoszféra). Könnyen ellapozható, átugorható a téma. Talán csak az tarthat vissza bárkit is, hogy kérdésként ott ágaszkodhat benne: mi fán terem ez, és miként kapcsolódik a gyülekezetépítés egészébe? Ha válaszokat találunk, már érdemes volt rászánni néhány percet az olvasásra. Ha csupán gondolatokat indított, már akkor is megérte.

A légkör életfeltétel! Világra jötte után néhány másodperccel felsír az újszülött, mert teljesen új környezet, légkör veszi körül. Beindul a spontán légzés, ami oly magától értetődő lesz, hogy élete során csak a levegő hiányát veszi észre az ember. A Föld védő, emberi életet biztosító légköre nélkül nem léteznénk. Ugyanilyen emberi életfeltétel, hogy kisebb-nagyobb közösség tagjaként élhetünk, ahol életünket meghatározza annak a közösségnek a légköre, amelyben élünk. Így nem erőltetett a párhuzam, ha Isten népére, az anyaszentegyházra gondolunk, a gyülekezetre, amelynek jó légkörére éppoly szükségünk van, mint földünkére.

Csodaszép kép, amit Ézsaiás könyvében olvashatunk, mely egy légköri folyamat szimbólumrendszerét használja az Isten szavára figyelő közösségre alkalmazva. *„Mert ahogyan az eső és a hó lehull az égből, és nem tér oda vissza, hanem megöntözi a földet, termővé és gyümölcsözővé teszi; magot ad a magvetőknek és kenyeret az éhezőknek, ilyen lesz az én ígém is, amely számból kijön: nem tér vissza hozzám üresen, hanem véghezviszi, amit akarok, eléri célját, amiért küldtem.”* (Ézs 55,10–11). Nem lehet kérdés, ha a jó áldásos légkör megvan, akkor azt védeni kell, mint természetvédőknek a Föld atmoszféráját. Ha viszont ez nincs meg, akkor minden erőnkkel, lelki ajándékainkkal fáradoznunk kell érte, mert gyülekezeti életünk fontos alapeleme.

A külső légkör hatása a közösségre

Keresztyén életünk nem a külvilágtól, társadalomtól elszigetelve, zárt burookban zajlik. Hatással van rá mindaz a kulturális, gazdasági, politikai, technikai viszony és színvonal, ami körülveszi, és hat rá a közhangulat, a korszellem. Ha tehát erősíteni, építeni kívánjuk a közösséget, akkor nem hagyhatjuk ki a számításból a minket körülvevő környezetet, annak pozitív vagy negatív hatását. Érdemes világosan látni, hogy ez a hatás kölcsönös. De a két évezredes tapasztalat azt mutatja, hogy nincs egyértelműen egyenes arányos összefüggés pozitív és negatív vonatkozásban az egymásra ható közösségek között. A körülöttünk lévő folyamatokkal, eseményekkel tisztában kell lennünk, elemezni, ha kell; szűrni, vagy egyenest ellentmondani, ellenállni a negatív, közösségeinket külsőleg fenyegető, romboló légkörnek,

hatásnak. De szükséges beengedni és felhasználni mindazt, ami építi, erősítheti, felfrissítheti, tisztítja a gyülekezeti élet légkörét. A társadalom minden makro- és mikroklimatikus pozitív hatásával élnünk lehet és kell. Állandóan legyen szemünk előtt és mindenkor vegyük építő figyelembe a páli iránymutató tanácsot: „*Minden szabad, de nem minden használ. Minden szabad, de nem minden épít.*” (1Kor 10,23)

A gyülekezeti élet mikroklimája

A gyülekezet élete sokszínű, dinamikus folyamat. Emberi kapcsolatok sok fajtája, minősége, különböző csoportok tevékenysége, hétköznapi és ünnepi alkalmak, a vezetés stílusa, a vezetők és a szűkebb mag kapcsolata a tagokkal mind-mind külön hatás, de mindez mégis összességében meghatározza a közösség légkörét. Minden egyes gyülekezetnek, mint egy embernek, aurája van. S ennek erőssége, minősége időben mindig változó. Ha tudatosan kívánunk építkezni és jó, vonzó légkört kialakítani, akkor tisztában kell lennünk a közösség összetételével, a lelki mozgatórugókkal. Érdemes tanulmányozni a csoport-, tömeg-, társadalom-lélektani kutatás eredményeit, tudva azt, hogy Isten népének közössége mindig több mint emberi erőfeszítés és tudomány által kiépített közösségépítő technikák eredménye. A klimatikus viszonyokat, ha bármilyen társaságba kerülünk, rögtön a bőrünkön érezzük, idegszálaink, érzékszerveink, mint egy meteorológiai állomás műszerei jeleznek, s nem mindegy, hogy teremtő, alkotó légkör vagy múzeumi levegő csap meg bennünket.

Légköri zavarok

A gyülekezetépítés különböző helyszíneken a pünkösddel kezdődő és a parúziáig, Jézus visszajöveteléig tartó állandó folyamat. S mint minden építkezésen, ezen a területen is jelentkezik a Babel-szindróma. Nyelvezavar, meg nem értés, hullámhossz-eltolódás, keveredés, az „Adóval” való kapcsolat megszakadása. A hosszabb-rövidebb ideig tartó zavart nehéz elviselni, s akik ezt tapasztalják egy gyülekezet életében, azok menekülnek belőle. Csak felsorolásként legyen előttünk a légköri zavarok sora: fagyos, lebénító, elbizonytalanító, csüggedt, fásult, pattanásig feszült, cinikus, visszahúzó, idegölő, bezárkózó légkör, ahol végül elfogy a levegő. Mindezek úgy megülhetik a közösség életét, mint nagyvárosok légkörét a szmog, ami mérgezi, veszélyezteti az életet. Ezért a gyülekezeti légkört is szüntelenül óvni kell a szennyeződésektől, frissíteni és tisztítani szükséges, mert a menekülés nem megoldás.

Egészséges növekedést segítő légkör

A szennyezett, áporodott levegőt kisöpri a szél, megtisztítva, felfrissítve egy völgy, egy nagyváros vagy az egész Kárpát-medence légkörét. A gyülekezeti élet épülését,

megújulását, felfrissítését is csak a „Szél”, Urunk Szentlelke végzi. Az Ő ajándéka a meghitt, családi, befogadó, az „Amint vagyok...”, a másikat elfogadó és egymásra figyelő légkör, amelyben helye van az elesettnek, a megtévedtnek, a bizonytalan-kodónak éppúgy, mint a magabiztosnak. Ennek minden időkre szóló alkalmá volt az utolsó vacsora (Mt 26,20–29). S ma is, ahol hangzik az evangélium és az élő Jézussal vagyunk asztalközösségben: „Hisszük, hogy Isten Lelke ebben a félénk, mégis veszekedő közösségben bármikor megjelenhet és világossá teheti: Itt van a hit, az emberiség, a föld népeinek jövője... Hiszünk abban, hogy Isten Lelke munkálkodik az egyházban, és várunk az Ő erejére.” (Jörg Zink)

A Lélek munkája több, nagyobb, mélyebb, és túlmutat azon, amit mi tudunk biztosítani: meghitt környezetet, művészien megkomponált épületet, színeket, képeket, hangokat, a közös nyelv és az egymásra találás élményét. Az alapot, a kötőanyagot ajándékba kapjuk, ami igaz testvéri légkört teremt, és ez nem más, mint a szeretet. Ő bátorít, a szeretet Lelke felszabadult, a másikat továbbsegítő, problémákat megoldó, aggodalmakat megszüntető szeretetteljes magatartásra. Indít együtt-tanulásra, munkálkodásra, fantáziadús alkotásra és tevékeny, közösségépítő légkört teremt, aminek pozitív kisugárzása van. Nyitott bármilyen népből való vagy bármilyen származású ember előtt és mozdít, indít a szeretettől vezérelve másokhoz. Ebben a légkörben alaphang az a másikra hangoltság (empátia), az őszinteség, a másik gondjának komolyan vétele és a közös kiútkeresés. Ez a légkör kitapintható, tüdőt, szívet, elmét, lelket gyógyító, mikor megérezzük – nem testileg, de valóságosan az élő Jézus velünk együtt haladó közelségét (Lk 24,13–35). Az építkezés, épülés, jó légkör gyülekezeteinkben csak Vele és általa lehetséges. Jó megtalálni a csend, a várakozás, az odaadó lendületes építés időszakait.

Smidéliusz Zoltán

Felhasznált irodalom:

Douglass, Klaus: *Az új reformáció*. Kálvin Kiadó, Budapest, 2002.

Hall, Edward T.: *Rejtett dimenziók*. Gondolat, 1987.

Dr. Szabó Lajos: *Élet a gyülekezetben*. Luther Kiadó, Budapest, 2011.

Zink, Jörg: *Szent erőforrás*. Kálvin Kiadó, Budapest, 2005.

Az egyháztörténet tanulságai

Az egyháztörténet tanulságai

A kérdés és felkérés olvasásának pillanatában a címben megadott zsoltárvers jutott eszembe. Ez a negatívnak tűnő fogalmazás – „nem építi” – azonban pozitív. Hiszen arról van szó, ha Ő nem építkezne, hiábavaló lenne minden fáradozás. De Ő az építkezés, az épülés Istene, tehát „fáradozásotok nem hiábavaló az Úrban” (1Kor 15,58). A Szentlélek építő munkája és fáradozásunk, imádságunk nem zárják ki egymást. Erre tanít a história, az élet tanítómestere is.

Ehhez szeretnék néhány példával szolgálni. Elnézést kérek, hogy most a *Dunántúli Egyházkerületre* koncentrálok, éppen abban „fáradozunk”, de biztosan tudom, hogy a másik két kerületből is bőven adódna példa, ha nyomozni kezdhetnénk. Nem is ártana, jó lenne egyszer a nyomozást kibővíteni!

Az építkezés első váratlan nyomai Sopronból valók. „Itt a plébánus feljelentése szerint a városi polgárok már 1522 óta nyilvános helyeken, a polgári bormérő házakban is olvasták Luther könyveit... 1524 nyarán talán éppen Sopronban vagy Pozsonyban két könyvárust égettek meg... egy Kristóf nevű szerzetes vagy ennek elődje 1524-ben Luther szellemében prédikált a ferenciek templomában, Peck Simon ugyanezt merete megtenni a Szent Mihályról elnevezett templomban. Krámer György polgár is lutheránus könyveket tartott házában” – írja Payr Sándor professzor a kerület történetében. Innen indult a dunántúli gyülekezetek születésének sora. Hazai egyházunk építkezése borkimérő helyről indult?

Nem sokkal később *az ébredés tüze Dél-Dunántúlon lobbant fel*. 1554-ben Sztárai Mihály reformátorunk így ír egy barátjának: „Hét év alatt Isten segítségével 120 egyházat építettem.” Hogyan történt? Konkrét példái ennek a délutáni laskói istentiszteletek a templomdombon. Sztárai hegedűje kíséretében énekelt, amíg össze nem jöttek a polgárok. Amikor együtt voltak, prédikálni kezdett. Utazott, énekelt, vitatkozott, írt, prédikált fáradhatatlanul, a tolna–baranyai egyházkerület születése az építő Isten csodája – gondoljuk csak át különösen mai szemmel!

Két évtized múltán, *1576-ban Hegyfaluban történt*: „Ennek kedig az vallásnak őrizésére és Isten után való oltalmazására s az egész anyaszentegyháznak itt az ti Uraságtok tartományában való igazgatására választotta Superintendensül amaz tudós és istenfélő Zege di Matthe praedicator, ki megemlékezvén tisztiről, gondot is viselt, edgyességben és nagy békességben tartotta az ő tisztai alatt való anyaszentegyházakat. S minekutána ebbeli szorgalmatosságában tisztességes vénséget ért, sok vigyázási és fáradozási után ebből az siralomnak völgyéből (a margón: Anno

1585) az örök anyaszentegyháznak társaságára vitetött.” Megszületett a Dunántúli Egyházkerület 435 éve.

„Gyülekezeteink mintegy az *első pünkösdek* varázshatalma alatt szaporodtak napról napra” – olvasom egy 1903-ban született névtárban. Kiss Bertalan 1625-től volt dunántúli püspök. Ekkor „gyülekezeteink száma jól meghaladta a háromszázat.” Érdeemes egy részletet olvasni az első leírt püspöki beiktató prédikációból: „Lelki őrállók legyetek, miként a hangos szavú kürtösök, trombita módjára, naponkénti intelmekkel töltsétek be juhocskáitok füleit. Forrón könyörögjünk, hogy az aratás Ura olyan férfit állítson kerületünk élére, aki jó tanáccsal, példával járhasson, világolhasson előttünk.”

Ezután *próbás idők* jöttek. A rekatolizáció három hulláma következett: a főurak rekatolizálása, templomok elvétele, lelkészek és tanítók beidézése, gályarabsága. A 300-ból mintegy 50 gyülekezet maradt! Egy 1646-os lelkészeket és tanítókat gyűlésre hívó levélben többek között ezt olvassuk: „Tisztelendőségtek jól tudják legtöbbszörünknek a paróchiából való kiutasítását és siralmas száműzetését. Ezek miatt a mi feldúlt és összeroskadt egyházkerületünknek megújulására, újjáavatására van szükség”

Ez a korszak a *türelmi rendelet* születéséig tartott. A magyar protestánsoknak 267 anya-, 748 leánygyülekezete nyert szabad vallásgyakorlatot. A türelmi rendelet a dunántúli evangélikusságot is levegőhöz juttatta. A XVIII. század végén kerületünkben csaknem 80 gyülekezet éledt újjá és vált önállóvá. Ezek a számok önmagukért beszélnek. Az eddig mintegy 40-50 gyülekezetből álló kerület 120-130 gyülekezetre szaporodott. Mondhatja valaki, hogy a külső események nem biztos, hogy belső újulás tanúi.

Ugyanez az időszak azonban a *belső megújulás jeleit is mutatja*. Erre a nehéz időre esik a magyar pietizmus kibontakozása. Győrből fennmaradt a korabeli lelkészek, tanítók névsora. Ez a névsor éppen a dunántúli vagy magyar pietisták szinte teljes névsora is. Ezek a nevek azért is fontosak, mert innen, Győrből kerültek tovább más helyekre is e személyek. Dunántúlon ebből a győri körből újabb régióközpontok, kisugárzási helyek is születtek. Az egyik ilyen Sárszentlőrinc volt a Bárány család lelkészeivel. Egy másik ilyen központ Nemescsó lett. E települések voltak néhány másikkal együtt a legfontosabb pietista centrumok ebben az időben.

A megjelölt helyek egy-egy *könyvkiadói kör* középpontjaivá is lettek. Ezekben a központokban születtek egy-egy munkacsoport összefogásával az énekes- és imádságoskönyvek, a káték, a különböző témájú hitelesítő és életet formáló kiadványok, az Ágostai hitvallás fordításai és az új fordítású Újszövetség, illetve a teljes Biblia is. Ne feledjük, hogy ebben a korban, amikor a nyilvános istentiszteletek tartása igen korlátozott volt, nagy jelentősége volt a könyveknek, amelyeket családi és baráti alkalmakon is forgatni lehetett. S a könyvekben, főként Johann Arndt *Igaz kereszttyénség* című könyve fordításának előszavában Sartoris János tollából szüle-

tett meg a hitvallás, amit szolgáltak: „*az igaz keresztyénség*”. Isten a dunántúli kerületet a „hetvenéves babiloni fogság” idején ezen a mozgalmon, a pietizmuson, egy csendes ébredésen keresztül mentette át. Egy külföldi teológus ezt írta a mozgalomról és a könyvek megjelenéséről: „Hiszem, ezek a magyar könyvek a pincékben és kamrákban jobban fognak prédikálni, mint most a lelkészek.”

Nincs idő az 1848-as *szabadság és egyenlőség pillanatáról* szólni. Tanulságos lenne a *későbbi korban* arra emlékezni, amikor megszülettek a gyülekezeti egyesületek. Kétségtelenül az építés eszközei voltak! A Kapi Zoltán és lelkésztársai által indított Belmissziói Munkaprogram is ezt szolgálta gyümölcsözően. Külön kellene szólni Túróczy Zoltán püspöki szolgálatáról, és arról, hogy az ébredés szolgálja volt. S a XX. század közepén a „nagy ébredés” tartotta meg Isten népét a következő nehéz években is.

Következett az átrendezés próbája. A törvény így szólt 1952-ben: *Az Északi Evangélikus Egyházkerülethez* tartozik a Hajdú-Szabolcsi, a Borsod-Hevesi, a Nógrádi, a Budai, a Fejér-Komáromi, a Veszprémi, a Győr-Soproni és a Vasi Egyházmegye. *A Déli Evangélikus Egyházkerülethez* tartozik a Kelet-Békési, a Nyugat-Békési, a Csongrád-Szolnoki, a Bács-Kiskun, a Pesti, a Tolna-Baranyai és a Somogy-Zalai Egyházmegye.

Egész egyházunkról el lehetett volna mondani, amit Kapi Béla – dunántúli szemmel, de más kerületről is elhangozhatott volna – megdöbbentő „nekrológiában” leírt és kifejezett:

„Rettenetes éjszakáim voltak. Álmatlanul, nyitott szemmel meredtem az éjszakai sötétségbe. Temettem. Napokon át mindig temettem. Mérhetetlen nagy koporsóba helyeztem dunántúli egyházkerületemet, összeszedtem minden gyülekezetét, iskoláját, intézményét, régi papok, tanítók, tanárok és világi vezetők seregét. Beléhelyeztem mindezt abba a mérhetetlen nagy fakoporsóba. Azután le akartam zárni annak fedelét. És ekkor egyszerre a négy égtáj felől nagy zúgás és zörgés hatolt lelkembe. Évszázados temetők megnyílt sírjaiból csontvázprédikátorok, hosszú fekete kabátos oskolamesterek, Ógraduált cipelő emberek serege özönlik elő: a föld mélyén pihenő Dunántúl.

Politikai érdekből lehet új egyházi térképet rajzolni. Könnyű megriasztott papok szájára lakatot verni. Könnyű félreállítani régi, hű, rátermett vezéreket, és könnyű helyettük engedelmes bábukát, csinált nagyságokat vezető állásba helyezni! De a múltat nehéz legyőzni! Hogyan helyezem el mindezt abba a hatalmas fakoporsóba, melyet Dunántúl számára készítettek? Hiszen saját múltjával se bír az ember, hát még egy egységes történelmi személyiség múltjával! Nem lehet! Hiába, teljesen lehetetlenség! Végzek a meglévőkkel, újak jönnek helyettük. És a csontemberek kezében Biblia mozdul. És a csontemberek kezében a Bibliából örök isteni igazságok ereje sugárzik. És csontajkukat nem lehet lakattal lezárni! Szólnak, beszélnek, vádolnak, ítéletet mondanak. Ó, a történelmi múlt félelmissé válik azokra, akik erő-

szakkal és hazugsággal meghamisítják a történeti valóságot, és elárulják a történelem régi, hamisíthatatlan igazságait!

És ekkor hirtelen világosság gyullad lelkem sötétjébe. Nem lehet megsemmisíteni egy évszázados történelmi egységet, egy valóságos történelmi személyiséget, melynek létrehozásában Isten Lelke működött. Emberek lerombolhatják, de meg nem ölhetik! Isten nem engedi! Az egyházkerület kivégzésekor nem adtak ki gyászjelentést. Pár soros zsinati határozat az egész, de a mondat végére Isten keze rájegyvezte hívó emberek bizodalját: a feltámadás reményében.”

De 2000-ben megszületett a három egyházkerület: A Déli, az Északi, és a Nyugati. (Dunántúli Egyházkerület. „Kis” figyelmeztetés, hogy a dunántúli kerület 114 gyülekezettel indult, ma 110 anyagyülekezetet tartunk számon. Ez az írás nem emlékezésül, hanem figyelmeztetésül és bátorításul született!)

Isten könyörüljön rajtunk, azon a lelkész- és nem lelkész nemzedéken, akik átélünk, s talán építők helyett rombolók lettünk! Isten könyörüljön az új lelkész- és nem lelkész nemzedéken, hogy az ébredés, építés eszközei legyenek Isten kezében!

Keveházi László

A magyar novellairodalom gyöngyszemei Isten országa szolgálatában

Az elbeszélés mint műfaj rövidségénél fogva alkalmas szeretetvendégségen, hit-tan- és konfirmációi táborban való felolvasásra, különösen akkor, ha szövegének nagyobb része párbeszéd. Ebben az esetben akár könnyen dramatizálható is. Adott esetben elképzelhető a leíró részek rövidítése, néhány mondatban való összefoglalása is. A novellák felolvasásával könnyen indítható a kijelölt téma megbeszélése.

I.

H. Németh István és Tóth Máté Miklós szerzők részben *bibliai témákat, történeteket* dolgoznak fel, a szűkszavú tudósításokat kiszínezik, újabb alakokat szerepeltetnek, illetve magát a történetet folytatják. Az olvasó pedig szívesen egyetért a szerzővel, különösen akkor, ha az ószövetségi történet a szerzői kiegészítéssel már Krisztusra mutat.

H. Németh István elérhető kötetei: *Domboldalon* (Szekszárd, 2001) és *Emberek Jézus körül* (Babits Kiadó, Szekszárd, 2005)

Javasolt novellák (először a téma, majd a novella címe):

Nátán próféta: *Küldetés* (51. zsoltár)

A 12 éves Jézus: *Álmélkodva hallgatták*

A Jézust csúfoló vitézek: *Húsvét előtt* (Lk 22,63)

Jézus feltámadása: *Földrengés* (Mk 16,3)

Tóth Máté Miklós kötetei: *Nábót szőlője* (Budapest, 1985), *Krisztus-kereszt* (Debrecen, 1995)

Javasolt novellák:

Kain és Ábel: *Az áldozat*

Sámson: *Sámson asszonya*

Naomi: *Naomi*

Salamon és Dávid: *A feladat*

Absolon: *Jóáb*

Nábót: *Nábót szőlője*

Naámán: *Naámán sebei*

Illés: *Ítélet a Kármel-hegyen*

Mikeás: *Mikeás*

A nagy halfogás: *Öt kenyér és két hal*

Heródes: *Heródes palástja*

Péter: *Mielőtt a kakas megszólal*

Arimátiai József: *Életnek világossága*

Péter gyógyítása: *Csodatétel a sántán*

Anániás: *Anániás*

Az efezusi ötvös: *Demetriosz keresztje*

Rónay György prózai írásai (megjelentek a *Hit és humanizmus* c. kötetben (Ecclesia Szövetkezet, Budapest, é.n.) Az írások olykor az elbeszélés, olykor inkább az elmélkedés műfajához tartoznak. A következőkben felsorolt címek az egyes történetekre, illetve jézusi példázatokra utalnak: *Fejsze a fák gyökerén – Mennyből az angyal – A betlehemi pásztorok – A gyermek és a királyok – Öregék a templomban – Az elveszett Jézus – Az igaz ember – A pusztabeli kísértés – „Hol lakol?” – Nikodémus éjszakái – A szikári asszony – A törvény beteljesítése – Mire valók a példabeszédek? – A bűnös asszony – A vihar lecsillapítása – Kinek kell orvos? – A gerazai megszállott – Jairus leánya – A csodálatos kenyérszaporítás – Akik a vízzen járnak – Genezár földjén – Mikor a hegyről lejöttek – A tanítványok versengése – A pohár víz – Az ember, aki vakon született – Az irgalmas samaritánus – Levél Szamáriából – A verébárus fiú – A gazda és a kulcsár – A tékozló fiú – A két szolga – A dúsgazdag és a koldus Lázár – A haszontalan szolgák – Párbeszéd a főhelyekről – Az egy, aki visszatér – A farizeus és a vámos – Jézus és a gyermekek – A föltámasztott Lázár – Zákeus a fügefán – A talentumok példabeszéde – Mi lakik az emberben – Az elszáradt fügefafa – A szőlőhegy munkásai – A főpapi imádság – A keserű pohár – Cirénei Simon – Az emmauszi tanítványok – A hitetlen Tamás – Aki a tóparton áll – Fölment a mennybe – A nyelvek csodája – Zákeus karcsonyi levele barátjához*

II.

Az alábbi novellákat témák szerint csoportosítottam. Itt lelőhelyet nem jelöltem meg, hiszen az alábbi magyar szerzők írásai számos válogatásban vagy gyűjteményes kiadásban megtalálhatók. (Maróthy Jenő: *Szegények szíve* c. kötete kapható a Huszár Gál és a Luther könyvesboltban).

anyaság

Móra Ferenc: *Hogyan tanultam meg?*

*anyagi javak, örökség
becsület*

Tóth Máté Miklós: *Mi lett volna, ha*

Farkas Antal: *Mérik a földet*

Nyíró József: *Mózsai bá*

bosszú, megbékélés

Tömörkény István: *A lélek az Úr elébe megy*

Nyíró József: *Bosszú*

<i>bűn</i>	Füst Milán: <i>Azok a gonosz gyerekek</i>
<i>bűnbánat</i>	H. Németh István: <i>Törlesztések</i>
<i>család</i>	Füst Milán: <i>Két ballada egy édesanyjáról</i> Füst Milán: <i>Három idegen úr</i> Kolozsvári Grandpierre Emil: <i>Gyerekzsarolók</i> Maróthy Jenő: <i>Szegények szíve</i> <i>A mennyország és a pokol</i> <i>Miatyánk, ki vagy a mennyekben</i> <i>Pereces Gyurka magyar dolgozata</i>
<i>emberség</i>	Mikszáth Kálmán: <i>Bede Anna tartozása</i>
<i>az élet célja</i>	Móra Ferenc: <i>Az a rossz Miklós gyerek</i>
<i>gyilkosság</i>	Wass Albert: <i>A sírkő</i> Wass Albert: <i>Kiderítjük az élet célját</i> Hernádi Gyula: <i>A gyilkos</i> Móra Ferenc: <i>Tanulmány az emberevésről</i>
<i>háború</i>	Móra Ferenc: <i>Tedeum</i> <i>Mit tud a sündisznó</i> Tamási Áron: <i>Figyelő ég alatt</i> <i>Szép Domokos Anna</i>
<i>halál</i>	Tömörkény István: <i>Vándorok</i> Füst Milán: <i>Bébi</i> Hernádi Gyula: <i>Hideg van</i> <i>Katona és a homokóra</i> H. Németh István: <i>FigyeljeteK életük végére</i> Nyíró József: <i>A madárvivő ember</i> <i>Egyszerűen</i>
<i>házasság</i>	Palotai Boris: <i>Az akasztó</i> Sarkadi Imre: <i>Önzők</i> Tóth Máté Miklós: <i>Fordítva a heverőn</i>
<i>időjárás</i>	Tömörkény István: <i>Rossz idők</i>
<i>jókedv, humor, kedély</i>	Móra Ferenc: <i>Iffjú Ferenc az Ótestámentumban</i> <i>Tiszteletes úr haragja</i>
<i>karácsony</i>	Heltai Jenő: <i>Karácsonyeste</i> Jókai Mór: <i>Melyiket a kilenc közül?</i> Koren Emil: <i>Kicsi gyertyám</i> H. Németh István: <i>Jászolba fektették (Lk 2,7)</i> Maróthy Jenő: <i>Krisztus urunk postamestere</i> Móra Ferenc: <i>Szép karácsony zöld fája</i> Sík Sándor: <i>A galileai asszony</i> Wass Albert: <i>Karácsonyi mese</i>

<i>kegyelem, megbocsátás</i>	Maróthy Jenő: <i>Gyakorlati pedagógia</i> Nyíró József: <i>Az élet</i>
<i>Krisztus</i>	Babits Mihály: <i>A Jézust kereső kisfiú</i> Karinthy Frigyes: <i>Barabbás</i> Koren Emil: <i>Marja</i>
<i>magány</i>	Sarkadi Imre: <i>Kirabolt lány</i> Tóth Máté Miklós: <i>Mákos guba</i> Tömörkény István: <i>Külsőrész aggregények</i>
<i>mindennapi kenyér</i>	Jakus Imre: <i>Egy tenyéryni felhő</i> Maróthy Jenő: <i>A megelégedés szekere</i> Móra Ferenc: <i>Istenáldotta búza</i> <i>Mindennapi kenyere</i> H. Németh István: <i>Kis papom</i> Móra Ferenc: <i>Ifjú Ferenc ideáljai</i>
<i>modern világ</i>	Wass Albert: <i>A nagy titok</i>
<i>ökumené</i>	Sánta Ferenc: <i>Sokan voltunk</i>
<i>öngyilkosság</i>	Makkai Sándor: <i>Megszólalnak a kövek</i> Móricz Zsigmond: <i>A nyár és a pásztor</i> H. Németh István: <i>Egy káplán naplójából</i> <i>Három derék aranypap</i>
<i>papság, papi hivatás</i>	Nyíró József: <i>Pap bácsi</i> Sarkadi Imre: <i>Pályaválasztás</i> Móra Ferenc: <i>Tanulmány az emberevérről</i> Tóth Máté Miklós: <i>Közös múlt</i> <i>Üzlet</i> Tömörkény István: <i>A véletlenség</i> Tóth Máté Miklós: <i>Pannóniára tekint</i> Sarkadi Imre: <i>Szüretkor</i> H. Németh István: <i>Sokak vétkét vállalta magára</i> <i>(Ézs 53,12)</i>
<i>politika</i>	Hunyadi Sándor: <i>Az aranyfüst</i> József Attila: <i>Csoszogi</i> Móra Ferenc: <i>Istenáldotta búza</i> <i>Egyik csaló</i> <i>Másik csaló</i> Nyíró József: <i>Erdély</i>
<i>sors, szerencse</i>	Hunyadi Sándor: <i>A lift</i>
<i>szegénység</i>	Tamási Áron: <i>Erdélyi társaság</i>
<i>szervedély</i>	Hunyadi Sándor: <i>A nadrág és a szerelem</i>
<i>szervedés más helyett</i>	
<i>szeretet, felebaráti szeretet</i>	
<i>szeretet, az ellenség szeretete</i>	
<i>szerelem</i>	

szolgálat

Hunyadi Sándor: *Embervér*

Schäffer Erzsébet: *Állevél*

Tóth Máté Miklós: *Egyszer volt keresztanyám*

tanítások

Wass Albert: *Te és a világ – tanítások – útravalóul*

Tolna-Baranya evangélikus múltja H. Németh István: *Egy zsák zab*

törvény, igazságosság és irgalom Schäffer Erzsébet: *Még eshet a hó*

id. Zászkaliczky Pál

Az irodalom mint lelki éléskamra

„...hasonló ahhoz a gazdához, aki újat és ót hoz elő éléskamrájából.” (Mt 13,52)

„Minden írás, mely ihletet ad, hasznos a tanításra...” (2Tim 3,16)

Miért van Biblia? Mert van irodalom!

Az a legnagyobb dolog, amikor megihlet bennünket valami. Persze az ihletről többnyire azt szoktuk gondolni, hogy az valami művészeknek való luxus.

Néhány éve, amikor a gyülekezet vállalkozóbb tagjaival eljutottunk Wittenbergbe, és az egykori Fekete kolostor szobáit, helyiségeit jártuk végig, az egyik sarokban egy tábla állt, mely arra figyelmeztetett, hogy itt lehetett egykor felmenni abba a toronyszobába, ahol Luther azt a bizonyos ihletett pillanatát átélte, ami tulajdonképpen az egész reformációt elindította, amikor megértette, hogy mit is írt valójában Pál apostol a Római levélben.

Gondoljunk bele: csak a reformátor és egy könyv egy szobában. És átéli, hogy: „...úgy éreztem, mintha teljesen újjászülettem volna s mintha tárt kapukon át magába az Édenkertbe léptem volna be, és az egész Szentírás más értelmet nyert előttem.”

Ez nem egyszerűen élmény, ez egy ihletett pillanat volt, sőt hozzátehetjük, mi az ihlet, ha nem ez? Amikor valaki átéli, hogy teljesen új világ nyílik ki előtte, egy olyan világ, amelyről nem is sejtette korábban, hogy létezik.

Pál apostolnak abban a mondatában, hogy „minden írás, mely ihletet ad...”, az ihlet szó helyén az a kifejezés áll, amit a Szentlélekre is használ az Újszövetség.

Pál apostol híres mondata 2Tim 3,16-ban így szól szabad – vagy épp jelentése szerint pontos – fordításban: „minden olyan könyv, mely közelebb visz Istenhez, és az Istenben való hithez, azt használni kell a tanításban – és hozzátehetjük: a gyermek- és felnőttoktatásban – egyaránt.”

Milyen helyzetben, és kinek írja Pál ezt a tanácsot? Egy fiatal tanítványának, Timóteusnak, akit a zsidó vallás elvei szerint nevelt az édesanyja, ezért jól ismer-te az ószövetségi iratokat, gyermekeségétől fogva. De Pál apostol éppen arra akarja bátorítani, hogy a jól ismert ószövetségi könyveken túl más könyveket is vegyen kézbe. Legyen nyitott más irodalmi művekre is, olvasson sokat, ahogy Pál maga is tette ezt. Euripidészt például bizonyosan olvasott, mert egy alkalommal még az egyik levelében idézi is. Pál apostol egy olyan rendszerben gondolkodott, mely nyitott az újra, egy nyitott rendszer, mely azátal, hogy nyitott, képes a megújulásra is.

Bár a Biblia egy lezárt könyv, a tartalmába nem lehet belepiszkálni, de az értelmezése nyitott. Azért olvassuk, mert magunk is átéltük, amit Luther a Bibliával kapcsolatban, hogy újjászületünk, és mintha tárt kapukon át egy új világba lép-nénk, sőt, magába az Édenkertbe. Ebben rejlik az ereje, az ihlető volta, hogy újabb és újabb felfedezésekre jutunk vele kapcsolatban. A Biblia tehát csak formailag zárt, a tartalmában nyitott mű, mert folyamatosan nő a jelentése.

Ennek talán a leginkább kifejező metaforáját Jorge Luis Borges írta meg a *Homokkönyv* című novellájában:

A történet szerint a főhőshöz, aki ért a régi könyvekhez, egy nap egy mozgó könyvárus állít be:

– Nem csak Bibliát árulok. Mutathatok magának egy szentkönyvet, ami talán érdekelni fogja. Bikanir közelében szereztem. – Mondja, majd kinyitotta a bőrdőnt, és az asztalra tette a könyvet. Egy vászonkötésű, nyolcadrét kötet volt. Minden bizonnyal sok kézben megfordult már. Közelebbről megvizsgálva meglepett a könyv szokatlan súlya. A könyv gerincén ez volt: Holy Writ, és lent a Bombay felirat. – Valószínűleg a tizenkilencedik századból származik – jegyeztem meg. – Nem tudom. Sohasem sikerült kideríteni – válaszolt. Találomra kinyitottam. A betűket nem ismertem. A szegényes tipográfiájú, elnyúttnek látszó oldalakon két-két hasáb volt kinyomtatva, mint egy Bibliában. A szöveg sűrű szakaszokba volt osztva. A felső sarkokat arab számjegyekkel látták el. Ekkor szólalt meg az ismeretlen: – Jól nézze meg. Soha többé nem látja viszont. – A kijelentésben fenyegetés lappangott, a hangjában azonban nem. Megjegyeztem a helyet, és összecsuktam a kötetet. Nyomban ki is nyitottam; de hiába kerestem a horgony tollrajzát, forgattam egyik lapot a másik után. Megszólaltam, hogy palástoljam zavaromat: – A Szentírás valami hindosztáni nyelvű változatáról van szó, nemde? – Nem. – Aztán halkra fogta a hangját, mintha titkot árult volna el: – A síkság egyik településén szereztem néhány rúpiáért és négy Bibliáért cserébe. A tulajdonos nem tudott olvasni. Föltételezem, hogy amulettnek nézte a Könyvek Könyvét... Azt mondta, hogy könyvének Homokkönyv a neve, mivel sem a könyvnek, sem a homoknak nincs se eleje, se vége. (Jorge Luis Borges argentin író *Homokkönyv* című novellájának részlete)

Ez tehát egy példázat a Könyv, a Könyvek Könyvének végtelenségéről, hozzátéve, hogy ez a végtelenség belőlünk magunkból – az emberi lélek és az Isten találkozásából fakad.

Ezek után két példát mutatok be, melyeken keresztül láthatjuk, hogyan segíthet az irodalom, ez a lelki éléskamra a Szentírás egyes helyeinek mélyebb megértéséhez.

Fiatalok és idősek konfliktusa

Amikor Jób könyvében megszólal Elíhú (lásd: Jób 32. fejezet), a fiatal nemzedék nevében beszél, és úgy, ahogy a fiatalok szoktak ma is megnyilvánulni.

Az egyik fontos felismerése a fiataloknak, hogy a kor előrehaladtával nem feltétlenül lesz bölcsebb az ember. Elíhú azt mondja: „Nem az idősek a bölcsek, és nem a vének értenek az ítélethez.”

Elíhú pontosan úgy beszél, ahogy egy mai tizenéves, aki már felismeri, hogy bizony a felnőttek között is vannak olyanok, akiknek erősen kifogásolható az életfel fogása és az életformája. Karinthy Frigyes *Találkozás egy fiatalemberrel* című írásában egy társadalmi konvenciókra füttyülő fiú, s az allűröknek behódoló felnőtt férfi ellentéte bontakozik ki. S míg az első – a fiatalember, aki nem más, mint korábbi önmaga – biztos értékrendjében, annak helyességében, a felnőtt Karinthy szégyelli magát. Ennek megfelelően beszélgetésüket a fiatalabb önmaga irányítja: számon kér, szemrehányást tesz, míg az idősebb Karinthy megszeppenve magyarázkodik. Beszélgetésük során a tizenéves Karinthy álmainak meg nem valósulásáért, meg nem valósításáért vonja kérdőre a huszonhat éves író, aki tulajdonképpen csak mentegetőzni tud. Kezdetől fogva felsőbbiséget erőltet magára, leplezni próbálja zavarát, de halvány, legtöbbször életkorára hivatkozó érvei („Nézd, bajuszom van”, „idősebb vagyok nálad”, „sokat tapasztaltam”) megtörnek fiatal énjének egyetlen száraz közbevetésén: „Sokat beszélsz.” Az idősebb önmaga aztán megadja magát, mert kiderül, és ő maga is érzi: a fiatalkori énjének van igaza. Az álmok elárulásával való szembesülés érezhetően egészen mélyen érinti a felnőtt Karinthy, és végül bocsánatot kér önmagától, lerója tiszteletét fiatalkori önmaga előtt.

Ilyenfajta szembesülés fiatalkori, tizenéves önmagunkra valamennyiünkre ráférne. Talán abban is segítene, hogy jobban megértsük gyerekeinket, unokáinkat, amikor azt látjuk, hogy nagyon másként gondolkodnak, mint mi. Sőt, megkockázatom, hogy Jézust is jobban értenénk akkor. Gondoljunk csak bele, 33 éves korában mondta mindazokat, amiket az Evangéliumokból ismerünk, mai fogalmaink szerint fiatal volt, nagyon is fiatal.

Ehhez a szembesítéshez ez az irodalmi alkotás remek kiindulópontot jelenthet hit-tanóráktól elkezdve az ifjúsági alkalmakon át egészen a nyugdíjasok bibliaórájáig.

Az ítélet pozitív látásmódja

Az isteni ítélet gondolata érzékenyen szokta érinteni az embereket. A hívő ember akár érezheti kétségbeejtőnek is a helyzetét. Sokan küzdenek mély lelkiismereti problémákkal az ítélet, az Isten előtti végső megállás kapcsán.

Emellett valamennyien érintkezünk ateistákkal, és a velük való beszélgetés során kialakul bennünk az a nézet, hogy az ateizmus talán éppen abból az óhajból táplálkozik, hogy megszabadulhatunk a számonkérés nyomasztó gondolatától, ha megszabadulunk az ítélő Istentől, és ebben az első lépés az lehet, ha tagadjuk Jézus történetiségét.

Mihail Bulgakov *A Mester és Margarita* című regénye éppen egy ilyen jelenettel kezdődik: Az irodalmi folyóirat szerkesztője, Berlioz megbízást adott a költőnek, hogy írjon Jézus Krisztusról költeményt. A versben a szerző ugyan sötét színekkel ecsetelte Jézust, mégis a szerkesztő szerint át kell írni az egészet. Egy szörp mellett kezdenek el beszélgetni arról, hogy miről is kellene szólnia a versnek. Berlioz azt fejtegeti Ivánnak, a költőnek, hogy a probléma nem az, hogy milyen volt Jézus, jó-e, rossz-e, hanem azt kell úgymond kimutatni, hogy Jézus mint személy sohasem élt, és minden róla szóló történet csak kitalálás. És Jézus élete csak fikció, ez azt is jelenti, hogy Isten sincs, akivel kapcsolatba szokás hozni Jézust. És mialatt ezeket mondta, közben szörnyű szorongás fogta el, olyan heves, hogy legszívesebben nyomban elszaladt volna. Szorongva nézett körül, és sehogy sem értette, hogy mitől is ijedt meg. Elsápadt, zsebkendőjével törölgette homlokát, és közben ezt gondolta: „Mi történt velem? Még sohasem éreztem effélet...” És amíg beszélgetnek, melléjük szegődik az ördög, Woland, aki professzorként mutatkozik be. Megdöbben ateizmusukon, és az öt mellé egy hatodik istenérvet is felvonultatva végül azzal zárja az eszmecserét: Jézus Krisztus létezett, és pontum... és nem kell ide semmiféle bizonyíték.

Bulgakov ördöge – ha áttételesen is, de – már a hit és a keresztyénség védőjeként lép fel, és bár nem igazán helyeselhető eszközökkel, de azon van, hogy az embereket elbizonytalanítsa gőgös ateizmusukban. Bulgakov könyvében végül Woland – egész kompániájával – elvezeti Mestert és Margaritát a túlvilágon ahhoz a helyhez, ahol Poncius Pilátus a kősvatagban alszik. De minden teliholdkor álmatlanság gyötri a prokurátort és azt dűnnyögi: Hogy a holdfényben nincs nyugta, és utálja hivatalát, és látja a holdsugárösvényt, és szeretne végigmenni rajta, hogy Ha-Nocrival, azaz Jézussal, a rabbal beszélgethessen, mert akkor régen elfelejtett valamit megvitatni vele azon a bizonyos niszán hónap tizennegyedikén. De sosem sikerül elindulnia Jézus felé a holdsugárösvényen, és senki sem megy oda hozzá, ezért csak magában beszél. És akkor a Mester, aki éppen Őt formálja meg regényében, és szövi tovább Jézussal való, akkor elmaradt beszélgetését, kimondja a döntő szót Pilátus felé, és ezzel a befejezetlen regény is véget érhet: – Szabad vagy! Szabad! Ó vár rád!

Nem felemelő és felszabadító, evangéliumi gondolat, amit Bulgakov ír: hogy éppen a számonkérés, az ítélet lehetősége tesz szabaddá?! De csak az Isteni számonkérésé és ítéleté, ahogy azt bölcsen fogalmazta meg valaki: nem félek Isten ítéletétől, mert átmentem sokkal rosszabbon: az emberek ítéletén.

Az irodalom tehát képes hidat verni a Biblia nehezen érthető, vagy épp súlyos lelki konfliktusokat előidéző igehelyei és a mi tanácstalan toporgásunk közé. A megoldás néha karnyújtásnyira, a könyvespolcon van!

Réz-Nagy Zoltán

A pénz

A szorongásos beidegződéstől a teljes tudatlanságig

Gyülekezetünk körzetében az egyik településen szórványt szerveztünk. Ennek egyik állomása szeretetvendégség volt a falu kultúrházában. A hívásra többen eljöttek. Volt közöttük egy idős bácsi is. Nevére már nem emlékszem. Amikor már kötetlenül beszélgettünk majszolva a sütitet, beszédbe elegyedtünk vele. Feleségem és én. Kiderült róla, hogy fiatalon került az Alföldről ide, Budapest közelébe, az ötvenes években. Azóta, hogy eljött szülőfalujából, nem volt kapcsolata az egyházzal. Felsőgemet kérdezte, hogy mennyi egyházadót kell fizetni, mert szeretné, ha a pap majd eltemetné. Elmondtuk neki, hogy nincs nálunk egyházadó, de fizethet egyházfenn tartói járulékot, melynek összege tetszőleges, nem határozzuk meg. Az eltemetés pedig egyáltalán nem ettől függ, lelkészünk mindenkit eltemet, akinek a rokonai megkeresik. Nem hitt nekünk. Utána azt kérdezte, hogy miként kell törlesztenie az ötven éven keresztül nem fizetett egyházadót. Mondtuk, hogy nem kell törlesztenie semmit. Ezt végképpen nem értette. Kétkedő szavaira még ma is emlékszem: „És tessék mondani, nem lesz ebből baj?” Megnyugtattuk, hogy semmi baj nem lesz. Isten nem ez alapján ítél meg bennünket, hanem a szívünket nézi.

Fiatal, jól kereső felnőttek, viszonylag új, de aktív gyülekezeti tagok, csodálkozó tekintettel hallgatják a gyülekezet pénzügyeiről szóló tájékoztatást:

– Hát nem is gondoltuk, hogy a gyülekezetet alapvetően a hívek tartják fenn - fogalmazzák meg őszinte gondolataikat.

– Miért, hát mire gondoltatok? – kérdezem.

– Semmire, eszünkbe sem jutott, mert nem gondoltuk végig. A lelki ajándékok, a közösség, a gyülekezeten belüli csoportok működése annyira betöltött bennünket, hogy nem merült fel bennünk, hogy milyen bevételei és kiadásai vannak az egyház-községnek. Nincs esetleg valami központi alap az Országos Egyháznál, melyből folyósítanak?

– Ha lenne, akkor az miből „töltődik fel”? Azt is a gyülekezeteknek kellene befizetései révén fenntartani, hogy abból a gyengébb közösségeket segítsék. De valószínűleg nem ez az igazi kérdés, hanem az, hogy milyen összefüggés van vagy kellene lenni a hitünk és az adakozásunk között.

Hit és adakozás – tanítani a gyülekezetet

Egyes nagyon kegyes körök azt vallják, hogy a megtéréssel automatikusan együtt jár a felismerés: a pénztárcám nem az enyém, hanem az Úré. Ezzel nem érthetünk

egyed, mert a hitre ébredés az nem végállomás, hanem egy új élet kezdete. Ahogy az újszülöttnak is rengeteget kell fejlődnie és tanulnia, míg felnőtt lesz, úgy a hívó embernek is. Ehhez viszont „tanárok” kellenek.

Itt, az elején le kell szögeznünk, hogy a gyülekezet lelkésze a lelki alapvetést megteheti, sőt meg is kell tennie, de ne az ő feladata legyen a „téma felszínén tartása”. Ez laikus szolgálók feladata. A lelkészt – akit a gyülekezet fizet – könnyen érheti a vád, hogy azért beszél róla, mert több pénzt akar magának. Éppen ezért gyülekezetünkben szinte az első lépésektől fogva (másfél évtizedes az önálló múltunk), felügyelő és presbiterek szólnak az adakozásról, adnak tájékoztatást a pénzügyekről, és szóban, körlevélben, valamint gyülekezeti újságon keresztül (ide cikket írnak) magyarázzák el, miből él a gyülekezet és ennek kiindulópontja, gyökere nem a tagok pénztárcájában, hanem a testvérek szívében van.

Akinek az adakozásunkra szüksége van

Nem Istennek, nem az egyháznak, nem a gyülekezetnek, nem a papnak, hanem *nekem és neked van szükséged arra, hogy adakozzam, adakozzál!* Tudom, sokaknak ez az előző mondat és annak tartalma olyan gombóc, mely megakad a torkon. Forgatjuk-forgatjuk a szánkban, kiköpni nem akarjuk, lenyelni nem tudjuk. Magyarázatként hadd mondjak egy másik látszólagos ellentmondást: Ha valaki szabad és független akar lenni, akkor saját akaratát rendelje alá és szolgáltassa ki az Isten akaratának! Mert a tékozló fiú sem akkor volt szabad és önálló döntésű, amikor kikergette az apjától az örökségét, és azt arra szórta el, amire akarta, mert az kényszerpálya és sodródás volt, hanem akkor, amikor belátta, hogy az atyai háznál van a legnagyobb szabadság és függetlenség.

Mindebből következik, hogy nem a pénz számít, hanem a szív. A pénzről és mindarról, amire szükségünk van, Isten gondoskodik, de Ő azt szeretné, hogy mindenünket, így az anyagiakról való gondolkodásunkat és vele együtt a pénzünket az Övének tartsuk. Olyannak, ami az Övé, de használatba nekünk adja, hogy az Ő dicsőségére kezeljük és használjuk.

Néhány hónapos volt még csak a szórványból önállósult gyülekezetünk, amikor Isten közelebb vitt bennünket egymáshoz. Sokat beszélgettünk, de egyről nem folyt a szó, hogy van nekünk egy templomtelkünk, melyet a rendszerváltoztatás nagy lendületében kapott az akkor még nem létező gyülekezetünk. Minek beszélni templomról, építkezésről? Abban senki nem hitt. Ellenben, szintén érthetetlen módon megnőtt az adakozási készség. De nem egyenes arányban a létszámnövekedéssel, hanem hatványozottan. Tehát nem a számtani, hanem a mértani haladvány szerinti volt a növekedés. Persze ez a több pénz sem jelentett közeledést az elérhetetlen templomberuházás költségeinek fedezése felé, mert e kettő úgy aránylott egymáshoz, mint a minimálbér a sport Mercedes árához.

Erről a megnövekedett adakozási készségről és havi 1–2 ezer plusz forintról sem gondolta senki, hogy ezt felhasználva Isten mi mindenről fog gondoskodni! Mert nem a mi x forintunk a lényeg, hanem a szívünk és az Ő gondoskodása!

Nem a mennyiség, hanem az arány

Jézus maga igazít el bennünket, amikor azt az özvegyasszonyt teszi példává, aki nem fölöslegéből adott, hanem azt a csekélyke két fillérjét dobta a perselybe, mely az összes vagyona volt (Mk 12,41–44). A Mester így mondja: „*mindenkinél többet adott...*” Az ész a mennyit nézi, a szív az arányt, azaz a mindent nézi. Isten pontosan tudja, mennyink van. Jobban tudja, mint mi, hogy a megélhetésünkhöz mennyi kell. Ezért nem száz, nem ezer, nem egymillió forintot kér, hanem a Szentlélektől átformált szívedet. Ebben nem kötelez, de javadra tanácsol, hogy jövedelmed bizonyos hányadát, esetleg tizedét, add oda. Ha Benne bízol, hogy gondoskodik rólad, akkor ettől nem esel pánikba, vagy nem leszel fölényes, hogy „ugyan már, mit képzelsz az Isten?”

Az adakozás komolyan vétele hited egyik fontos próbája.

Gyülekezeti tized

A keresztyén ember tanításáról, neveléséről már volt szó. Hasonlóképpen a közösséget is szükséges nevelni. Néhány évvel ezelőtt vezettük be a gyülekezetben, hogy az alapítványunk számára felajánlott 1%-ok tizedét felajánljuk évről évre más-más célra. Egy rászoruló testvérnek vagy szeretetintézménynek, szegényebb gyülekezetnek. Nem nagy összegről van szó, olyan százezres nagyságrendről, de itt sem a mennyiség a lényeg. Oly nagy öröm, amikor testvérek javasolják, hogy ebben az évben kinek adjunk. Ebbe a lelkész soha nem szól bele.

De jó lenne egyszer elérni azt is, hogy az egyházfenntartói járulékból, perselypénzből és adományból szintén önkéntesen adnánk a tizedig kiegészítendő részt. Jelenleg már adunk az Országos Egyház és az egyházmegye céljaira, félig-meddig kivetés alapján, de ha még ez nem tenné ki a tizedet, akkor azt is fel kellene ajánlani másoknak. Mondom (írom) ezt úgy, hogy olykor nem tudjuk, hogy a következő hónapban miből fizetjük ki a béreket. De ezek a legcsodálatosabb időszakok. A gondokat megosztani a gyülekezettel, mint a családban, először imát kérni és másodszor adakozó szíveket.

Minden gyülekezetnek tudnia kell, hogy van nála rászorultabb. Amikor egy közösség nemcsak magát figyeli, hanem észreveszi a másikat is, akkor már bizonyos, hogy ott a Szentlélek munkálkodik.

És még egy. A kampányadakozásban profik vagyunk. Ha cunami jön, ha a vörösiszap okoz tragédiát és sorolhatnám – könnyen adunk. Isten a folyamatos és állandó odaszánást várja tőlünk és közösségünkötől.

De jó! – nincs tartalékunk

Jó az Úr kiszolgáltatottjának lenni. Sőt kiszolgáltatottnak csak neki jó lenni. Ilyenkor többször és mélyebben fordul a szív a Mennyei Gazdához.

„Uram, Te tudod, hogy most hogy állunk, mennyire üres a gyülekezet kasszája és számlája. De hálát adunk Neked, hogy mindeddig megtartottál bennünket és gondoskodtál rólunk. Tudjuk és hisszük, hogy a Te kegyelmed és szereteted nem fogy el irántunk. Ha megpróbálnál is, az is a javunkat szolgálja. Éppen ezért, ezt az anyagilag nem könnyű helyzetet fordítsd a mi lelki megerősödésünkre és épülésünkre! Köszönjük, hogy nem emberektől függünk, hanem csak Tőled, és ez önmagában csodálatos!”

Magam tapasztaltam, hogy – az időnkénti nem könnyű anyagi helyzetünket korábban borúlátóan szemlélők és ennek hangot is adók – amikor már sokadszorra tett csodát Urunk, maguk kezdték a következő nehéz helyzetben mondani: Bízunk az Úrra dolgainkat, mert Ő gondoskodik, ahogy eddig is tette! A korábban mindig pesszimisták lelki gyógyulásának lehettünk tanúi. És ez csodálatos!

A pénz nem épít gyülekezetet

Ismerek egy csaknem elfogyott gyülekezetet. Kárpótlásból kaptak vissza ingatlanokat. Eladták ezeket. A pénz most a bankban fial. A gyülekezet pedig tovább fogy. A faluban új betelepülők vannak, lelkigondozás nélkül (az őslakosok egy jelentős részét annak idején kitelepítették). Fel sem merül az elfogyó közösségben a misszió gondolata. Rendbe tették a 200 főt befogadó templomukat, ahol évente 6-8 istentisztelet van 4-6 fő részére. És most félretették a pénzt, hogy harminc év múlva, ha megint kell tatarozni, legyen.

Egy másik gyülekezet evangélikus méreteken, itt, a Kárpát-medencében meagyülekezetnek számít. Komoly ingatlanvagyonának hasznosításából és a temetőjükből fényesen megélnek. A gyülekezet pedig folyamatosan fogy. Nem kiemelt ünnepen, átlag vasárnapon a nyilvántartottak 1,5–2%-a jár istentiszteletre. A statisztika szerinti evangélikusoknak pedig a 0,5–0,7%-a. Pénz van, de nincs misszió, nincs épülés, csak leépülés.

Ennek ellentétét is ismerjük. Amikor élő, szolgáló közösség van, de nincsenek hasznosítható ingatlanok, extra bevételi források, gyakorlatilag egyik napról a másikra él a gyülekezet, és mégis épül, növekszik, gyarapodik. Mert gyülekezetet Isten épít, az Őtőle feltétel nélkül függni akarók felhasználásával.

Befejezésül egy vallomás

Induló gyülekezetünké lett Budaörsön a Szabadság út 57. szám alatti felújításra szoruló ház 1998-ban. Alighogy kiörvendeztük magunkat, néhány hét múlva a mieink

közül valaki hozott egy bérbevétel iránt érdeklődőt. Nem akárhonnan jött az illető, jónevű, nagy biztosítócég számára keresett irodának valót Budaörsön a főútnak számító Szabadság úton. Nagyon örültem neki. Azonnal azok a gyülekezetek jutottak eszembe, amelyek helyiség- és ingatlankiadásból ki tudták egészíteni bevételeiket. Különbösen is ezt láttam gyerekkorom óta Óbudán, valamint akkor már évek óta duruzsoltak az egyházi fórumokon, hogy a gyülekezeteknek vállalkozniuk kell, hasznosítsák főlegesen kapacitásaikat stb.

Az illető megnézte a felújításra váró épületet, és azt a bizonyos 20 m²-es helyiséget, ahol bibliaóráinkat tartottuk, a mellette lévő kis irodánkat, plusz egy előteret nézett ki magának. Mivel az utcáról külön bejáratot nem engedélyeztek volna az épület helyi védeltsége miatt, a kapualjból nyitottak volna külön bejáratot.

Először eszembe sem jutott az, hogy csodák sorozatán keresztül kaptunk egy épületet az Úrtól, és nem azért, hogy azonnal kufárkodni kezdjünk vele, hanem, hogy a megszületett gyülekezet lelki otthona lehessen. Emlékszem, hogy egy-két napon keresztül csak az foglalkoztatott, hogy a gyülekezet megerősödésének útja a pénzügyi megerősődésen keresztül vezet. Ez a vallásosak „bölcssége”, ami nem más, mint teljes hitetlenség emígyen:

- Csodálatosan gondoskodik rólunk az Úr, most éppen egy érdeklődő bérlő által!
- Lám, ami a jövőt illeti, rugalmas hozzáállásunkkal be kell segíteni az Istennek.
- Ezt Ő készítette, hogy segítse az induló gyülekezetet.
- Legalább ezért az összegért nem kell imádkoznunk, legalább ennyivel kevesebbet kell kérnünk híveinktől.

Ahogy leírva látom ezt, megdöbbenek magamon. Azon, hogy ha rövid ideig is, de ez volt bennem. Gyermekkoromban Zánkán, Ács Gyuláék házában volt egy falitábla, kivételesen nem bibliai szöveggel: „Hát Jézus mit szól hozzá?” Tudod, kedves olvasó, a legjobban azt szégyeltem, hogy ez eszembe sem jutott, ez nem is érdekelt.

Azután Isten viszonylag hamar kézbe vett. Kegyelmesen, nem megítélve. Olyan finoman, olyan gyengéden, olyan szeretettel fordította meg gondolkodásomat, hogy egy hét múlva már tisztán láttam, ez nem a mi utunk. A pénzről, a megélhetésről Ő másképpen fog gondoskodni. Ezt el is mondtam a lelkésznek és a presbitereknek. Egyébként a többi döntéshozó a gyülekezetben vagy semleges állásponton volt, vagy nem helyeselte a bizniszt. Mára, például a lelkész, már csak erre emlékszik. A felügyelőre, aki nem helyesli a bérbeadást. De engem az én Uram emlékeztetett arra, hogy ezúttal mit is bocsátott meg nekem. Mert nagy az Ő irgalma!

Garádi Péter

Kirándulás, sport

Az élet kerek egész. Benne az ember különösen is egyszerre hordozza e világhoz kötött testi lényegét, ugyanakkor lelki vágyódását is a mennyei felé. E kettőt praktikus szempontok alapján szétválaszthatjuk, de elválasztani értelmetlen. Egész életemet végigkísérte a sport, a test naponkénti, sokszor az élsport megkívánta túlzott sa nyargatása. Ezekre a megpróbáltatásokra azonban egyáltalán nem emlékszem visz- sza keserűen. Sőt, lelkileg a mai napig táplálkozom a sport nyújtotta értékekből.

Lelkészi szolgálatomban egy konkrét példával szeretném megmutatni, milyen különleges eszköz lehet a sport a gyülekezet életében és építésében. A lelkésznek magának is lehet igénye a sportolásra, de még jobb, ha igényeket támaszt azok kö- rében, akik sokszor arra szocializálódtak, hogy a lelkiek a fontosak, a fontosabbak. Először furcsa volt, hogy fociidélutánat szervezünk, de három fiunk, akik igazolt lab- darúgók, teljesen természetesnek vették, hogy apjukkal fociznak. Ők hozták a ba- rátaikat, a barátok pedig a szülőket. Így alakult ki a most már több mint tíz éve működő „vasárnapi presbiteri foci”. A különleges az egészben, hogy folyamatosan csatlakoznak hozzánk újak. Mivel mindig azok vagyunk többségben, akik délelőtt a templomban is együtt vagyunk, kialakult egy ritka kulturális jelenség. A sportese- ményekhez (sajnos) elválaszthatatlanul kapcsolódó trágár beszéd itt nem tapasztalható. Nem szabjuk feltételül a szép beszédet, egyszerűen az ragad át a másokra, ami a többségben van. Azokkal a presbiterekkel, akikkel kiléptünk a templomból és beléptünk a tornacsarnok vagy a műfüves pálya kapuján, azt élhettük és élhet- jük át, hogy akik soha nem lépnék át a templom kapuját, velünk, sporttársakkal el- jönnek. Sőt, bizonyos értelemben a vasárnap esti mérkőzések is istentiszteletté vál- nak. Én legalábbis így éltem meg egy számomra amúgy nagyon kellemetlen alkal- mat. A játék hevében, melyben mindenki a győzelemre hajtott, elvesztettem a fe- jem, és se sportszerűen, se keresztyénhez, se lelkészhez nem méltóan viselkedtem. Jelen volt a felügyelőnk is, aki szeretettel, de határozottan figyelmeztetett. Én belát- tam a hibámat és bocsánatot kértem. Később tudtam meg, hogy egy jelenlévő nem hívó édesapát ez az esemény indított el Isten keresésének útján.

Nekünk kell megtenni mindent a sportban és az életben is a sikerért, de a győ- zelmet az Úr adja!

Verasztó János

A férfimisszió szerepe a gyülekezetépítésben

Az Egyházak Világtanácsa az utóbbi évek során egyre többet foglalkozott a férfiaknak az egyházban és a társadalomban betöltött szerepével. Felfigyeltek arra, hogy milyen sokat változtak a férfiak élet- és munkakörülményei és a velük szembeni elvárások. Megszűnt sok hagyományos férfias munkakör, ahol pedig a férfiak korábban is dolgoztak, ott megváltoztak az elvárások. A hivatali munkahelyeken például a korábbi hatalmi ügyintézés helyett inkább az empátia, az ügyfél helyzetébe való beleélés vált fontossá, ami férfiak számára nehezebben megy. A kialakult konfliktus gyakran agresszióba torkolt, vagy önpusztító életmódhoz vezetett.

Az egyházakban a gyermek- és ifjúsági munka nagyon elterjedt, sőt divatossá vált, ezen túlmenően pedig a női misszió is teret hódított. Ezzel párhuzamosan me-
rült fel az igény, hogy a férfiakkal is többet kellene foglalkozni, mivel a gyülekeze-
tekből nagyon hiányoznak.

Mi ennek az oka? Sokáig úgy gondolták, hogy ez azért van így, mert a férfiaknak kevés a szabadidejük. Nos, ha a dolgozó nővel állítjuk párhuzamba őket, akkor azt látjuk, hogy nekik a háztartás és a gyermeknevelés mellett még annyi idejük sincs, mint a férfiaknak. A férfiak jó része azért hiányzik az egyházból és a gyülekezetből, mert azt nem tartja eléggé lényeges, vagyis férfias dolognak.

Mire kell itt gondolni? Gyülekezeteink jó része nem nagy létszámú, többnyire az istentiszteleten résztvevők száma sem olyan nagy, hogy az a város, vagy a falu közvéleményében jelentős súllyal bírna. Akik közelebről ismerik a gyülekezetek anyagi helyzetét, azok azt látják, hogy a munkahelyükön, esetleg saját cégükönél sokkal nagyobb összegek felett dönthetnek. Azaz nem jelent kihívást sem a létszám, sem az anyagi erő abban a tekintetben, hogy ha én is ide tartozom, részt veszek ebben a közösségben, akkor valamilyen jelentős dologhoz lesz közöm. Persze helyileg lehetnek nagy különbségek. Nagy előny, ha a gyülekezetnek van olyan intézménye, ami valamelyest növeli a kifelé irányuló hatását. Igen, mert önmagában a templom szépsége, a gyülekezet múltbeli jelentősége, illetve jelenbeli működése nem kelti fel az emberek érdeklődését, csak valami olyasmi, amit a saját életükben is fel tudnak használni.

Nehéz dolog elmagyarázni, hogy valami, ami kicsiny és nem tűnik túl jelentősnek, mégis fontos lehet egy férfi számára. Arra kell gondolni, hogy ha van néhány férfi, aki rendszeresen összejön a gyülekezet alkalmain, akkor már nyugodtan hívhat a maga körébe újabb férfiakat, mert konkrétabb segítséget kérhet tőlük. Mire gondolok? Korunk legnagyobb gondja a példaképek hiánya. Számtalan olyan fiatal-
ember van, akinek szülei elváltak, anyja, nagyanyja nevelte fel. Az iskolában taní-

tónók, tanárnők tanították, és már katona sem volt. Ezek a fiatalemberek nagyon örülnek, ha olyan körre találnak, ahol a férfias viselkedést megtanulják.

A másik irány az idős férfiak köre, különösen, ha egyedülálló vagy beteg, szintén örül, ha végre férfiak keresik fel a gyülekezetből. Ez a két terület máris nagyon komoly impulzusokat adhat a derékhadnak arra vonatkozóan, hogy érdemes férfias szint vinni a gyülekezeti életbe.

Hogyan történjék az összejövetel?

1. Lehetőleg minden alkalom kezdődjék valamilyen vetélkedővel a helyszíni adottságoknak megfelelően. Ha van szabad tér, akkor legyen súlylökés, íjászat vagy valamilyen ügyességi játék, például a pétanque (egy megadott célponthoz nagy acélgolyók gurítása). Zárt helyen ez lehet például pingpong vagy fejtörő játék. Mindez azért fontos, mert a férfiak szeretik, ha a többiek tudják róluk, hogy ők miben jók, illetve azok számon is tartják ezt és figyelembe veszik a véleményalkotásnál.

2. Legyen mindig egy konkrét téma. Előadás meghallgatása vagy a napi ígéről néhány gondolat, lehetőleg életből vett példákkal úgy, hogy minél többen hozzá tudjanak szólni, ezáltal jobban kialakul a saját vélemény kifejtésének képessége. Ez azért fontos, hogy érdeklődő, kereső idegenek számára mondanivalót tudjanak felmutatni. Nagyon hasznos kirándulás vagy látogatás megszervezése egy másik férfikörnél. Rendkívül fontos a gyülekezet számára végzett munka vagy egyéb segítségnyújtás.

3. Nagyon fontos a feladatok arányos elosztása. Mindenki érezze úgy, hogy neki is fontos és végrehajtható feladata van.

4. Az alkalmakat úgy kell megszervezni, hogy a résztvevők lehetőleg ne körben, hanem asztalnál, asztaloknál üljenek, tetszés szerint csoportosulva, hogy a hozzászóló érezze, a körülötte ülők szintén az ő véleményét támogatják. A szűk körű összejöveteleket időnként kövesse valamilyen nyilvános alkalom, ahol a férfikör beszámolhat terveiről, eredményeiről.

A férfiak hitre jutása és beépítése a gyülekezetbe nem csak nekik fontos, hanem a családoknak, a gyülekezeteknek és egyházunknak is, tehát mindenkinek.

Koháry Ferenc

Börtönből szabadultak egyházközségi reintegrációja

Folyamatos szemléletformálás az egyházban

Szervezzék az egyházközség olyan közösségi alkalmakat, amelyeken megismerkedhetnek a résztvevők a börtönmissziós munkával, amelyről beszámolhat az intézeti lelkészen, tapasztalt missziós munkatárson kívül – más nézőpontból – börtönparancsnok, nevelő is. Ők segítsék úgy a résztvevők szemléletének formálását, hogy a hallgatóságban felébresszék a felelősséget, a segítőkészséget börtönbe került embertársaink iránt. Legyen szem előtt a tájékoztatás során az, hogy a büntetés miatt szenvedő emberek célt tévesztett, hamis értékrend mentén tájékozódó és a törvényes útról emiatt letért honfitársaink. Döntő többségük nem marad végleg rácsok mögött, hanem szabadulása után újra köztünk él, és nem mindegy, hogy a szabadulást követően módosítani tudtunk-e valamit hibás szemléletén és értékrendjén, vagy rosszabb állapotban bocsátjuk útjára, mint ahogyan a rács mögé jutott. Hogy mi történik a büntetési idő során a rácsok és falak mögött, az nagymértékben a szabadon élők, a fogság ideje alatt velük törődő vagy róluk lemondó emberek felelőssége is.

Olyan egyházmegyékben, ahol van büntetés-végrehajtási intézmény, biztosítson lehetőséget az intézet vezetése és az ott dolgozó lelkész, hogy az egyházmegye papjai évente egyszer tartsanak LMK-ülést és látogatást. Az illetékes esperes és az egyházközségi elnökségek számára legyen világos annak fontossága, hogy a területükhöz tartozó börtön és az ott krízisben levő emberek, valamint családjaik segítése küldetésük igen fontos és társadalmilag elvárt része. A szabadulókkal kapcsolatos egyházi tevékenység nemcsak lehetőség, de az egyház hitelességét jelentősen növelő kötelesség is. Az intézeti LMK során a lelkészek világi személyektől is kapjanak megerősítést arra vonatkozólag, hogy a börtönmisszióknak társadalmi és teológiai jelentősége van, és a börtönmissziós munkában való önkéntes részvétel egyrészt az egyház Ura által fontosnak tartott, másrészt társadalmilag elvárt és megbecsült tevékenység.

Rendszeresen fel kell hívni a figyelmet a gyülekezeti közösségben, hogy a bűn és bűnelkövetés felelőse ugyan az egyén, de az egyén általában a közösség által elkövetett sorozatos bűnök és mulasztások következményét viseli, mikor elítélik és megbüntetik. Az előzmények során hibákat, mulasztásokat követett el az őt körülvevő közösség is: a család, a baráti és ismeretségi kör, végső soron pedig a társa-

dalom is, amely hibás vagy hamis értékrendet közvetített, és még mielőtt élete félresiklott volna, nem tudta őt megfelelő korrekciós nevelésben, támogató segítségben részesíteni. Nem lehet úgy integrálni a társadalomba egy honfitársunkat, hogy nincs a szemünk előtt: egymásért mindannyian felelősek vagyunk, senkit sem lehet hagyni vesztébe rohanni, senkiről sem szabad lemondani. Minden bűnös egyben áldozat is.

A megbélyegzés, kirekesztés, a bűnbakképzés, a rasszizmus elleni fellépés visszatérő témája kell, hogy legyen egyházi konferenciáknak és egyházközségi alkalmaknak. Természetessé kell válnia annak, hogy akik egy hazában élnek, azok egy hajóban ülnek. A más emberek feletti ítélkezésnek megvannak a szervezeti és személyi felelősei. Mindenki másnak nem az ítélkezés a dolga, hanem a segítségnyújtás. Az embertársról való lemondás, egymás segítésének elmulasztása hiteltelenné tesz minden más irányú egyházi tevékenységet is.

Ezért évente egy alkalommal az egyházközség döntéshozó testülete és missziói bizottsága tartson intézetlátogatást (ha lehetőség van rá, kihelyezett presbiteri ülést) a területileg illetékes büntetés-végrehajtási intézetben, amelynek dolgozóit igyekezzen lelkigondozással, közösségépítő alkalmak (pl. kirándulás, előadás stb.) meghirdetésével is segíteni. Tudjanak róla az egyházközség tagjai, hogy a börtönben végzett munkához az intézet személyzetével való törődés, az intézeti dolgozók és családjaik keresztyén értékrendjének, morális érzékenységének rendszeres művelése, gondozása óriási segítséget jelent; de hatása hasznosul a családi életben és a társadalom, az egész ország létében és megmaradásában is.

Alakítsunk ki az egyházközségben olyan csoportot vagy csoportokat, melyek feladatuknak érzik a börtönmissziót. Vegyenek is részt, legalább időnként, a börtönlelkészi munkában. (Tanítással, énekléssel, zenéléssel, versmondással, igeolvasással, a börtönkápolna szépítésével, zenés-verses műsor, ismeretterjesztő vagy teológiai témájú előadás tartásával a fogvatartottaknak stb.) Mindezzel az legyen a cél, hogy olyan embereknek, akiknek rosszak a családból hozott mintáik, legyen lehetőségük korrekcióra a kapcsolatépítésben, a másik elfogadásában, a konfliktuskezelésben, a stressz oldásában vagy eltűrésében. Kapjanak eszköztárat arra vonatkozólag, hogyan lehet e területeken másképp reagálni, mint ahogyan őket korábban arra szocializálták. Legyen képük arról is, hogy ha mégis újra kísértés éri őket, hova, kihez, milyen jellegű problémával fordulhatnak segítségért.

Az egyházközségi vezetés építse be éves munkatervébe, hogy a büntetés-végrehajtási intézetek fogvatartottai rendszeresen kaphassanak felhívást jóvátételi munka végzésére az egyházközségek részéről. Az egyházközség pedig gondoskodjon arról, hogy ez tudomására jusson a helyi médián keresztül az emberek többségének. A tájékoztatás célja itt is a börtönvilággal, az embermentő munkával kapcsolatos szemléletformálás legyen.

(Benedek Ede megjegyzése: A fogvatartottak is felléphetnek az egyházközség közössége előtt – pl. az intézeti énekkarral, a zenekarral, a színjátszókörrel vagy egyéni tanúságtétellel. Az egyházközség e célra kiválasztott és megfelelően felkészített személyeinek további lehetősége a fogvatartott családjával való foglalkozás, annak felkészítése a szabadult fogadására, természetesen ehhez kell a két fél beleegyezése.)¹

A szabadulásra való felkészítés

Ennek során az intézet, az intézeti nevelés és a börtönlelkész fokozatosan átadja a fogvatartott gondozását a befogadó egyházközség közösségének.

A fogvatartott nyilatkozattétele

Nyilatkozzék arról, hogy saját elhatározásából kívánja szabadulása után személyesen is felvenni a kapcsolatot a lakhely szerinti egyházközség képviselőivel.

(B. E. megjegyzése: Ez a nyilatkozat nagyon fontos az adatvédelem, a személyiségi jogok védelme szempontjából. A nyilatkozatot minden esetben írásos formában rögzítsék, és azt is, hogy a fogvatartott a programban való részvételt önként vállalta.)

Jelezze, ha szándékában áll csatlakozni a gyülekezet közösségéhez. Fogalmazza meg, hogy miben vár segítséget a szabadulása után az egyházközségtől. Felajánlást tehet, hogy mit tud ő személyesen is tenni a fogadó közösségért. Nyilatkozzék, hozzájárul-e, hogy adatait (név, lakhely, születési idő, felekezeti hovatartozás, szakképzettség, szabadulási időpont) megküldje a börtönlelkész a lakhely szerinti egyházközségnek. Kiknek a segítségére számíthat még szabadulása után? Kéri-e, hogy előzetesen a lelkész e személyek közül felkeressen valakit a szabadulás előkészítésével kapcsolatosan? Megoldott-e a szabadulás utáni lakhatása, munkához jutása, kér-e ebben segítséget?

Levél a befogadó gyülekezet lelkészének

Amely a következőket tartalmazza:

1. A fogvatartott fenti nyilatkozata.
2. Börtönlelkész kérése az egyházközség felé (visszailleszkedéssel kapcsolatos segítség kérése).
3. A fogvatartott intézeti hitéleti tevékenységének, aktuális lelkiállapotának vázlatos leírása.

¹ Ezúton köszönöm meg Benedek Ede bv. alezredesnek, a BVOP Büntetés-végrehajtási Főosztály kiemelt főreferensének szakirányú segítségét és kiegészítő megjegyzéseit. A tőle kapott kiegészítéseket dőlt betűvel szedve, a „B. E. megjegyzése” felvezető után olvashatjuk.

4. Az intézeti nevelés javaslatának és véleményének kikérése és megküldése. Tájékoztatás arról, hogy pártfogó felügyelet alá helyezés történik-e.
5. Javaslat, hogy a fenti vélemények alapján mely területeken javasolt leginkább a szabadult segítése.

Értesítés az egyházközségtől a befogadással kapcsolatban

A befogadó egyházközség lelkésze (vagy az egyházközség más megbízott képviselője) rövid levélben jelzi az intézeti lelkész és a fogvatartott felé a befogadási készséget vagy esetleg ennek akadályait.

Azt is tartalmazza a levél, hogy az egyházközség képviselői közül konkrétan hol és kivel veheti fel a kapcsolatot a szabadult.

Miben tud segítséget nyújtani az egyházközség által megbízott személy, milyen jellegű kéréssel *nem* lehet hozzá fordulni.

A szabadulás utáni kísérés

Első találkozás a befogadó közösség képviselőivel

A fogadó egyházközség tagjaiból alakult (erre előzetesen felkészített) kis csoport, nevezzük fogadó csoportnak (kb. 2-3 fő) veszi fel előzetesen a kapcsolatot a pártfogó felügyelővel (ha van ilyen), és ha szükséges, igyekszik őt is bevonni a munkába, illetve egyeztet vele, hogy pártfogói munkája terén miben tud segítségére lenni.

A fogadó csoporttal a lelkéshiatalban találkozik a szabadult, ahol a beszélgetés során tisztázzák a lehetőségeket (elérhetőségek, kölcsönös igények), kijelölik a határokat (kihez milyen ügyben lehet fordulni segítségért és mi az, amivel kapcsolatban nem itt kell a segítséget várni). Tisztázzák a kapcsolat fenntartásának módját és személyeit.

A fogvatartottól kapott előzetes nyilatkozat alapján egyeztetik azt is a szabadulttal, hogy miben, milyen lépésenként és miképpen próbálnak segíteni neki és családjának a jelzett problémák terén.

A szabadult pedig visszajelez, hogy a segítségnek ezt a formáját szükségesnek, megfelelőnek tartja-e és elfogadja-e. Jelezheti azt, hogy még mi az, amiben segítséget szeretne kérni.

Tájékoztatják a szabadultat az egyházközség által kínált hitéleti lehetőségekről (istentiszteletek, bibliaórák, gyónás, úrvacsora, egyéni és családi lelkigondozás, kiscsoportos foglalkozások, ifjúsági munka, az egyházközség által fenntartott intézményekkel való kapcsolatfelvétel lehetőségei, alkalmi rendezvények és aktuális kirándulási lehetőségek stb.).

Meghívják a szabadultat és családját egy konkrét gyülekezeti alkalomra, ahol a befogadó kisközösség tagjai is jelen lesznek, és segítik a többiekkel való kapcsolatfelvételt, ismerkedést.

Egyházközségi támogatás a szabadulást követő problémák megoldásában

A szabadult problémái, ha szükséges, az egyházközség missziói bizottságának közössége elé kerülnek. Itt közösen is keresik a megoldást a komolyabb problémákra (pl. munkahelykeresés, családi, gyermekekkel kapcsolatos segítségnyújtás). Használja fel a közösség az Angyalfa-program munkatársainak tevékenységét (gyermek nyári táboroztatása stb.)!

Az egyházközség tagjai a közösségi alkalomra érkező szabadultat (mivel rendszeresen kapnak felkészítést az érkezők befogadásával kapcsolatban) nyitottan, érdeklődéssel, segítőkészen fogadják. Segítik őt eligazodni a számára új és ismeretlen közegben.

Ideális esetben megtörténhet a bekapcsolódás az istentiszteleti, úrvacsorai és egyéb közösségbe, de a befogadó közösség tagjai a felmerülő problémákra felkészülten tudnak reagálni, kezelni tudják azokat, vagy segítséget kérnek gyülekezeti, intézeti lelkésztől, pszichológustól, pártfogótól, gyermek- és családvédelmi szakembertől.

Ha a kapcsolat valami miatt megszakadna, akkor a befogadó kis közösség keresi a kapcsolatot a szabadulttal és érdeklődik, hogy mi miatt akadt el a beilleszkedés folyamata. Próbálkoznak segíteni az akadályok elhárításában, félreértések, esetleges konfliktusok tisztázásában. Hívják a szabadultat és családját a legközelebbi közösségi találkozási lehetőségre vagy más jellegű alkalmakon való részvételre. További segítséget ajánlanak a beilleszkedés megkönnyítésére.

Közösségi feladattal való személyes megbízás

Amennyiben a közösség jó úton jár, hogy befogadja a szabadultat és családját, fontos őt a közösség érezhetően hasznos tagjává tenni azáltal, hogy valamilyen munkával megbízza őt az egyházközség vagy annak képviselője.

Ez a munka nem lehet megalázó, olyan, amelynek alapján a szabadult vagy annak családja a közösség lenézését érezheti. Egyeztetni kell vele, hogy milyen jellegű feladatot vállalna szívesen.

Érdemes figyelembe venni a szakmai felkészültségét, gyakorlatát, érdeklődését, de lehet ez a missziói munkába való bekapcsolódás, cikk vagy vers írása a gyülekezeti újságba, a gondnokkal való kapcsolatfelvétel után valamilyen aktuális műszaki jellegű munka stb.

Nyilvánvaló, hogy a háttérben figyelembe kell venni korábban elkövetett bűncselekményét, ebből fakadóan e bizonyos területen való megbízhatóságának mértékét is. A felkínált feladat nem jelenthet újabb kísértést számára.

Elengedés

A kísérés folyamán mindvégig nagyon tapintatosan kell eljárni, lévén a szabadult fogvatartottak érzékeny emberek, akik nem viselik el, ha megpróbál valaki felettük

atyáskodni, rájuk telepedni, őket kioktató módon, felülről, alsóbbrendűként kezelni. Büntetésük után mindenkor szem előtt kell tartani, hogy velünk egyenrangú, szabad emberekkel van dolgunk. Csak akkor kell segítenünk nekik, ha ők ezt a segítséget valóban igénylik.

A kísérés folyamatában mindvégig éreztetni kell a szabadulttal, hogy részvétele a folyamatban önkéntes, és minden döntés és annak minden következménye, felelőssége is az övé. Mi csak elkísérjük, ha igényli, támogatjuk őt egy darabig a visszailleszkedés útján. Vele való kapcsolatunkban nincs szó erkölcsi felsőbbrendűségünkről, csak a felebaráti, testvéri segítőkészség az, amivel találkozik, ha velünk van dolga.

Azt is világossá kell tenni, hogy semmilyen problémáját *nem* vállalhatjuk át, csupán erősítjük őt abban, hogy sikeresen megküzdjön a szabadulás utáni gondjaival, a visszailleszkedést igyekszünk megkönnyíteni neki, de minden siker öröme és minden kudarc felelőssége az övé. Mindennel neki magának kell megküzdenie, minden döntést neki magának kell meghoznia. Maga mérlegel, dönt, cselekszik és csakis ő felel mindenért.

A kísérés folyamán is nagyon fontos, hogy az idő múlásával egyre lazább legyen a segítő és a segített közötti kötelék. Egyre inkább érzékeli a segített, hogy önállóbb, és egyre több a felé irányuló bizalom, egyre több megbízatással és felelősséggel jár a részvétele a közösség életében. Szabadul ebben az értelemben is. (A segítőitől is meg lehet szabadulni!)

Végül ez a folyamat a teljes elengedésbe torkollik, ahol már nincs szükség további megkülönböztetett segítségre mindaddig, míg újabb támogatás iránti igény nem érkezik tőle.

Minden, a felkarolt szabadulttal kapcsolatos sikerről és kudarcról készítsen feljegyzést a segítő, és tartsa nyilván az elvégzett munkát. Jó, ha írásban visszajelez az egyházköztség az intézeti lelkész és az intézetben dolgozó nevelők felé is.

Mindez talán ijesztően nagy feladatnak, bonyolultnak, a hagyományos egyház-felfogástól távol esőnek tűnik. Lehet, hogy felmerül kérdésként, hogy van-e hozzá megfelelően képzett emberünk, lehetséges-e anyagi eszközöket is állítani a nemes cél szolgálatába. Mindegyik kérdés jogos. Az egyház azonban Krisztustól kapott küldetéséből fakadóan nem háríthatja el magától ezt a problémát. Ha igaz volt ez akkor, amikor feladatának érezte a börtönlelkézi szolgálat felvállalását, akkor igaznak kell lennie akkor is, amikor az általa „börtönben meglátogatottak” elhagyják a falak és rácsok világát, és immár mint társadalmunk szabad polgárai próbálják újra megtalálni a helyüket a családban, a munka világában, a hajlék keresésének területén. Isten nincs a templomokba zárva. Nincs bezárva börtönökbe sem. Jelen van közöttünk a tényekben, dolgunk van Vele, még ha ez durván faragott kényelmetlenséget jelent is nekünk.

Jánosa Attila

Cigányokkal vagy cigányok nélkül?

A zsidóból lett krisztuskövetőknek ez lehetett a kérdés: Pogányokkal vagy pogányok nélkül?

A „tegyetek tanítvánnyá minden népet” (Mt 28,19) krisztusi parancsa alól nem bújhattak ki, de a pogányok térítésével és annak következményével a megtérésükkel együtt megszületett a gyakorlati kérdés, miszerint egy gyülekezetben vagy külváltan gyakorolják hitüket, azaz megtérésük betérés is vagy mellétérés? Így a nemzetiségi kérdés a hétköznapiakat, a gyülekezetek mindennapi életét meghatározó problémává vált. Ez a konfliktusforrás végigkíséri a népek, kultúrák peremterületein élő, a nagyobb keresztyén tömbökbe beférkőző más vallású vagy markánsan elütő kultúrájú népek, csoportok el- és befogadását.

Számunkra a mai Magyarországon ez a kérdés: Cigányokkal vagy cigányok nélkül?

Szívesen bízánk a cigánymissziót független, magányos farkasokra, akik bemennek a darálóba, hirdetik az igét, mellékesként végeznek némi karitatív tevékenységet is – jó esetben támogatásul és lelkiismeretünk megnyugtatóására szétosztásra odaadjuk nekik használt ruháinkat, és jobb esetben olykor még imádkozunk is értük, hogy az Úr áldja meg munkálkodásukat...

Cigányok nélkül – bukás

Amennyiben a gyülekezeten kívül akarjuk tartani őket, hatalmas falat emelünk. Elvesszük tőlük az elfogadottság, a testvériség, az egyenlőség, az azonos szintű értékesség tapasztalását, és teljességgel hiteltelenné tesszük keresztyénségünket, azaz mi mint gyülekezet válunk akadályává Isten embert mentő munkájának. De magunkat is megfosztjuk az elfogadás örömétől. Ez keresztyénségünk csődje. Nem sok jövője van az elzárkózó, kényelmet kedvelő, a megszokottból kilépni nem tudó gyülekezeteknek. A hallatlan dinamizmussal növekvő cigány népesség akkor is meg fog jelenni gyülekezeteink kapujában (ahogy mindennapjainkban is), ha nem akarjuk. Ha elbukunk a próbán, gyülekezetünk és – hosszú távon – a gyülekezeteink alkotó egyházunk is elbukik.

Cigányokkal – győzelem

Ha a gyülekezet (és itt elsősorban az azt alkotó egyénekre gondolok, akik meghatározzák a közösség arculatát, hangulatát, lépéseit, céljait) Isten segítségével át tudja lépni a maga határait, le tudja győzni félelmeit, fenntartásait, sok és gazdag áldásban részesülhet.

Mindenképp mindenki szembesülni fog valamilyen szinten az elfogadókészségével (vagy annak hiányával), a krisztusi mércével, a Krisztusnak való engedelmesség mértékével. Tisztázó önvizsgálat és külső megmértetés, esetleg megrostálódás, de föltétlenül megtérésre hívó aktus ez.

A magunk fölött aratott győzelem eredményei nem maradhatnak el: Megújul és gazdagszik a gyülekezeti életünk, az újabb és újabb feladatok újabb és újabb szolgálatba állókat igényelnek, az újabb és újabb nehézségek újra és újra térdre kényszerítenek.

Gyülekezetünk és szívünk kapuinak megnyitása eredményeként növekedésnek indul a gyülekezet mind létszámban, mind hitben, szeretetben, reménységben és ismeretben. Isten országának a világtól különböző szabályai, törvényszerűségei vannak: épülni csak mások építése árán lehet... És viszont visszahatásként – a gyülekezet szerves részévé váltan, a maguk speciális gondjait, örömeit megjelenítve – különleges tapasztalat, amikor nemcsak indirekt, de direkt módon minket is építenek a cigány testvérek, ezáltal maguk is épülve!

A növekedés következtében az is előfordulhat (egyelőre csak kisegyházas tapasztalat), hogy eljön az idő, amikor oly mértékben megnő a cigányok aránya a gyülekezeten belül (bárcsak ilyen gondokkal küzdenének evangélikus gyülekezeteink!) – és itt elsősorban a többségi táradalomhoz formálódni képtelen cigány csoportokról, közösségekről van szó, akiknél akkor is dominál a karakteres cigány szokásrendszer, kultúra, ha újjászületett keresztyénekké lettek –, hogy az ő habitusuknak megfelelő külön alkalmakat, esetleg a nagy egészben külön egységként működő közösségeket kell létrehozni. De ez tragédia lenne? Nem hiszem.

Győzelemre hívattattunk el, és ez nem másként, csak a cigány testvéreinkkel együtt lehetséges.

Mindezek alátámasztására következzen egy gyakorlati példa Györfi Mihálytól.

Bakay Péter

Melléklet

A szolgálat mint életstílus

Minden egészségesen fejlett társadalomra jellemző, hogy aki sokat birtokol valamiből, előbb-utóbb átérzi a birtoklás felelősségét, és elkezd segíteni azokon, akik nem birtokolnak annyit, vagy netán hozzásegítették ahhoz, hogy a birtokába kerülhessen az a sok.

Mi, keresztyének sokat birtokolunk, s közülünk is ráéreznek sokan, hogy ezzel felelősség jár, adni kell azoknak, akik híjával vannak mindezeknek. Természetesen ez

nem a keresztyén értékek vagy a keresztyén hagyományok ismeretéből fakad, erre nem lehet nevelni vagy idomítani embereket, ez egy olyan belső megújulás eredménye, amit értelemmegújulásnak nevez a Szentírás, más néven megtérésnek, visszatérésnek, újjászületésnek ismerhetjük még. Nos, akiben ez végbemegy, az kívül tud tekinteni a saját érdekkörén, és észreveszi a szűkölködőt, a dicsőséget pedig semmiképpen sem magának tulajdonítja, hanem oda tudja adni annak, akinek ez jár, a Teremtő, Megváltó és Megszentelő Urának, az egyedüli Istennek.

Ezt a hozzáállást hiányolják és vágyják azok, akik még tapasztalták a diakoniszszák és apácák beteggondozását a kórházakban, vagy az egyéb oktatási és szociális területeken végzett szolgálatukban. S ez a keresztyének évezredes vonzereje, az első gyülekezettől napjainkig, merthogy egyek tudnak lenni, segítve egymáson és azokon, akik a látóterükbe esnek.

Velünk is ez esett meg a Filadelfia Evangélikus Egyházban. Húszéves múltunkban azt tapasztaltam, hogy a felülről rendezettséget nyert ember meglátja a feladatát, szolgálatát a családban, a lakóközösségben, a munkahelyen és a gyülekezetben egyaránt. Ebből fakadtak az újonnan megnyíló szolgálati területeink, és ebből építkezhettünk, mert volt emberünk. Valaki azt mondta (Kiss Ulrich): A jó projekt megtalálja a pénzt! Ez a mi tapasztalatunk is, pénz valahonnan kerül, de van-e ember? A 38 éve beteg ember a Szentírásban azt sóhajtja Jézusnak: „Nincs emberem...” A világban ezt lehet visszhangként hallani: „Nincs emberem – amikor nehézségbe kerültem.” Egy gyülekezetünkhöz tartozó fiatal cigányasszony a vele készült mélyinterjúban azt sikoltotta bele a világba, hogy amikor meg kellett hozni a döntéseit, nem volt senki, akivel megbeszélhette volna. Atomizálódott világunkban sóvárogva várják az istenfiak megjelenését, persze nem a vallásosok feszengéseit, hanem az Istenben megigazított, neki szolgáló embereket.

Nos, a közösségünkben felébredt emberek mint életstílust gyakorolták a missziót, a diakóniát, a segítő szolgálatot a közelükben élők felé. Sajnos nem kell nagyon keresni a családokban a szenvedélybetegeket, a mélyszegénységben élő, magukról gondoskodni elfeledkezett embereket.

Így formálódott a külterületi misszióink, amit 40-50 önkéntes szolgálóval kezdünk, akik között volt, aki a zsiros kenyeret kente, mások a gyerekek, fiatalok vagy az asszonyok között szolgáltak, és volt, aki a zenei szolgálatot vállalta. A külterületi szolgálatunk során sok cigány családdal ismerkedtünk meg, és ők is megismertek bennünket. Három év kellett ahhoz, hogy valami változás induljon a közösségben. Később vallották be, hogy tesztelték bennünket, mi is csak egy fellángolásnak engedtünk és rövid időn belül abbahagyjuk, vagy tényleg érdekel bennünket az életük, és együtt akarjuk velük keresni a megoldást. Jellemző, hogy a legkevésbé remélt életújulást adta az Úr elénk, a legagresszívabb alkoholfüggő férfi szabadult meg először. Ez az esemény azonban megdöbbsentette a közösség tagjait, sokan rácsodálkoztak, mit tesz Isten egy ember életében. Önfeláldozó önkéntes munka nél-

kül ez nem működött volna. Az asszonyok minden vasárnap délután kimentek, és közösségi alkalmat tartottak. Rendszeresen meglátogattuk őket, szeretetünkről biztosítva azokat, akikkel találkoztunk. Hosszú idő telt el, amíg megértették, hogy sokkal többet tudunk adni az alkalmi ruha- vagy élelmiszer-csomagoknál. A játékgépezés és egyéb szenvedélyek családokat tettek tönkre, a belőle való szabadulás pedig megadta az új kezdés lehetőségét. Ezek után már lehetett beszélni adósságkezelésről, gazdálkodási ismeretekről, egészséges életmódról, az oktatás, tanulás, a munka fontosságáról. S ennek a folyamatnak a vége a rehabilitálódás, amikor valaki a saját erejéből finanszírozott önálló életét élheti.

Az előzőekben felsoroltak nem emberi jó szándékon alapultak, hanem Isten vezetésén, amit sokan vágytak a gyülekezetünkben. A szolgálat kezdetén sokan imádkoztak azért, hogy legyen világos mindannyiunk számára, hogy mit szóljunk, mit tegyünk, mivel nem volt tapasztalatunk a cigánymisszióban. A zsíros kenyeret imádsággal kenték az asszonyok, hogy aki majd kezébe veszi ezeket, hadd találkozhasson a mi Urunk szeretetével. Minden szolgálati ág (gyerekmunka, asszonyok közötti szolgálat, zenei szolgálat, az étkezés lebonyolítása) azzal a céllal működött, hogy a cigány emberek számára is világossá legyen a bennünk végbement megújulás alapja, miszerint a Szentlélek vezet bűnlátásra és megtérésre, amelynek következménye a rehabilitálás, a teljes emberi lét megélése. Akik ezt tapasztalták, lettek sóvá és kovásszá, bizonyágtevővé, és kinyíltak a többi ember szíve is Isten felé! Több gyülekezetben, intézményben (oktatási, büntetés-végrehajtási) megfordultunk cigány szolgáló csoportunkkal. A szolgálat gyümölcseként szolgálókká lettek ők is.

<http://filadelfia.lutheran.hu/kepek/10szente/10szente.htm>

<http://filadelfia.lutheran.hu/kepek/10mohora/10mohora.htm>

<http://filadelfia.lutheran.hu/kepek/10bokod/10bokod.htm>

<http://filadelfia.lutheran.hu/kepek/11lucfalva/11lucfalva.htm>

(A börtönökben nem készíthettünk felvételeket!)

Éppen ezek miatt, amikor megjelent közösségünkben az első cigány ember, imádságmeghallgatásnak vette a gyülekezetet, és nem volt tapasztalható semminemű kirekesztés vagy ellenézés. Ha az Úr végzi a munkáját, akkor előkészíti a szolgáló életét és szívét, de megnyitja azét is, aki felé irányul a szolgálat, akik pedig ezt látják, dicsőítik az Urat, és nem fitorognak a szokatlan történéseken.

A jó projektet megtalálja a forrás, a pénz – igaz lett ez a gondolat ebben az esetben is, és az önkéntes munkánk és munkásaink egy részét állami finanszírozás alá tudtuk vonni. Szolgálatainkat pedig pályázati pénzekkel tudtuk szélesíteni. S így fonódik össze az önkéntesség és a finanszírozott munka a rászorulóknak érdekében végzett szolgálattá.

Kezdetben sokáig csak önkéntes szolgálat végzésében gondolkodtam, mert nem akartam feladni ez irányú elképzeléseimet és normáimat, azonban amikor a szociá-

lis szakma alapját megismerhettem, döbbsentem rá, hogy a keresztyén közösség létezése és a szociális alapszolgáltatások törvényi előírásai nagyban fedik egymást. Pl. a közösségi ellátás szenvedélybetegek részére azt írja le, amit a mi közösségünk is tett, miszerint a közösség látóterébe kerülő szenvedélybetegeket megszólítja, és az ártalomcsökkentés felé tereli az életét, valamint törekszik arra, hogy segítséget nyújtson a szabadulás felé vezető úton. Azonban az állami finanszírozás megadta a lehetőségét annak, hogy ne csak szabadidőben végzett tevékenység legyen a szolgáltatunk, hanem főállású alkalmazottak is végezzék ezt. Természetesen ez együtt jár magasabb szakmai színvonallal és nagyobb szakmai ellenőrzéssel.

A szolgálataink a hátrányos helyzetűek segítésére irányulnak, és az új projektjeink a környékünkön élő cigány családok felé. A cigány közösség integrációja, rehabilitációja nagyban függ attól, hogy tagjai felismerik-e képzettségük elmaradását, és a tanulás, a munka elnyerheti-e méltó helyét egy-egy család életében. Ehhez adott nagy segítséget a „Biztos kezdet” gyerekház, amelyet pályázati forrásból tudunk működtetni. Már második éve működik a ház, ahol szolgatársaink (4 fő) 0–5 éves gyermekekkel és szüleikkel foglalkoznak minden munkanapon délelőtti (9–13 óra) nyitva tartással. Családlátogatás, iskolai korrepetálás és a település egészét megmozgató programok szervezése a feladatuk. Egy cigány munkatárs dolgozik a foglalkoztatásunkban, aki egyébként a gyülekezetünk tagja, szolgatársunk.

Az itt dolgozó munkatársak nagy erőfeszítéseket tettek annak érdekében, hogy a foglalkozások elfogadottá váljanak. Jelenleg nagyon jó mutatókkal működik a ház, széles körben érdeklődnek iránta az érintettek és a szakemberek. Ez a gyerekház – együtt a tanyagondnoki szolgálatunkkal – a térség központjává lett, és olyan közösségi programokat tudunk általa megvalósítani, amelyekre nem volt még példa ott.

<http://filadelfia.lutheran.hu/11onkentess.htm>

<http://filadelfia.lutheran.hu/kepek/11gorogsz/11gorogsz.htm>

Ilyen előzmények után alakult ki a jelenlegi helyzet. Minden vasárnap segítünk bejönni – mikrobusszal a 13 km-re lévő tanyabokorból – a gyülekezeti istentiszteletre. Jelenleg 10-15 cigány ember van a többségi közösségben az átlagosan 80-100 fős alkalmunkon. Az aktív részvételüket várjuk és igénybe vesszük, így több esetben voltak vendégfogadó vagy liturgiai szolgálók, és sok esetben tettek bizonyosságot a gyülekezetben. Többen kötöttek házasságot és kérték az áldást, valamint megnövekedett a keresztelesek száma (5-6 keresztelese évente). Minden hónap első vasárnapján délután Görögszálláson tartunk istentiszteletet, sajátos körülmények között, sajátos liturgiával. Minden pénteken bibliaórát tartunk Görögszálláson, vasárnaponként délután pedig női bibliaórát. (A bibliaórát felügyelőnk tartja, aki tanyagondnokként dolgozik a területen, és novembertől családjával – missziói céllal – kiköltözött Görögszállásra. A vasárnapi alkalmat gyülekezetünk asszonykörének három tagja tartja, gyermekfoglalkozással egybekötve).

Terveink: A tanyagondnoki feladatok ellátását szeretnénk átadni egy cigány embernek – ez felelős beosztás, mondhatni bizalmi állás, mely sok imádságot és odafigyelést kíván. Pályázatot nyertünk egy központ megépítésére, amelyben a képzés és foglalkoztatás felé irányítjuk a figyelmüket. Más pályázatokat keresünk a helyben végezhető mezőgazdasági munka beindítására és az értékesítés megszervezésére. Szeretnénk az adósságkezelést szélesebb körben alkalmazni, és az ifjúság ügyét – oktatás, nevelés – felkarolni.

Látogatás

Szolgálati helyemen mint lelkipásztor elhatároztam, hogy a községből mindenkit meglátogatok, ha beteg lesz, tekintet nélkül arra, hogy milyen vallású. Egyszer csak hallottam, hogy a párttitkár beteg. El is mentem hozzá a közeli város kórházába. Az udvarias beszélgetés és jókívánságok után elbúcsúztam tőle és fordultam is volna kifelé. Ekkor, a jelenlévők előtt, hangosan így kiáltott föl a beteg: „Tisztelendő úr, hát nem imádkozik?” Megszégyenülve fordultam vissza és mondtam el egy szívből jövő imát...

Mi a tanulsága ennek az esetnek?

- A lelkész mindig lelkészként legyen jelen mindenütt.
- A nehéz órákban mindenki Istenbe kapaszkodik.
- Bárki előtt késznek kell lennünk az Úr dolgairól szólni, ígét olvasni, imádkozni lehetőség szerint.

A látogatás a legfontosabb szolgálatok közé tartozik. Nagyon nehéz, mert céltudatosan kell végezni, és sokszor úgy kell megpróbálni segíteni, hogy talán az sem igényli, akinek szüksége lenne rá, akihez megyünk. Képzeljük el, hogy mit tehet az orvos, ha kiütik kezéből az injekciós tűt...

Céltudatosan

A beszélgetésnek céltudatosnak kell lennie, hogy irányítani tudjuk a társalgást. Mindig szem előtt kell tartani, hogy lelkeket akarunk menteni, vagy más esetben, embereket akarunk tanácsolni. Nem végeztük el szolgálatunkat, ha azt gondoljuk, hogy elég csak egy jót beszélgetni.

A látogatás az evangélium személyes vitelét jelenti. Föl lehet rá készülni imádsággal; másrészt nem lehet rá fölkészülni, mert nem monológot mondunk. A látogatónak legyen ideje, türelme meghallgatni az embereket. Ahhoz kösse a mondani-valóját, ami a másik konkrét kérdése, vagy ami az élete helyzete. Az ígétet jól kell ismernie, hogy azonnal idézni tudja szó szerint vagy tartalmilag. Hiszen nem a saját véleményünket mondjuk és hisszük, hanem az Úr tanácsát, biztatását, feddését, szeretetét továbbítjuk. *„Mint aranyalma ezüsttányéron, olyan a helyén mondott ige.”* (Péld 25,11)

Bele kell élni magunkat a meglátogatott személy helyzetébe, hogy együttérzésünket, mellette állásunkat érezze. Így a tanácsunk is inkább baráti szó lesz, mert a megértés sugárzik belőle. Nagy dolog a rendszeres látogatás, mert ekkor figyelem-

mel kísérhetjük a család lelki és hétköznapi életét, problémáit, élete eseményeit. Szüleim hitre jutásában is nagy szerepe volt annak, hogy egy barátom, aki sokszor járt nálam, akkor, amikor katona voltam, majd elkerültem egy távolabbi helyre: a szüleimet kezdte rendszeresen látogatni otthonunkban!

Nincs alkalmas időpont

De azt is mondhatnám, hogy nincs alkalmatlan időpont a látogatásra. Mindig készen kell lenni számot adni a bennünk lévő reménységről, alkalmas és alkalmatlan időben egyaránt. Általában, ha komoly hívőkhöz, jó egyháztagokhoz megyek, lehet előre szólni, hogy menni készülök hozzájuk. De a gyülekezet peremén élők sokszor találnak kifogást, hogy „Jaj, most épp ez és ez van, nem alkalmas:” Egyszer látogató délutánom során elmentem egy ház mellett, ahol tudtam, hogy evangélikusok is laknak. Nem terveztem, de becsöngettem hozzájuk. Kijött a középkorú férfi és a felesége, megálltak az éppen kissé kinyitott kapuban és azt mondták, hogy sajnós, most nem jó az időpont, mert idős édesanyjuk nagyon beteg. „De hát éppen ezért esne jól neki a lelkipásztori beszélgetés és imádság” – érveltem. Végül beengedtek, és az idős néninek beszéltem Jézusról, kegyelemről, üdvösségről, és arról, hogy az Úr karjaiba helyezhetjük napjainkat, gondjainkat. Másnap reggel jön hozzám a férfi. Már látszott rajta, hogy miért: a mama meghalt. Ő pedig nagyon hálás volt az előző napi látogatásért. Isten kezét látta benne. Én pedig örültem, hogy „munkatervem” nem volt merev, és a Lélek indítására kész voltam változtatni a programomon.

Rendszerint sokkal több címet írok föl magamnak és sokkal több helyre történő látogatást tervezek, mint elvileg beleférne az időbe, mert sokakat nem találok otthon, és akkor mégsem indultam el otthonról hiába. Máskor egy helyen jóval több időt töltök, mint a tervezett 30 perc, mert komoly beszélgetés kezdődik. Ez esetben a következőkre nemigen jut idő. De fontos végighallgatni s ugyanakkor együttérző, igei és ígével alátámasztott módon segíteni az illetőt. Mostani szolgálati helyemen az első években mindenkit meglátogattam. De mivel a gyülekezet lélekszáma – az Úré a dicsőség! – azóta növekedett, és nehezebb is elérni az embereket, most más a módszerem. A gyülekezeti lista szerint kezdem el, és kipipálom azt a helyet, ahol jártam. Közben valamilyen rendszer szerint is látogatok (gyermekes családja, ifjúságisok, keresztlőei, temetési, esküvői alkalmak, betegek, presbiterek, megoldandó feladatok stb.), és ezeket is bejegyzem. Így azért egy-két év alatt mindenhova eljutok, és látom, ha valaki kimaradt volna.

Csak a lelkészt!

Legtöbben mindig a lelkipásztort várják látogatásra. (Van, hogy őt sem.) Idén, egy kis megszakítással, másodszor próbáltam bejutni egy családhoz, ahol ráadá-

sul evangélikus iskolába járnak a gyerekek. A külső kapuig jutottam. Több körlevél küldése, mások próbálkozása után aztán megint arra kanyarodtam. Legnagyobb csodálkozásomra azonnal nyílt a kapu és a ház ajtaja is, és az előszobában találtam magam. Néhány mondat után kiderült, hogy már egy napja elromlott a fűtésük, és azt hitték, hogy a gázszerelő vagyok. De az evangélium üzenetét el tudtam mondani röviden, és hívtam őket a gyülekezetbe. Mivel panaszkodtak arra, hogy a szerelő csak ígéreti a jövetelt, otthonról elküldtem nekik SMS-ben egy jó gázos telefonszámát, melyre azonnal jött, szintén SMS-ben a köszönet szava. Úgy érzem, a külső hideg ellenére egy kicsit megenyhültek. Lehet folytatni a kapcsolat építését.

Természetes, hogy a lelkészt várják. Jó is konkrétan és közvetlenül beszélgetni az ígéről, s az emberek belső kérdéseiről. De ahogy nő a lélekszám, mégiscsak szükség van a segítőkre. Egy bizonyos területet, vagy más esetben alkalmanként néhány címet kell rájuk bízni és kérni, hogy a látogatás után számoljanak be a tapasztalatakról. Így megtudom, ki költözött el, hol van gond, nagyobb baj, betegség, és kit kell soron kívül nekem is meglátogatnom. Gyülekezeti körlevelet általában évente háromszor adunk ki, ezt szintén a körzetek gazdái viszik ki. Ha otthon vannak a háziak, lehetőség szerint beszélgetnek is velük. Néha egy-egy kisebb vagy nagyobb ajándékot is küldünk (pl. egyszer régebben a Lukács evangéliumát videón), ami nagyon meghatja az embereket, és további kapcsolatot eredményez. Látják a szeretetünket, és örülnek az ajándéknak. Nyílik a szívük. Nekünk pedig ezzel is nő az örömünk. Mert lelkileg és fizikailag is: jobb adni, mint kapni. Közelebb kerülnek az Úrhoz és egymáshoz. Épül az Isten Országá közöttünk.

Mennünk kell a betegekhez, közeliakhoz, távoliakhoz, törzstagokhoz, érdeklődőkhöz, elzárkózókhoz... mindenkihez, ha az Úr küld. Örömmel és hittel, hogy fölülről erőt és bölcsességet kapunk. Nehéz, fáradságos, de szép szolgálat a látogatás. Talán te is részt vehetsz benne.

Szell Bulcsú

Családlátogatás a lelkipásztori szolgálatban

Alapige: *„Én legeltetem juhaimat, és én keresek nekik pihenőhelyet – így szól az én Uram, az Úr. Az elveszettet megkeresem, az eltévedtet visszaterelem, a sérültet bekötözöm, a gyengét erősítem, a kövérre és az erősre vigyázok; úgy legeltetem őket, ahogy kell.”* (Ez 34,15–16)

Párhuzamosan idézem a Károli-féle fordítást is, mert az alapvetésben fontos lesz az utalás mindkettőre.

„Én magam legeltetem nyájamat, s én nyugosztom meg őket, ezt mondja az Úr Isten; Az elveszettet megkeresem, s az elúzottat visszahozom, s a megtöröttet kötözgetem, s a beteget erősítem; és a kövéret s erőset elvesztem, és legeltetem őket úgy, mint illik.”

Először a lelkiPÁSZTORI szolgálat gyakorlati oldalát szemléltetem példákkal.

Két területre utalok:

- szórványban,
- anyagyülekezetben – faluban, illetve városban.

Szórványban

Szüleimmel egy időben szórványban éltünk. Kuntelepen, Somogy megyében. A barcs–nagyatád–somogyszobi missziói gyülekezetbe tartoztunk. Abban az időben – évtizedeken keresztül – Molnár Lajos volt hűségese lelkipásztorunk, aki a kis barcsi gyülekezet parókiáján lakott. A nagy missziói terület légvonalban 50 km-t jelentett. Vonattal közlekedett, autó akkor még nem volt. Nemcsak az istentiszteleti szolgálatokat végezte lelkiismeretesen, hanem mindig kerített alkalmat a családlátogatásra is. Nagyatádon havonta egy alkalommal volt istentisztelet. Ilyenkor a hajnali fél négykor induló vonattal jött. Istentisztelet előtt, illetve után egy-egy családot meglátogatott. Délután Somogyszobon két órákor – ahol minden vasárnap volt istentisztelet –, majd a vonatindulásig ott is egy-két családot meglátogatott. Én is ezt tettem teológusként, amikor éveken keresztül a nyári hónapokban segítettem a szolgálatokban.

Aztán a szórványokban, ahol csak két-három család lakott. Ezek közé tartoztunk mi is Kuntelepen. Levelet írt, hogy mikor érkezik a vonattal, és bennünket, majd rajtunk kívül még egy családot meglátogatott, majd kérte édesapámat, hogy lovaskocsival vigye át Rinyabesenyőre – 6 km –, ahol három evangélikus család élt. Oda én is vele mentem, így tanultam meg tőle, hogyan is történik egy családlátogatás. A családi dolgok megbeszélése után lelki elcsendesedés, imádság, esetleg ének.

SzórványlelkiPÁSZTOR volt. Mindig hozta magával az esernyőt, mert ki tudja, milyen lehet az idő nap közben. Ha más körülmények között is, ezt gyakoroltam én is a szórványokban.

Anyagyülekezetben

Faluban

1953-ban kerültem Bakonyszombathelyre segédlelkészként, majd a gyülekezet megválasztott lelkésznek, ahol Isten kegyelméből 33 évig szolgáltam feleségemmel. Ott kedves elődöm, Molnár Gyula és felesége, Vali néni lett a példaképem. Hűséges családlátogatók voltak. Azt kérdezték odakerülésemkor Gyula bácsitól: Vajon a fiatal lelkész is fog látogatni bennünket? Törtetlen lett a szolgálat. Először a presbitereket, aztán a betegeket, majd az időseket, magányosokat, aztán lehetőség szerint utcánként a családokat látogattam. Látogatásaim mindig az ige melletti elcsendeséssel és imádsággal zárultak. Így tettem ezt a fiúházban, Bakonybánkban is és a szórványokban, Keréktelekin, Bársonyoson és a pusztákon. Éveken keresztül kerékpárral, majd motorral, aztán amikor nagyobb lett a körzet – mivel nem volt más lelkész –, Hántán, Ászáron és Kisbéren is autóval. Ünnepeken akkor hat istentiszteletet tartottam, öt faluban. A hatodik este volt Bakonyszombathelyen, ahol délelőtt és este volt. A családlátogatásokat hét közben végeztem.

Bakonyszombathelyen azon gondolkodtam, hogyan tudnám gyakoribbá tenni a kapcsolatot a betegekkel és idősekkel, akik nem tudnak eljönni a templomba. Így született meg az az ötlet, hogy a vasárnapi, illetve ünnepi istentiszteleteken elhangzó igehirdetéseket legépeltem öt példányban. A textus jelzése alatt az énekszámokat is megírtam, melyeket a templomban énekeltünk. Istentisztelet után minden utcába elvitte valaki, s onnét továbbküldték másnap a következő személyhez. Csak megjegyzem: egy példányt erősebb lapra gépeltem és azokat minden évben bekötöttem. A polcon így van közel negyven kötet, temetési és esketési igehirdetési kötetekkel együtt. A gyülekezettel így alakult ki a családias légkör.

Városban – Pápán

1986-ban kerültünk Pápára, ahol Isten kegyelméből még 12 évig szolgáltunk. Városban más a helyzet. A családlátogatást itt is rendszeresen végeztem. Először itt is a presbitereket látogattam meg, majd itteni kedves elődömtől, Sikos Lajostól érdeklődtem a betegek és az öregek után. Aztán utcánként pontos házszámmal kiírtam a nyilvántartásból híveinket, s így indultam el délutánonként két-három órai látogatásra. Feleségem az irodában tartotta a frontot, mert nem volt hivatalos irodai idő, hanem mindenki akkor jött, amikor ideje engedte. Ezen kívül a kórházban és a szociális otthonokban is látogattam. A kórházban hetente egy alkalommal istentisztelet is volt – ez ma is így van –, s utána a szobákban látogattam a betegeket.

Erről is pontos kimutatást végeztem. A kórházi betegeknel az evangélikusokat név szerint beírtam a szolgálati naplóba, a más vallásúakat csak szám szerint, mert mindenkiel beszélgettem, aztán rövid elcsendesedés az ige mellett, imádság s a Miatyánk – melyet már többnyire a betegek is velem együtt mondtak. Ott is PÁSZTORI látogatás történt, ahogy az Úr Jézus mondta: „... beteg voltam és meglátogattatok...” (Mt 25,36)

Aztán nyugdíjasként még három évig szolgáltam Nagyalásonyban és Dabronyban, valamint a két szórványban, Nyárádon és Viden. (Természetesen pápai szolgálatom idején is a fiáiban, Borsosgyőrön és a szórványokban, Nórápon, Kupon rendszeresen s a kis szórványokban alkalmanként.)

Ennyit a gyakorlati pásztori látogatásokról, melyet hozzám hasonlóan sokan végeznek, de amit leírtam, fiatal induló segédlelkészeknek segítség lehet.

Bibliai alapvetés

Jézus mondja: „*Én vagyok a jó pásztor, én ismerem az enyéimet, és az enyéim ismernek engem...*” (Jn 10,14) Kölcsönös az ismeret a gyülekezetekben is lelkész és hívei között. A püspök és esperes is bizonyos értelemben ismeri a gyülekezeteket, főképp a vezetőket, de ez az ismeret mégiscsak felületes. A püspök többnyire akkor megy egy-egy gyülekezetbe, amikor nagy ünnepélyre kerül sor, vagy amikor baj van, segítségként, megoldást remélve várják a püspököt vagy az esperest. Más a helyzet a konkrét gyülekezetben lelkész és hívei között. Amikor ígét hirdet, nem úgy látja a híveket – amire utalt egyik professzorunk –, mintha káposztafejek lennének, hanem akiknek az életét, családi körülményeit is ismeri, s az igehirdetés is így hangzik „lélektől lélekig”. S amikor istentisztelet után kezét fog híveivel, vagy egy rövid beszélgetést is folytat egyesekkel, a kölcsönös ismeretet feltételezi, az ige szavaival: „*Örüljetek az örülőkkel, sírjatok a sírókkal.*” (Róm 12,15) Hiányzik valaki a templomba járók közül – észreveszi. Érdeklődik, miért hiányzik. Talán beteg?

Egy példa Bakonyszombathelyről. Idős testvérünk, aki rendszeres templomba járó volt, hiányzott már két vasárnap. Nem volt beteg. Meglátogattam. Miért nem jön István bácsi? Nagyon hiányzik! Ez volt a válasza: Már nem látom az énekszámokat, és röstellem mindig a másiktól kérdezni. Azt mondtam: Tessék jönni, én felírom egy kis papírra az énekszámokat, és odateszem a padra, ahol ön ül. Ezzel jöttem el. Nagy izgalommal vártam a vasárnapot, vajon nem csak kibúvó magyarázat volt-e, amit mondott. És jött. Boldogan láttam, amint kezébe veszi a kis papírlapot és keresi ki az éneket. A következő vasárnap is jött, s aztután is. A negyedik vasárnap hiába volt ott a kis papírlap, nem jött. Felkerestem. Beteg lett. Néhány hét múlva eltemettük. Az Isten hívása nem volt hiábavaló rajtam keresztül.

S ha próbatételek vannak? Nekünk is voltak. Ismerte ezt a gyülekezet is. Akkor is valóság volt, és így fogadták szavaimat, amikor nehéz napokban, betegségben vagy

gyászban kerestem fel őket. *„Áldott az Isten, a mi Urunk Jézus Krisztusnak Atyja, és minden vigasztalás Istene, Aki megvigasztal minket minden nyomorúságunkban, hogy mi is megvigasztalhassunk másokat minden nyomorúságban, azzal a vigasztalással, amellyel az Isten vigasztal minket.”* (2Kor 1,3–4) Én is voltam beteg? Igen. Családunkban valaki? Igen. Így is ismertek bennünket, és elfogadták a vigasztalást.

Most figyeljünk az Ezékiel prófétán keresztül hangzó szavakra egyenként. Isten mondta. A PÁSZTOR!

„... az elveszettet megkeresem...” Sokan vannak távol a gyülekezeti közösségtől. De MEGKERESEM – mondja az Úr. Ez az én feladatom is. Nem biztos, hogy sikerül mindenkét bekapcsolni a gyülekezetbe a látogatás után. De volt arra is példa, hogy igen. Azt mindenképpen érzékeli az ember, hogy a lelkész, s rajta keresztül az Isten törődik vele is. Ő is fontos az Úr számára, s a gyülekezet számára.

„... az elűzöttet visszahozom...” (Károli-fordítás) Talán valakinek a megjegyzése esett rosszul. Sajnos mindnyájan sebezhetőek vagyunk. Olyanok is, akik úgy érzik, mit szólnának mások, ha most ő templomba járó lenne! Oly sok mindent hallott! Szeretettel kell hinni, ha úgy érzi is a másik, hogy őt elűzték szavakkal vagy szemekkel. Az új fordításban: *„az eltévedtet visszaterelem...”* Mást jelent az eltévedett, mint az elűzött.

„... a megtöröttet kötözgetem...” (Károli-fordítás) *„... a sérültet bekötözöm...”* (Új fordítás) Figyeljünk csak egyik énekünkre. *„Meváltónk, kérünk téged, Adj érző, meleg szívet! / Áldj meg minket jó szóval, Egymást vigasztalóval! ... Mert annyi még a sebzett, A fáradt, reményvesztett, / Kit kemény szó megbántott, És nem lel orvosságot... Gyógyító ígét kérünk: Add békességed nekünk, / Mely szívből szívbe árad – S felüdülj minden fáradt!”* (Evangélikus énekeskönyv 471. ének 1., 3., 4. versszakai) Erre is figyeljünk: KÖTÖZGETEM. Folyamatos cselekvésre utal. Van beteg, akiknek a sebeit hónapokig kell kötözgetni. Így van ez sok esetben a lelki betegségekben is.

„... a beteget erősítem...” Legyen itt erősítésül egyik hívünk írásából egy rész. „Gyülekezetünk számtalan tagja gondol szeretettel (lelkészünk) munkálkodására, hogy igyekezett távol tartani »a rossz napokon« is a csüggedést és enyhíteni a fájdalmat az ige balsamával ... nagyon sokan éreztük ezt. Többek között e sorok írója is, amikor a rák mardosta a testét, s már feladott volna mindent, akkor jött szavai által a bátorítás a béketűrésre és a biztatás, hogy a földi bajok nem szakítanak el Teremtőtől. Emlékszem, azon a délutánon, amikor megtudtam a számomra szörnyű hírt, ott ült az ágyam mellett és Ézsaiást idézte: *»Ne félj, mert én veled vagyok, ne csüggedj, mert én vagyok Istened! Megerősítelek, meg is segítek, sőt győzelmes jobbommal támogatlak.«* (Ézs 41,10) Együtt imádkoztunk akkor és még sokszor. Nem felejttem félelmemet és megnyugvásomat, az én könnyeimet és mellettem fekvő betegársam, Szabó tanár úr könnyeit és az örömet, hogy van megoldás, van re-

mény! S az Úr megkönyörült rajtam! Majd hét éve már ennek, s most itt ülök szemben akkori lelkigondozómmal, aki természetesen azóta sem feledkezett meg rólam, sem családom többi tagjáról, akiket szintén próbára tett az Úristen...” (Részlet az *Emlékezzél meg az egész útról...* című könyvből, 2004. 104. o.) Bocsnát: a bizony-ságtételt fogadjátok e sorokból.

Az utolsó szavaknál van lényeges eltérés a két fordításban. „... a kövéret s erőset elvesztem, legeltetem őket úgy, mint illik”. Felüldített az új fordítás: „... a kövérré és erősre vigyázok, úgy legeltetem őket, ahogy kell...” Igen, így vélem, ilyen az Isten irgalma a kövér és meglegedett ember iránt is. Így érintett és szólított meg engem is. Megalázott, de fel is emelt.

Istennek adok hálát, hogy kegyelmesen vezetett és intett pásztori szolgálatomban Pál apostol szavaival: „Az az indulat legyen bennetek, ami Krisztus Jézusban is megvolt...” (Fíl 2,5)

Végül lelkipásztori szolgálatom kezdetére és zárására utalok. Bakonyszombat-helyen, amikor fiatal lelkészként beiktattak, a többféle kedves ajándék mellett egy nagy festményt is kaptam, melyet arra az alkalomra készített a gyülekezet, s Jézust, a jó Pásztort ábrázolta. A szavak, melyekkel átadták, bennem élnek ma is: „Kérjük, az Úr Jézus pásztori szeretetével pásztoroljon bennünket, a bakonyszombathelyi gyülekezetet.” A festmény ott volt mindig irodám falán, ott is, Pápán is, és ma ott-honunkban. Emlékeztetett és erősített Jézus, a jó Pásztor.

A másik: Amikor elbúcsúztam a pápai gyülekezettől, többek között valakitől egy herendi porcelánszobrot kaptam, mely szintén Jézust, a jó Pásztort ábrázolja. Istennek adok hálát, hogy szolgálatomat a jó Pásztor Jézus nevében kezdeztem és az ő segítségével zárhattam. Amit vétettem: Uram irgalmazz! Ami jó volt, arra add áldásod!

„Aki pedig mindent megtehet sokkal bőségesebben, mint ahogy mi kérjük vagy gondoljuk, a bennünk munkálkodó erő szerint: azé a dicsőség az egyházban Krisztus Jézus által nemzedékről nemzedékre, örökkön-örökké. Ámen.” (Ef 3,20–21)

Varga György

Imádság és munka

„Ha egy pap »csak« imádkozott, akkor dolgozott is, de ha valaki ételt oszt a szegényeknek, még nem feltétlenül imádkozott.”¹

Sebeők János író a maga módján, de találóan fejezi ki, hogy mi is valójában a diakónia lényege. A „kezek evangéliuma”² magyar evangélikus diakóniánk figyelemfelkeltő jelszava lett, ami segíti a diakónia lelki és teológiai gyökerét és motívációját világossá tenni munkatársainknak, gyülekezeteinknek és a kívülállók-nak. Diakónia: „Amit nagypéntek és húsvét után cselekednünk kell” – így írja le a diakónia lényegét a rövidesen magyarul is olvasható könyvében Paul-Hermann Zellfelder-Held,³ aki a szolidáris gyülekezet témáját dolgozza fel, s műve e dolgozat témáját tekintve figyelemre méltó olvasmány lesz.

*Ora et labora!*⁴ Bencés szerzetes testvéreink e hitvalló felszólítás alapján élnek kolostoraikban évszázadok óta, míg a kálvinista Róma nagyhírű iskolájának jelszava sem hirdet egyebet: Orando et laborando! Az imádság és a munka a keresztyén ember életében elválaszthatatlan egymástól. Ugyanaz a kéz imádkozik, mint amelyik dolgozik. A diakónia az egyház életében az elesettek és rászorultak, a betegek és idősek, a fogyatékkal élők, a szenvedélyek rabjai és hajlék nélkül maradtak, a katasztrófák és háborúk áldozatai között végzett munka. A diakónia a cselekvő hit. Pontosabban a nagypéntekről és húsvétról szóló örömhírben gyökerező hit, ami a Krisztussal való találkozásból következik. Hit, amely mozgásba hoz és szolgálatra indít.

Az első gyülekezetek életének természetes része volt a diakónia és a diakónusi hivatal gyakorlása az apostoli szolgálat, a püspöki tiszt alá rendelve. Az istentiszteleten együtt ünnepelet szegény és gazdag, ínséget szenvedő és jólétben élő, beteg és egészséges. A gyülekezeti élet és a Krisztusban való közösség, mindenekelőtt az úrvacsorai közösség következménye volt a mai értelemben vett szociális gondoskodás és az asztalnál szolgálók kiválasztása (ApCsel 6). Ezért hangsúlyozzuk, hogy diakónia az oltártól indul ki és oda érkezik vissza. Kezünket imádságra kulcsoljuk, majd munkára fogjuk, és ismét imádságra kulcsoljuk. Az istentisztelet és a liturgia elválaszthatatlan a diakóniától, ezért is valljuk, hogy a diakónia liturgia utáni liturgia.

1 Sebeők János: *Isten házai*, in: Magyar Nemzet, 2011. 07. 23. 29. o.

2 Sztello Gábor evangélikus lelkész nevezte így a diakóniát.

3 Paul-Hermann Zellfelder-Held: *Solidarische Gemeinde/Ein Praxisbuch für diakonische Gemeindeentwicklung*, Freimund Verlag, 2002. 26. o.

4 Imádkozz és dolgozz! (lat.)

Sebeők, akár egy jó teológus, megkülönbözteti egymástól a hitből fakadó szeretetszolgálatot és az emberbaráti tevékenységet. Mondhatnánk, hogy az ellátott szempontjából mindegy, ki nyújt részére segítséget. Még ha ez igaz is lenne, akkor is sokkal többről van szó, hiszen Isten országa és a gyülekezet épülése szempontjából igenis fontos, hogy a keresztyén ember Krisztus követésének és a megváltásból való hitének gyümölcsét termi, amikor diakóniát végez, és így a szenvedőnek nyújtott segítség túlmutat a szükséges ellátás jelentőségén. Az egyház diakóniája a világban jelen lévő Krisztus jele (Signum Jesu).

Intézményes vagy gyülekezeti diakónia?

Teológiailag teljesen téves a kérdés ilyen megközelítése. A fenti sorok éppen arra utalnak, hogy imádkozó és úrvacsorázó közösség nélkül nincs diakónia. Formáját tekintve beszélhetünk önkéntes és intézményesült munkáról, de mindkettő esetében elengedhetetlen feltétel az egyház és a helyi egyház, vagyis a gyülekezet átfogó és a szolgálatot hordozó felelős szeretete és felügyelete. A szoros gyülekezeti háttér nélküli diakóniai intézmény hamar az egyház által fenntartott szociális intézménnyé degradálódik. Bizony az elmúlt évek megmutatták egyházunkban, hogy olyan intézmény alapítása vagy működtetése, ahol nincs e szolgálatra nyitott evangélikus gyülekezet, nem sok áldást hoz. Persze sajnós arra is találunk példát, hogy vannak gyülekezeteink, amelyek annak ellenére, hogy évtizedek óta intézményesült szolgálat (pl. idősothton) működik területükön, nem értik ennek gyülekezeti vonatkozásait.

Amikor gyülekezetépítésről beszélünk, akkor komplexebb módon, egyfajta rendszerszemlélettel kell tekintenünk erre a nagyon fontos gyakorlati teológiai kérdésre. Persze a megtérés, megújulás és misszió fontosságát nem lehet eléggé hangsúlyozni, de hibát követünk el, ha ennek csak szubjektív oldalát látjuk, és nem tanítjuk, hogy az egyén megtérése Krisztushoz egyben a közösség ünnepe is, és a szolgálatba térés és lépés eseménye, amely nem merülhet ki valami hamis vagy egyszólamú kegyességen alapuló *szubjektivizmusban*. A diakónia ettől a veszélytől megóv, mert alázatra nevel.

A diakónia a gyülekezetépítés eszköze

Az istentisztelet a Krisztussal találkozás legvalóságosabb alkalma. Az istentisztelet igei és szentségi részből áll. Semmi okunk nincs arra, ha csak a racionalizmus és pietizmus vadhajtásait nem soroljuk ezek közé, hogy evangélikusként ne ragaszkodjunk ahhoz az egyetemes keresztyén gyakorlathoz, hogy istentiszteleteinken ezt a *teljességet* éljük meg. Egyházunkban él egy szerintem téves nézet, amely a protestáns puritanizmus hagyományaira való hivatkozással viszolyog az evangélikus istentisztelet minél gazdagabb megélésétől, és az oltári szentség szerepére is inkább

a radikális protestantizmus szemszögéből tekint. Holott jó lenne végre tiszta vizet önteni a pohárba és belátni, hogy ebben a kérdésben zajló felszínes vita háttérben rég nem a puritánságról, hanem – legtöbb esetben – inkább igénytelenségről, a könnyed népszerűség kereséséről a meglehetősen tájékozatlan gyülekezeti tagok között, és a teológia tudományos művelésének háttérbe szorulásáról van szó.

A biblikus alapokon megélt gazdagodó, az egyetemes keresztyénség jegyeit magán viselő evangélikus istentisztelet reformátori értelemben puritán (tisza),⁵ mert olyan elem nincs benne, ami a Szentírással ellenkezne, vagy Krisztus váltáságművét elhomályosítaná.

Ugyanakkor kevés kritikus szó esik az egyénieskedő, szubjektív elemekkel átszótt, egyszólamú kegyesség fordulataiban bővelkedő, gyakran külsőségeiben igénytelen alkalmakról, amelyeken a redukált liturgia és az „emberközeli” formák elhomályosítják az evangélikus istentisztelet jelentőségét.

Ha diakóniailag orientált gyülekezetet akarunk építeni, akkor az istentisztelet teológiájának⁶ átgondolásával kell kezdeni, és minél több önkéntes istentiszteleti szolgálattévőt kell bevonni a liturgiába, úrvacsorai közösséget kell építeni, és úgy tanítani a gyülekezet tagjait, hogy képesek legyenek a „vasárnapi keresztyénségüket” az istentisztelet teljesebb megélésén keresztül szolgáló keresztyénségre változtatni. Így lehet gyülekezetünk tagjainak élete „liturgia utáni liturgia”, vagyis az Úr nevében szolgáló élet.

Önkéntesség a gyülekezetben

Az istentiszteleti önkéntesség (éneklés, felolvasás, imádság mondása, offertórium gyűjtése, betegek és rászorulókat támogatása szállítással, fogyatékosok pártfogása az istentiszteleten, ünnepek előkészítése, imádkozó kör stb.) készíti fel a gyülekezetet az oltártól elinduló és templom ajtaján kívül folytatódó szolgálatra (látogatócsoport, kórházi önkéntesek, karitatív klub, nőegylet, férfikör, elsősegélynyújtó ifjúsági kör, intézménybe járó diakóniai önkéntes kör stb.). Nem készült felmérés, de sajnos gyülekezeteink jelentős részében – tisztelet a példamutató kivételeknek – semmilyen tudatos önkéntes diakónia nem zajlik. Sok helyen dolgozik néhány lelkes ember, de szervezettségük elenyésző.

Hiszem, hogy az önkéntes diakónia jövőbeni útja az egyházi képzéseken keresztül vezet. Örömteli a gyülekezeti munkatársképzés és a presbiterek képzése is. Mindezeket összehangolva a diakónia speciális képzési tematikájával jelentős lé-

5 A latin szó eredeti jelentése: tiszta

6 E témában ajánlott olvasmány: Jánossy Lajos: *Az evangélikus liturgia megújodása (történeti és elvi alapon)*, doktori értekezés, Hornyánszky Viktor R.-T. M. Kir. Udv. Könyvnyomda, Budapest, 1932. (Átdolgozott kiadás: 2010. MEE)

péseket tehetünk a jövőben ezen a területen. A *diakonátus képzés*⁷ kiterjesztése az önkéntes szolgálókra új lehetőségeket nyit a gyülekezetek előtt, de ezt a célt szolgálja egyházunk *Háló programja*⁸ is, ami az önkéntesek képzési kereteit adja. Ezek olyan lehetőségek, amelyek minden gyülekezet és szolgáló közösség előtt nyitva állnak. A képzések során tudatosul szolgálatunk teológia alapja, átélhető lesz a szolgálók istentiszteleti (diakóniai testvériség) közössége, a lelkesedésből felcsapó égető láng parázsló tűzzé szelídül, és minőségi szolgálattá alakítható.

Legyen téma a gyülekezetekben a diakónia!

Fontos feladatunk a *diakóniai szemlélet*⁹ erősítése is. Az apostoli-lelkészi, igehirdetői szolgálatban nagyobb teret kell kapnia a diakónia teológiailag meglapozott kifejtésének és a lelkesítés szolgálatának. A médiumokban teret adhatunk az evangélikus diakónia rendszeres bemutatásának, és jó lenne, ha teológiai képzésünkben is megjelenne végre a diakónusok diplomás képzése és továbbképzése. Sokat segítene a gyülekezetek diakóniához való viszonyulásának megváltoztatásában, ha a püspökök látogatásaik és szolgálataik során ennek a felelősségét hangsúlyoznák a presbitériumoknak és a lelkészi kar tagjainak. A konfirmációra való felkészítésben, az ifjúsági munkában és iskoláinkban is a *diakóniai tanulás*¹⁰ és az önkéntesség bevezetésével formálhatjuk fiataljaink szemléletét. Erősödni kell a lelkigondozói attitűdnek a gyülekezeti szolgálatban! A szeretetből fakadó segítő beszélgetések és a lelkigondozás mellett több szerepet és nyilvánosságot kell kapnia a diakónia keretein belül működő önszolgáltató és terápiás csoportoknak, például a szenvedélybetegségek és a családi élet zavarai kapcsán. Az elmúlt tíz évben közegyházi támogatással lelkészek és laikusok nagy számban végeztek és végeznek folyamatosan lelkigondozói és mentálhigiénés képzéseket hazánkban. E hatalmas szakmai tudást az egyház és a gyülekezetek szolgálatába kell állítani. Gyülekezeteinkben egyre nagyobb az igény a lelkigondozásra, kísérésre, tanácsadásra, mediálásra és támogatásra. Több ezer alkalmazott dolgozik egyházunkban az oktatás és a diakónia területén, akiknek e helyi közösségek lehetnek támaszok egyéni életükben. Az intézményeinkben dolgozó, tanuló vagy élő emberek kapcsolati hálójáról sem szabad elfeledkeznünk. A gyüle-

7 Az evangélikus diakóniában dolgozó alkalmazottak számára szervezett képzés: „Keresztyén házban dolgozom”

8 A Háló program olyan gyülekezetépítő, formáló, önkéntes tevékenységre építő program, amely teológiai alapra épül, és a közösségeink mindennapi életének kérdéseire ad választ.

9 Az egyház fórumain, tudományos műhelyekben, médiában, oktatásban, konferenciákon és egyházi találkozókon a diakónia hangsúlyos témaként szerepeljen.

10 Gottfried Adam: *Diakóniai-szociális tanulás – Egy új koncepció eredete, jellege és távlatai*, in: Lelkipásztor, 83. évf. 2008/12. 442–451. o.

kezetben szervezett csoportok és szolgáló közösségek erősítik a közösséget, és kaput nyitnak a passzív vagy kereső tömegek felé.

Diakónia és misszió így függ össze, így lesz a szeretetszolgálat a gyülekezetépítés eszköze. Ne mondjunk le erről, hanem törekedjünk a gyülekezetünkben a cselekvő és mozgásban lévő közösség építésére. E célok eléréséhez szakítani kell a máig élő lelkési képpel, ami szinte kizárólag a lelkész személyéhez és munkájához kapcsolja a gyülekezeti életet. Ma már sokkal inkább a kooperációra és csapatmunkára épülő szolgálatnak van létjogosultsága, de egy percre sem feledve, hogy az egyházban az apostoli autoritás és az azzal járó felelősség az *ordinált személyt* illeti meg. Ha ezt nyíltan vagy jogszabályalkotás leple alatt relativizáljuk, akkor civil klubbá vagy tévelygők gyűjtőhelyévé lesz egyházunk.

Ora et labora! Sebeők János csak az imádkozó papról értekezik. Egyszer értsük jól az egyetemes papság elvét, és evangélikus keresztyénként az imára kulcsolt kezünk az imából erőt merítve szolgáljon, majd ismét imádkozzon. Ez a kezek evangéliuma. Az oltártól induló és oltárnál újra és újra erőt merítő diakónia építi a gyülekezetet. Épülünk és építsünk, amíg időnk van!

Gregersen-Labossa György

Négyszemközt a szomjazókkal

Gondolatok a lelkigondozásban rejlő gyülekezetépítő lehetőségről

Samária

Mindig is szerettem a samáriai asszony történetét – alaptémája, személyessége, sokszínűsége miatt. Most újra megszólított ez az evangéliumi epizód (Jn 4,4–42), méghozzá a témát illető aktualitása révén. Biztos sokféle bibliai képpel meg lehetne festeni mai lelkigondozói helyzetünket, annak missziói feladatát, de számomra ez a történet ragadja meg a lényegét: Én úgy érzékelem, hogy ma egyre több ember indul régi kutak felé, egyedül, üres merítőedényekkel és egyre üresebb szívvel, hogy „élő vizet” találjanak, és feloldódhasson magányuk. Urunk talán épp rajtunk keresztül akar találkozni velük – meglepő, furcsa helyeken és időpontokban – hogy négyszemközti beszélgetések kapcsán elhangozzék újra Jézus evangéliuma: *„aki abból a vízből iszik, melyet én adok neki, soha többé meg nem szomjazik, mert örök életre buzgó víz forrásává lesz benne.”* (Jn 4,14)

Váratlan találkozások

Egy továbbképző kurzus fontos felismerése volt számomra, hogy maga a lelkigondozás sokkal több mindent foglal magában, mint ahogy azt a bennünk élő klaszszikus meghatározás alapján elképzeljük. Megadatik ugyan, hogy – ezen hagyományos felállás szerint – egy szobában zajlik a segítő beszélgetés előre megbeszélte időpontban, de olyan felgyorsult, zaklatott időket élünk, amikor a lelkigondozás kénytelen kilépni ebből a keretből. A lehetőség az utcán, a kerítéseknel, a boltokban is elkísérhet bennünket. (Ezzel kapcsolatos egyik izgalmas írás Tim H. Lohse: *Villám-beszélgetések* c. könyve)

Területe eléri a jegyesoktatást, a keresztelői előkészítőket, a gyászolói megbeszéléseket, az utcai találkozásokat, a templomlépcsőn megnyíló témákat, az iskolafofolyosón elcsípett szülői-lelkészi beszélgetéseket, a bibliaóra utáni küszöbről visszaforduló „csak még valamit” típusú helyzeteinket. Lehetőséget ad ez a szolgálatunk, hogy gyülekezeti tagjaink segítőtársai legyünk hitük erősítésében, az elkötelezetté válásban, a kívülállókat pedig Krisztushoz és a gyülekezetbe hívogathatja.

Forráshiány

Anselm Grün *Lelkünk erőforrásai* c. nagyszerű könyvét egy megdöbbentő listával kezdi. Sorra veszi azokat a tényezőket, melyek manapság elzárnak minket az erőfor-

rásainktól. Ebben a felsorolásban szinte a modern ember portréja rajzolódik meg: bizonyítási kényszer, félelem, perfekcionizmus, magas elvárások, rivalizálás, harag... Mennyi tényező, amely miatt szomjazhatunk!

Egy internetes cikk híradása szerint (Index, 2011. 09. 18.) Németországban népbetegséggé vált a kiégés, a *burnout* jelensége. Kopp Mária és Skrabski Árpád egyik tanulmánya szerint (*Magyar lelkiállapot az ezredforduló után*) a magyar lakosság egyharmadát érintő betegség a depresszió. Jól érzékelhető talán sokunk számára, hogy a fiatal- és középkorúkat egyre gyakrabban fojtogatja a pánikbetegség.

Ezen modern lelki bajokkal küszködő embertársainkkal találkozva, ha nem is szakavatott orvosként, de krisztusközpontú lelkigondozóként lehetünk igazi forrás felé kísérő pásztorok.

A fentiek kapcsán jutott eszembe Klaus Douglass egyik érdekes mondata (Országos Lelkészkonferencia, Bonyhád – 2011. 08. 23.): „...az egyház szép napjai még előttünk állnak.” Bár nem tudom, hogy a német lelkész konkrétan mit értett ezalatt, de nekem az jutott eszembe, hogy talán éppen a fokozódó lelki szomjúság lehet egyfajta ébredés kiindulópontja – a személyes lelkigondozás pedig a misszió egyik fontos eszköze.

Szomjúság a tanácstalanságban

Komlósi Piroska egyik tanulmányát olvasva (megjelent a *Közösségi mentálhigiéne* című kötetben, 1997-ben) érdekes felismerésben lehet részünk. A mentálhigiéne szakember a klasszikus családi életciklus felosztását idézve elemzi az ezredforduló közeli magyar családok helyzetét. A lelki egészséget veszélyeztető folyamatokat és az azt megőrző gyógyító lehetőségeket veszi számba a családok kiemelten fontos (klasszikusnak számító) nyolc életciklusában. Milyen sok, mindenkit érintő, természetes krízishelyzet adódik, melyek bizonyos segítséggel a család egészségét szolgálhatnak, de sokszor támasz, tanács, útmutatás híján inkább megbetegítik azt! Egyre inkább jellemző a tanácstalanságnak ez a magányossága, amelyben ezekkel a krízishelyzetekkel egyedül kell megbirkóznia az embernek. Egy mai fiatal pár helyzetét például így jellemzi: „Az első gyermek várásának időszaka sokszor egybeesik a házaspár öszszecsisolódásának idejével és a lakáskörülmények javításáért folytatott erőfeszítésekkel. A terhesség időszakát a testi problémákra való kismértékű odafigyelés mellett a pszichológiai szempontok figyelmen kívül hagyása jellemzi, mind a közgondolkodásban, mind a szakemberek hozzáállásában. A kötelező orvosi vizsgálatok, a védőnői tanácsadások nagyrészt formálisak. A »spontán szülővé válás« hiedelme jellemző társadalomszerte, jóllehet az urbanizálódott társadalmakban már érvényét veszítette... Kétségtelenül fontos lenne mentálhigiéne szempontból a kismamák, sőt a fiatal házaspár értelmi felkészítése ebben az időszakban. Erre itthon csupán egy-egy megrekedt próbálkozás ad lehetőséget azoknak, akikben megfogalmazódik erre az igény.”

Tapasztalatom szerint jól érzékelhető a hiány s az ennek nyomában megjelenő szomjúság, különösen a hozzánk érkező fiatal családostól. Miközben képzések tucatjait kínálják körülöttünk, alig akad lehetőség, hogy a természetes krízishelyzetbe került családoknak valaki segítsen, s hogy a „modern férj” vagy éppen a „jó szülő” diplomáját megszerezze.

Egy nagyvárosi kolléga (Bence Imre, *Lelkipásztor* 2004/10.) – sokunk tapasztalatát megfogalmazva – idézi éppen egy ilyen fiatal pár véleményét a vele való beszélgetések után: „Nem is tudod, milyen jók ezek a kora reggeli beszélgetések” – mondja a vőlegény a lelkésznek, miután öt héten keresztül mindig reggel 8 órakor tudtak csak találkozni a jegyespár lehetetlen munkahelyi időbeosztása miatt. De jönnek, mert érzik a hiányát a hétköznapiakban.

Egy gyászolói beszélgetés is eszembe jut, amelyben a gyászoló pár másfél órán keresztül beszélt és kérdezett, azzal a nem titkolt meglepődéssel, hogy itt kiönthetik szívüket. Talán nem volt más, akinek elmondhatták fájdalmaikat, aktuális problémáikat. Reményem szerint ezután nyitottabb szívvel figyeltek a temetési igehirdetésre, a Krisztus győzelméről szóló hírről is.

Szomjúság a kapcsolatok után

Sokan érzik úgy manapság, hogy meghallgatják keresztyén üzenetünket, ha előbb őket is meghallgatjuk, mert nemcsak információra, hanem találkozásra, kapcsolatra is szükségük van – és ennek egyik nagy esélye éppen a szűkebb vagy tágabb értelemben vett lelkigondozás. Megrendítő erővel ír dr. Lawrence Crabb *Kapcsolódás* című könyvében a közösségek szerepéről: „a modern civilizációban a közösség kialakítására van a legnagyobb igény – igazi közösségekre, ahol Isten szíve ad ott-hont, ahol alázatos és bölcs emberek irányítják az őket követőket, és ahol bizakodó küszködők belekarolnak a többiekbe, és így haladnak együtt az úton.”

E jelenség hazai érvényességét látom igazolva Tomka Miklós egy tanulmányában (*Szekularizáció pro és kontra*, *Lelkipásztor*, 2002.), melyben a szekularizáció kihívásait elemzi. A keresztyén szociológus egyik fontos következtetése: valós, belső igény van az igazi közösségek iránt. „Az értékközlés kikerülhetetlen és legalapvetőbb útja a példaadás. Ám az egyszemélyes példa korlátozott erejű. Korunk, társadalmunk és kultúránk szerkezeti pluralitása azt követeli, hogy önmagunkat és állásfoglalásainkat a sokféleségen belül értelmezzük, ehhez viszonyítsuk. Az élet bonyolultságának kellően sokoldalú megközelítésére gyakorlatilag csak különböző emberekből álló közösségek képesek. Szükség van arra a tapasztalatra, hogy a felmutatott érték (keresztyén élet) nem egyesek kivételes lehetősége, hanem mindenki számára megvalósítható és közösségileg nyilvánosan is képviselhető modell. Ehhez a tapasztalathoz hívó és krisztuskereső közösségekre van szükség.”

Eszembe jut egy özvegyasszony, akit a gyászolói beszélgetésen ismerhettem meg evangélikus férje temetésére készülve. A lelkigondozóivá vált beszélgetés, majd a temetés után invitálásomra eljött templomunkba, ahol megemlékeztünk az elhunytáról és imádkoztunk a gyászolókért. Jó volt látni, hogy a mindig remélt vigasztalás útja az ő életében működik: újra és újra eljött a vasárnapi istentiszteletekre, majd egy kimondottan kezdő, érdeklődő bibliaolvasóknak meghirdetett alkalomra, az „Emmaus bibliaórára” is. Ott barátot és egy szűkebb kör testvéri kapcsolatát találta meg.

Ilyen négy szemközti találkozásból nagyobb közösségbe továbbvezető hasonló kis csoportok lehetnek az Alpha kurzus, az ÉletMűhely a Kereszt-Kérdések – ezek a sokfelé ismert, használt missziós és közösségépítő módszerek. De más, gyülekezeteinkben országsszerte működő klasszikus bibliaórák mellett például az ifjú házasok köre, a baba-mama kör vagy fészekrakók köre, az asszonyóra, a férfióra kis csoportos közösségi alkalmak – most csak néhányat említve –, melyek a négy szemközti lelkigondozással Krisztushoz, majd a forrás mellett élők közösségébe hívogathatnak.

A szomszédok szomszúsága

Befejezés helyett egy gondolatot szeretnék az olvasó szívében elültetni. Jól tudom, ez már egy újabb, de szintén fontos témát illet: Hol pihenhet meg a tanítvány? Ki segít a vizet osztó szomszédját oltani? Magyarul a lelkigondozással foglalkozók lelkigondozását szeretném szóba hozni. Öröm látni az egyházunkban elinduló, ez irányú új munkaágot (Evangélikus Hivatásgondozó Szolgálat). Féltő szeretettel ajánlom mindnyájunknak a figyelmébe: János apostol leírása szerint a mi Urunk Jézus is elfáradt ott, a hosszú úton Samáriában. Neki is vágya volt, hogy valaki adjon inni. Mennyivel inkább kell nekünk ezt a belső igényünket felismerni és engedni magukat élő vízzel itatni és a Krisztus-hívók közösségének élő kapcsolatában megújulni!

Sefcsik Zoltán

Az írás a Közösségépítő lelkész c. kötetben megjelent tanulmány vonatkozó része alapján, azt kiegészítve, aktualizálva született.

Keresztelés

A keresztelés Isten által név szerint való elfogadásunk és a keresztyén anyaszentegyház közösségébe való befogadásunk egész életre, sőt örök életre szóló eseménye. A család és a gyülekezet közös ünnepe, amelyre többnyire istentiszteleti keretben kerül sor. Csak indokolt esetben (egészségügyi okok) fogadható el az otthon, családi körben végzett keresztelés. Semmi sem indokolhatja az istentiszteleti közösségen kívüli, üres templomban történő keresztelést. A keresztelési szertartásnak ilyen önző privatizálási kísérlete ellentmond a szentség missziói karakterének is, hiszen a keresztelés jézusi elrendelése egyben a missziói szolgálatra elhívó és küldő parancs.

Ahogy egy gyermek kihordásának, az áldott állapotnak meghatározott ideje van, úgy a keresztelési istentiszteletet is komoly felkészülési idő kell, hogy megelőzze, amely ugyancsak sok áldást ajándékozhat mind a felkészítők, mind pedig a felkészítettek számára.

A legfontosabb a család, szülők, keresztszülők alapos tanítása, lelkigondozása. Célunk, hogy tisztában legyenek a keresztség szentségének bibliai gyökereivel, teológiai tartalmával, a keresztelési szertartás liturgiájának értelmével, valamint az isteni ajándék egész életre szóló elkötelező távlataival.

Nem szabad megváltoztathatatlanná és visszafordíthatatlanná tényként elfogadni a keresztszülői szolgálat megüresedését napjainkban. A keresztségre való felkészítés komoly lehetőséget kínál egyfajta felnőtt katekézisre, amelybe próbáljuk bevonni mindkét szülőt és keresztszülőt, függetlenül az esetleges felekezeti többszínűségtől. A különböző keresztelési tradíciók ellenére, a keresztség teológiai értelmezésében jó esélyünk van az ökumenikus összhang megtalálására, illetve megteremtésére.

Komoly felkészítés gyümölcseként a szülők, keresztszülők is bevonhatóak a keresztelési liturgia imádságaiba, amely személyesebbé és hitelesebbé teheti az egész szertartást.

Fontos, hogy a gyülekezet is készüljön a keresztelésre. Legtöbb gyülekezetünkben ritka esemény, így indokolt, hogy igazi ünneppé tegyünk. Szükséges speciális istentiszteleti rend kialakítása, amelyben a keresztség nem függelék, nem plusz időbeli teher, hanem méltó központi helyre kerül.

A megfelelő gyülekezeti keresztelési énekek mellett segíthet a legkülönbözőbb csoportok (gyermekek, ifjúság) szolgálata: ének, zene, imádság, szimbolikus ajándékok átadása. Gazdag bibliai üzenetet hordoz például az úgynevezett keresztelési gyertya, amelyet az oltárról vett láng mély szimbolikájával adhatunk át a családnak. A keresztség tényének eseményét dokumentálja a keresztelési emléklap, amelynek tartalmaznia kell az igehirdetés alapigéjét is.

Főleg nagyvárosi körülmények között, ahol gyakran hiányzik a személyes ismeretség, szükségessé válhat a gyermek, a család bemutatása a gyülekezetnek. Ennek helye lehet a szertartás előtt vagy esetleg a hirdetés keretében.

A jelenlegi gyakorlat alternatívát kínál, amely szerint a keresztelés történhet az első vagy a második oltári szolgálat keretében. Mindkét megoldás mellett lehet érveket felhozni, de néhány teológiai és praktikus szempont inkább az első mellett szól.

A keresztség, többek között, a kezdet szentsége, így szerencsésebb, ha a keresztelői család már az istentisztelet elején jelen van, és nem a szószéki szolgálat alatt érkezik meg, ezzel akaratlanul is megzavarva az ígehallgató gyülekezet figyelmét.

Az első oltári szolgálatba jól illeszthető a keresztelés a lekió után. A főének lehet egy keresztelési ének, amelybe beleékelődik a keresztelési szertartás. Kifejezetten előny, hogy ebben az esetben a hitvallást együtt mondhatja a gyülekezet a családdal, ami szépen kifejezi az összetartozást. A szertartás végén sokatmondó szimbólum, ha az édesanya mellé az édesapa is odatérdel az oltár elé egy közös áldásra, hiszen a gyermek nevelése is közös küldetésük. Az úgynevezett „egyházkeelés” eredeti értelme, amely csak az édesanyára koncentrált, különben is elhomályosult napjainkra...

A szertartást a megkezdett keresztelési ének záró verse kerekítheti le. Ez lehetőséget kínál arra, hogy az esetlegesen síró gyermekkel az édesanya kiléphessen az előtérbe. A gyülekezet befogadó és kísérő szeretetét jelképezi, ha erre felkészített munkatárs (presbiter, egyházi...) vezeti a helyére az érkező családot.

Kívánatos, hogy az esküvői és temetési szertartásokhoz hasonlóan a keresztelést is hirdessük már az előző vasárnap, és utólag is emlékezzünk meg róla hálaadás-sal. Ahol ez megoldható, kerüljön fel a gyülekezeti hirdetőtáblára, illetve honlapra a megkeresztelt gyermek, esetleg család fényképe. Így is lehet segíteni, erősíteni a gyülekezethez mint lelki családhoz való tartozás tudatát.

Igen fontos a keresztséget követő utógondozás: a család meglátogatása, a keresztelési évforduló számontartása, az erre való emlékeztetés. Ez történhet akár évente, a születés- és névnaphoz hasonló módon: postán vagy személyesen, gyülekezeti vagy családi keretek között.

Az egyházi esztendőn belül ki kell használni azokat az ünnepeket, amelyek emlékeztethetnek minden egyes gyülekezeti tagot a keresztségben kapott elkötelező ajándékokra. Vízkereszt mellett, ami többnyire munkanapra esik, erre kiemelten alkalmas a Szentháromság ünnepe utáni 6. vasárnap, melynek agendánk szerinti központi témája: „Keresztség által megtérésre!”

Ezen a vasárnapon, ha nincs is éppen keresztelő a gyülekezetben, az énekválasztással, az ígehirdetéssel komoly tanítást adhatunk a keresztségről. Emellett, a Tamás-misék liturgiájában már bevált módon, felkínálhatjuk a keresztség eseményé-

re igével és akár vízzel is emlékeztető, kézrátételes áldás lehetőségét a keresztlőkútnál, a záró oltári szolgálat keretében.

Ugyanakkor minden egyes keresztelési alkalom segítheti a gyülekezet minden egyes tagját abban, hogy újra felfedezze és tudatosítsa magában: Milyen életre, örök életre szóló ajándék, hogy meg vagyok kereszttelve!

Gáncs Péter

„... és megáldotta őket...”

Gondolatok a házasságra való felkészítésről

A teremtés leírásából (1Móz 1,28) vett idézet elsősorban nem az idők kezdetére prófétált eseményről ad hírt. Isten, aki folyamatosan teremt, minden időben megáldja a házasságot. Az egyházi esküvő ezt az áldott voltot teszi nyilvánvalóvá és ismertté.

Míg egy-egy szakma elsajátítására éveket fordítunk, és a tíz-tizenöt évre tervezett autók karbantartására könyvformátumú kezelési útmutatót csatolnak a gépkecsíhoz, addig a házasságra alig készít fel valami. Leginkább hozott minták alapján alakítjuk, s a minták minőségét nem sokan ellenőrzik. Az a mintegy négyszázötven perc, amit a jegyesekkel tölt az esketésre készülő lelkész, jobb esetben kedvet csinál a fiataloknak arra, hogy esküvőjük és házasságuk tartalmával is foglalkozzanak, s ne csupán a vőfély által mondandó rigmusokat válogassák. Jól meg kell tehát fontolni, mire is használjuk a szűkre szabott időt!

Az esküvői beszélgetések célja

A lelkész ismerje meg a jegyeseket

Közepes méretű gyülekezetben is öt-hat esküvő van évente. Ez tíz év alatt ötven-hatvanat jelent. Az ifjú párnak azonban az első és egyetlen alkalom. Várva várják, hogy személyesen szólítsuk meg őket esküvőjükön. Nem lehet hát rutinból, futószalagon gyártott prédikációval odaállni eléjük. Ezért az esketési beszélgetés nem jegyesoktatás, hanem párbeszéd, amelyben a pár sok időt kap arra is, hogy beszéljen magáról: múltjukról, családjukról, terveikről.

A jegyesek ismerjék meg az esküvő rendjét

Legyen szó eközben a külső – hova állhat a fényképész –, és a belső rendről is: mit jelent az eskü, mi mindent tartalmaznak a kérdések, és miért ezeket az igéket olvassuk fel. Az esküvő rendjében van néhány pont, ami változtatható és személyesre formálható: a kezdő ének és az igehirdetési ige választásától az áldás után beiktatható szülőköszöntésen keresztül a befejező imádság tartalmának összeállításáig. Fontos átgondolni a tanúk szerepét. Be lehet őket vonni például a házasság rendjét adó igék felolvasásába.

A jegyesek minél teljesebben készüljenek fel a házasságra

Az esküvőn már nem illő rémisztgetni a párt és a násznépet a válási statisztikával. Az esketési beszélgetések adnak alkalmat arra, hogy beszélgessünk egymás családjáról, arról, ahogyan döntést hoznak, vagy ahogy a konfliktusokat egymás közt megoldják, a magukkal hozott férj- és asszonyszerepről, egymás jó és rossz tulajdonságairól és a családtervezésről. Ezekhez a kérdésekhez találunk a házassági ígében és kérdésekben értékes gondolatokat. A megbocsátás és az egyoldalú szeretet lehetősége egészen mehökkenti olykor a párokat.

Mi is a házasság?

A házasság Isten teremtése, amire azt mondta, hogy jó. Mint minden, ez is megtörik bűneink súlyától, mégis a teremtés ős-jóságát, istenarcúságát hordozza magán.

Szövetség és nem szerződés

Ahogy Isten nem szerződést köt népével, hanem szövetséget, ugyanúgy a házasság is szövetség. A szerződés kétoldalú, két oldalról bontható fel. A szerződést felbontja annak megszegése. A szövetséghez is két alany kell, de a szövetséget adó hűsége nem a másik hűségétől függ, hanem saját elhatározásán. Ahogy Isten nem bontja fel velünk a szövetségét, ugyanúgy a házassági szövetség sem bontható fel. Ahogy Isten szeretete megújul napról napra, ugyanúgy – Jézus által – megújul a mi szeretetünk is egymás iránt. Ahogy Istennek van elvárása velünk szemben, mégsem ettől függ hűsége, ugyanúgy a házaspár is várja a kölcsönös szeretetet, mégsem attól függ hűsége.

A házasság felbonthatatlan

Erről Jézus egyértelmű tanítást adott. Ezzel kapcsolatban sem a korszerűség, de még a Máté-féle kitétel sem ad alapot magyarázkodásra. A válás olyan, mint amikor a test valamelyik tagját amputálják. A hiány még művégtag esetén is élete végéig elkíséri. Ellenben ismerjük a bűnbocsánatot. Aki ezt megtapasztalta – tehát Krisztussal együtt meghalt és feltámadt –, az még a statisztika szerint második házasságát is úgy fogadja meg nem érdemelt ajándékként, mint elsőt és egyetlen.

A házasság világra szóló ajándék

A házasság nem szentség. A szentség az üdvösséget közvetíti. A házasság szent, mert Istentől kapott ajándék, de nem szentség, mert erre a világra irányul. Az esketési kérdések között szerepel az a nehéz szakasz: „míg a halál Isten akaratából el nem választ”. A házastárs útítárs, aki néhány évtizedig, néhány évig, néhány hónapig elkísér. A házastárs segítőtárs, aki az „Istenarcot” (Reményik) segít felszín-

re hozni személyiségünk mélyéről. A házastárs életünk tanúja. Szeme tükrét felénk tartja, hogy lássuk magunkat (Bródy). Szeretettel, de valóságosan mutatja meg nekünk, hogy kik is vagyunk.

A házasság a Szentháromság Isten nevében köttetik

Minden házasság Isten áldását hordozza, az is, amelyet nem templomban kötnek. A piacon is lehet márkás terméket vásárolni, csak nincs hozzá garancialevél, használati utasítás és szervizhálózat. S mivel ezek hiányoznak, ezért sok esetben fel sem fedezik a felek, mennyi opció van a házasságban.

Az eskü szövegébe nem véletlenül került bele a kitétel: „aki Atya, Fiú, Szentlélek, Szentháromság egy igaz Isten”. A házasság a teremtő és gondviselő Atya ajándéka. Ő részesít abból, hogy életet adhatunk gyermekeinknek, és róluk gondot viselhetünk. Ő adta hivatásunkat, a társunk hivatását is. A boldog Istentől kapott öröm nem választ el egymástól, hanem összeköt. A házasság Jézus Krisztus ajándéka. Ő tanít meg arra, hogy alázatosak és szelídek legyünk egymás iránt. Vele való közösségünk – az Efezus 5 szerint – kellő szeretetforrást biztosít ahhoz, hogy akaratunkat a másiké alá rendeljük. A bűnbocsánat és a megbocsátás örömét is rajta keresztül ismertük meg. A házasság a Szentlélek ajándéka. Ő teremt közöttünk egységet, hogy a testi közösség utáni vágy, a szellemi-baráti kapcsolat mellett lelki egység is alakuljon közöttünk. Ő tanít meg egy nyelven beszélni, hogy értsük egymást.

A házasság a Szentháromság Isten nevében köttetik. Ő áldja meg ajándékaival. „Amit Isten egybeszerkesztett” – mondja Jézus. S bizonyosak lehetünk abban, hogy a múlt idő – hasonlóképpen a teremtéshez – nem befejezettséget, lezárult, esetleg elmúlt eseményt takar, hanem olyat, amit Isten folyamatosan végez. Ezért van a legpróbásabb, legunalmasabb időkben is reményünk arra, hogy az áldás újra láthatóvá válik rajtunk. S ahogyan Isten teremtő munkája előfeltétele az ember munkájának, és értelmessé teszi azt, ugyanúgy az a tény, hogy Isten egybeszerkeszti a házasságot, arra ösztönöz, hogy házasságunkért folyamatosan fáradozzunk.

Mi van az esküvő után?

Az ároni áldás előtt szabad néhány szót szólani a tanúkhöz, a násznéphez. Mert tanúskodni felelősséget is jelent. Aki együtt örült az ifjú párral, az figyelmes szeretettel kísérje őket tovább is. Ez elsősorban a tanúkra vonatkozik, de áll az egész gyülekezetre.

Ahogyan az autókat – függetlenül állapotuktól – évente szervizeljük, ugyanúgy szüksége van a házasságnak is rendszeres felülvizsgálatra. Ezt a vissza-visszatérő személyes beszélgetést felajánlhatja, kezdeményezheti a lelkész.

A gyülekezetben jó olyan alkalmakat szervezni, amelyek alkalmasak arra, hogy ezek a fiatal párok ismét részt vegyenek a gyülekezet közösségében. Ezt előkészítheti az, hogy a pár az esküvő előtt nemcsak a lelkéssel, hanem egy-egy házaspárral is találkozik, akik talán az esküvőn is köszönhetik őket.

A házasságkötésnek semmiképpen nem lehet feltétele a keresztség vagy a konfirmáció. A házasságkötés után – vagy előtte, ha van elég idő a felkészülésre – fel lehet ajánlani az addig elmaradt ajándékokat. Ám nem a statisztika javítása céljából, hanem a lelkész és a pár között kialakult bizalom és felelősség alapján. Hiszen nem földi gyülekezetet építünk, hanem az elveszett, eltévedt nyáj összegyűjtésére rendeltettünk.

Bencze András

Temetés

A keresztség és az úrvacsora szentsége, a misszió és a diakónia az eredeti értelemben vett egyházi feladat. A házasságkötés és a temetés alkalmai nem ilyenek. A házasságkötés egy másik fejezet témája, itt a továbbiakban csak a temetésre koncentrálnunk. Annak ellenére, hogy Jézus a temetés szertartását nem rendelte el, végezzük, mert elrendelte a szeretet cselekedetét. Azt, hogy egyházi temetés legyen, sem az Újtestamentum, sem a tradíció nem támasztja alá, de a keresztyéni szeretet ezt diktálja (Róm 12,15).

Az a látszólagos történelmi tény, hogy az egyház az elmúlt évszázadokban a temetéseket magához ragadta, azt a veszélyt hordozta magában, hogy nyilvános arculatát, képét elsősorban ez a gyászos feladat határozza meg, és elsikkad az igazi, evangéliumi lényege. Úgy tűnhet fel, mintha – részben – temetkezési vállalat lenne. Tehát nagyban – jó ez nekünk? – a temetések határozzák meg az egyházzal kialakított képet. S ennek jelentős hatása van az istenképre is. Könnyen az a benyomás alakul ki a posztmodern emberben, hogy az egyháznak elsősorban a halottakkal és nem az élőkkel van dolga. S akkor akut veszély, hogy egy olyan egyház, amelyik elsősorban a halottakra specializálta magát, az élőknek már nem tud mit mondani.

Ezért nagyon fontos az, hogy az egyházi lelkigondozás törődjön a betegekkel, haladókkal, és az esemény után a gyászolókkal, mert számukra kellene megmutatni, hogyan vezet az út az elválást jelentő halálon keresztül az új élet felé. Ha az egyház szolgálata a temetéssel kezdődik és véget is ér, akkor a lelkész kimondatlanul is ceremóniamesternek látszik, aki megtette a magáét; hogy hogyan megy tovább az élet, s hogy egyáltalán tovább megy-e, az nem az ő dolga. Ha így gondolkodnánk, akkor a gyászoló számára a lelkész is csak a „halál ügynöke” lenne, mint egy temetkezési vállalkozó. A feladatát befejezte, a hozzátartozó elhunyt eltemetve, tovább nincs közük egymáshoz. Azt viszont, hogy Isten nem a holtak, hanem az élők Istene, ilyen körülmények között nem lehet a lelkész magatartásáról leolvasni (Mt 22,32; Mk 12,27; Lk 20,38).

A temetési igehirdetéseknak kapcsolatteremtési jellege is lehetne.

Az elmélet felől

Ideális esetben nem a lelkésznek kellene egymagában végeznie a temetés szolgálatát, hanem részvétellel a lelkében a keresztyén gyülekezetnek is, amikor a szentek közössége istenhittel és evangéliumi reménységgel kíséri el utolsó földi útján egyik tagját, érzékeltetve a gyászoló családdal, hogy hozzátartozójuk a gyülekezeti közösség tagja is (Gal 6,2). S ez az alkalom egy gyásztentisztelet vagy (temetői) istentisztelet keretében történik. A gyülekezet ezzel az istentiszteleti cselekménnyel az Úr kegyelmébe

ajánlja az elhunytat imádságban és áldással. Ugyanakkor az élők, a hátramaradottak számára megszólal az evangélium vigasztaló szava életről és halálról, a mulandó időről és az örökkévalóságról (Pl. Jn 14,1kk). Ideálisnak azt az esetet nevezzük, amikor a gyülekezet evangéliumi lelkületű közössége veszi körül a gyászoló családot, és erősíti az istentiszteleti szolgálattal. Ennek szerves része az evangélium hirdetése, a húsvéti énekek, imádságok és közbenjáró imádságok a gyászolókért és végül az áldás.

Az evangélikus igehirdetés nem hallgatja el a halál drámai komolyságát, de törekednie kell arra, hogy a gyászolókat a feltámadás üzenetével vigasztalja. Az igehirdető megemlékezhet az elhunyt személyéről, és hálát adhat mindazért, amit Isten vele és rajta keresztül a hozzátartozóival cselekedett. Gyakorlati teológiai szakkönyvek a temetéssel kapcsolatban gyakran hangsúlyozzák, hogy az igehirdetőnek nem az emberek tetszésének megfelelően kell beszélnie, hanem mindig igazán, tisztán, a valóságnak megfelelően – ha szeretettel is – kell megszólalnia. Nem szabad dicsérni azt, ami nem dicsérhető. Sosem szabad megfélemlíteni arról, hogy istentiszteleti alkalomról van szó temetés esetében is, és ezt kell elvégezni úgy, hogy az istentiszteleti jelleg ne sérüljön.

Kétségtelen, régi vita a különféle felfogások között az a kérdés, hogy méltassa-e a lelkész a beszédében (akár az igehirdetést megelőzően, azt követve vagy abba beleszóve) az elhunytat. Általában a család, a gyászoló gyülekezet elvárja ezt. Vannak, akik ez ellen tiltakoznak, mondván, hogy egy temetésen nem embereknek, hanem Istennek kell megadni a tiszteletet, szükségtelen az elhunyt méltatása, és hogy ott csak a bibliai üzenetet, a keresztyén mondanivalót szabad megszólaltatni, és nem az elhunyt életét. Ennél a vitatémánál arra kell gondolnunk, hogy Isten kivétel nélkül minden ember életében jelen volt, attól függetlenül, hogy ezt az érintett felismerte-e vagy sem. Isten működik mindenki életében. Az emberi életnek ez adja meg a páratlan méltóságát. Amikor egy gyászbeszéd (életrajz) elhangzik, annak semmiképpen sem az elhunytat kell dicsőíteni, elég a korrekt megemlékezés, és ha megértettük azt az alapvető tény, hogy minden jót Istennek köszönhetünk, akkor az elhunytira való emlékezés Isten felé irányuló hálaadássá változik.

Az életrajzot felvázoló gyászbeszédben nem az elhunyt örök sorsáról szoltunk. A halál jövetelekor véglegesen lezárul a földi élet. Hangsúlyozandó, hogy még az egyháznak sincs joga arra, hogy az egyedül Isten számára fenntartott jogot – hogy mi lesz a sorsa az elhunytaknak – elővételezze. Különleges szellemi tapintatot követel meg a temetési kazuália a lelkésztől, hogy mindenféle szeretetlen szélsőségességet, avagy a lelki kábítás módszerét is kerülje. Kerülje az ítélettel való fenyegetőzést, de az evangélium bővlivá változtatását is, aminek a lényege az olcsó kegyelem (Bonhoeffer után szabadon). Ne kiáltsa világgá a kárhozatot, de ne is üdvözítsen. Ebből a dilemmából az Úr Jézus szavai vezetnek ki, amelyek pontosan megfogalmazzák az üdvösség és kárhozat lehetőségét, de nem a helyzettel való visszaélés keretében.

Egyházsociológiai valóság

Az egyik változat, amikor olyan gyászoló család bukkan fel a hivatalban, amely eddig ott meg sem fordult, se választói, se egyéb névjegyzékben nem szerepelt, csak az aktuális haláleset hozta az egyház életterébe. Tanácstalan szomorúsággal topognak a hozzátartozók a helyiségben, ilyenkor azonnal – a szó legszorosabb értelmében – segítségükre sietünk.

A másik változat, amikor a gyászoló család tradicionálisan evangélikus, olykor megfordulnak a templomban, de a hozzátartozó lelkészi kísérés nélkül ment el, és most a temetési szertartást megbeszélni jöttek be. Jelezzük a segítőkészségünket!

A harmadik változat az aktív gyülekezeti tag esete. Előfordul, hogy maga a család egyházilag érintetlen, az eltávozott járt rendszeresen a gyülekezetbe. Feltételezhető, hogy a lelkész látogatta az elhunytat betegsége idején is, ezért a család számára ismerős, a kapcsolatteremtés könnyebb.

Negyedik változat a legritkábban előforduló helyzet, amikor az egész családnak bensőséges köze van az egyház valóságához, a templom életteréhez. Itt a lelkész szoros kapcsolatban volt a beteggel, aki elment, és a család egészével, akik gyászolnak, és a családtagok nem is egyszer átélték a közös imádkozást, sőt az úrvacsora szentségét is.

A lelkész magatartását elsősorban a tudatosan tanult poimenikai (pásztori) attitűdje, habitusa kell, hogy meghatározza. Másrészt pedig azok a lélektani alapismeretek – pl. a betegség és a gyász processzusa –, amelyek a lelkészi szolgálatot az ilyen esetekben koordinálhatják. A megfelelő poimenikai habitushoz hozzátartozik a súlyos betegek lelkigondozását elősegítő ismeretek a betegség lélektani fázisairól, s hasonlóképpen a gyász folyamatának ismerete is.

A lelkészi szolgálat

Premortális fejezet: a beteglátogatás, s adott esetben a haldokló látogatása. Még ha úgy látszik is, hogy már nem érzékel semmit, a homlok megérintése vagy a tehetetlen kéz megfogása megfelelő kontaktust ad. Ismert igéket, imádságokat szükséges idézni, mondani, és a Miatyánkot, áldással mindenkor.

Bekövetkezett a haláleset

Megjelent a család vagy az egyén metakommunikációs információs bázissal, azaz feketében, gyászruhában, némán hirdelve jövetelüknek vagy jövetelének szomorú célját. Eléjük sietek, és részvétet nyilvánítok határozott, de gyengédséget sugárzó kézfogással, és tapintatosan invitálok őket a lelkészi szobámba, ahol elrendezzük a helyfoglalás játékát, amely már kirajzolja az erővonalakat. Ha egy vagy két gyászó-

ló érkezik, akkor egyszerűbb a helyzet, de az esetek többségében a család nagyobb része jön.

Amikor helyet foglaltunk, akkor – ha szükséges – tisztázzuk, hogy ki milyen családi, rokoni viszonyban van az elhunyttal, vigyázva arra, hogy még ne múlt időben szóljak erről. A gyászolók többségének lelki igénye beszélni a történekről. Ritka esetben szótalansággal, vagy verbális agresszióval szembesülünk, ezt csak igazi krisztusi türelemmel lehet elviselni. A beszélgetés következő része az elhunyt életének, élete pályának a megismerése, a hitéletre vonatkozó kérdésekkel együtt: szülei felekezeti hovatartozása, a keresztelés alkalmá, konfirmáció (ez egyre kevesebb, ahogy távolodunk az egykori keresztyén Magyarországtól és időben haladunk az istentagadó szocializmus groteszk társadalmi valóságába), és a templomi esküvő és további egyházi érintkezési pontok felderítése. Közben nem hanyagolható el a betegség története sem, és – ha nem öregkori elmenetelről van szó – a betegség halálos kimenetelének családon belül feltételezett okai.

Vidéke válogatja, van, ahol nagyon nehezen lehet a búcsúzókat nevet redukálni, de szeretetteljes tapintattal igyekszünk megértetni, hogy az egyházi temetés hangsúlya nem a nevek mechanikus felsorolásán van, hanem részben a végtisztelet megadásán, az elhunytak és Isten üzenetének a megfogalmazásán, hogy minket is felkészítsen a nagy elutazásra. Arra mindig törekedni kell, ha már a név szerinti búcsúztató nem kerülhető meg, hogy nem a halott búcsúzik az itt maradtaktól, hanem fordítva, a gyászolók köszönik meg mindazt, amit Istentől kaptak az elhunyt személyén keresztül.

Ha lehetséges, jó kapcsolódási pont a temetés előtti látogatás, de ez csak az együttérzés őszinte kifejezésének az alkalmá, egy rövid imádsághoz és áldáshoz kötve. A helyzet természetesen teremthet alaposabb beszélgetésre is módot.

Az igehirdetésre mindig gondosan készülök. Soha nem fordul elő, hogy ne legyen teljesen készen, az adott helyzetre célzottan megfogalmazva. Nagyon elítélendő a pongyolaság a beszédben. A személyesség és a liturgiai rend összhangját is szükséges megteremteni, ami magában foglalja a közvetlenség és méltóság lelki dimenzióit.

Posztmortális fejezet: a gyászolók megkeresése, figyelemmel kísérése, vagyis az egy éven belüli látogatás, amikor érdemes figyelembe venni a gyász fázisainak szellemi tartalmát és így a kapcsolódási pontjait. A sokkos fázisban csak támasz vagyok. A kontroll szakaszában (temetés ideje) csak segítő vagyok. S a legsúlyosabb, leghosszabb – ún. regresszív – időszakban már lelkipásztor vagyok. Az adaptációs időszakban pedig eljött a hálaadás és az áldás ideje, hogy a gyász miatt összeomlott élet újra gyógyultan folytatódjon. Nagyon nagy hangsúlyt kell kapjon Isten ígéjének az a dimenziója, hogy nekünk van örök hazánk, van örök kilátásunk (pl. Jel 21), és Pál apostol lelki útmutatása szerint fordulunk embertársaink felé: „*Nem szeretnénk, testvéreink, ha tudatlanok lennétek az elhunytak felől...*” (1Thessz 4,17)

Ribár János

A gyülekezetépítő presbitérium

Kár lenne tagadni, nincs egyetértés a presbiteri és egyúttal a presbitérium szolgáltatásával kapcsolatban. Az erről gondolkodók, véleményt alkotók, valamint ebben a szolgáltatásban részt vevők 90-95%-ának az az álláspontja, hogy a gyülekezetben a lelkész végzi a lelki munkát, a presbiterek, munkatársak pedig az ehhez szükséges infrastruktúrát és anyagi, gazdasági feltételeket biztosítják. A maradék 5-10% pedig úgy gondolja, hogy a Biblia vonatkozó igéi ma is érvényesek, vagyis a presbiterek a gyülekezet hívogató, missziós, evangelizáló, lélekmentő, lelkigondozó szolgáltatában vesznek részt, és ezzel a lelkész irányításával működő lelki munkatársi kör bővül, kiteljesedik.

A kétféle gondolkodásmód alapvetően kihat a gyülekezetépítésre és annak eredményességére. Ez a szolgálat megkezdésétől igaz. Ugyanakkor továbbszínezi a képet a leépülő gyülekezetek helyzete, amelyekben mindegy, hogy ki, csak vállalja, hogy papíron presbiter, munkatárs lesz.

Presbiteri, munkatársi kiválasztás

Működtetésorientált kiválasztás

A presbitériumban a jogi ügyek miatt legyen jogász végzettségű ember, a könyvelés és a pénzügyek végzésére és/vagy ellenőrzésére közgazdász, az építési, műszaki feladatok és problémák megoldása okán építész vagy kőműves, illetve villany-, víz-, gáz- és fűtésszerelő, festő-mázoló, gyermekmegőrzéshez óvónő stb., és az így összeválogatott presbitereket lehetőleg fogja össze egy menedzser típusú felügyelő.

Kényszerkiválasztás

Nem vállalja senki a presbiteri szolgálatot, ezért úgy kell rábeszélni néhányakat, hogy a nevük felkerülhessen a választási listára. Ilyenkor a lelkész plusz terheket vállal magára, mert a működőképes gyülekezet látszatát fenn kell tartani. Ő sem „ugrálnak” nagyon, mert hova menne? Nem könnyű a mai időben lelkészi álláshoz jutni, meg máshol sem jobb a helyzet.

Kényszerkiválasztás az is, amikor a veretes evangélikus nevek, családok vagy felmenők miatt kell valaki(ke)t választani. Esetleg befolyásos személyiség „nyomul” úgy, hogy kihagyhatatlanná válik.

Cél- és feladatorientált kiválasztás

Az egyház és a gyülekezet célja és feladata nem lehet más, mint Jézus Krisztushoz vezetni embereket. Ez a mi küldetésünk. Ez soha nem csak a lelkész kötelessége,

hanem mindenkié. Ezt a feladatot minél szélesebb munkatársi körre kell leosztani. Így lehet hatékony. Ehhez hívó embereket kell keresni, akik szavaikban és tetteikben, vagyis egész életfolytatásukban példaképek. Lehetnek különböző Istentől kapott adottságaik, melyeket a Szentlélek fel tud használni. Ezen a lelki alapon kell megszólítani embereket, elbeszélgetni gyülekezeti tagokkal, és ezt követően felkérni szolgálatra. Ezután pedig felkészíteni, majd folyamatosan képezni kell őket.

Presbiteri eskü

Az Evangélikus Presbiterok Országos Találkozásán (EPOT) 2010-ben, a szóban és írásban feltett kérdések és hozzászólások között többször elhangzott, hogyan is szól a presbiteri eskü, illetve az, hogy induljunk ki az eskü szövegéből. Helyes! Induljunk ki ebből, de vizsgáljuk is meg azt, és alternatíván is gondolkozzunk, mert a fentiekben részletezett hozzáállásbeli különbséget ez is tükrözi, ami meglátszik a gyülekezetépítésben is!

Az Agenda szerinti presbiteri eskü hivatalos szövege:

Én, N. N. esküszöm az élő Istenre, aki Atya, Fiú, Szentlélek, egy igaz Isten, hogy presbiteri tisztségemben egyházunk törvényes rendjét elfogadom és megtartom; gyülekezetünk belső békéjét őrzöm és építem; ebben egyházi elöljáróimat készségesen támogatom; magam is példásan élek, és tisztségemmel járó feladataimat legjobb tudásom szerint hűségesen végzem el. Isten engem úgy segítjen. Ámen

Az Agenda szerinti esküben talányok a következők:

1. Miért csak a presbiteri tisztségben kell egyházunk törvényes rendjét elfogadni, megtartani stb.?
2. Egyházunknak mi a törvényes rendje? Ki tudja? A zsinati törvények gyűjteménye?
3. Mi van akkor, hogy ha az egyház törvényes rendje egyszer úgy módosul, hogy az bibliaellenes lesz? Akkor mi van az eskümmel?
4. Ha gyülekezetünk belső békéje hamis, akkor azt miért kell őriznem és építenem?
5. Mint presbiternek kik az egyházi elöljáróim? Hol van ez leírva?
6. Melyek a tisztségemmel járó feladataim? Jelentkezzen az a presbiter, akinek ezt már megmondták!

Egyébként pedig senkinek semmi köze hozzá, hogy Jézus Krisztus személyes megváltómmá vált vagy sem? Mert áttételesen ez is következhet az agendabeli szövegből.

Helyette fontos lenne a lelki hozzáállás erősítése, melyre a következő hitvallásos esküszöveg a példa.

Biblikus presbiteri eskü szövege lehetne:

ÉN, N. N. esküszöm az élő Istenre, aki Atya, Fiú, Szentlélek, egy igaz Isten, hogy presbiterként Jézus Krisztusba, a meghalt és feltámadott élő Úrba vetett hitben élek, ezt a hitet és a jó lelkiismeretet megtartom. Ezeket szóban és cselekedetben képviselem és tanítom, hogy jó szolgálója lehessen Krisztus Jézusnak, és magam is az igaz tanítás igéjével táplálkozom, amelynek követője lettem, és amelyet szavaimmal és életemmel hirdetek. Példája leszek a gyülekezetnek és környezetemnek, beszédben, magaviseletben, szeretetben, hitben, tisztaságban. Büntől tiszta kezeiket felemelve imádkozom, kételkedés nélkül. Töreksem az igazságra, kegyességre, hitre, szeretetre, állhatatosságra, szelídlelkűségre. Magam feddhetetlenül élek, és házam népét igyekszem jól vezetni. A Szentlélek erejével és segítségével megharcolom a hit nemes harcát, és megragadom az örök életet, amelyre az én Mennyei Atyám elhívott. Isten engem úgy segítjen. Ámen

Ez egy bibliai szövegekből összeállított eskü, mely az alábbi igehelyekből merített:

- 1Tim 1,19a: „Tartsd meg a hitet és a jó lelkiismeretet...”
- 1Tim 2,8: „...a férfiak mindenütt büntől tiszta kezeiket felemelve imádkozzanak, ... kételkedés nélkül.”
- 1Tim 3,9–12: „...akikben megvan a hit titka tiszta lelkiismerettel. De ezeket is meg kell vizsgálni előbb, csak akkor szolgáljanak, ha feddhetetlenek. ... akik a maguk háza népét jól vezetik.”
- 1Tim 4,6: „Ha ezeket tanítod a testvéreknek, jó szolgálója leszel Krisztus Jézusnak, hiszen a hit és az igaz tanítás igéjével táplálkozol, amelynek követője lettél.”
- 1Tim 4,12: „légy példája a hívőknek, beszédben, magaviseletben, szeretetben, hitben, tisztaságban.”
- 1Tim 6,11–12: „Te pedig Isten embere ... törekedj igazságra, kegyességre, hitre, szeretetre, állhatatosságra, szelídlelkűségre. Harcold meg a hit nemes harcát, ragadd meg az örök életet, amelyre elhívattál...”

Presbiterek, munkatársak a gyülekezetépítésben

A gyülekezetépítés, akárcsak a házépítés, az alapozással kezdődik. Ma még csak szórvány a leendő gyülekezet helyben lakó lelkész nélkül, így a jelenleg még anyagyülekezetben lévő, de helyi lakosú presbitereknek kell azt a lelki alapozást elkezdeni, természetesen a lelkész tudtával és segítségével (maximális támogatásával!), melyből megszülethet egy új gyülekezet. Hívogatással, helyi programok szervezésével, havi egy-két istentisztelet bővítésével minden vasárnapra – ha kell, laikus szolgálóként –, hétközi alkalmak szervezésével.

A gyülekezetépítés következő szakasza az önállóvá válás. Helyi nem lelkészi vezetők feladata lelkész meghívása vagy társegyházi státusz esetén a korábbi lelkész megerősítése, beiktatás kérése útján. Az önállóvá válás időszakában kiemelten sok munka vár a kibővített és megválasztott új presbitériumra. Itt nem a méltó istentiszteleti hely biztosítására (templomépítés) kell koncentrálni, hanem arra, hogy az „újszülött”, azaz az új gyülekezet növekedni, fejlődni tudjon. Óriási hiba, ha azonnal templomépítésben és nem pedig gyülekezetépítésben gondolkodnak.

Amikor már gyarapodásnak indult és életképes a gyülekezet, a lelkész irányításával a presbiterek és lelki munkások feladata a megmerevedések és megcsontosodások kivédése. Ez akkor és úgy történik meg, ha a gyülekezet életében a vasárnapi istentiszteletek az ünnepet jelentik, de a lélekmentés, lelkigondozás, hívogatás, megerősítés stb. minden korosztályra kiterjedő szolgálata, a dolgos, talán szürke, egyáltalán nem látványos hétköznapi igazi feladata. Ez a lelkészközpontú gyülekezetekben a szükséges és lehetséges feladatok törtrészére nézve teljesül csak. Ezért van szükség körökre és házi csoportokra, melyeket a nem lelkészi gyülekezetvezetők irányítanak, de természetesen a lelkész kontrollja alatt.

Ahogy az élő szervezet – legyen az növényi, állati vagy emberi – nemcsak növekszik és fejlődik, hanem szaporodik is, a gyülekezetnek is van feladata Jézus Krisztus evangéliumának hirdetésében, az egyházközség határain kívül is. Ez a misszió, mely kétféle lehet:

- új földrajzi (ez lehet a szomszéd település vagy kerület is) és/vagy etnikai területeken megszólaltatni az örömmüzenetet, és Jézushoz hívni olyanokat, akik még nem hallottak róla, vagy közömbösek voltak irányában,
- megfáradt, megfogyatkozott, elerőtlenedett gyülekezetek, gyülekezetroncsok felé elvinni a boldog és örömteli hírt, hogy a leépülés nem Isten terve és szándéka, ellenkezőleg, Ő ma is meg akar erősíteni és újíttani mindenkit.

Figyeljünk a thesszalónikai gyülekezetre, amelynek tagjairól így ír Pál apostol: „mert tőletek terjedt tovább az Úr beszéde, de nem csak Macedóniában és Akhájiában, hanem mindenhova eljutott a ti Istenbe vetett hitetek híre.” (1Thessz 1,8)

Mondanom sem kell, hogy a gyülekezeten kívüli misszió feladatára legkevésbé a gyülekezet lelkésze kap mandátumot, hanem az ő felkészítése alapján a gyülekezet presbiterei és lelki munkásai.

A gyülekezet lelki épületének nemcsak alapozási és építési munkálatai lehetnek, hanem renoválási, tatarozási munkái is. Mert az élő gyülekezeten és gyülekezetben is előfordulhatnak repedések, kiigazítani valók, helyreállítások stb. Ilyenek lehetnek a nem lelkészi szolgálatok következtében esetlegesen előforduló téves tanítások (persze lelkészi tévtanításokról is tudunk, de az egy másik írás témája lehet), az egyénieskedés megerősödése, versengések („Ha az egyik ezt mondja: »*Én Pálé va-*

gyok«, a másik pedig azt: »Én Apollósé«, nem emberi módon beszéltek-e?» 1Kor 3,4) stb. Ezeket a szolgáló mának a lelkész vezetésével és a Szentlélek segítségével fel kell ismernie, és a szükséges korrekciókat végre kell hajtania.

Különleges feladat nehéz időkben

Az egyház életét mindig is meghatározták a fáklyaként Krisztusért elégő lelkészek. Ugyanakkor a nehéz időkben, gondoljunk például a protestánsüldözés évtizedeire, a hátrányos megkülönböztetés évszázadaira, amikor az artikuláris gyülekezeteken kívül lévitatanítók, hitvalló kántorok, presbiterek vagyis lelki munkások vittek tovább gyülekezeteket. Isten őket használta fel, hogy ne tűnjenek el a közösségek.

Ma ugyanilyen nehéz időket élünk. Ha valaki nem hiszi, menjen el a felvidéki magyar (volt) evangélikus falvakba vagy számos magyarországi községbe, ahol nincs már lelkész, és jó esetben heti, havi egy (1) órára „beesik” a pap, és már rohan is tovább. De lehetne szólni a nagy gyülekezetekben tapasztalható egészségtelen munkamegosztás következményéről, a folyamatos leépülésről. Ha nem lesznek helyben nem lelkészi, ma úgy is mondják, laikus munkatársak, akkor a Magyarországi Evangélikus Egyház már a következő években sem tudja betölteni küldetését.

Garádi Péter

Tanulnak a tanítványok

Országos presbiterképző tanfolyamok Révfülöpön

„Akinek sokat adtak, attól sokat kívánnak, és akire sokat bíztak, attól többet kérnek számon.” (Lk 12,48) Ha valaki Isten népének szolgálatába áll, hogy ezáltal is Urát dicsérje, akkor fel kell készülnie a feladatára. Ez a magától értetődő megállapítás vonatkozik a presbiterekre, gyülekezeteink és más egyházkormányzati közösségek vezetőire. A tanítványok tanultak. Természetes.

Megajándékozott emberek vagyunk, az egyház Ura gazdagon elhalmozott kincseivel. Akire azonban sokat bíztak, attól többet kérnek számon. Tudjuk, egyszer mindannyiunknak meg kell jelennünk Krisztus ítélőszéke előtt (2Kor 5,10). Ugyanakkor Péter apostol arra is figyelmeztet, hogy legyünk mindenkor készek az emberek előtt a számadásra, azaz a tanúságtételre.

Nem csak a jó pap tanul holtig, hanem mindazok, akik a „királyi nemzetség, szent papság” (1Pt 2,9) tagjai, azaz a megkeresztelt, Isten népébe tartozó emberek. Krisztus tanítványai.

Egyházunk 2010-ben belekezdett az országos presbiterképzés munkájába. Az első lépések jó tapasztalata csak megerősítette a területért felelős embereket, hogy érdemes és fontos folytatni ezt a szolgálatot, s az állandó kínálattal is ébreszteni az igényt a felkészült, igényes, minőségi presbiteri szolgálatra. (Hiszen hogy tölthetne be Krisztus nyájában vezető szerepet az, aki maga is bizonytalanul bolyong a hit világában, s nem ismeri az egyház tanításának, életének alapvető vonásait?)

Gyülekezeteink élete hazánkban az elmúlt évtizedekben alapvetően átalakult. Miután hazánkban 1989-től demokratikus jellegű az államforma, az egyházi jogalkotók – félve az újabb, egy kézben koncentrálódó hatalomtól – az egyházban is a demokráciát szerették volna meghonosítani. Azóta is – a működő képtelenség tapasztalata ellenére – hangzik a demokrácia varázsszava, hivatkozással a protestáns hagyományokra. Valóban, a magyar protestáns és benne az evangélikus tradíció része volt a világi elem fontos szerepe (bár sohasem a klerikus elem ellen), s ehhez járult a közösség tagjainak felelős részvétele a döntések meghozatalában. (Érdemes lenne nem csupán egyháztörténeti vagy egyházsociológiai vonatkozásban, hanem teológiai szempontból feldolgozni a közösségi döntések eredetét és mechanizmusát – tanulva Az apostolok cselekedeteiről szóló könyv és az apostoli levelek választási és döntési gyakorlatából, és elkerülve azt a világból beszivárgott, bár ki nem mondott tévutat, miszerint a nép szava Isten szava, tehát minél szélesebb körben a nép döntsön. Különösen veszélyes az, amikor a szakmaiságot az áldemokratikus látsza-

tokkal akarják kiváltani.) Ehhez a demokratikusnak tűnő egyházi struktúrához különösen is szükség van odaszánt életű, képzett presbiterekre.

2010 nyarán az egyház elnöksége és az Országos Presbitérium úgy döntött, hogy az országos képzést Révfülöpon, az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban indítja el, és megbízta dr. Hafenschner Károlyt a képzés vezetésével, dr. Fabiny Tibort pedig a képzés felügyeletével. Azóta zajlik a munka éves ciklusban, de igény szerint akár gyakoribb rendszeresség is kialakítható. Az eredeti terveknek megfelelő tematikát és óraszámot úgy formálták a tanfolyam vezetői, hogy két hétvége elegendő legyen az órák (40 tervezett óra), a vizsgák és a lelki programok megtartására.

Az előkészítésben figyelembe vették azokat a mintákat, amelyeket a testvéregyházak hasonló gyakorlata kínált, ugyanakkor megpróbálták evangélikus egyházunk sajátosságait is szem előtt tartani. Egyértelmű döntés született arról, hogy a presbiterképzés találkozáinak formája nem konferencia, hanem tanfolyam. Fontos az is, hogy konferenciákon, testvéri együttléteken részt vegyenek azok, akik a gyülekezet vezetőtestületébe tartoznak. Az ilyen alkalmak lehetőséget kínálnak előadásokra és beszélgetésekre. A presbiterképző tanfolyam azonban egészen más. A képzést a hagyományos értelemben tervezték az ügy felelősei: tantárgyakkal, kézbe adott tananyaggal, elméleti alapozással, gyakorlati oktatással és számonkéréssel.

A tantárgyak tradicionális beosztással és felépítéssel, de friss, mai anyaggal, korszerű elővezetéssel segítenek eligazodni a tanfolyam hallgatóinak a Biblia, a teológia és az egyházi élet világában.

Tantárgyak:

- ószövetségi bibliaismeret és teológia
- újszövetségi bibliaismeret és teológia
- egyháztörténet
- hitvallási iratok
- egyházismeret (+ ökumené)
- istentisztelet-ismeret
- gyülekezetismeret
- gyülekezetépítés és misszió

Az őszi konzultáción inkább az ismeretanyag, a tavaszin pedig a gyakorlati alkalmazás áll a középpontban. A tanulás mellett lehetőség nyílik kérdések felvetésére, megbeszélésre, együttgondolkodásra. Az ismeretek elsajátítása éppen úgy fontos, mint a tapasztalatcsere. Mindkettőben alapvető cél, hogy hallgatók és előadók egymás hite által erősödjenek.

Az előadók részletes vázlatban vagy kidolgozott szövegben adják kézbe a teljes tananyagot. A rendszeres levélkapcsolatban (külön levelezőlista született a képzés-

ben résztvevőknek) kiegészítő anyagokat küldenek. A két találkozás közt eltelt hónapokra feladatokat kapnak a hallgatók.

A kötelező számadás dolgozatírás, illetve teszt formájában zajlik. A vizsga lényege az, amiről Péter apostol így ír levelében: „*Legyünk készek mindenkor számot adni a bennünk élő reménységről.*” (1Pt 3,15) A számadás ilyen értelemben a presbiterképzésen a bizonyágtétel. Ahogy a hallgatók szinte egybehangzóan jelzik: nem a vizsga volt fontos, hanem a felkészülés, az a belső folyamat, amelyben ki-ki önmaga számára feldolgozhatta a kapott anyagokat. A tanfolyamot elvégzők, s a vizsgát megállók a kurzus végén oklevelet kapnak.

A tanfolyam meghatározó részét képezik a lelki programok: istentiszteletek, áhítatok, közös imádságok. Mindkét hétvégét úrvacsorai istentisztelet keretezi.

Fontos a tanfolyamokon a „folyosói pasztoráció”. Szünetekben, reggeli vagy esti szabadidőben zajlanak a lelkipásztori beszélgetések négyszemközt vagy kis csoportban. Néha lelkészek vezetésével, néha pedig testvérek között, egymást erősítve.

A nyitó istentisztelettől az oklevél kiadásáig hatalmas ívként egy ige fogja össze az első országos presbiterképzés eseményeit. Legyen ez az érdeklődők (remélhetőleg előbb-utóbb a tanfolyamra jelentkezők) számára is a presbiterképzés lényegének meghatározása, summája, és a „végzetekért” való imádság kiindulópontja: „*Tudom, kiben hiszek, és meg vagyok győződve, hogy neki hatalma van arra, hogy a rám bízott kincset megőrizze arra a napra.*” (2Tím 1,12)

Dr. Hafenscher Károly

A gyülekezeti munkatársképzés tapasztalatai

Már aktív püspöki szolgálatom idején is nyilvánvaló volt, hogy gyülekezeteinkben azokat a testvéreinket, akik szolgálatra indíttatást éreznek, fel kell készíteni lelki-leg-szellemileg egyaránt. Azt a tényt, hogy az egyszemélyes lelkészi szolgálatnak (one man show, ein man System) az ideje lejárt, külföldi tapasztalataink is megerősítették. Az indoklás kettős: a) akikre feladatot bízunk, az máris elkötelezettebb tagja lesz a közösségnek; b) híveink szellemileg és egzisztenciálisan sokkal szekularizáltabb körülmények között élnek, mint a korábbi időkben. Ezért intenzívebb gondozásra szorulnak. Mindehhez hozzátehetjük, hogy az a régi népegyházi rendszer, amelyben híveinkkel szemben kettős elvárás fogalmazódott meg, idejémtúltta vált. Egyfelől várjuk őket egyházi rendezvényeinkre, másfelől kérjük felelős anyagi támogatásukat. Egy olyan világban, ahol a szociális háló sokkal ritkábban szőtt, a rászorulóok száma pedig növekszik – részint az öregedő társadalom okán is –, az egyház nem maradhat ki a segítő hálózati rendszerből.

A gyülekezeti munkatársképzés hármás irányultságú.

- 1) Hívogató, látogató szolgálatra készítés. Ebben az esetben részint aktivizálhat a munkatárs, részint visszajelezhet a lelkésznek, ha további segítségre szorul – bármely dimenzióban – valamely testvérünk.
- 2) Segítő szolgálat idősek, enyhén betegek között (hetente takarítás, gyógyszerkiváltás, kisebb-nagyobb ügyek intézése).
- 3) Lelkigondozói beszélgetés felvállalása, illetve a lelkész tájékoztatása további szolgálat szükségességéről.

Mielőtt azonban a további részletekre kitérnék, hadd emlékeztessem a kedves Olvasót röviden *kezdeményezésünk bibliai alapjaira*.

Mindannyian tapasztaljuk nagyobb – elsősorban városi – gyülekezeteinkben, hogy hittestvéreink alig ismerik egymást. Gyakran, mint ahogy a színházban egymás hátát látva ülnek az odalátogatók, a templomban is közösség helyett a közönség élményét élik meg. Akad talán néhány ismerős a templomban, de a többség a publikum hívős eleganciájával érkezik, majd távozik az istentisztelet végén. Mit sem sejtjenek egymás életének örömeiről és gondjairól. Egyik sem tudja, mi rejtőzik személyiségének sziluettje mögött. Pedig lehet, hogy tudnának egymáson segíteni.

Az első keresztyének szoros életközösségben éltek egymással, imádkoztak és áldozatot hoztak a másikért. Hallgatták Isten igéjét és megtörték naponta a kenyeret

(ApCsel 2,42kk). Melléálltak a rászorulóknak, támogatták a gyengét, felkarolták az özvegyeket és árvákat. A rabszolgákat kiváltották, kivásárolták emberhez méltatlan, kiszolgáltatott sorsukból. Ezért maradt fenn róluk a pogány történészek általi megjegyzés: Lássátok, mennyire szeretik egymást!

A reformáció hangsúlyozta először az általános papság bibliai felismerését (1Pt 2,9). Ebben nem kisebb jelentőségű felfedezés rejtőzik, mint annak kötelezettsége, hogy minden keresztyén felelős az evangélium szolgálatáért családjában és gyülekezetében. Ezért órállóként kell odafigyelnünk a másik életére és hitére, gondjaira s bajára.

Ezt a felismerést lehet úgy megvalósítani, ha egy-egy testvér körül mintegy tíz család alkotna egy kis gyülekezetet. Ők ismerhetik egymást, segíthetnek egymásnak. De a gyülekezet egy nagyobb „lelki-szellemi” segítőcentrumot is létrehozhat. Így ajánlva megbízható szakembert, orvost, ügyvédet, tanárt vagy iskolát, építész vagy üres állást a gyülekezeti testvérnek. Ez lehet egy helyi egyházi szociális segítő háló (Gal 6,2).

Így válhat a gyülekezeti közönség (publikum) tagjait hordozó, élő közösséggé. Váci Mihály írja a házasságról – de az egyházra is érvényes – egyik versében: „Hullongó tollak voltunk egyedül, szárnyak lettünk egymással.” (*Két szárny* c. verse)

Valljuk meg, sokkal nehezebb társadalmi, gazdasági és morális viszonyok között élünk. Paradigmaváltásra van szükség. Mindenkinek egy kicsit kell tenni a közösségért, s ez összeadódik. Élhetőbbé lesz minden napunk, több lesz a barátunk s testvérünk, és a magányos előbb talál társra, beszélgetőpartnerre. Végre a gyülekezet nemcsak kér, de a közösség által visszajuttat a szükségben levőnek. „*Erről ismeri meg mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, hogy egymást szeretitek.*” (Jn 13,35) A keresztyén élet nem egyéni vállalkozás, nem is magánügy, hanem sajátos közösségi életforma, életstílus. Ezt kell vonzó módon megmutatnunk, odaélnünk kortársaink elé (Fil 1,27)!

A tanfolyam tantárgyai, az oktatás célja

Három hónapon át hetente egy hétvégén, háromszor három nap voltunk együtt immár négy évfolyammal Piliscsabán. A kurzus végén ünnepi istentiszteleten kibocsátó igei áldással biztattuk testvéreinket a szolgálatra.

A tantárgyak a következők: ószövetségi bibliaismeret, kortörténet, az ószövetségi kánon keletkezése, a próféciaák beteljesedése. Az Újszövetségből hasonlóan: az evangéliumok tartalma, jellegzetességei, Pál teológiája, kortörténet és kánontörténet.

Az egyháztörténeti előadások nagy vonalakban tekintették át az egyetemes egyháztörténet eseményeit, szellemi vonulatukban vizsgálták azok hatását napjainkig szólóan. Nagy érdeklődéssel hallgatják a résztvevők – sokunk meglepetésére.

Fontos a lelkipozícionári és lélektani ismeretek átadása, amelyhez lelkeszeken kívül pszichológusokat is felkérünk. Sor kerül egy-egy elképzelt, konkrét témához

vagy szituációhoz kötött látogatás beszélgetésének bemutatására (szimuláció). Ezt mindig értékelik a résztvevők és megbeszélik. Igen kedveltek ezek a gyakorlatok. (Pl. Hogyan hívogatunk konfirmációra? Hogyan érvelünk ateistával való beszélgetésben?)

Bemutatjuk egyházunk életét (oktatás, szociális munka, média és külügyi szolgálat), a világ evangélikusságát, az ökumenében részt vevő egyházak jellegzetességeit s a világ keresztyénségének aktuális kérdéseit is. Több esetben kérték a hallgatók, hogy a világvallásokról vagy éppen a hazai szektákról szóljunk. Mindig tartottunk fórumbeszélgetést, melyen visszajelzést és javaslatot kértem a következő alkalom témáira.

Természetesen reggel és este áhítattal kezdtük és zártuk a napot. A kilenc napos együttélés jó alkalom arra is, hogy barátságok és testvéri kapcsolatok alakuljanak ki a résztvevők között.

Az oktatás célja kettős: felkészíteni a hallgatókat a vállalt szolgálatra, és indíttást adni a további ismeretek szerzésére különösen két területen: a bibliaismeret és az emberismeret (antropológia, lélektan) világában. A tanfolyam előadói teológiai tanárok (dr. Varga Gyöngyi, dr. Bácskai Károly, dr. Korányi András, dr. Reuss András), valamint püspökeink és gyülekezeti lelkészek voltak.

A képzés kihelyezett városokban

Örömmel számolhatok be arról, hogy a múlt év decemberétől kezdődően Békéscsabán és Nyíregyházán indítottunk el gyülekezeti munkatársképzést. A helyi lelkészek és már végzett munkatársak toborozták az új résztvevőket, 30, illetve 35 volt a résztvevők száma. A tematika a piliscsabai képzés tapasztalatai alapján állt össze. Az előadók is így váltogatták egymást. A helyi lelkészek viszont az áhítatok tartásában és a külső keretek biztosításában serénykedtek. Mivel ez esetben szállásról nem kellett gondoskodni, ill. a vasárnap már nem volt alkalmas a képzés tartására, ezért négy hétvégi alkalmon tartottuk az előadásokat, s így azonos értékűvé vált a vidéki helyszínen végzett szolgálatra felkészítés a piliscsabai kezdeményezéssel. Természetesen valamennyi képzési alkalmon személyesen részt vettem és vezettem a konzultációt.

Itt említem meg azt az elképzelésemet, hogy az ország nyugati részében is tervezem – ha Isten engedi és élünk – hasonló képzés beindítását.

Továbbképzés

Már az első tanfolyam befejezése után felmerült az az igény, hogy évente két hétvégi alkalommal találkozhassanak a gyülekezeti munkatársképzés hallgatói egymással továbbképzésen. Itt mindenki beszámolhat végzett, esetleg nem végzett szolgálá-

latairól, nehézségeiről és tanácsot kérhet szükség esetén. Ez esetben a végzett testvérek kérése szerint alakul a program, gyakorló beszélgetés bemutatására azonban mindig van igény. A négy évfolyam résztvevőiből igen népes sereg jön össze évente kétszer. Ezt a munkát feltétlenül érdemes tovább végezni. Ők eddigi képzésünknek a „reklámjai”. S ők küldenek új testvéreket a soron következő tanfolyamra is.

Tapasztalataim

A képzésen részt vevők legtöbb esetben saját kezdeményezésükre érkeztek. A gyülekezet lelkésze mindig adott ajánlólevelet. Ritkább azoknak a száma, akiket a lelkész szólított meg s biztatott a jövételre. (Ez a megállapítás a vidéki tanfolyamok résztvevői esetében nem érvényes.)

Az is nyilvánvaló, hogy több gyülekezetünknek van kiváló munkatársi csapata (pl. Budapest–Kelenföld), bár ők nem vettek részt, vagy csak néhányan alkalmainkon.

Székesfehérvár kitüntetetten nagyszámú résztvevővel vette igénybe a képzésnek ezt a formáját. A gyülekezetben is jól helytállnak ezek a testvéreink.

Néhány esetben olyan visszajelzés is érkezett, mintha a lelkész riválist látna a tanfolyamon részt vevő személyében. Erről szó sem lehet. Minden esetben hangsúlyoztam, hogy a szolgálatot kizárólag a helyi lelkész, lelkészek irányítása alatt végezheti a gyülekezeti munkatárs, honorárium nélkül.

Úgy vélem, hogy a helyi presbitérium elsősorban a szolgálat külső feltételeinek biztosításáért hordoz felelősséget, mígnem a gyülekezeti munkatársak – akik akár presbiterek is lehetnek – a gyülekezetben végzett lelki-szellemi szolgálat végzésében segíthetnek a lelkésznek.

Talán lelkészeinket még jobban érdemes biztatni a munkatársak szolgálatba állítására, amely eleinte több törődést, felkészítést jelent, de pár hónap múlva már megtérül és hozadéka, hogy sokkal nagyobb lesz az eredmény, mint amit a lelkész egyedül képes biztosítani.

Nincs olyan kizárólagos gyülekezeti modell, amely minden esetben alkalmazható volna. Minden gyülekezetben lelkésznek és munkatársainak együtt kell végiggondolni, melyik elképzelésből mit lehet megvalósítani. Erről a lelkészeknek együttesen is érdemes véleményét cserélni.

A résztvevők összetétele

A ország minden részéből érkeztek hallgatók Csurgótól Nagykállóig, Soprontól Pécsig. Mind falvainkból, mind városainkból. Az a lelkész, aki meg akarja osztani a munkát, aki kész híveink által is elvégezhető feladatokra munkatársakat delegálni, az felismeri a nagy lehetőséget és megszólítja híveit a gyülekezetben. Korosztály szerint voltak bőven huszonévesek, harmincasok s aztán friss nyugdíjasok. Nőtest-

véreink, akik még 55 évesen családjuknak és a gyülekezetnek szentelhetik erejüket és idejüket. Férfi lényegesen kevesebb volt, mint nő.

Képzettségük szerint negyven százalék egyetemet vagy főiskolát végzett, a legtöbben érettségivel rendelkeztek, de nagyon rátermett testvéreket találtunk a nyolc általános végzettséggel rendelkezők között is.

A legtöbben már valamilyen feladatot végeznek gyülekezetükben, de bátorítást, ötletet, ismeretet és elkötelezettséget emlegetnek, ha a képzés hatékonyságáról beszélgetünk velük.

Minden hallgató két-három lelki beszélgetés vázlatát írásban is bemutatta, amelyet értékeltünk és megbeszéltünk vele. A képzés végén bizonyítványt adtunk arról, hogy a gyülekezeti munkatársképzésen részt vett. Minden hallgatóval személyesen elbeszélgettünk a képzés utolsó alkalmán. Lelkészéhez küldtük és a gyülekezet iránti felelősségre biztattuk.

Meggyőződés, hogy a paradigmaváltás idején gyülekezeti munkatársak nélkül új gyülekezeti modellt nem tudunk felkínálni híveinknek. Márpedig ezen múhat – földi szemmel nézve – az egyház holnapja. Újat kezdeményező munkánkra az Egyház Urának áldását kérem.

Szebik Imre

Munkatársak

A jól működő, élő gyülekezetek hatékony, az egész közösség és egyház életét meghatározó vezető- és munkatársképző „forradalmat” élnek át. Minden hitre jutott gyülekezeti tag valamilyen területen misszionárius is.

A lelkészközpontú és ezért színházaszerű, fogyasztói, passzív egyházmodell nem biblikus, ezért nem működőképes és missziói szempontból zsákutca.

Sokan úgy gondolják, hogy a gyülekezeti munka nagy részét a lelkésznek kell végeznie, hiszen ő a képzett szakember, ezért kapja a fizetését. A lelkészek is megszokták ezt a felosztást, egyrészt a diktatúra nyomásaként kialakult helyzet miatt, másrészt mert úgy gondolják, hogy mindenért ők felelnek. Az okok között megtalálható még a túlzott igényesség, a bizalmatlanság, a csalódások, a missziói elkötelezettség hiánya, a tanácsstalanság, a zárkózottság.

Következmény a túlterheltség, a fáradtság, rosszabb esetben a kiégés. A gyülekezet nem tudja hatékonyan betölteni az Istentől kapott küldetését; ha megosztanák a feladatokat, jóval erőteljesebb és kiterjedtebb lenne a munka.

Ki kell mozdulni abból a hamis látásból és gyakorlatból, hogy a gyülekezet ül a padban, szépen énekel, meghallgatja a prédikációt, és miután „találkozott az Istennel”, őt otthagyja az „Isten házában”.

A keresztyén gyülekezet *missziói gyülekezet*, küldetése van környezetére felé. Korrunkban csak a *hitvalló keresztyénségnek* van hitele, létjogosultsága és hatása. A templomi istentisztelet ünnep, a testvérek és munkatársak találkozásának alkalma; ezenkívül az érdeklődők és a hitben alvók felé is missziói lehetőség. Ilyenkor hirdetik Isten aktuális üzenete a prófétai és az apostoli szolgálatot betöltő lelkész által. (A lelkész nem az ószövetségi papi szolgálatot folytatja, hanem a prófétait és apostolait.) Az istentisztelet, illetve a gyülekezet élete folytatódik a különböző közösségi alkalmakon és az egyházközség határain kívül.

Mit találunk erről a kérdésről a Bibliában?

A túlterhelt Mózes azt a tanácsot kapta apósától, Jetrótól, hogy ossza meg másokkal a feladatokat: *„Mózes apósa látta, hogy mi mindent végez a nép között, ezért azt mondta: Miért így végzed munkádat a nép között? (...) Nem jól csinálod a dolgot. Teljesen kimerülsz te is, meg a nép is, amely veled van. Túlságosan nehéz ez neked, nem tudod egyedül elvégezni.”* (2Móz 18,14.17–18) *Majd Isten vezetésével kiválasztott hetven férfit: „...hogy veled együtt hordozzák a nép terhét...”* (4Móz 11,16–17.24–25)

Jézus Krisztusban az Isten teljessége lakozott (Kol 1,19), mégis fontosnak tartotta, hogy tanítványokat, munkatársakat válasszon ki: tizenkettőt (Mt 4,18–22), majd hetvenkettőt (Lk 10,1–16). Ő bizonyára mindent jobban tudott tanítványai-

nál, mégis vállalta hároméves elméleti, hitbéli és gyakorlati képzésüket, a sok bajlódást, bukdácsolást, később kiküldésüket. Jézus ezt a munkastílust, szervezést modellként hagyta egyházára.

Pál apostol missziói útjai során új és új munkatársakat fedezett fel és állított munkába, akik irányításával az egész Római Birodalomra kiterjedően végezték az evangélium hirdetésének és a gyülekezetek szervezésének a munkáját. Valóságos mozgó szeminárium, bibliaiskola vette körül (ApCsel 14,23; 16,1–3; 20,4; Fil 2,19–30; 2Tim 2,2; Tít 1,5). Pál is alkalmazta a bevonás jézusi módszerét: Gyere velem, és éld át Isten misszióját!

A gyümölcsöző misszió egyik titka az Istentől rendelt munkatársak kiválasztása, képzése, munkába állítása és gondozása. Ezt az apostolok is hamar felismerték, amikor hét diakónust állítottak szolgálatba (ApCsel 6,2–4), hogy ők felszabaduljanak az ige szolgálatára. A bibliai példák mellett utalnunk kell *Luther* felismerésére, mely szerint a lelkészek munkája mellett szükséges, hogy az apák is tanítsák gyermekeiket – többek között – a kátéra. Azt is tudjuk, hogy a wittenbergi egyetemen sokan tanultak olyanok is, akikből nem lelkész lett, hanem például iskolaigazgató. (Károli Gáspár egyik munkatársa, a gönci iskola vezetője is Luther városában tanult.)

A jó munkatársnál alig van nagyobb kincse a ma gyülekezetének. Leveszi a teher egy részét a lelkészről, és megsokszorozza a munkát. Számtalan példát említhetnék ezzel kapcsolatban. Meg kell és lehet találni a gyülekezeti újság szerkesztőjét, a beteglátogatót, a gyermekmunkást, az iratterjesztőt, a házaskör szervezőjét, a házi bibliaórák felelősét és így tovább...

A munkatársak kiválasztásánál nem lehet szempont a társadalmi rang, az iskolai végzettség, rokonai kapcsolat. Nem lehet csak demokratikus módon választani, a Lélek vezetésének kikapcsolásával (ApCsel 6,3; 1Tim 3,1–13). Nem elég a jelentkezés, szükség van kipróbáltságra (Lk 9,57–62; 1 Tim 3,8–13). Nem a lelkészhez, hanem az Úrhoz és az igéhez való viszonyulás a döntő.

Hogyan találjunk jó munkatársat?

Kérdezzük meg Istent, aki nálunk jobban ismeri a helyzetet! Jézus egy egész éjszakai imádkozás után választotta ki a tizenkettőt (Lk 6,12–16). Vegyük észre a „jól forgolódó” testvéreket! Nem mindig az a presbiter (= hitben ősz, tapasztalt), akit annak neveznek. Próba és bevezetés céljából adjunk eddig tétlen embereknek feladatokat: vendégfogadás, autós szolgálat, látogatás, gyermekfelügyelet, sajtómunka, ügyintézés, diakónia, kirándulásszervezés, pénzszerzés, iratterjesztés... Kelenföldön összeírtunk egy ötven pontból álló listát különböző munkaterületekről, és körbeadtuk a gyülekezetben, főleg a hetventagú képviselő-testületben. Sokan feliratkoztak, és évek óta végzik vállalt feladatukat.

Lelki munkára – bibliaóra, látogatás, lelkigondozás, gyermek- és ifjúsági munka stb. – csak kipróbált, nem frissen megtért (1Tim 3,6), képzésben részt vett testvéreket szabad beállítani! Sok példa igazolja, hogy az elhívás nélküli „szolgálatte-

vők”, „egyházi tisztségviselők” nem eszközei, hanem gátjai az evangéliumi misszió-
nak, sőt kárt is okoznak.

A munkatársakat folyamatosan képezni és gondozni kell! A diktatúra idején sokan végezték a szolgálatot gyülekezeteinkben, akik még a kommunista fordulat előtt indíttatást és sok esetben képzést kaptak evangelizációkon, konferenciákon, népfőiskolai és más tanfolyamokon a missziói szolgálatra. Nem véletlen, hogy a kommunista hatalom feloszlatta az egyesületeket (KIE, Fébé) is, mert a kiterjedt misszió eszközei voltak.

A képzésnek különböző szintjei és lehetőségei vannak ma is egyházunkban, melyeket bővíteni, színesíteni, fejleszteni lehet. Szükséges a tudatos, koncepcionális tanítás a gyülekezetben, és nemcsak a kis létszámú bibliaórán, hanem a szószéken is. Időnként a perikóparendszer szüneteltethetnénk – legalább az év egyes szakaszaiban –, és akár országos program alapján úgynevezett sorozatszerű témaprédikációkat tarthatnánk a *Tízparancsolatról*, az *Apostoli hitvallásról*, a *Miatyánkról*. Tanítani kell a misszióról is, annak teológiai alapjairól és gyakorlati területeiről.

Örvendetes, hogy az utóbbi években ezen a téren valami megmozdult egyházunkban is. Az elmúlt években Hittudományi Egyetemünkön elindult a katekéta és a kántor szak. Munkatársképzésnek számít a több évtizedes múltra visszatekintő főtí kántorképzésünk. Az EKE (Evangélikusok Közössége az Evangéliumért) bibliaiskolája évek óta végzi munkáját. Egyre több gyülekezet igényli a kihelyezett bibliaiskolai képzést, sőt többen saját helyi tanfolyamot tartanak a gyülekezeti tagoknak (Sárbogárd, Budaörs, Pestszentlőrinc). A Szebik Imre nyugalmazott elnök-püspök által szervezett munkatársképző tanfolyamra is jelentős számban jelentkeztek. Több ezer presbiterünknek szüksége lenne önálló, országos szerveződésre, képzésre, konferenciákra.

A gyermek- és ifjúsági munkánál stratégiai szempontból alig van fontosabb. Tudatos, profi munkatársképzésre lenne szükség ezen a területen is.

A szolgálatok skálája kelenföldi szolgálatom idején:

Diakónia

- rendszeres látogatás
- alkalmankénti látogatás (havonta, félévente stb.)
- kórház
- nevelőotthon
- szeretetotthon
- családsegítő: ruhasegély, teázás, életvezetési tanácsadás stb.
- ügyintézésben segítség
- időnként idősök szállítása autóval, pl. istentiszteletre
- úrvacsorai szalvéták mosása

Misszió

- a teljes gyülekezet egyszeri, „kampányszerű” látogatása
- imaközösség
- az iratterjesztésben való segítség: könyvek beszerzése, hetenkénti rendezése a grátisz és kölcsönző asztalokon is
- csendesnap, evangelizáció szervezése
- a felvett igehirdetések, előadások másolása, „terjesztése”, otthonokban való lejátszása
- az istentiszteletre érkezők köszöntése
- a keresztelési évfordulók számontartása, üdvözlitek küldése (esetleg látogatás)

Ifjúsági munka

- ifjúsági istentisztelet
- táborok, pl. pályázatok írása, konyhai segítség
- a Hírlevélben ifjúsági rovat
- táncház és egyéb alternatív programok szervezése
- előadás ifjúsági bibliaórán, pl. hit és zene, hit és
- cserkészlet
- szeretetszolgálat
- színjátás
- bibliatanulmányozás
- filmklub

Gyermekek közötti szolgálat

- hittan (óvoda, általános iskola, gimnázium, nevelőotthon, börtön stb.)
- kirándulásszervezés
- családi istentisztelet
- gyermekbibliakör
- különböző programok segítése, pl. karácsony, farsang

Gazdasági ügyek

- pénzszerzés: pályázatok, személyes tárgyalások önkormányzattal, képviselőkkel stb.
- adminisztrációs segítség: irodában, alapítványunknál
- számvizsgálat
- leltározás

Műszaki ügyek

- műszaki bizottság (ellenőrzés, szerződéskötés stb.)
- kisebb karbantartási munkák: a karbantartónak és az egyházfinak segíteni (fontos!)

Sajtó

- Hírlevél (adminisztráció, borítékolás, szállítás autóval, cikkírás)
- helyi TV
- könyvkiadásban segítség, mint fent
- a gyülekezet könyvtárának, irattárának gondozása

Ökumenikus kapcsolatok

- kapcsolattartás a kerület felekezeteivel

Közélet

- kapcsolattartás az önkormányzattal, egyesületekkel, alapítványokkal

Egyéb

- háziasszonyi szolgálat (szeretetvendégség, más ünnepek)
- ének- és zenekar
- kismamaklub
- házaskör
- pároskör
- nyugdíjasklub
- kiállítások
- külügy
- jogi ügyek
- egyebek

Szeverényi János

Az írás megjelent az Evangélikus Élet 2008/29. számában.

Szórványsors hálaadással

Szórványokon egy adott területen elszórtan található, kisebb lélekszámú keresztyén közösségeket értünk. A köztudatban meglehetősen borúlátó a kép róluk. Sorsuk sokakban szájalmat kelt, jövőjüket megpecsételődni látják. A szórványélet a szemükben rendszerint egyet jelent a pusztaság létszámapadással, az elnéptelenedéssel, végül a kihalással. Mint szórványlelkészek nem állítjuk, hogy nem kell szembenézniünk e riasztó jelenségekkel. A kérdés azonban meggyőződésünk szerint ennél sokkal összetettebb. A szórványsors nyilván nem eszményi állapot, mégis olyan adottság – vagy éppen olyan szolgálati lehetőségnek tekinthető –, mely még több odafigyelést, türelmet és szeretetet kíván. Így megtörténhet az, hogy nemcsak a nehézségeivel, árnyoldalaival szembesülünk, hanem apró örömeit is értékelni tudjuk. Isten kegyelméből több mint huszonöt éve gyakorolhatjuk ezt a szolgálati formát, s csak megköszönni tudjuk küldő Urunknak, hogy mindeddig megtartott bennünket.

Szerteágazó közösségünk, a *Mohács–magyarbóly–siklósi Társult Evangélikus Egyházközség* tipikusan szórványgyülekezet, mely magán viseli annak minden jellemző vonását. Négy – korábban önállóan működő – gyülekezet összevonásából jött létre. Területe Baranya megyének csaknem a felét teszi ki. Északkelet-délnyugati irányban nyúlik el a Duna és a Dráva szögében, a Mecsek alatt, a Villányi-hegységtől és a Baranyai-dombságtól körülövezett vidéken, az Ormánság területének nagyobbik részét is magában foglalva (a terület két végpontja, Dunaszekcső és Selye közti távolság 100 km). Gyülekezetünk központja 1978 óta Mohács (anyaggyülekezet). Két társgyülekezetünk van Siklóson és Magyarbólyban. Ez utóbbi egykor Baranya legerősebb evangélikus gyülekezetének számított. Az 1946-os német kitelepítések következtében lélekszáma a tizedére csökkent. Három filia (Borjád, Ivándárda, Szederkény) és egy fiókgyülekezet (Maráza) tartozik hozzánk. Ezen kívül 14-15 szórványt gondozunk meghatározott istentiszteleti rend alapján. S még mintegy 60 község evangélikusairól tudunk, akikkel igyekszünk a kapcsolatot tartani (kazuális szolgálatok, látogatások stb.). 950 lelket számláló gyülekezetünk területén öt templommal (Mohács, Borjád, Magyarbóly, Ivándárda, Szederkény) és két imaházzal (Siklós, Maráza) rendelkezünk. Másutt református templomokban vagy családi otthonokban tartjuk alkalmainkat.

Mire tanított az elmúlt időszak bennünket?

Először is az arányok helyes megítélésére. Arra, hogy mindig a helyi adottságoknak megfelelőek legyenek elvárásaink. Szórványhelyzetben különösen is érvényes, hogy soha ne támasszunk magasabb követelményeket, mint amit elbír egy-egy kö-

zösség. Ez viszont nem jelentheti azt, hogy beérjük alacsonyabb szinttel. Tehát a tőlünk telhető módon egy-két embernek is úgy kell prédikálnunk, mintha tele volna a templom. Megtanultuk azt is az idő múlásával – talán van már összehasonlítási alapunk –, hogy egy gyülekezet életképességét amúgy sem a számaránya dönti el. Legalábbis nem feltétlenül. A nagy távolságokat úgy igyekszünk áthidalni, hogy évente egy-egy alkalommal – s mindig más helyen – körzeti vagy összgyülekezeti találkozót tartunk. Ilyenkor minden nemzedék meghívást kap. Ez a formája az ifjúsági munkának is. Csak alkalmanként tudjuk a fiatalokat összehívni, rendszerint Mohácsra, és nyaranta egyhetes táborozásra Kistótfaluba.

Másodszor: megtapasztaltuk, hogy e szolgálat nemegyszer nagy ráfordítás után is csak szerény eredményt hozhat, de csüggedésre akkor sem lehet okunk. Péter „mégis” mozdulata (Lk 5,5) sokszor adott erőt, bátorítást nekünk. Nem látványosnak tűnő eredményen is ott volt Isten áldása.

Végül, de nem utolsósorban: ami öröme és hálára ad okot, az éppen a szórványélet többletében rejlik. Éspedig: az egyes kisközösségek közvetlenségében, semmivel nem pótolható *családias* jellegében és légkörében. A személyes kapcsolatok kiépülésének áldása mellett ugyanakkor rendkívül nehéz a végső búcsúzás megélése temetések alkalmával.

Bölcsőtől a koporsóig tartó vándorutunkra az *igének* mindig van mondanivalója. Ezt az üzenetet tolmácsolja minden lelkész minden alkalommal. Ebben nincs különbség nagygyülekezeti és szórványgondozás között. Színes, változatos hivatásunkban naponta törekednünk kell arra, hogy készek legyünk az öröme, az örök jó hír megélésére és átadására. Ebben Isten segít mindannyiunkat!

Némethné Tóth Ildikó és Németh Pál

Az írás megjelent a Híd evangélikus missziói magazin 2009/4. számában.

Gyülekezetplántálás kis gyülekezetben

„Én ültettem, Apollós öntözte, de a növekedést az Isten adta. Úgyhogy az sem számít, aki ültet, az sem, aki öntöz, hanem csak Isten, aki a növekedést adja. Aki ültet, és aki öntöz: egyek, és mindegyik majd a maga jutalmát kapja fáradozásához méltóan. Mert mi Isten munkatársai vagyunk, ti pedig Isten szántóföldje, Isten épülete vagytok.” (1Kor 3,6–9)

„Mennél többnek tartja magát valaki, annál kevésbé hatékony, amit mond vagy tesz, mert így méltatlanul kevésnek minősíti azt, ami rábízott. Aki viszont megálázza magát, az fölismeri a helyes arányokat és eredményesebb is lesz abban, amit el kell végeznie. Pál őszintén vall, neki, »minden szentek között a legkisebbnek« adatott meg a pogányokra tekintő, rendkívüli horderejű küldetés.” (Szabó Andor nyomán)

Valahogy én is így gondolom és vallom. Egyszerű telekgerendási, falusi evangélikus lelkipásztor vagyok. Kiváltságnak érzem, hogy nekem adatott meg ez a lehetőség: a direkt misszióról írni, arról a kis gyülekezeetről, ahol már négy éve szolgállok. A „pogányok üdvösségének” ideje Teleken is elkövetkezett. De most, ahogy az elmúlt esztendőben végzett munkára gondolok, újra a kegyelmet kell említenem, hogy kiemeljem: nem az enyém ez a munka valójában, Isten ereje végzi azt bennem és általam.

2007 szeptemberétől szolgálom missziós lelkészként Telekgerendáson. Szeretném, hogy némi információ is álljon az olvasó rendelkezésére a helyi viszonyokat illetően! Az 1950-es években a környék tanyavilágából bekényszerített, túlnyomó többségben szlovák gyökerekkel rendelkező családokból, és az ország távoli pontjairól ide vezényelt, a korabeli politika számára megbízható emberekből állt össze az a közösség, ami aztán Telekgerendás őslakosságát képezte. Természetesen templomuk így nem volt. A rendszerváltás időszakára az itt lakókban is megérlelődött a vágy: legyen temploma Telekgerendásnak! Gyebnár János akkori polgármester, Tábornszky László esperes úr és D. Dr. Harmati Béla püspök úr az ügy mellé álltak. Benedikty Gyula békéscsabai építész ingyen tervvel, a település telekkel indította és segítette a megvalósulást. A helybeliek anyagi és természetbeni felajánlásaival, közegyházi és külföldi segítségnyújtással 1991–1992-ben felépült a telekgerendási evangélikus templom. A következő tizenöt évben a békéscsabai lelkészek kéthetente tartottak istentiszteleteket.

Gáncs Péter püspök úr szívügyének érezte a telekgerendási evangélikusok ébredését, így 2007 szeptemberében kiküldött gyülekezetplántálásra. A 90-es évek elején még élő és akkor még istentiszteletet látogató tagok közül sokakat már haza-

hívott a jó Isten. 2007 szeptemberében kb. 5-10 templomba járó evangélikust találtam. Imádkozva, mindent a Teremtő Istentől elkérve kezdtem el a lekipásztori munkát. Szolgálatom alapja és indítéka az én Uram, Jézus Krisztus missziói parancsa (Mt 28,19). Hét esztendőn keresztül békéscsabai kórházlelkészi szolgálatom mellett adott az Úr lehetőséget és alkalmat arra, hogy felkészüljek arra a feladatra, amire Ő maga szánt engem. Majd egy gyakorló, ráhangoló félévet a mezőberényi gyülekezetben töltöttem, illetve egy újabb félévet, amikor már konkrétan tudtam, hogy a Békéscsabai Evangélikus Egyház telekgerendási leánygyülekezetében beosztott lelkész leszek.

Már a felkészülésem időszakában krisztusi élettel telt meg számomra a missziói parancs, hiszen azt Jézus az utolsó vacsorán szeretetparancsával hatotta át, amivel engem is ilyen hosszú időn keresztül motivált (Jn 13,34–35). Hittem, hogy a Szentírás a legnagyobb gyülekezetplántálásról, növekedésről szóló könyv. Bújtam is rendesen. Feltételeztem, hogy nem lesz könnyű a feladatom, ha ilyen bő felkészülési időszakot kaptam rá a Mindenhatótól. Éppen ezért azt a nyolc évet is kemény munkával: imádkozással, igeolvasással, tanulással töltöttem (teológiai könyveket olvastam, újra egyháztörténettel foglalkoztam, az evangélikus portálon, a www.purposedriven.com, illetve a www.pastors.com oldalakon jártam, a Békéscsabai Evangélikus Egyház életét jól ismertem, a Debreceni Nagyerdei Református Gyülekezet és Békési Baptista Gyülekezet életét tanulmányoztam), nyitott szemmel-füllel-szívvvel jártam-keltem, kellő bölcsességet kértem. Próbáltam nem mérlegelni, az akadályokra, nehézségekre nézni, sem kifogásokat keresni, hanem egyértelmű odaszánással hűségesen nekifeszülni az új küldetésemnek.

Mindezt még elkezdni sem tudtam volna magamtól, nemhogy nap mint nap újult erővel, bizalommal és szeretettől vezérelt engedelmességgel végezni. Mindent csak a Szentlélek vezetésével és erejével (mind lelki, mind fizikai értelemben) tudtam elkezdni, és tudom azóta is folytatni. Az apostolhoz hasonlóan fölfedeztem sorsomban Isten kegyelmének csodálatos munkáját. Megtapasztaltam az ApCsel 1,8 valóságát: *„Ellenben erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a Szentlélek, és tanúim lesztek Jeruzsálemben, egész Júdeában és Samáriában, sőt egészen a föld vég-ső határáig.”* Ahogy nőttek a feladataim, annál inkább igyekeztem az én Istenemre figyelni (még több egyéni csendességet tartani). Lelkének vezetését meglátni, meghallani, annak ütemezése szerint cselekedni a nagy családunkban (hat gyermekünk és már egy unokánk is van), a békéscsabai Réthy Pál Kórházban, majd először a telekgerendási, egy éve pedig mindezek mellett a gerendási és csorvási evangélikus gyülekezetekben is.

Nem úgy kezdtem a Tőle kapott feladatom elvégzéséhez, hogy adja áldását arra, amit teszek, hanem úgy, hogy segítse azt tennem, amit Ő meg is áld. Rengeteg lehetőség, hatékony módszerek és a páratlan technikai eszközök (egyházi pályázataink által is) mind-mind a rendelkezésemre állnak. Jó, hogy vannak, és az is jó, ha

élek velük, használok azokat, de Isten Lelkének a mozdulására lépni (Péld 19,21), arcomat, munkámat ebbe a szélbe tartani, a lelki vitorlát ebbe bontani az igazi. Magam csak egy gyertyát tudok elfújni, a Szentlélek fuvallatát, szelét az Úr adja. Ennek felismeréséhez, az Ő cselekvésének a meglátásához Ő maga ad szívvel-lélekkel látó szemet. Hittem és hiszem, hogy Isten terve valósul meg Telekgerendáson Krisztus parancsa nyomán Szentlelkének vezetése által, amire bizodalommal építhetek.

Békéscsabai származásom, illetve hosszú időn keresztül végzett gyulai, eleki, kétegyházi, sarkadi és komádi szolgálataim tapasztalataira is támaszkodva már volt elképzelésem, hogyan is fogjak a telekgerendási gyülekezetplántálási munkához. Tudtam, nem egyéni viharsarki akcióba kezdek, hanem csak beállok abba a sorba, amit elődeim, illetve az előttem ott szolgálók már végeztek ezen a terepen (1Kor 3,6). Nem magánakcióm lesz a teleki gyülekezetplántálás, hanem Krisztus maga plántálja az Ő életét az egyénekbe, így az ottani evangélikus közösség is Krisztus testének részét képezi, az Ő életét örökíti tovább és fogja megjeleníteni a faluban élők számára. Az elhívásom, kiküldésem megtörtént, Isten vezetését is megtapasztaltam. Azt a látást kaptam, hogy a Békéscsabai Evangélikus Egyház nagy gyülekezete mint anyaggyülekezet kell, hogy anyja legyen a telekgerendásinak. Úgy is, hogy átvitt értelemben megszüljön, annak hívő tagjai bizonyágtételükkel szolgáljanak a leánygyülekezetben, jó anyaként anyagilag is támogassa, talán majd ki is házasítsa...

A Telekgerendásra érkezésem előtti egy esztendőtt arra is használtam, hogy teleki kapcsolódási pontokat keressek, ehhez személyeket találjak. Egy teleki evangélikus tanárnő és népes felmenői aztán a segítségemre is lettek, majd a szolgálatomba való kiküldésem után a teleki gondnoknő. Mivel Telekgerendás mindössze fél évszázados múltjával számomra teljesen ismeretlen terület volt, így hozzáfogtam valamiféle ismerkedéshez, feltáró munkához. Nyilván teleki megjelenésem előtt is éltek istenfélő evangélikus, katolikus, református emberek a faluban, de a település egészére tekintve, egyéni és családi, sőt mi több közösségi életüket és látva mindjárt a Mt 9,36 jutott az eszembe: „*elgyötörtek és elesettek, mint a juhok pásztor nélkül.*” Hiszem, hogy Isten megszánta őket, és magát Jézus Krisztust küldte pásztorlásukra, megsegítésükre. Sok-sok értékes embert ismerhettem meg, de megláthatam azt is, hogy mindnyájan nélkülöznek és szűkölködnek (testileg-lelkileg) Isten kegyelme nélkül. Ezt a kegyelmet pedig egyetlen módon tudom átadni nekik, ha fel tudom kelteni az érdeklődésüket. A kizárólagos módja, hogy a falu lakosságának figyelmét felkeltsem: olyat kínálok a számukra, amit sehol másutt nem kapnak meg, csak Jézus közelében.

Mivel előttem még soha nem volt naponta ott szolgáló lelkész, több évtizedes tradícióhoz való ragaszkodást nem kellett figyelembe vennem, így most a XXI. század elején sokkal több ötlettel, módszerrel próbálkozhattam, mint korábban az egyáltalán elképzelhető lett volna. De igyekeztem szem előtt tartani, hogy nem a mód-

szer az üdvözítő. Valamint, hogy nem csak hűséget, hanem gyümölcsöt is vár tőlem az én Uram. Életem során már megtanultam, hogy nagyon sok ember csak azután képes valamit (jelesen Isten szavát) meghallani, ha előtte őt magát is meghallgatták, és megérzi: törődnek vele. De nemcsak ezt tanultam meg, hanem azt is, hogy nem feladatom minden vágyuk és szükségük betöltése. Van, aki azt nálam tökéletesebben meg tudja tenni: (természetesen) Jézus Krisztus! Tizenéves koromban atletizáltam, futó voltam. Már akkor rájöttem: nem a rajtgépből való start, nem pedig a százméteres rövidtávfutás az igazi, hanem a maratoni. A teleki gyülekezetplántálást legjobban talán a Róm 15,17–21-gyel szemléltethetem: *„Krisztus Jézusban tehát van okom a dicsekvésre Isten előtt. Mert semmi olyanról nem mernék beszélni, amit nem Krisztus tett általam a pogányok megtéréséért szóval és tettel, jelek és csodák erejével, a Lélek ereje által: úgy, hogy Jeruzsálemtől kezdve egészen Ilíriáig mindenfelé hirdettem a Krisztus evangéliumát. Eközben pedig azt tartottam becsületesnek, hogy az evangéliumot nem ott hirdettem, ahol Krisztust már ismertté tették, hogy ne idegen alapra építsek, hanem ahogyan meg van írva: »Meglátják őt azok, akiknek még nem hirdették, és akik még nem hallották, azok megértik.«”*

Alapvető célkitűzésem: egy élő telekgerendási evangélikus gyülekezetben szolgálni. Ennek megfelelően a következő sorrendben, illetve szakaszokban kezdtem a konkrét munkámhoz:

Terep-exegézis

Kelet-békési népmozgalmi adatok vizsgálata, a KSH népszámlálási adatainak tanulmányozása, egyházakhoz való tartozások elemzése, társegyházak képviselőivel való kapcsolatfelvétel. A polgármester felkeresése, az önkormányzattól az előző évi adatok beszerzése, demográfiai mutatók analizálása (életkor, családi állapot, foglalkozás, iskolázottság), a falu lakóinak – gondolkodásának és munkahelyeinek – megismerése (a földhöz, illetve a földműveléshez való viszonyuk, szlovák gyökerek, kötődések, munkanélküliség jelenléte), a helyiek szükségseinek, problémáinak, kialakult magatartási és kulturális szokásainak a felmérése. Mivel a faluban még mindig él a múlt rendszert kiszolgáló, másokról adatokat gyűjtő, otthonában azokat archiváló férfi, így a legegyszerűbb szórólapos, kérdőíves megkeresések nem jönnek be. Sziszifuszi módon kellett ezen a területen dolgoznom. Nyilván igazán sok telekgerendásit meg szeretnék nyerni Krisztusnak, de mivel itt is, mint mindenütt: a helybeliek nagyon különbözőek, ezért emberileg lehetetlen mindenkit megszólítani. A falubeliek is rendkívül színes emberek, különböző érdeklődési körökkel, értékrenddel, háttérrel, személyiséggel. Ahhoz, hogy alapvetően egymástól különböző embereket Jézus Krisztushoz elvezethessek, sokféle evangelizációs stílust kell használnom. Fontos azonban, hogy az üzenet, az evangélium ugyanaz maradjon, de

az átadás módszere, stílusa számtalan variációban kell, hogy megvalósuljon. Hogy adott esetben mi is a leghatékonyabb módszer, az mindig attól függ, hogy éppen kit és kiket is próbálok megszólítani. Ehhez mindig előre meghatározom a célcsoportot. A felméréseim és előtanulmányaim tapasztalatait felhasználva próbálok megkeresni, hogy a helyi adottságoknak milyen evangelizációs stílus felel meg leginkább, mire mozdulnak a faluban élők. Ezt nem úgy értem, hogy sorra próbálgatok mindent, arra számítva, hogy előbb vagy utóbb aztán mindenkinek csak bejön valamelyik. Hanem saját lehetőségeimet, adottságaimat, képességeimet, kegyességeimet a tereppel szinkronizálva indulok a célcsoportom felé. A Szentírás meghatározza az átadandó üzenetet, de azt már a célpont dönti el, hogy mikor, hogyan közvetítem azt. Ennek megfelelően szisztematikus evangelizációs tervet készítettem. Ezután már a konkrét cél lebeg a szemem előtt.

Látogatás

A telekgerendásiak alapos megismerése. Hiszem, hogy a lelkipásztornak minél többet kell tudnia a településén élőkéről. Teleken a nagycsaládok és egyének megismerése, kulturális viszonyaik, életmódjuk, gondolkodásmódjuk, érdeklődési körük, milyen értékeket tartanak fontosnak, miben bíznak, mire kíváncsiak, mitől félnek, mitől szenvednek, minek örülnek, milyen a lelki hátterük – milyen ismereteik vannak az evangéliumról. A kemény, a felületes, a nyugtalan és befogadó szívek meglátása. A személyes beszélgetések erre a legalkalmasabbak. Az erre szánt időt semmiképpen nem lehet megspórolni, munkám során azóta ennek sokszoros haszna lett. (Mindjárt az induláskor helyi segítők, munkatársak bevonása, megkérdezése a terveket, lépéseket, később a programokat illetően.) Telekgerendáson a nagycsaládok egy-egy otthonba való egyidejű meghívása bizonyult első menetben hatékornak. Amikor így már az egész faluban híre ment, hogy a lelkész nő látogat, könnyebben jutottam be más otthonokba is. Mivel az Újszövetségben azt olvasom, hogy az evangélium, az örömhír leginkább emberi kapcsolatokon keresztül terjed: a látogatások kapcsán érhetek el, illetve szólíthatok meg legkönnyebben telekieket. A látogatások után tudtam igazán meghatározni a konkrét célcsoportokat.

Helyi civilszervezetek

Ezek működéseinek, programjainak, tagjainak megismerése, érintkezési, kapcsolódási pontok keresése. Minden helyi civilszervezet felkeresése, az életükben való aktív részvétel, kapcsolatok kiépítése, vezető egyéniségek bekapcsolása a gyülekezet munkájába. Munkám megkezdése óta építke a helyi erősségekre (a szlovák gyökerekre, a civil szerveződésekre, a még meglévő egymásért végzett önzetlen munkára). Telekgerendáson erősek és hatékornan működőek a civilszervezetek, így el-

sősorban a nagyobb volumenű egyházi rendezvények lebonyolításához az ő segítségüket veszem igénybe. Nemcsak rendezvényeiken veszek részt, hanem magam is részprogrammal, illetve egyéb segítségnyújtással igyekszem azokat támogatni. Egyházi épületbe azokat behívni, megbeszéléseket folytatni, együtt tervezni, szervezni, rákészülni és megvalósítani. Az évente megrendezett Teleki Családi Napok is ilyen hosszú, jó féléves közös együttműködés eredményeként lehettek emberileg is sikeresek. Hiszen, ahol három napon át reggeltől estig sok-sok ember dolgozik együtt, igazi csoda ez a békességben eltöltött időszak.

Az evangélium

Ennek válasza a helyi szükségekre, problémákra, illetve az evangélium tolmácsolásának lehetőségei. Evangelizációs formák és módok keresése, amelyekkel el tudom érni a falubelieket. Ezek megbeszélése a helybeli segítőkkel.

1. Értésítések: kábeltévézés hirdetések, rendezvények plakátokon való megjelenítése: önkormányzat, boltok, óvoda, iskola stb., sms, e-mail, honlap, blog

2. Személyes bizonyágtételek elhangzása (a békéscsabai anyaggyülekezetből hívottak szolgálatával)

3. Házi bibliaórák indítása

4. Ökumenikus imahét alkalmainak megtartása

5. Szolgáló csapat létrehozása

6. Teleki Családi Napok – Az elmúlt években hitébresztő, Istenhez hívogató és Krisztust az emberekkel megismertető 3x3 napos gyülekezetépítő missziói rendezvényünk volt a településen. Először 2008-ban „Jézus az élet kenyere” mottóval, amelyen (bár nem csak telekiek) közel 500-an fordultak meg. (300 emberre főztünk mindhárom évben, háromszor délben és kétszer este.) Mindhárom napon reggel 9 órától vártuk gazdag és tartalmas programokkal és alkalmakkal főleg a helyieket. Lelkészként Szeverényi János és Hulej Enikő szolgált közöttünk, külmisziósként Bálint Zoltánné és Mike Klára, valamint a Békési Baptista Gyülekezet Palánta Bábcsoportja, a Telekgerendási Szlovák Klub pedig énekkel. A mezőberényi *Élek*, az orosházi *Immánuel* együttes is fellépett. Balczó András olimpiai bajnok, a nemzet sportolója bizonyágtételével, Húvösvölgyi Ildikó *Csendes Csodák* című műsorával. Isten útmutatására hallgatva és az előző rendezvényünk sikerén felbuzdulva 2009-ben is hasonlóan készültünk. A következő mottónk János evangéliumából „Jézus, a jó Pásztor” volt. Lelkészként Gáncs Péter püspök úr, az orosházi evangélikus szolgatársaim, Ribár János esperes úr, Deák László, Laczki János, Kopf András

és a tótkomlóson szolgáló Spisák Attila hirdették az igét. A Telekgerendási Szlovák Klub is ismét egy műsorral készült. Az *Immánuel* és *Élek* együttesek is szolgáltak. A harmadik évben, 2010-ben „*Isten családjába tartozunk*” címmel újra háromnapos programmal hívogattuk a telekieket. Győri Gábor Ádám, Győri Péter Benjámin, Lázárné Skorka Katalin, Blatniczky János, Kutyej Pál Albert, Széll Bulcsú, Győri János Sámuel, Kondor Péter, Győri Dávid lelkészek szolgáltak közöttünk. A mezőberényi I. kerületből a rézfúvósok, Orosházáról az Immánuel együttes koncertezett. 2011 őszen egynapos Teleki Családi Nappal készültünk templomunk húszéves jubileumára.

7. Vendégigehirdetők hívása

8. Rendhagyó ifjúsági istentiszteletek tartása

9. Gyermekmunka: rendszeres évközi gyermekalkalmak, gyermeknap bábózássok, napközis táborok

10. Az elérték utógondozása – A Mt 13,3–23-ban Jézus a magvető példázatában azt tanítja, hogy az emberek lelki fogékonysága nagyon is különböző lehet. Sokféleképpen fogadják az evangéliumot, szívük, mint az egyes talajok nagyon is eltérhetnek egymástól. Éppen ezért a missziós alkalmak után személyenként külön törődést igényelnek, igyekeztem ezt mindig meg is tenni.

2007 szeptemberétől heti rendszerességgel (először a csabai lelkészársaimmal heti váltásban, 2008 szeptemberétől pedig hetente (már egyedül) tartom az istentiszteleteket. Később már hittanórákat (óvodait, iskolait és gyülekezetit), bibliaórát, fiatal felnőttek óráját, ifjúságit, baba-mama klubot, filmvetítéseket tartottam. Új presbitériumot választottunk. Ennyi mindenben segített meg bennünket a szerető Isten... (Természetesen kudarcaim is akadtak szép számmal, azokat is szívesen megosztom esetleges érdeklődés kapcsán másokkal, talán így másoknál elkerülhető lenne a zsákutca vagy vakvágány.) Most azonban csak a tapasztalataim legjavából szegeztem, amiben alázatosan megláttam, hogy mit cselekszik szolgálatom közben a telekgerendási evangélikus gyülekezetben maga a Szentháromság egy igaz Isten. Minden közösségben megélt örömünk Istenünk dicsőségét szolgálja. Az elmúlt négy esztendőben Megváltó Krisztusom mellett és szolgálatában hatalmas csodákat éltem meg. Ígéreteit láthattam valósággá válni, emberi szíveket rátalálni, életeket igéjéhez igazodni, bűnbocsánatot kapni, országának és békéjének páratlan voltából már itt a földön naponta részesülni, csendes csodákat átélni, olyanokat: „*amiket szem nem látott, fül nem hallott és embernek szíve meg se gondolt, amiket Isten készített az őt szeretőknek.*” (1Kor 2,9)

Az én Uram és Megváltóm után köszönetet mondok még földi előljáróimnak: Gáncs Péter püspök úrnak, illetve Kondor Péter esperes úrnak, hogy munkámat se-

gítették, férjemnek, Lipták Mátyásnak, aki nem csak az elmúlt négy esztendőben, hanem már harmincnégy éve mindenben igazi segítőtársam.

A felkészülési időszakomban általam használt források, illetve irodalom egy része:

www.lutheran.hu

<http://pestlorinc.lutheran.hu>

www.refnagyerdo.hu

www.bekesibaptista.hu

www.purposedriven.com

www.pastors.com

1. Andorka Rudolf–Kolosi Tamás–Vuovics György (szerk.): *Társadalmi riport*, TÁRKI, Bp., 1992.
2. Gergely Jenő–Kardos József–Rottler Ferenc: *Az egyházak Magyarországon*, Korona Kiadó, Bp., 1997.
3. Kiss László: *Ébredés Erdélyben és Magyarországon*, Studio Media Art, Arad, 2004. Kovács György: *Miért plántáljunk gyülekezeteket?* Szolgatárs, Baptista lelkészi szakfolyóirat, 1995/3.
5. Dr. Kovács György–Kerekes Szabocs: *Gyülekezetek alapítása Magyarországon*, TBL Magyarország Alapítvány, Budapest, 2006.
6. *Népszámlálás 2001. 5. Vallás, felekezetek*, Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 2002.
7. Schwarz, Christian A.: *A gyülekezet természetes fejlődése*, Fordította: Rózsás József. BMSz, Jánoshalma, 1998.
8. John Stott: *Az élő gyülekezet*, KIA, Budapest, 2009.
9. John Stott: *Hiszek az igehirdetésben*, Harmat Kiadó, Budapest, 1992.
10. Rick Warren: *Céltudatos gyülekezet*, Új Remény Alapítvány, 2006. (Más művei: *Isten életet átformáló ereje*, *Isten válaszai az élet nehéz kérdéseire*, *Céltudatos élet*)

Liptákné Gajdács Mária

Közepes gyülekezetek

Feladatok és lehetőségek

Közepes gyülekezetnek azt a vidéken városi, a fővárosban kerületi közösséget tekintem, ahol kb. ezer-ezerötszázan kötődnek az egyházközséghez, és mivel beláthatóak a távolságok és a létszámok, ezért a lelkészek többé-kevésbé ismerik is a gyülekezeti tagokat.

Néhány ötlet

Születésnapos istentisztelet: Havonta tarthatunk olyan alkalmat, amire meghívjuk azokat, akik az adott hónapban ünneplik születésnapjukat. Az istentisztelet elején felolvassuk a neveket, aki jelen van, előre jön, kezét szorítja a lelkésszel, kap egy ígéslapot, majd az oltár előtt csoportkép készül az ünnepeletről. A köszöntést gazdagíthatja az ifjúság vagy az énekkar szolgálata. A meghívást végezheti maga a lelkész, de segíthetnek gyülekezeti tagok is, akik személyesen felkeresik vagy telefonon hívják az érintettet, s csak ha nem éri el, akkor értesítik levélben. Ennek az alkalomnak feltétele, hogy pontos gyülekezeti nyilvántartás álljon rendelkezésre, és pozitív következménye, hogy így folyamatos az adatok aktualizálása, illetve mindenkit legalább évente egyszer megszólítanak.

Az *internet* kínálta lehetőségekkel városi gyülekezetben mindenképpen érdemes élni. Alapvető, hogy legyen honlap, ami rendszeresen frissül az aktuális információkkal, képes beszámolókkal, illetve hetente az igehirdetések felvételével. Ha a templomban ki van építve a hangosítás, és külön ember van ennek kezelésére, az a legkényelmesebb megoldás, de ha nincs, és a lelkésznek nincs technikai képzettsége, akkor is könnyen megoldható a hangfelvétel készítése. A felvétel mobiltelefonnal is elkészíthető, vagy beszerezhetünk egy egyszerűbb diktafont is, amit a prédikáció előtti és utáni ének alatt lehet kapcsolgatni, illetve egy hangvágó program kell még a számítógépünkre (pl. az *audacity* ingyenesen letölthető, könnyen kezelhető). A feltöltésekről pedig e-mailben, illetve a közösségi oldalakon is hírt adhatunk. Fontos leszögezni, hogy ez nem pótolja az istentiszteleti részvételt, de például a kisbabás anyukák vagy a szórványban élők sokszor rajtuk kívül álló ok miatt maradnak távol, az igehirdetés azonban így őket is gazdagíthatja.

A közösségépítés hatékony eszköze a szokásos alkalmakon túl egy-egy olyan *program* megszervezése, amikor több időt töltenek együtt a testvérek. A *bibliórát* időnként kibővíthetjük a szokásos igetanulmányozáson túl egy közös ebédrel és egy

meghívott előadóval – például, ha a gyülekezetben van orvos, akkor ő talán szívesen segíti az időseket néhány jó tanáccsal.

A *családi nap* missziós alkalom, hiszen olyanok is jó eséllyel eljönnek, akik egyébként nem járnak templomba. Az áhítat mellé ezért beépíthetünk némi tanítást is pl. a főbb egyházi ünnepekről; kitalálhatunk egy bibliai vetélkedőt (csak arra figyeljünk, hogy a csoportokba Szentírást jól ismerő testvéreket is osszunk az újak mellé); és persze fontosak a gyerekfoglalkozások, melyeknek kézzelfogható eredményét és a megtanult éneket a gyerkőcök be is mutathatják a felnőtteknek.

Külföldön nagy hagyománya van, de több hazai gyülekezetben is meghonosodott már heti vagy havi rendszerességgel az *istentisztelet utáni szeretetvendégség*, amikor kis sütemény, kávé, tea mellett kötetlen beszélgetés alakulhat ki, vagy eszmecsere folyhat a prédikáció által felvetett gondolatokról. Olyan – igaz, katolikus – gyülekezetéről is tudok, ahol az alkalom után a helyi pék felajánlásának és az asszonyok szorgoskodásának köszönhetően zsíros kenyeret adnak, amit különösen is a rászoruló családok fogadnak nagy örömmel.

Ha a templom és gyülekezeti ház mellett van tágas udvar, akkor a nyári napközis *táborokba* a gyülekezet tagjai is jól bevonhatók. Az idősebb asszonyok pl. segíthetnek az étkeztetésnél vagy finom süteményeket süthetnek a lurkóknak. Az áhítatokat pedig szervezhetjük úgy, hogy a szülők és más érdeklődő gyülekezeti tagok is részt vegyenek rajta.

Városi gyülekezetben jó eséllyel talál pozitív fogadtatásra az *áldás-istentisztelet*. Ezt általában a vasárnapi istentisztelet keretében tartjuk, annyi különbséggel, hogy az ígéhirdetés és a záró imádság között azok, akik kérik, odatérdelhetnek egyesével az oltárhoz, és egy ige kíséretében személyes áldást kaphatnak a lelkészől. Ha a gyülekezet ezt rendszeresen igényli, akkor az egyházi esztendőnek megfelelően tematikát is rendelhetünk az áldás-istentiszteletekhez – adventben és böjtből a lelki készülődésünkre kérhetjük az áldást, a házasság hetében a meglévő vagy leendő házasságunkra, tanévnyitó istentiszteleten arra, hogy a ránk bízott gyermekeket Isten akarata szerint neveljük a családban, a gyülekezetben, az iskolában stb.

Több helyen működik heti-kétheti rendszerességgel a *baba-mama klub*. Lehet ez a korábbi ifjúságból kinőtt, hívő édesanyákból álló kör, akiknek a megváltozott élethelyzetben is szükségük van egy mély lelki alkalomra. Előfordulhat azonban az is, hogy az anyukák többsége nyitott, érdeklődő, de még keveset tud a Bibliáról, a hitről, az Úrról, ezért szívesen fogadja a tanítást, miközben a kisbabája lelkesen kúszik-mászik mellette a szőnyegen.

A *házi alkalmak* is jót tesznek a gyülekezetnek, de ez semmiképpen se legyen elvárás, és ne is engedjük, hogy pazar vendéglátássá „fajuljon” egy bibliaóra. Ha viszont valakit Isten arra indít, hogy megnyissa otthonát az előtt a csoport előtt, melybe hetente jár, az kötetlen légkört teremt, és jobban teret ad a személyes biztonyságtételnek.

A lelkipendozást segíti az istentisztelet utáni kézfogás. Ilyenkor ugyanis észrevesszük azt, akinek gondja, gyásza van, illetve könnyebben tudomásunkra jut, hogy valaki kórházba került, akit sürgősen meg kell látogatnunk, hiszen leginkább a szenvedőnek van szüksége a törődésre. Ha a kórház nem a gyülekezet területén van, akkor bátran értesítsük az ottani lelkész kollégát, ő biztosan szívesen meglátogatja a gyülekezeti tagunkat.

A látogatás minden korosztálynál fontos, de kiemelten kezelhetjük a kisgyermekes családokat, akik általában különösen is nyitottak, ha a keresztlőhöz kapcsolódóan keressük fel őket otthonukban. Ha olyan családról van szó, amely nem kötődik az egyházhoz, akkor ez jó lehetőség arra, hogy felvetődjenek olyan kérdések a hitről, egyházzal, amelyek foglalkoztatják őket, de csak ezért nem keresik meg a lelkészt.

Minden gyülekezetre igaz, hogy akkor élő, ha a tagjai nemcsak „fogyasztók”, hanem *munkatársak* is. A lelkész felelőssége, hogy felismerje, ki alkalmas a lelki munkába való bekapcsolódásra, és ki kérhető gyakorlati segítségre. Vasárnapi gyermekfoglalkozásokhoz többnyire a pedagógusok vagy az ifisek között találunk segítőt; a jó tollforgatókat bevonhatjuk a gyülekezeti hírlevél szerkesztésébe (de vigyázat: attól, hogy valaki diplomás, még nem biztos, hogy tud írni!); autósokat megkérhetünk a környékükön lakó idős testvér templomba szállítására; kedves, barátságos testvéreket odaállíthatunk a templomajtóba, hogy fogadják az érkezőket és segítsenek eligazodni istentiszteletünkön azoknak, akik láthatólag először jöttek el; gyerkőcök szívesen segítenek éneklapok osztogatásában stb. A munkatársak felkérése mellett felkészítésük és gondozásuk is fontos, ebben az országos szervezésű munkatársképzők segítenek.

A fenti felsorolás persze a teljesség igénye nélkül íródott, hiszen sok jó alkalom működik a különböző gyülekezetekben. A lehetőségek mindig az adott helyzettől függenek, és attól, hogy Isten milyen kapukat nyit meg, illetve zár be. A legfontosabb tehát, hogy lelkészként figyeljünk az Ő jelzéseire, bátran kezdjük el, amire indít, és ne keseredjünk el, ha valamire éppen nem adja az áldást...

Hulej Enikő

Gyülekezetépítés nagy gyülekezetben

Először is egy fogalomtisztázásra van szükség. Nevezetesen arra, hogy mit jelent a *nagy gyülekezet* kifejezés. Mert másra gondolunk akkor, amikor például finn barátainkkal beszélgetünk. Az ő fogalmaik szerint, és az államegyházi viszonyaik ismeretében a nálunk mamutgyülekezetnek nevezett közösségek sem igazán nagyok. Mert mi az az 5-6 ezer ember 10-15 lelkésznek? S megint másra gondolunk akkor, amikor a szabadegyházias közösségekben azt tapasztaljuk, hogy náluk a 100 regisztrált fővel működő gyülekezetek jóval többeket érnek el. S egy-egy istentiszteletükön többen jelennek meg, mint a mi masszív evangélikus gyülekezeteinkben.

A nagy gyülekezet fogalma másképp érthető akkor, amikor a terület, a földrajzi terület határai vannak nagyon távol. Ebben az értelemben a 100 falvas szórvány nagy gyülekezet. S akkor is, amikor egy nagyvárosban él egy maroknyi közösség.

A címben említett nagy gyülekezet most jelentse a magyar evangélikus viszonyok között létszámban nagynak számító gyülekezeteket.

- Ebben az értelemben szeretnék arról szólni, hogy mi a nagy gyülekezet
- hátránya,
 - előnye, s ebből fakadóan
 - lehetősége a gyülekezetépítésben.

Írásom egyik legfontosabb konklúzióját azonban már most megosztom az olvasókkal: Nem a gyülekezet mérete teszi a missziót, és ezért az a vágy kell, hogy átjárjon minden gyülekezetet, hogy a növekedést – a lelki munka gyümölcseként – az Isten adja meg!

A nagy méret hátrányai

Ismerve egyházunk statisztikai adatait, ki kell mondanunk, hogy – bizonyos létszám felett – a gyülekezet méretével sok esetben fordítottan arányos az aktivitása. Ez érvényes az áldozatkészségre, hisz sok ember kevés támogatással tudja fenntartani a lelkészi állást, s egy nagy gyülekezetben mindig van valami más forrás is. Érvényes ez a templomba járó, igehallgató közösségre is. Hiszen, ha arányaiban kevesebben vannak is jelen egy templomi alkalmon, a létszám még mindig imponáló lehet más gyülekezetek előtt. A nagy gyülekezet a népegyházi jelleg miatt többféle kötöttséget jelent a lelkésznek és a munkatársainak is. Nagyobb az adminisztráció, több a kazuálé, a lelkészi szolgálat nagy részét teszi ki a temetésekre való készülés és azok ellátása, több a kötelező formagyakorlat. Sőt a társadalmi elvárás is na-

gyobb, tehát a társadalmi szerepvállalásban is jobban ki kell venniük egy nagy gyülekezet vezetőinek a részüket, s ezzel együtt több lesz a protokoll is.

A méretből fakadó hátrányok között kell azt is megemlíteni, hogy nagy gyülekezetekben sokkal nagyobb a személytelenség, nehezebb megvalósítani a családiasságot, azt az igazán vonzó légkört, amely a mai elszemélytelenedő világban egy óriási lehetősége lehet a kisebb gyülekezeteknek. A nagy gyülekezetben könnyebb elveszni úgy, hogy a betévedőt, az érdeklődőt alig, vagy egyáltalán nem veszik észre a körön belül lévők, s a létszámok mérete miatt nem is igazán hiányzik onnan senki. A jelszó ismert: Vagyunk elegenden! S ha a gyülekezetben ez a gondolat egyszer teret nyer, akkor a missziói lendület egyből csappanni kezd. S azt is ki kell mondani, hogy mivel a gyülekezeteinkben egyre inkább helyet keresnek (vagy keresnének) maguknak a mentális terheket hordozók, a nagy gyülekezetekben ezeknek a testvéreinknek a száma hatványozódhat, tehát a rájuk való odafigyelés is többszörös terhet jelent. A nagy gyülekezetben kisebb energiaráfordítással lehet az anyagi biztonságot, a látogatottság arányát és a statisztikai adatokat szinten tartani, s amíg nem ég a ház, addig – ismerve az emberi mentalitást – kisebb esély van az új ötletek és megoldások keresésére.

Ezért talán nagyobb kihívást és elhívást igényel a nagy gyülekezet lelkészeként vagy presbitereként szolgálni.

A nagy gyülekezet előnye

Ami a nagy gyülekezet hátránya és nehézkessége lehet, az válhat az előnyévé is. A nagy létszám azt jelenti, hogy nagyobb a merítés. Ha kiesik – valamilyen ok miatt – a szolgálatból valaki, akkor könnyebben lehet helyette valakit találni. Ha valaki – akár sértődöttségéből – elfordul a gyülekezettől, akkor nem ürül ki a templom. A több ember többféle karizmát is jelent, a színesség fokozódik ott, ahol többen vannak. Nem csak a karizmák, hanem a társadalom, a világ felé kinyújtott „vegyértékek” száma is nagyobb. Hisz a gyülekezetben minden egyes aktív hívó a világ felé kinyújtott vegyérték, és a gyülekezet missziói aktivitását az is erősíti, ha több ilyen ponton érintkezik a társadalommal. Míg egy kisebb – elsősorban falusi – gyülekezet összetétele sok esetben homogén, addig a nagyé vegyes, sokszínű. Míg egy kis gyülekezetben a kisebb, korosztályi csoportok létszáma sokszor oly kicsi, hogy már alig bír vonzerővel (mert valljuk be, hogy egy fiatal számára nem igazán vonzó az, ha minden szombatán ketten ülnek egy ifjúsági órán...), addig a nagy igazán kiterjedt és széles körű kis csoportos munkát tud ellátni.

Mindenképp előnyt jelent a gyülekezet anyagi biztonsága. Ez lehetővé teszi azt, hogy a hagyományos keretek anyagi ellátásán túl (pl. a templom rendben tartása, a lelkési fizetés biztosítása stb.) a misszióra is többet áldozzanak.

Előnyt jelenthet az is, hogy a legtöbb nagy gyülekezetnek van valamilyen intézménye. Ez nem a presztízs és nem a haszonszerzés kérdése, hanem a hagyományos gyülekezeti élet meghosszabbított keze, amely rendkívüli missziói és társadalmat formáló lehetőséget rejt magában.

Előnyt jelenthet a többlelkészes felállás is. Mert így több kegyességi szint és többféle karizmát képviselve tud békességgel együtt szolgálni (az, hogy békességgel, az már eleve Isten csodája), és a gyülekezetben több réteget tud elérni. Bár a misszió nem személyhez kötött szolgálat, mégsem lehet kizárni azt, hogy a személyiségünknek is van vonzereje. Az is elhívó ajándéka Istennek, hogy személyiségünket is alkalmassá teszi az ige hiteles megszólaltatására és megélésére.

Lehetőségek és feladatok

Elsődleges feladata tehát a lelkészeknek és a presbitereknek a nagy gyülekezet sokszínűségének számbavétele, és a sokféle adottsággal, karizmával és társadalmi elkötelezettséggel bíró ember megszólítása.

Ebből fakad az a kötelezettség, hogy sokkal jobban oda kell figyelni a gyülekezeti kis csoportok szervezésére. A nagy gyülekezet nem lehet egyközpontú. Egy hagyományos vagy kisebb gyülekezet modellje a koncentrikus körökhöz hasonlít, amelyben vannak, akik a gyülekezet magjához, belső köréhez tartoznak, s vannak, akik csak a külső körökhöz tartozva felületesen csatlakoznak (nagyobb ünnepek, rendezvények, kazuálék alkalmával jelennek meg).

A nagy gyülekezet adottságai miatt is sokkal inkább kell, hogy egy szőlőfűrthöz hasonlítson. Amelynek a kisközösségi köreit összefogják a közös alkalmak. (Ilyen közös, minden kis közösség számára adott alkalom az istentisztelet, egy-egy gyülekezeti hétvége, tehát olyan alkalmak, amelyen minden kis közösség képviselteti magát.) A kis csoportos munka sokszínűsége lehetőséget nyit egyrészt a személyes kapcsolatok mélyítésére, másrészt pedig arra, hogy mindenki a maga kegyessége, érdeklődési köre vagy akár szociális helyzete alapján találjon magának közösséget. Ilyen körök lehetnek a hagyományos biblia- és imaórákon túl a fiatal felnőttek, a fiatal házások, a kisgyermekes anyukák alkalmi, a házaskör, de lehet csoportot szervezni nyugdíjba készülőknek, apukáknak vagy éppen munkanélkülieknek is. Érdekes azt is végiggondolni, hogy a különféle kazuáléokra jelentkezőket milyen kis csoportba integráljuk. A mi gyakorlatunk az, hogy pl. a jegyesoktatásra jelentkezőket nemcsak hatszemközti beszélgetésekben, hanem az ún. *fészekrakó körben* – a fiatal házások és a házasságra készülő fiatalok számára alapított kis csoportban – is készítjük az esküvőre. Érdekes arra is odafigyelni, hogy a kis csoportok működőképességét ne a lelkész garantálja. Neki kell azt biztosítani, hogy a csoport esetleg nélküle is működjön, és az ő feladata az, hogy kiképezze és felkészítse a különböző csoportokért felelős, hívó gyülekezeti tagokat. A csoportok szerveződésénél lehet

egy-egy szolgálati ágra is figyelni: az természetes, hogy az énekkarnak – mint szolgáló közösségnek – is lelki táplálékot kell nyújtani, s az énekkari próbák igei rész nélkül csonkák. De lehet közösségi együttlétet szervezni a látogatók vagy akár a lektorok részére is. Ezen alkalmak aztán jól betölthetik azt a szupervíziós funkciót, amikor a szolgálatból fakadó nehézségek, eredménytelenségek vagy kudarcok kibeszélésére is sor kerülhet.

A nagy gyülekezet lehetőségei közé tartozik az is, hogy pl. különböző hivatáskörökben dolgozók találkoznak.

Anyagi lehetősége, illetve biztosabb anyagi háttere lehetővé teszi azt is, hogy különböző feladatkörökben önálló alkalmazásban foglalkoztasson munkatársakat. S ha önálló hitoktató, diakóniai munkatárs, egyházzenesz vagy gazdasági felelős dolgozik a gyülekezetben, akkor a szakmai profizmus csak erősítheti a gyülekezet kihatását. S a lelkészi szolgálaton túl ők is sok-sok embert érhetnek el. A gyülekezet vonzerejét növeli, ha munkaadóként jelenik meg a településen. A fenntartott intézmények is ilyen kihatással is bírnak. Azonban arra is oda kell figyelni, hogy a nagyüzem ne ölje ki a lelket. A munkatársak nem csak arra rendeltettek, hogy terhet vegyenek le a lelkészről, a közösségük spirituális erősítése, lelki vezetése ugyanúgy feladata a lelkésznek. S erre a munkatársi közösségre érvényes, hogy a testvérek egyetértésben való szolgálata megtöbbszörözi a gyülekezet erejét.

De akár kis, akár nagy gyülekezetben végezzük is gyülekezetépítő szolgálatunkat, nem szabad azt elfelejteni, hogy a növekedést az Isten adja, nekünk pedig elemi kötelességünk a kegyelmi ajándékok felgerjesztése (2Tim 1,6), és az, hogy a Lélek adta ötleteket felhasználva, a lehetőségeket kiaknázva tegyünk tanítvánnyá minden népet!

Bence Imre

A missziói gyülekezet

Az egész gyülekezet missziói felelősséget hordoz környezetéért. Felhagytak az ószövetségi és részben római katolikus karakterű egyházi élettel, amelyben a lelkész a kiemelt közbenjáró, közvetítő pap (hangsúlyosan megkülönböztetve öltözéke, liturgiai szerepe szerint is a hívektől), a gyülekezet pedig passzívan figyeli ügyködését.

Gyakorló keresztyénnek tarjuk azokat, akik – legalább időnként – templomba járnak és fizetnek némi egyházfenntartói járulékot. Ez a szemlélet nem áll meg az ige mérlegén. Missziói szempontból, az egyház és a gyülekezet jövője összefüggésében használhatatlan, értelmezhetetlen és tarthatatlan gondolat ez. A szicíliai maffia főnökeit is megkeresztelték, járnak templomba, sőt anyagiakkal is támogatják az egyházat...

Ezzel szemben a gyakorló keresztyén az, aki a keresztségben kapott ajándékkal él, vagyis átéli az óember halálát és az új megszületését, élő kapcsolatban van Istennel, az ige szerint rendezi (be) életét, naponként Jézus útjához igazodva követi őt.

Egyházi életünket sok esetben a számokkal próbáljuk mérni, hitelesíteni. Hányan járnak istentiszteletre és más alkalmakra, mennyi a bevétel, intézményeinkben milyen a létszám?

Jézus tanítása ezzel kapcsolatban nyugtalanító, felkavaró és radikális. Nem azok fognak megtartatni, akik templomba jártak, prédikáltak, hallgatták az igét, úrvacsoráztak, adakoztak, csodaprogramokat szerveztek, hanem azok, akiknek így szól majd az utolsó ítéletkor: *„Jöjjetek, Atyám áldottai, örököljétek a világ kezdete óta számotokra elkészített országot. Mert éheztem, és ennem adtatok, jövevény voltam, és befogadtatok, mezítelen voltam, és felruháztatok, beteg voltam, és meglátogattatok, börtönben voltam, és eljöttetek hozzám.”* (Mt 25,34–36)

Ez nem humanista program, még csak nem is vallásos diakónia, mert itt a lényeg az élő Isten valóságos ismerete Jézus által. Ez pedig csak az újonnan születés által lehetséges: *„Nem mindenki megy be a mennyek országába, aki ezt mondja nekem: Uram, Uram, hanem csak az, aki cselekszi az én mennyei Atyám akarátát. Sokan mondják majd nekem ama napon: Uram, Uram, nem a te nevedben prófétáltunk-e, nem a te nevedben üztünk-e kiördögöket, és nem a te nevedben tettünk-e sok csodát? És akkor kijelentem nekik: Sohasem ismertelek titeket, távozzatok tőlem, ti gonosztevők!”* (Mt 7,21–23)

Jézus követői Lélekben és igazságban imádják Istent (Jn 4,23–24).

A konstantini fordulat (Kr. u. 313.) ugyan megszüntette a dinamikus, gyarapodó keresztyén közösségek üldözését, de ennek nagy ára volt: a világi hatalom ettől kezdve beleszólt az egyház életébe. A bibliai, újszövetségi elveket és gyakorlatot lassan felváltotta a világias szemlélet. Már nem feltétlenül a Szentlélek irányított (aho-

gyan tudósít az *Újszövetség* az első gyülekezetekről), hanem például a császár és a mögötte lévő erők, szempontok. Az egyház ezért megkapta az állami támogatást: templomok építése, jó állások, földek, jövedelmek. Az embereket (népeket) tömegesen „megtérítették”, templomokba hajtották és adófizetővé tették. Jézus tanításával ellentétesen előkerült a fegyver is. A haza védelmét, a rend fenntartását nem kérdőjelezte meg a Názáreti, de a hit terjesztéséért és védelméért, az ő nevében háborúzni, ölni képtelenség, antikrisztusi vonás. Üldözöttből üldözővé vált a hivatalos egyház.

Szívszorító, hogy a niceai zsinaton 325-ben még ott ültek a testükön sebeket hordozó, megkínzott püspökök is, de a döntő szót a megkereszteletlen, meg nem tért császár mondta ki. (Nagy Konstantin élete végén keresztelkedett meg.) Megépültek a tömegek számára a bazilikák, melyekben már nem az újszövetségi családi közösséget gyakorolták az egyháztagok. Kialakult a (csak nevében) teokratikus, államegyházi, ószövetségi struktúrára emlékeztető rend, tekintélyes közvetítő áldozópappal; ennek következtében a hívek kiskorúsodtak. A következmény sok esetben a megüresedés, a látszatkeresztyénség lett. A főpapság (a pápa és kollégái) egyházi inkvizíció vagy a világi hatóság támogatásával időszakonként „*a Sátán zsinagógájává*” (Jel 2,9) tették, prostituálták az egyházat, Krisztus menyasszonyát (Jel 17). Csak a botránkoztatás elkerülése miatt nem említünk részleteket.

Isten könyörülő irgalmából újra és újra elküldte igéjét küldöttei (például a reformátorok) által, akik közül sokakat megölték, bebörtönöztek, elhallgattattak. Isten emberei esetenként megújították az egyháztest kisebb részeit. Lelkiségi mozgalmak, ébredések fel-fellángoltak, és hozzájárultak Krisztus testének megújulásához.

A reformáció mellett a „világ” is támadta, kritizálta – sok esetben jogosan is – az elvilágiasodott egyházat. A reneszánsz, a humanizmus, később a felvilágosodás és a racionalizmus különböző módon küzdött az egyházi hatalommal szemben. A francia forradalom már papokat gyilkolt, templomokat gyalázott meg. Ez a folyamat kiteljesedett a XX. századi ateista, egyházüldöző démoni tombolásban. A keresztyéneket milliószámra üldözték, kínozták, ölték. Az egyház életét beszorították a templom falai közé, a vezetők egy részét kollaboránssá és besúgóvá tették, a lelkészeket, presbitereket megfélemlítették. A kontrollálás miatt is erősítették a lelkészcentrikusságot.

Ma itt élünk a materialista, istentelen, öntörvényű, libertinista közegben, a le-tűnt konstantini korszak épületeiben, papközpontú struktúrában, kiskorúsított, passzív, megfáradt egyháztagsággal.

Eljött a megtérés ideje! Vissza kell térnünk Jézushoz, tanításához, stílusához, módszereihez! Nagy lehetőség – minden keservével, nehézségével együtt – ez az első három évszázadra hasonlító idő az egyház számára.

Róma Európa újraevangelizálásáról beszél, és részben a reformáció célkitűzéseit valósítja meg. Lásd például a *Városmisszió* rendezvényeit vagy a Biblia éve programban való vezető szerepét.

Akkor vagyunk igazán ágostai hitvallású evangélikusok, ha nem egyszerűen a XVI. századi emberekhez, kultúrához térünk vissza, hanem a *Luther* által is hangsúlyozott Krisztushoz, a Szentíráshoz és a kegyelemhez.

Templomainkban újszövetségi szellemben tartsuk alkalmainkat! (A templom szerepére, kinézetére a későbbiekben még visszatérünk.) A lelkész, akit az élő Jézus a Szentlélek által állít a szolgálatba – az egyház rendje szerint –, hirdesse az igét, Isten aktuális üzenetét prófétai módon. Vigyázzon a nyájra, védje meg a tévтанítástól, a „farkasoktól”! Vezesse a rábízottakat Jézus nyomdokán „csendes vizekhez”, de a „*halál árnyéka völgyében*” (23. zsoltár) is, az Isten jelenlétének biztonságában, az örök életre!

A lelkész válasszon ki munkatársakat, azokat minden módon segítse a szolgálatban! Pál fogságából nem azt írja Timóteusnak, hogy tartsatok ki, jövök nemsokára, hanem hogy „...*amit tőlem hallottál sok tanú előtt, azokat add át megbízható embereknek, akik mások tanítására is alkalmasak lesznek*”. (2Tim 2,2)

Nem a lelkész feladata a pénzszerzés, építkezés, adminisztráció, harangozás és a többi. Nem azért, mert leesik a gyűrű a kezéről, hanem azért, mert elvonja a két fő feladattól: az ige hirdetésétől és a munkatársak kiválasztásától, gondozásától, a gyülekezet lelki életének irányításától. A gyülekezeti tagok látogatását, a lelkigondozást, a tanítást, a liturgia nagy részének végzését is meg kell osztania a gyülekezet tagjaival.

A megkeresztelt és új életben járó gyülekezeti tagok különböző feladatokat vállalnak, így megsokszorozódik a gyülekezet missziói szolgálata. Átélik, hogy *nem önmagukért élnek*, hanem környezetükért. Az egyház mindig másokért van, hangsúlyozta Bonhoeffer. Kimennek, kilépnek a templomból, és ezért megtelik a templomuk. Az egyetemes papság biblikus, reformátori elve alapján ők is imádkoznak, közbenjárnak, látogatnak, tanúságot tesznek, intézik az ügyeket, felveszik egymás gondját, vagyis betöltik a Főpásztortól kapott küldetést. Az ilyen gyülekezetnek nagy a vonzereje, páratlan erőt, védelmet, segítséget, megtartó közösséget jelent.

Szeverényi János

Az írás megjelent az Evangélikus Élet 2008/28. számában.

Isten családja

A biblikus, egészséges gyülekezetben közönségből közösség, közösségből család formálódik, amelyben a testi, lelki, szellemi hiányok és többletek kiegyenlítődnek.

Isten önmagában is önálló, független létező, de nem akart egyedül maradni. Alkotott maga köré élőlényeket, majd embert, saját képére és hasonlatosságára, a vele való élő, személyes szeretetkapcsolatra. „Magadra nézve teremtettél, Istenem.” (Augustinus) Isten nem egyszerűen Ádámot és Évát teremtette meg, hanem személyükön keresztül a családot is: Isten és ember, ember és ember közösségét.

Az emberi gőg, istenkedés szétverte ezt az álmot.

A helyreállítás fontos határköve a mózesi törvénykönyv, amely különös gonddal, részletességgel szól a kis és nagy család (a nép) összetartozásáról, a közösségi felelősségről.

Jézusban a megcsalt „férj”, az Isten jött utánunk, és keresett meg minket: „...*én csábítom őt: elvezetem a pusztába, és szívére beszélek. (...) Azon a napon férjednek fogsz hívni... Eljegyezek magamnak örökre...*” (Hós 2,16.18a.21a) Az új szövetség helyreállítja a széttört kapcsolatrendszert, a családot. „...*aki cselekszi az én mennyei Atyám akarátát, az az én fivérem, nővérem és az én anyám*” (Mt 12,50) – mondta Jézus. Megváltónknak gondja volt a kis családokra is: meggyógyította Péter anyósát, Zákeus megtérésével üdvösséget kapott az egész ház. Működése alatt számtalan család élte át a helyreállítást.

Isten gyülekezete, Krisztus teste nem csoport, közönség, hanem *család*.

Milyen is az Isten akarata szerinti gyülekezeti család?

Van családfő, akire hallgatnak; minden korosztály képviselve van benne; ismerik, kiegészítik és segítik egymást; a bűnnel harcolnak, de a bűnöst szeretik; tiszta, szent, derűs légköre van.

Álmodjuk Isten álmát gyülekezetünkről!

1. A gyülekezetet nem a lelkész, a felügyelő és a presbitérium vezeti, hanem *Isten, aki a családfő*. Pál szerint a házasságon belül a férfi feje Krisztus (1Kor 11,3); így kell ennek lennie a gyülekezetben is. A vezetőség tagjai együtt és egyenként tanítványok, nem maguk és a közösség urai. Az emberi gyengeségek és behatároltságok ellenére is érezhető az ilyen gyülekezetben a szent és szerető Isten jelenléte, munkája.

2. A kismamaklubtól a nyugdíjasoknak szánt alkalmakig minden korosztály a maga érdeklődésének és sajátosságainak megfelelően megtalálja a neki szánt programokat. *Isten családjában a generációk segítik, kiegészítik egymást*.

3. A templomi istentisztelet, amely a legtöbb egyháztág egyetlen közösségi élménye, nem elég családias alkalom. A rögzített padok miatt csak egymás tarkóját látjuk.

Keserves tapasztalatom volt egy nagy gyülekezetben: többévi otlétem idején meglátogattam egy rendszeresen templomozó nénit, aki harminc év alatt senkivel nem került kapcsolatba, és őt sem látogatta még meg senki. Meg kell és meg lehet teremteni a találkozás és az ismerkedés alkalmait!

A lelkész és munkatársai összekötik a szálakat, az embereket. *Mindenkinek vannak testi, lelki, szellemi szükségletei, hiányai, igényei, de többletei, kincsei is. Ezek a jó légkörű és szervezetségű gyülekezetben kiegyenlítődnek.* Ereje és vonzása van az ilyen egyházközösségnek.

Nyolc éven át vezettem egy gyülekezeti ifjúsági kört. Negyven-ötven tagja volt: különböző végzettségű, családi háttérű és kegyességű fiatalok. Mivel Isten ígéje ad hitet és új életet, hangsúlyt fektettem az igehirdetésre, a Lélek általi éneklésre és a lelkigondozásra. Az alkalmak igei része pontosan kezdődött és végződött, de akik ráértek, és igényük volt rá, jöhettek már 17 órától, és volt időszak, amikor többen éjjél után mentek haza. Szinte mindenkivel volt személyes kapcsolatom. Próbáltam egymásra is bízni őket.

A templomi istentiszteletre is szerettek járni, de más egyéb alkalmakat is szerveztünk: többféle imaközösség, házi találkozások, filmklub, étterem, mozi, sport, kirándulás, konferenciák, táborok... Bevontuk őket a gyülekezeti munkába: hitoktatás, áhítatok és előadások tartása, kirándulások szervezése, autószolgálat, betegek, öregek, nevelőotthonosok látogatása, segítése, kórház- és börtönmisszió, a gyülekezethez tartozó családoknál gyermekmegőrzés, újság- és könyvszerkesztés, cikkek írása. Alkotásaikból kiállításokat rendeztünk, korrepetálták egymást, idősek gondozását vállalta egy doktorátussal rendelkező fiatal, segítettünk építkezéseknél, költöztetésnél...

Néhány – különböző gyülekezetekben átélt – esettel illusztrálom témánkat.

Volt állami gondozott ifist külföldi üdülésre hívott el az ifjúság egy jobb módú tagja.

Egy idős néni, aki egészségi állapota miatt már nem jutott el a templomába, heti rendszerességgel vendégül látott Pesten tanuló egyetemistákat. Így kapott húsz-huszonöt unokát, és a fiatalok egy igazi nagymamát.

Falusi gyülekezetben egy vak néni végzi a látogatás szolgálatát.

Állami gondozott fiúnak a gyülekezetben több „testvére” is akadt fogorvosi, lelkigondozói, szponzori minőségben; neki a gyülekezet az egyetlen családja.

Szklerózis multiplexes testvérünk évek óta még ágyban sem feküdt, az udvarra sem vitte ki senki. Űlt egy kivágott ülőkéjű székben, alatta vödörrel. Isten szeretetétől ihletett csapatmunka következtében elviselhetőbb helyzetbe hoztuk: levágtuk a haját, megfürdettük, kifestettük és akadálymentesítettük a lakást, megszerveztük a házigondozást. Mindezek után még a templomba is elkerekedett.

Templomba járó idős néninek havonta adtunk némi kis anyagi támogatást. Kiderült, hogy alkoholista unokaöccse, akivel kénytelen volt megosztani csöppnyi, egy-

szobás lakását, elveszi tőle a pénzét, és italtra költi. (Ekkor szólt Isten hozzám: Ha nem úgy tekintesz erre a néniére, mint anyádra, ne nevezd magad követőmnek!) Többekkel – családsegítő, önkormányzat, gyülekezeti tagok – összefogva, a reménytelen helyzet ellenére is találtunk megoldást mindkettőjük számára.

Bibliaiskolát végzett kárpátaljai ácsmester három cigány gyülekezetet gondoz, és tizedéből szervez számukra csendesnapokat.

Angliából hazaköltözött idősedő grófnő saját költségén rendbe hozatta a már húsz éve nem lakott plébániát, beköltözött, és szervezi a valamikori vörös faluban az egyházközségi életet, beindítva a hitoktatást, támogatva szegény családokat.

Volt munkásőr és lemezlovas, aki negyvenhat éves korában tért az élet útjára, és keresztelkedett meg kamasz fiával együtt, fiataloknak szervezett kerékpárklubot, tanítva őket a karbantartásra és a jézusi igazságra.

Középkorú kárpátaljai nő, aki leesett egy fáról, lebénulva feküdt ágyában, sokak lelkigondozója lett (lelkésznek is!), mert Isten bölcsessége és szeretete sugárzott belőle.

Egy viharsarki pap, aki a plébániát átépítette hatvanszemélyes szeretetotthonná az Állami Egyháziügyi Hivatal és néhány ideges híve akarata ellenére, igazi családot hozott létre a kihalt épületben. Esténként a mise és a vacsora után lakói még társasjátékoztak is papjukkal.

Nyolcvanéves falusi plébános és húga a tizenöt éves evangélikus fényképész ipari tanulót jóságos szeretettel látta vendégül éveken át. Eszközök voltak Isten kezében az igazságot kereső kamasz számára. (Ez a srác én voltam, és most is hálát adok ezért a megtapasztalásért.)

4. A gyülekezet minden bűnöst, távolról érkezőt befogad, de nem hagyja elvesztettségében, céljatlanságban. Jézus családja a szabadulás, a bűnbocsánat és az életrendezés helye is.

A tiszta, szent, derűs légkör önmagában is vonzó és gyógyító: „...*bemegy egy hitetlen vagy be nem avatott, annak mindenki a lelkére beszél (...), és így szívének titkai nyilvánvalóvá lesznek, úgyhogy arcra borulva imádja az Istent, és hirdeti, hogy az Isten valóban közöttetek van.*” (1Kor 14,24–25) Az újszövetségi gyülekezet a karizmákkal (a kegyelmi ajándékokkal) és a Lélek gyümölcseivel szolgálók közössége; egymásnak és együtt, a még „távoliak” felé.

Az ősgyülekezetről ezt mondta pogány környezete: „Nézzétek, hogy szeretik egymást!”

Szeverényi János

Az írás megjelent az Evangélikus Élet 2008/33–34. (összevont) számában.

Az evangélikus óvodában rejlő lehetőségek és a gyülekezetépítés kapcsolata

Röviden magunkról, óvodáinkról

Az óvoda a magyarországi közoktatási rendszer alapintézménye, amely az alapfokú oktatást-nevelést végzi. Az evangélikus óvodák szintén a törvényi kötelezettségüknek tesznek eleget, amikor ugyanazokon a nevelési területeken keresztül (a külső világ tevékeny megismerése, benne a matematikai tapasztalatok, testnevelés, mese, vers, ének-zene, vizuális nevelés) végzik a gyermekek nevelését, személyiségfejlesztését – az egyéni bánásmód alkalmazásával – és az iskolára történő felkészítést, mint az állami óvodák.

Az evangélikus óvoda azonban nemcsak az állami intézményrendszer alapját jelenti – melyre az iskola építkezik tovább –, hanem evangélikus egyházunk gyülekezetépítésében is alapozó szereppel bírhat. Minden építkezés egy biztos alapvetéssel kezdődik, nem lehet ez másként a gyülekezetépítés, a lelki ház építésének emberi oldalról történő megközelítésekor sem. Hisszük, hogy a bibliai történeteken keresztül ezt az alapozó munkát végezhetjük a gyermekek között Isten kegyelméből minden evangélikus óvodában.

Hitet adni az evangélikus óvodák nevelői sem tudnak, de a hitre jutás útját megmutatni gyermeknek, szülőnek keresztyéni elhivatottságukból adódóan kötelességük. Ebben van több és más feladata, de egyben felelőssége is az evangélikus óvodáknak az önkormányzati intézmények feladatvállalásánál.

Hiszem, hogy Isten nem cél nélkül engedte elindulni húsz évvel ezelőtt – a történelmi hagyományokkal rendelkező evangélikus iskoláink után – a legkisebbek, a 3-7 éves korú gyermekek tudatos keresztyén nevelését intézményi keretek között. Istennek terve volt és van velünk, nevelőkkel, pedagógusokkal, gyermekekkel, szülőkkel. Nem a véletlen műve, hogy azok dolgoznak, szolgálnak a mai evangélikus óvodákban, akik ott vannak! Istentől kaptak elhívást erre a szolgálatra, megszólítottak, és ők igent mondtak erre a hívásra. Ő adja meg a napi óvodai feladatok végzéséhez szükséges hitet, szeretetet, erőt, türelmet, békességet, derűt és a reménységet is, tudva, hogy nem hiábavaló az Úrban végzett szolgálat!

Az óvónők számára a pluszfeladatot, a többletmunkát a bibliai történeteket feldolgozó bibliai kör foglalkozások jelentik, hiszen ilyen jellegű foglalkozást nem tartanak az önkormányzati óvodák óvónői, ott külső hitoktatók végzik ezt a feladatot. Amelyik óvodánkban lelkész végzi ezt a tevékenységet, ott az óvónők segítik őket

nemcsak a megfelelő időpont, hely, eszköz biztosításával, hanem a napi foglalkozások eseményeinek és a gyermekek éppen aktuális érdeklődésének megfelelő témák, szituációk megbeszélésével. A napi élethelyzetekhez aktualizált és a havi, heti tervezésünkhöz is igazodó bibliai történet válik a gyermekek számára is igazi lelki táplálékká.

Evangélikus óvodáinkban hívő keresztyénként igyekezünk élni a mindennapokban, beismervé a kudarcokat, bukásokat, a bocsánatkérést sem szégyellve gyermektől, szülőtől, kollégától, ha úgy adódik. A gyermekek hitre segítő nevelése tehát nem egy hittanórányi időre korlátozódik intézményeinkben, hanem a keresztyén életmódban is bepillantást enged szülőnek, hozzátartozónak: imádságos élettel, hálaadással, kiengesztelődéssel, Isten Igéjének olvasásával, hallgatásával, megtartására törekvéssel. Igen nagy ajándék ez a lehetőség, de egyben nagyon komoly felelősség is!

Az evangélikus óvodák egész életét áthatja a nevelés valamennyi területére kiterjedő keresztyén szemléletmód, amelynek tudatosságát mutatja a helyi nevelési programokban megfogalmazott hittan-, illetve bibliaköri foglalkozások hároméves, egymásra épülő ütemterve. A tervezésben megfogalmazott feladatok napi gyakorlatban történő megvalósításakor megélt kudarcok, eredmények és az őszinte Isten előtt való megállás után jó megélni a bűnbocsánatból fakadó örömet a gyerekek, munkatársak és a szülők között.

A bibliai történetek üzenete is ekkor válik hitelessé és fogyaszthatóvá a gyermekek számára, ha a történet elmondásában benne rejlik az Úrral való kapcsolat személyessége. Titok ez, és mégis csodálatos valóság! A szívünkbe írt kereszt, az örömhír, hogy Krisztus értem való halála, feltámadása által van örök életem és lehetek igaz Isten előtt, lehetek gyermeke! – ez olyan öröm, ami túlcserél, és már nem lehet magunkban tartani, muszáj továbbadni, hogy szülő, gyermek is átélhesse, megismerhesse ezt az örömet!

Következzen egy rövid áttekintés az evangélikus óvodák lelki nevelésének legfontosabb cél- és feladatmeghatározásáról.

A lelki nevelés értelmezése az evangélikus óvodákban

„Az Úr az én pásztorom, nem szűkölködöm. Fűves legelőkön terelget, csendes vizetekhez vezet engem. Lelkemet felüdíti, igaz ösvényen vezet az ő nevéért.” (Zsolt 23,1–3)

Az evangélikus óvodák olyan gyermeket szeretnének nevelni, aki tudja, soha nincsen egyedül, aki fontos, aki biztonságban van Istennél. Stabil értelmi, érzelmi, lelki értékeket elsajátítva alkalmas az iskolai beilleszkedésre és teljesítményre, aki megismerkedik a keresztyén hit és életmód alapjaival, kinek cselekedeteit, szavait a Jézus Krisztus iránti szeretet fogja meghatározni.

Ennek megvalósítására minden óvoda a helyi sajátosságait és a nevelőközösségek módszertani szabadságát figyelembe véve törekszik, ezt részletesebben megismerhetjük egyházunk honlapjáról.

„Ha szerettek engem, megtartjátok parancsolataimat...” (Jn 14,15)

Az ember bibliai ábrázolásából világosan kitűnik, hogy az embernek – tehát a gyermeknek is – vezetőre és kísérőre van szüksége. Mi, nevelők, óvónők akkor tudjuk helyesen vezetni, kísérni óvodásainkat a krisztusi úton, ha mi is tanítványok vagyunk, akik Krisztustól akarunk tanulni, mert szavaink, tetteink csak Őáltala lesznek hitelesek a gyerekek között. Nekünk, keresztyén óvónőknek szívbeli örömünk van, amit továbbadhatunk a gyerekeknek úgy, hogy tekintetüket, figyelmüket, gondolkodásukat az Úr Jézusra irányítjuk.

Meggyőződésünk, hogy Krisztus maga nevel: a pedagógus, a család, egyház úgy és olyan mértékben nevel, amennyire Jézus arca formálódik ki rajta. Tudjuk, hogy hitet sohasem lehet senkibe sem belenevelni, mégis előkészítő munkára van szükség hozzá. Munkánk, szolgálatunk ezt az előkészítést szeretné elvégezni evangélikus egyházunk tanítása és az óvodai nevelés országos alapprogramjában meghatározott célok, feladatok végrehajtásával együtt.

„Az Úr ad erőt népének, az Úr megáldja népét békességgel.” (Zsolt 29,11)

Egyetlenegy szükséges a keresztyén élethez: ez pedig az Isten szent ígéje, Krisztus evangéliuma.

„Nem csak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, amely Isten szájából származik.” (Mt 4,4)

Biztosnak és kétségtelenül bizonyítottnak tekintjük, hogy a lélek mindent nélkülözhet, kivéve Isten igéjét, amelyen kívül semmi más nem segít az emberen, így a gyermekén sem.

Az Ige birtokában pedig gazdag lesz, semmi hiányt nem szenved, mert az ige az élet, igazság, világosság, igazságosság, üdvösség, öröm, szabadság, bölcsesség, erény, kegyelem, dicsőség és minden jó ígérete felmérhetetlen gazdagsággal. Luther tanítása szerint fontos már kisgyermekkorban az üdvösségre vonatkozó „aranyigéket” tanítani (az ún. aranymondásokat), amelyek a gyermekszívbe, mint puha viasztablába vésődnek be. Tudjuk, hogy amit 3-7 éves korban sajátítunk el, az megmarad, nem felejtődik el. Mi lehetne fontosabb, mint ezeket a kis aranytallérokat az elme és a szív tarisznyájába elrejteni, összegyűjteni, amit akár fiataalként, majd felnőttként önmaguk és sokak gazdagítására kamatoztathatnak? Természetesen ezt a táplálékot a gyermekeknek megfelelő módon kell elkészíteni, vagyis a módszer, amellyel a bibliai üzenetet közel hozzuk számukra, más, mint a felnőtteknél, a tartalmának azonban nem szabad másnak lennie. Nagy segítséget jelenthetnek a Va-

sárnapai Iskolai Szövetség¹ által szervezett továbbképzések, az általuk kiadott *Örömhír* című gyermeklap is.

A gyermek még nem rendelkezik élettapasztalattal, vagy legalábbis nagyon kevéssel, ezért különösképpen szüksége van iránymutatásra és értékmérőkre. A tájékozódás hiánya és a szellemi éhség arra indít bennünket, hogy a gyermekeknek valami szilárd, maradandó értéket adjunk, táplálékot, amely gyermeksege és egész élete számára tartást és tájékozódási képességet ad. A Biblia üzenetét szeretnénk gyermekeinknek útravalóul adni, hogy azok legyenek cselekedeteik értékmérői, és azok alapján tudjanak további életük során eligazodni korunk szellemi áramlatai között.

A bibliai neveléshez két fontos feladat kapcsolódik C. H. Spurgeon szerint, amit mi, evangélikus óvónők is magunkénak vallunk:

- *hitre segíteni* – ez Jézus Krisztusra mutatást jelent,
- *megmutatni a hit útját* – a gyermekek nyelvére lefordítani a bibliai történeteket, azok üzenetét.

A hitre segítés alkalmait az óvodában a hét elején, hétfőn reggel megtartott közös áhítat a gyülekezet lelkészének vezetésével és a bibliaköri foglalkozások jelentik. Az áhítatok témáját az Útmutató szerinti heti ige adja, vagy egy rövidebb zsoltáridézet. Ének, imádság, rövid elmélkedés, majd közös ének és imádság zárja az áhítatot. A bibliaköri foglalkozások gyakorisága heti egy, illetve a nagycsoportokban heti két alkalommal történik. Gyertyát gyújtunk a csoportszobának a bibliaköri alkalomra kialakított kis helyén, majd Istent dicsérő énekkel, rövid imádsággal kezdjük alkalmunkat. Ezután az ó- vagy újszövetségi történetek közül hallanak egyet a gyermekek az óvó nénitől a gyermekek számára befogadható módon. Ez a történet szólhat az éppen aktuális egyházi ünnepkörnek megfelelően betervezettek szerint vagy a csoport életét foglalkoztató szituációhoz kapcsolódóan. Igyekszünk a kis életüket foglalkoztató kérdéseikre, félelmeikre, a számukra érthetetlen történésekre választ keresni és adni a történeteken keresztül. A foglalkozás végén a történet üzenetét is kifejező aranymondást tanulják meg a gyermekek, majd a történethez kapcsolódó énekeket ismernek meg, végül imádsággal zárjuk az alkalmunkat. A foglalkozást követően a történetek mondanivalójának feldolgozására a következő lehetőségeket teremtjük meg: rajzot készíthetnek vagy mintázhatnak, esetleg dramatizálhatják, eljátszhatják a történetet. További beszélgetések következnek, képek nézegetése a történetről, énekelgetnek vagy játékba vezetjük vissza őket. A lelki nevelésünkhöz tartozik a templomokba látogatás (mindhárom történelmi egyház templomába elmegyünk), megismertetjük a gyermekeket a köszönési módokkal, megnevezzük a legfontosabb tárgyak nevét, megismertetjük őket az egyházi ünnepeinket jellemző

¹ 2119 Pécel, Nyírfá u. 1. tel.: 06 27 547 960, e-mail: betpecel@visz.org; <http://www.visz.org>

liturgikus színekkel, szimbólumokkal. A havi családi és a heti gyermek-istentiszteleteken megismerkednek a templomi viselkedéssel, magatartással. A sok éneklés, zenélés az óvodában és az istentiszteleteken segíti a gyermekek érzelmi ráhangolódását Isten jelenlétének megtapasztalására. Aztán az istentisztelet végén felhangzó közös Miatyánkban együtt van gyermek, szülő és gyülekezeti tag, ami a testvéri közösség megtapasztalásának lehetősége.

Fontos feladatunk még a lelki nevelésünkben az *imádkozásra nevelés*. Egész életünk folyamán szükségünk van Valakire, aki előtt kiönthetjük szívünket, és meghallgat bennünket. Gyermekimádságok megtanításával és együttes imádkozással sokat segíthetünk a gyermekeknek, sőt általuk hatással lehetünk a szülőkre is. A 3-4 év alatt fokozatosan megismerik a gyermekek a hálaadó, dicsérő, megvalló (gyónó), közbenjáró és kérő imádságokat. Csodálatos ajándék, amikor a gyermekek maguk szólítják meg az Úr Jézust, és mondják el örömeiket, szomorúságaikat vagy aggódásaikat. Az asztali imádság is fontos, mert ezzel tudatosítjuk bennük a hálaadást a napi ételünkért, italunkért. A szülők mondják el a következőket: gyermekük nem kezdi el otthon az étkezést addig, amíg apa és anya nem teszi össze a kezét, és nem mondja az asztali áldást; de betegség, gyász, konfliktusok közepette is tudhatják a gyermekek, hogy van kapaszkodó, van, Akit megszólíthatok, Aki meghallgat, és megsegít a számomra igazán szükséges dologgal. A gyermekek természetes módon élnek meg az imádságot, ezt közvetítik a családjukban.

Az *egyházi év* ünnepeihez igazítjuk nevelési feladataink tervezését. Nagy lehetőségünk az ünnepek – a reformációtól kezdődően Szentháromság ünnepéig – megélése a gyermekek, szülők aktív közreműködésével, szeretetteljes közösségben egymással és az ünnep lényegét adó Úrral; legyen az ünnep helyszíne akár a templom, a gyülekezeti terem vagy az óvoda. Az ünnepek keresztyén tartalmát, jelentőségét sok szülő, nagyszülő az alkalmainkon ismeri meg, gyakran gyermekük ünnepi köszöntőjéből.

Az óvoda a gyermekek, szülők számára az első olyan hely az életükben, ahol intézményi keretek között ismerkedhetnek meg a keresztyén hit alapjaival. Sajátos feladatunk van egyházunkon belül a ránk bízott gyermekek között a gyülekezet építésének emberi igyekezetében: mert mindaz, ami történik a lelki ház építésének falain belül, csak emberi erőlködés mindaddig, amíg az Úristen Szentlelke életre nem kelt bennünket. Amikor ez megtörténik, felülemelkedünk az emberi erőfeszítéseken, szárnyakat kapunk és Ő repít Szentlelke által a megvalósításban: akkor lesz értelme, tartalma minden tevékenységünknek.

Minden evangélikus óvoda nevelői számára missziói elkötelezettséggel bíró felelősségteljes szolgálat a családoknak, a szülőknél segítség adni a keresztyén nevelés és életmód kialakításában, a gyakorló keresztyén család esetében annak erősítésében.

A keresztyén életvitelt is szükséges bemutatnunk a szülőknek, gyermekeknek, ezt a különböző közös alkalmak segítik megláttatni. Az evangélium továbbadása pedig szívbe írt törvényként jelentkezik, amit nem lehet elhallgattatni, ami cselekvésre ösztönöz. Így következzen azon alkalmak, lehetőségek felsorolása, amelyekkel igyekezzünk kiszélesíteni az evangéliumot megismerők körét. Ezen alkalmak szervezésének *legfőbb célja*: Jézus Krisztusra mutatni, a Róla szóló evangélium hirdetése a családok számára, bemutatni a házasság, a gyermekvállalás Istentől kapott voltát, annak rendjét, felelősségét, örömét, valamint találkozási lehetőséget teremteni a gyülekezeti tagokkal, megismertetni a gyülekezeti közösségekbe tartozás erejét.

Családi kohéziót erősítő, lelki tartalmat hordozó alkalmak, előadások, filmklubok, beszélgetőkörök:

- *A házasság mint Isten rendelése – vagy élettársi kapcsolat mint az ember rendje* című előadás filmvetítéssel egybekötve, házaspáros hétvégéről szóló beszámoló résztvevőktől (pl. a *Tűzálló* című film vetítése, majd megbeszélése).
- *Gyermekvállalás: „Az anyaméh gyümölcse jutalom”* – áldott vagy terhes állapot? Filmvetítéssel egybekötött beszélgetés a témáról.
- A család mint a társadalom legkisebb alapsejtje, alappillére. Családi filmek kölcsönzése a Zákeus Média Centrumtól² és más missziós anyagok, CD-k, magazinok, interjúk, hangkazetták, könyvek stb. egyházunk Missziói Központjából³.
- Családi délutánok az óvodában, gyülekezetben: adventi és tavaszi családi délután, játszóház, családok sportvetélkedője, kézművesség, bibliaverseny szülőknek és gyermekeknek adventben, böjtben; táncház, bibliai akadályverseny az udvaron, apák és gyülekezeti tagok focija (ökumenikusan is lehet), anyukák és a gyülekezet asszonykörének receptcseréje, kóstolója, sütik, vendégváró egyszerű ételek bemutatása szeretetvendégségeken.
- *Bibliai történetek dramatizálása szülőktől gyermekeink számára* (A tékozló fiú, Konrád, a húsvéti nyúl, Panov apó, Jézus születése stb.).
- *Szülők akadémiaja*. Neveléssel kapcsolatos film feldolgozása hat alkalommal.
- *Szülők kórusa* – szolgálat keresztyén énekekkel családi istentiszteleteken.
- *Imádságok, zsolnárok felolvasása szülők részvételével.*
- *Egyházi ünnepek közös ünneplése óvodában, gyülekezetben gyermekek, szülők szolgálatával.*
- *Keresztelői előkészítő alkalmak: a keresztség értéke, haszna, ereje.*
- *Keresztszülők napja: keresztszülői felelősségem önmagamért és a gyermekért.*
- *Nagyszülők napja: keresztyén hit élettapasztalatának továbbadása gyermekek részére.*

2 zmc@internet.hu; 20 824 5855, Győri János Sámuel lelkész

3 <http://misszio.lutheran.hu>

- Gyülekezeti és óvodanap: óvodás szülők gyermekeikkel együtt vesznek részt az istentiszteleten, közös ebédre hívjuk gyülekezetünk tagjait az óvodába, külön beszélgetőkör a hallottakról szülők számára, a gyermekek számára játék, felügyelet biztosítása. Délutánra régi óvodásokat látunk vendégül, hívjuk találkozóra, ahol felelevenítjük a régi énekeket, újakat tanulunk, játszunk, ígét olvasunk, beszélgetünk.
- Bibliaiskola szervezése az óvodában.
- Közös kirándulások, gyalogtúrák, színházlátogatás nevelők, szülők, gyülekezeti tagok közösen.
- Evangelizáció óvodában, gyülekezetben – szülők, gyermekek szolgálatával.
- Ökumenikus alkalmak az óvodában.
- A gyülekezet időseinek vendégül látása az óvodában, kis köszöntő műsor karácsony és anyák napja körül.
- A város idősek napközi otthonában, gondozó központjában óvodásaink szolgálata karácsonykor, anyák napján, húsvétkor.
- Kirándulások szervezése a közeli településekre, ahol evangélikus templomokkal is ismerkedhetünk.

Ezen alkalmak jelentősége

Mindezek az alkalmak igyekeznek ízelítőt adni a családoknak a Krisztushoz tartozás örömről, az imádság fontosságának életszükségletéről. Igyekszünk megmutatni az Istennel való kapcsolat lehetőségeit: az asztali áldás közösségének megélését a vendéglátások során, az igehallgatás, -olvasás fontosságát otthon és a gyülekezetben, és az imádságot – amelyben megszólíthatjuk Jézus Krisztust mint Megváltónkat, barátunkat, Akinek elmondhatjuk bukásainkat, nehézségeinket, Aki válaszol nekünk Igéjében. A zenével, énekszóval Isten dicséretében való öröm, szeretet megérezhető a testvéri közösségben.

Ezen alkalmakat a gyermekek 3-4 éves óvodai tartózkodása idején szervezzük. A gyakorisága lehet kéthetente, havonta, félévente vagy évente egyszeri alkalom.

A gyermekek kikerülnek az óvodából, iskolába mennek. Továbbra is igyekezünk figyelemmel kísérni őket az iskolákban, köszöntjük őket születésnapjukon, várjuk őket gyülekezetünkbe, és bizony gyakran csak a tanévnyitó és -záró istentiszteleten, családi alkalmakon, majd a konfirmációkor találkozunk velük. Ezért tartjuk a gyülekezet építésébe történő bekapcsolódási lehetőségnek a korosztályonkénti ovis találkozókat. Ezek között a gyerekek között ma már nagy létszámmal vannak a huszonévesek, még többen az igazi ifjúsági korosztályt jelentők. Az eddigi találkozók tapasztalatai nagy élményt jelentettek óvó néniknek, dajka néniknek és a „gyerekeknek”!

A korosztályonkénti találkozók szervezésekor lehetőség van ismét a magvetésre, ahol most már érettebb füllel és szívvel hallhatják Isten Igéjét, és hozzájuk közel

álló témáról beszélgetést elindító előadást azon a helyen, ahol kisgyermekként először hallották a bibliai történeteket. A közös gyertyagyújtás, imádság, énekek felvételése, új ifjúsági dalok megismerése, a régi fényképek, ovis ünnepélyek filmjei felidéznek bennük az óvodás életük vidám napjait, a „jó volt idejárni” élményét.

Reménységünk, hogy gyülekezeteink lehetnek a jövőben lelki fejlődésük azon helyei, ahol ifjúként, majd felnőttként is olyan közösségre, otthonra találhatnak, ahol jó lenni, ahová jó visszatérni, és ahol átéljük az Isten szeretetének jelenlétét, biztonságot adó erejét.

„Mert más alapot senki sem vethet a meglévőn kívül, amely a Jézus Krisztus.”
(1Kor 3,11)

„Isten adja a növekedést!” (1Kor 11,6b)

Erős vár a mi Istenünk!

Lassú Tamásné

Ajánlott irodalom:

Révészné Tóth Erzsébet: *Mindennap Jézussal*, Budapest, Luther Kiadó, 2010.

Révészné Tóth Erzsébet: *Az óvodai hitoktatáshoz ajánlott anyagok gyűjteménye*, Budapest, Luther Kiadó, 2011. július 15.

Ebben a két evangélikus kiadványban megtalálható minden óvodai lelki nevelést segítő szakkönyv és segédanyag címlistája, elérhetősége.

Honlapok:

www.kpszti.hu

www.lutheran.hu

www.reformatus.hu

Elszalasztott lehetőségek!? – Az egyházi oktatás hatása a gyülekezetépítésre

Csaknem két évtizede működnek evangélikus oktatási intézmények szerte az országban. Ez már elég nagy idő ahhoz, hogy megnézzük a tapasztalatokat, megtartsuk, ami jó, s bátran változtassunk azokon a területeken, ahol országosan is rosszul mennek a dolgok. Írásomban a gyülekezetépítés oldaláról fogom megvizsgálni az evangélikus oktatás helyzetét, s próbálok gyakorlati tanácsokkal is szolgálni.

Elszalasztott lehetőségek – bizonyára bántó és túlzó ilyen címet adni egy, az egyházi iskolák és a gyülekezetépítés kapcsolatával foglalkozó írásnak. Aki így érzi, attól elnézést kérek, nem akartam fájdalmat okozni! De mégis fontosnak érzem a sarkos fogalmazást, mert úgy látom, hogy nem tudtunk élni az Istentől kapott áldott lehetőségeinkkel.

Jelenleg 10 800 diák jár evangélikus iskoláinkba. Hányan járnak ifire, istentiszteletre? 2011-ben 1150 diákunk érettségizett. Vajon van közöttük 110 – az összes érettségizőnek csupán 10%-a –, aki továbbra is kapcsolatban marad lelkészével vagy az evangélikus gyülekezettel? Négy, nyolc vagy tizenkét évnyi evangélikus iskolába járás után beépült a gyülekezetünkbe legalább 100 most érettségizett fiatal? Félek, hogy nem...

Hosszú évtizedek óta szomorúan nézzük, hogy konfirmandusaink hogyan tűnnek el az ünnepi istentisztelet után, s lassan ennél is nagyobb szomorúság vehet rajtunk erőt, ha arra gondolunk, hogy hány egyházi iskolában érettségizett fiatal tűnik el teljesen a gyülekezet látóköréből. Mondjuk ki bátran: Megdöbbenően és fájdalmasan kevés – egykor evangélikus iskolába járt – diák lesz aktív tagja gyülekezeteinknek. Sőt – fiatalok közt járva le merem írni – olykor éppen az egyháztól és magától az Istentől fordulnak el volt diákjaink.

Természetesen tudom jól, hogy az egyházi oktatás hatékonyságát nem lehet pusztán a gyülekezethez csatlakozott fiatalok számában mérni. Állítólag sokan vannak, akik elvisznek magukkal valamit, ami évek múlva lesz megtartó erő az életükben. De valóban olyan sokan vannak közöttünk, akik egy egyházi iskolában történt érettségi után 5-10 évvel jelennek meg, hitre jutott keresztyén emberként? Inkább üdítő kivétel az ilyen ember, mint általános jelenség.

Meggyőződésem, hogy a kép, amit felvázoltam, nem túl borús vagy pesszimista, hanem reális. Éppen ezért égetően fontos az egyházi iskoláink és a gyülekezetépítés kapcsolatáról beszélni!

Néhány sarokpont röviden.

A pedagógusok, hitoktatók hozzáállása, szerepe

Iskoláinkban jelenleg 1200 pedagógus és egyéb dolgozó az alkalmazottunk. Ez jelentős szám, de látnunk kell, hogy csak egy kicsi hányaduk az evangélikus háttérű, gyülekezetbe járó, élő hitű szolgáló. Mihez lehet így kezdeni?

Tapasztalataim szerint három kategóriába tartoznak pedagógusaink, s mind a három csoport elé világos feladatokat kell adni, természetesen a minél magasabb szintű oktatói munka mellett, ami az alapot jelenti mindenképpen.

Az egyik csoportot azok képezik, akik már tagjai egy keresztyén közösségnek, őket lelkileg kell erősíteni, hogy egy igazi magot tudjanak képezni a tanári karban. Ők lehetnek a kovász, akik belülről végzik a misszió munkáját szavaikkal és még inkább hétköznapi tetteikkel, szeretetükkel.

A második csoportba az el nem kötelezett érdeklődők tartoznak, akiket talán éppen az egyházi oktatásban szerzett tapasztalataik vezetnek közelebb az Istenhez. Őket – a lelki erősítés mellett – belső fórumokon képezni is kell (pedagógus bibliaiskola, rendszeres meghívásuk a gyülekezeti alkalmakra, lassú beépítésük a gyülekezet közösségébe is).

A harmadik csoportba azok tartoznak, akik – bár egyházi iskolában tanítanak, de nem keresztyén emberek. (Könnyen előfordulhat, hogy ők vannak a legtöbben egy tantestületben – a nemrég átvett intézmények esetén szinte biztos így van.) Rájuk is nagyon oda kell figyelni, mert sokat ronthat a missziói munkán, ha egyfajta *látszatkeresztyénséget* várunk el tőlük. Mindez fontos a gyülekezetépítés szempontjából is, hiszen egy képmutatásba kényszerített pedagógus rengeteg tud ártani Krisztus ügyének és magának is.

Velük meg kell értetni: Nem kell, hogy eljártsszák – megfelelési kényszerből vagy az álláshely féltése miatt –, hogy keresztyének! Tartsák tiszteletben mások hitét, ne beszéljenek ellene, ne degradálják, hanem végezzék a legjobb tudásuk szerint a tantárgyuk tanítását.

Ha valaki a keresztyén tanítás ellen beszél, akkor ilyen esetben keményen fel kell lépni, mert kettős nevelés jön létre az intézmény falai között, amely bizonytalanságot és zavart okoz a diákok lelkében. (Természetesen ehhez az is hozzátartozik, hogy az egyház ugyanazzal a szeretettel és barátsággal fordul a nem hívő pedagógusai, mint a rendszeresen templomba járók felé.)

Az iskolavezetés és a gyülekezetvezetés kapcsolata

Oktatási intézményeink egy része országos, más része gyülekezeti fenntartású. Bizonyos kérdésekben ez fontos lehet, de a gyülekezetépítés szempontjából teljesen lényegtelen, hiszen elsősorban az a közösség tud gazdagodni az iskolából, amely az iskola közelében fekszik – a fenntartó személyétől függetlenül. Éppen ezért na-

gyon fontos, hogy rendezett legyen a gyülekezeti elnökség – a lelkész és a felügyelő – kapcsolata az iskola igazgatójával és helyetteseivel. (Ugyanilyen fontos az iskolalelkész kapcsolata a helyi parókus lelkészekkel.)

Ezt a jó kapcsolatot kell kialakítani a pedagógusok és a gyülekezeti tagok között éppúgy, mint a diákok és a gyülekezet ifjúsága között. Ennek egy jó eszköze lehet közös programok szervezése: nyílt nap az iskolában a presbiterek részére vagy kihelyezett presbiteri ülés az óvodában.

A fenntartó személyétől függetlenül elengedhetetlen a gyülekezet érdeklődése az iskola, óvoda iránt. Elképzelhetetlen az, hogy egy presbiter ne legyen nagy vonalakban tisztában a gyülekezetéhez közeli evangélikus oktatási intézmény életével. (Különösen igaz ez gyülekezeti fenntartásban levő intézmények esetében.)

A gyülekezetnek óriási felelőssége van befogadó alkalmak szervezésében. Ez alatt olyan alkalmakat értek, ahová diák vagy pedagógus be tud kapcsolódni, ha az iskolai hittanórán a Szentlélek megérintette a szívét. Kellenek olyan ifjúsági és bibliaórai közösségek, ahová elmehetnek, ahol számon tartják őket, ha úgy alakul, utánnuk is érdeklődnek.

Az iskolalelkészek szerepének tisztázása

Az iskolalelkészek feladatát és szerepét az oktatási intézményen belül a törvény pontosan szabályozza. Így feladata ezeket a kötelességeket a lehető legnagyobb lelkesedéssel, modern ötletekkel megvalósítani. A tantestületben és az iskolában betöltött szerepe egyfajta üzenet is. Amennyiben maga az iskola vezetése kezdő pedagógusként kezeli őt, a kívülállók sem fogják érezni, hogy fontos lenne az általa nyújtott többlet.

Pedig éppen itt van a hangsúly egy egyházi iskolánál! Gimnazistákat tanítva látom, hogy mennyire eltolódott a hangsúly a diákok életében a tudás és ismeret felé. Mindez fontos, de látom, mennyi kamasz szenved, mert magányos, depressziós, nem tudja feldolgozni az otthoni gondjait. Ezeket a gondokat sokkal jobban kell és lehet kezelni egy egyházi iskolában, ahol nemcsak a felhalmozott tudás mennyisége a lényeg! *Az iskolalelkészség elismerése nem más, mint az iskolában folyó lelki szolgálatok fontosságának elismerése és hangsúlyozása.* Annak kiemelése, ami valóban többletet jelent a világi iskolával szemben!

Szükségszerű, hogy az iskolalelkész a mai fiatalok nyelvét beszélő, gondolataikat megértő, világukat ismerő, hiteles ember legyen. Ha megtalálja a hangot a rábizottakkal, nagyon komoly eszköze lehet az Úristennek a nehéz iskolai környezetben! Fontos, hogy saját identitása legyen, s megengedhetetlen, hogy átlépve a hatáskörét személyi, adminisztratív vagy anyagi dolgokba szóljon bele. A határok meghúzása órá nézve is kötelező jellegű!

Cél és ötletek

A jól működő egyházi iskola feladata a kísérés a hit útján, s nem az erőszakos vezetés vagy gyermekek kergetése az Isten felé. A cél az érdeklődés, a nyitottság felkelése. Valahogy úgy, ahogy Antoine de Saint-Exupéry írja: *„Ha hajót akarsz építeni, ne hívj össze embereket, hogy tervezzenek, szervezzék meg a munkát, hozzanak szerszámokat, vágjanak fát, hanem keltsd fel bennük a vágyat a nagy, végtelen tenger iránt.”*

A lélekformálás a cél, és nem az általunk elképzelt sablon ráhúzása a fiatalokra, ezért fontos *kitenni* őket lélekformáló hatásoknak. Ehhez nagyon jónak tartom a kimozdulást az iskolából, fogyatékosok vagy idősothton meglátogatását, esetleg gyülekezethez tartozó idősek felvállalását vagy éppen *„pótnagypapa, pótnagymama”* választását.

A kapcsolatot erősítheti egy Orosházán megvalósított modell is: A vasárnapi istentiszteletre érkező gyülekezeti tagok egy kosárba helyeznek el ételadományokat, amelyből a következő héten az iskolába éhesen érkező gyerekek kapnak reggelit. (Ezt tovább lehet vinni úgy is, hogy egy gyülekezeti tag, presbiter segít a reggeli készítésében.)

Mögöttünk van immár két évtizedes egyházi oktatásunk rengeteg tapasztalata, érdemes tanulni a hibákból és a jó dolgokat erősíteni. De mától a tapasztalatokat leszűrve előre kell néznünk, s mindent meg kell tennünk, hogy az evangélikus iskolák még erősebben tudják szolgálni eredeti céljukat: *Fiatalokat vezetni Isten színe elé és ezen keresztül az evangélikus közösségek életébe is.*

Ehhez adjon az Úristen erőt minden lelkésznek, pedagógusnak és diáknak!

Deák László

Idősgondozás bentlakásos otthonban

A cím alapján olyan otthon van most előttünk, melyben szeretetszolgálat folyik, elsődlegesen idősgondozás formájában, bentlakásos módon. Ebben a témaszűkítésben találunk olyan kifejezéseket, melyek alapján a világ embere is jól be tudja határolni, milyen feladatokat vállal fel a szeretetotthon. Idősgondozás és bentlakásos ellátás: ez a világban is megtalálható állami szakellátási feladatként. Mitől más az, ha mindezt diakóniai intézmény, vagyis szeretetotthon látja el – ebbe a kérdésbe szeretnénk bepillantást nyerni a lehetséges válaszok mentén.

A diakónia mint szeretetszolgálat keretbe foglalja a hit cselekedeteit, azokat, melyek a felebarát felé irányulnak. Az első gyülekezetek életében hamar megjelentek a diakónusok. Ez jelzi e sajtóságos feladatok elkülöníthetőségét a hit egyéb cselekedeteitől, de nem jelentheti egyúttal a függetlenséget a krisztusi közösségtől. A betegekről, elesettekről való gondoskodást krisztusi parancsok írják elő. Urunk úgy volt jelen ebben a világban, mint aki szolgál (Mk 10,45), és tanítványainak is azt a parancsot adta, hogy az Ő példáját kövessék (Jn 13,15). Az első gyülekezetek betegeinek gondozásáért a püspökök vállaltak felelősséget, s a feladatok ellátását diakónusok és özvegyek végezték. A III. században már nem is csak gyülekezeti tagok felé nyújtottak ilyen módon segítséget, hanem kívül élőknek is ún. betegházakban. A betegek és gyengék gondozása így hamar a gyülekezeti élet igen fontos részévé lett. A reformáció újra hangsúlyt fektetett a gyülekezeten belüli feladatok mellett a ki felé történő munkálkodásra is, mely komoly társadalomépítő és szociális tevékenységet jelentett.

A diakónia a gyülekezetek segítő kezeit jelenti, s maga a tevékenység a „kezek evangéliumáról” (Sztehlo) szól, ahogy azt a jelenlegi diakónia szlogenként határozta meg. A segítő kezek jelenléte a közösség erejét mutatja. A közösség annál erősebb, minél több gyengét, kicsit, hátrányos helyzetűt tud megtartani. Lemondással, önmegtadással van ez összefüggésben, hiszen a leggyengébb láncszemhez szabja életét a közösség, és nem az erősekhez. Szegények mindig lesznek velünk (Mk 14,7), és sok más olyan embertársunk is, akiknek helyzete szánsalmat válthat ki az érző szívű emberekből. Ha ez itt, az érzéseknél megállna, akkor még nem beszélhetnénk diakóniáról, de ha tevételes segítségnyújtás is születik, akkor már igen. A diakónia embere kell, hogy a sírókkal sírni tudjon, de kezét nem vonhatja el a segítségnyújtástól, mert Mesterétől erre kap indíttatást. Nem elég jókat kívánni, ez nem segít az éhségben (Jak 2,15.16). A diakónia a helyzetek felismerésére szakosodott szolgálat. Meglátja a szükségét szenvedők igényeit, és reálisan számol saját lehetőségével.

Istentől van mindkettő, a szem megnyílása és a képességek megszerzése is. A világ emberében is ott lehet az altruisztikus készlet, a jótévő indíttatás sokféle tevékenységre, melyek jótékonyágban, akár önkéntességben is kifejeződhetnek. Ez az indulat az ember erejéig ér. A diakónia Isten erejéből él, belőle töltekezik, hiszen Isten indít bennünket egymás felé, és ehhez minden szükségességet meg is ad. Mikor a gyülekezet intézményt, s azok közül is szeretetintézményt hoz létre, akkor kéz, láb, szem szeretne lenni a másik ember számára, mégpedig közösségben. Mert a keresztény karitatív tevékenység két évezredes fejlődése során eljutott a könyörület gyakorlásától az intézményes segítségnyújtásig. De ez a szervezett szolgálat is ugyanarra az alapra épül, az egyéni elhívásokra.

Az általános bevezető sorok után néhány konkrét kérdéssel közelítsünk a szeretetotthonok világához.

Mit lát a gyülekezeti tag a saját intézményére tekintve?

A templomhoz kötött életen túl a gyülekezet egyik fontos hétköznapi aktivitását. A diakóniának ez a tevékenysége lerövidíti az utat a „találáshoz.” Hiszen „keressetek, és találtok” (Lk 11,9) – hangzik a felhívás. A szolgálatra, a felebarátra lelés helye lehet a szeretetotthon, miként természetesen maga az egész gyülekezet is. Mikor az Isten országát indul keresni az ember, hamar rátalálhat ezekre az otthonokra, s benne is az ott élő emberekre. Ők azok a „legkisebbek”, akiket etetnek, akiket ápolnak, akiket felruháznak. Jézus azonosítja magát ezekkel a legkisebbekkel (Mt 25,35–40). Ha ilyen helyen keres az ember, meg fogja találni, hogyan hozza meg hitének gyümölcsseit, az irgalmasság cselekedeteit. A gyülekezetek intézményei tehát olyan helyek, ahova be lehet menni látogatni, ahol rendezvények vannak, ahol napi áhítatra be lehet térni, ahol terepet lehet találni az önkéntes munkának, ahonnan segítséget lehet kérni családok szociális jellegű feladataihoz, ahonnan indíttatást lehet nyerni diakóniai életpályára.

Milyen szeretetotthoni közösségben élni?

Ma már egyre kevésbé gondolnak az emberek úgy a szeretetotthonra, mint a szegényháza, hanem sokkal inkább szükséges gondviselést nyújtó intézményre, amelyre az életút megfelelő szakaszán már előre lehet gondolni, s így készülni.

Olyan hely lehet a szeretetotthon, ahol megtapasztalhatom, hogy vannak felebarátaim, akik irgalmas samaritánusként (Lk10,30–37) segítenek, ahol én is mások felebarátja lehetek. Kevésbé gondolunk arra, mennyi szolgálattal vannak egymás iránt az otthonban élő testvérek. Mert micsoda komoly szolgálat az, ha egymást nem hagyják csüggedni, ugyanis az időskor egyik lappangó kísértése a csüggedés, a lemondás. Milyen erős lélekkel tudják egymást meghallgatni újra és újra, s ezzel mennyi gond-

felhő vékonyodik, és mennyi virágos mező nyílik a gondolatok és érzések terén. Mikor felvételi beszélgetések alkalmával megkérdezzük, mit vár el a jelentkező az otthontól, akkor legtöbbször a biztonság és az elfogadás hangzik el. Így egyértelműen fontos az oltalom és a többirányú elfogadás, mind lakótársaktól, mind az otthon szolgáltatóitól, de a gyülekezettől és az egyháztól is mint nagyobb közösségtől.

Mi az, ami szeretetotthonba indítja az oda jelentkezőket?

Alapvetően a szükségleteik: a mindennapok megéléséből és a magányból eredő nehézségeik. Amivel találkozunk, az a szakosított ellátás és a közösség. A szakosított ellátás szakképzett szolgáltatókkal végzett gondozást jelent testi-lelki és mentális területen.

A szeretetotthoni ellátás alapvetően felöleli azon gondozási, ápolási feladatokat, melyek egészen a kórházi ellátás határáig nyúlnak akár a nap 24 órájában. Ebben a házi orvos rendszeres jelenléte, az ápolási tervek szerinti ápolás éppen úgy benne van, mint a szakorvoshoz juttatás vagy a gyógytornász tevékenysége. A lelki területen a lelkigondozás lelkészi biztosítása a fontos, mégpedig felekezeti igények figyelembevételével. Kell, hogy legyen olyan áhítatos közösségi alkalom is, leginkább napi rendszerességgel, ami evangélikus értékeinkre, s nem a felekezeti különbségekre épít. Így épülhet fel egy-egy év az intézményekben az egyházi esztendő aktuális üzenetének fényénél, ünnepi istentiszteletekkel. Nem nélkülözhetik az otthonok a megfelelő szakember által nyújtott pszichológiai segítségnyújtást sem. A lelki területtől nehezen lehet élesen elválasztani a mentális gondozást, melynek fő terepe a foglalkozások szervezése a különböző érdeklődési területeken.

A szakellátás mellett a közösség is hívogatja az intézményi gondozásba készült. Emberi közösséget alkotni ebben a világban állandó kihívást jelent. A keresztyén embereknek nem egyéni küldetésük van ezen a földön. Van az is, hiszen a gondozásuk ezért tud személyre szabott lenni nem csak testi, de lelki, mentális területen is. Ám van csoporthoz tartozási lehetőségük is, ami már kiemel egyéni elakadt életekből, s befogadást tud biztosítani. Mert jó közösséghez tartozni, az áhítatok közösségéhez, a csoportfoglalkozások közösségéhez, egy-egy lakórész közösségéhez. A Szentlélek egyik csodálatos munkája éppen a közösségbe hívás, gyűjtés és az abban való megtartás. Akik evangélikus keresztyén otthonba, vagyis szeretetotthonba érkeznek, azokról azt feltételezhetjük, hogy a Szentlélek új közösségbe kívánja őket juttatni. Más közösségbe, mint amiben korábban éltek, másba, hiszen ahová érkeznek, azt a közösséget korábban valószínűleg nem ismerték, csak ha az otthon működési területébe házi segítségnyújtás, esetleg idősek klubja is tartozik, s annak ellátottjai voltak korábban. Feladat lehet közösségivé lenni, de egyúttal a közösség formálásában is vannak elrejtve áldások. Pál apostol intelme, az „egymás terhére hordozzatok” (Gal 6,2) így tud valósággá válni.

Milyen üzenetet hordoz a világban egy egyházi idősek otthona?

A nonprofit intézmények között is a legmakacsabb eltökéltséggel szolgál, ami a működés biztonságát kell, hogy jelentse. A szeretetotthon egy hely a hétköznapi életterben, ahol nem csak a szabályzók fontosak, hanem ezeken túl a keresztyén méltósággal élt élet is, ahol a napok nemcsak múlnak, de telnek is, telnek a felebaráti kapcsolatok gyümölcseivel, telnek olyan élettellel, melyet a Krisztus Urunktól szerzett, s továbbadott megbocsátás tud rendezni. Egy hely az idősek otthona az anyaszentegyházban is, ahol az ökumené talán a leginkább kész a megvalósulásra, hiszen nem lehet egymás értékeit figyelembe nem venni.

A szeretetotthonok lehetnek gyülekezeti vagy közegyházi fenntartásúak, de mindenhol kötődniük kell egy élő gyülekezethez. Hiszen nem önmagukban élő közösségekként kell, hogy megmaradjanak ebben a világban, hanem egy élő testként, az egyház tagjaiként. Egy szeretetotthon működése többet jelent, mint a társadalomban végzett szociális feladat. Munkásai nem egyszerűen pályázati úton összetoborzott emberek, hanem jó esetben kiválasztott és felkészített szolgálattelvők a vezetőktől kezdve a nővéreken át a takarítónőkig. A szeretetotthon minden időben étellel teli lehet. A bentlakók életéről szól minden a falak között, minden értük van földi és örök életük szem előtt tartásával. A Krisztuson alapuló reménység minden életkorban fontos, de az élet utolsó földi szakaszában különösen is.

Természetes, hogy nem minden gyülekezetnek van szeretetotthona. De ott, ahol van élő gyülekezet és van élő szándék, a diakónia Ura felé elkötelezett szolgálatkészég, ott talán már nem az állami és egyházi törvények lesznek a legfőbb akadályai az intézményalapításnak.

Decmann Tibor

Szeretotthon

Van egy ifjúsági énekünk, melynek szövege így hangzik: „Minden széthullik és köddé válik, köröttem hol lelek megmaradót? Kőszilárd kapcsolót, kapaszkodót, őszinte hangot, Őszinte szót?”

Lehetne tulajdonképpen a mai kornak, a mai társadalomnak és sok esetben gyülekezeteinknek is aggodalommal átszótt kérdése ez a pár sor. Azonban nekünk megvan e kérdésre a válaszuk is: az alap egyedül Jézus Krisztus. Ő kőszilárd kapocs és kapaszkodó, és aki őrá építkezik, nem csalatkozik soha. Nélküle felesleges bármit is tennünk, mondanunk, gondolnunk, még ha nagy is bennünk az igyekezet, hogy gyülekezeteinket megmentsük.

Soraim között megjelenő emberi tervek, elképzelések, és a megvalósított lépések csak akkor lesznek hiteles szavakká, ha az építkezés – gyülekezetépítés, intézmények alapítása, szeretetszolgálat kiépítése – során sem tévesztjük szemünk elől Őt, aki összetart, fenntart és továbbvezet mindenkit Isten országa felé!

Ahonnán szólunk

Bevezető gondolatom után hadd legyen szabad szólnom arról a helyről, ahova az Úristen szeretete vezetett minket.

Gyülekezetünk Szombathely, Kőszeg és Sárvár között 17 településen terül el. Társgyülekezetünk Nemescsó, Meszlen, Acsád, Kőszegdoroszló apró gyülekezeteit fogja össze. A társulás is talán jelzi, hogy az egyes társegyházak tudják, mit jelent küzdeni a fennmaradásért, de azt is megélik, mit jelent közösen élni és tenni egy mindnyájuknak ugyanolyan fontos ügyért. Feleséggel ketten szolgálunk lelkeszként ebben a közel 500 fős gyülekezetben.

Az alapérzésünk mindenkor a hála. Hála Isten felé, hogy ilyen közösségbe vezetett minket, és hála gyülekezeti tagjaink felé, mert érezzük: nem vagyunk egyedül, hiszen nagyon sokan szívükön viselik a gyülekezet mindennapjait.

Gyülekezetünkben minden vasárnap legalább négy istentisztelet van, minden második héten mindenhol az istentiszteletekkel párhuzamosan gyermekbibliakör, minden hónap harmadik vasárnapján pedig családi istentisztelet. Péntekenként ifjúsági óra, szombaton énekkar. Hétköznap esténként bibliaórákon (hetente 4 alkalommal) gyülekezünk össze.

Címszavakban csak a legfontosabb gyülekezeti tevékenységeink:

Gyermekmunka: a hitoktatáson túl – hittanos tábor nyáron, hittanos piknik gyermekeinknek és szüleiknek, jutalomkirándulás a „jó templomba járóknak”, betlehe-

mezés karácsony előtt, különböző ünnepek színesítése (karácsony, húsvét, anyák napja, konfirmáció stb.), gyermekbibliakör, gyülekezeti hittanverseny.

Ifjúság: ifjúsági órákon túl – ifjúsági tábor, hittanos táborban segítő fiataljaink felkészítése majd kiértékelés, passió, egyéb szolgálatok (temetői istentisztelet, karácsony), társadalmi munkák, önkéntesség (szemétszedés stb.), kirándulás, ifibefogadó a frissen konfirmáltaknak.

Felnőttek: bibliaórák, családi istentiszteletek, szeretetvendégségek, színházbérlettel járunk színházba gyülekezeti szervezésben, óévbúcsúztató vacsora, kirándulások, énekkar.

Idősek: beteglátogatás, „a templom házhoz megy”, idősek délelőttje.

Gyülekezetünknek van egy alapítványa, mely egy művészeti iskola (Ács Mihály Alapfokú Művészetoktatási Intézmény) fenntartója. 2009-ben alapítottuk meg a Sartoris Szeretetszolgálatot, mely szociális alapfeladatként házi segítségnyújtást, szociális étkeztetést és falugondnoki szolgálatot végez.

Mindez talán nem kirívó, de nem is átlagos. A következő gondolatból született mindez. A kisebb települések, melyekben élünk, és amelyekben igyekszünk szolgálatunkkal az Isten igéjét hirdetni, felismerték, hogy összetartás nélkül nem megy, hiszen ha csak a magunk erejéből szeretnénk előbbre jutni, akkor mindig visszaesünk. Együtt azonban olyan célokat érhetünk el, olyan hegyeket mászhatunk meg, melyek első pillanatra megmászhatatlannak tűnnek. Néhányat már meghódítottunk, de még vannak előttünk állók is. Így tervünk, hogy a gyülekezet álma, a Sartoris Alumneum (ami gyermekotthonként, illetve családok átmeneti otthonaként működne) egyszer megvalósulhasson. Annak előfutáraként Családok Átmenetei Otthonát szeretnénk létrehozni Meszlenben, illetve Utógondozó Otthont Nemescsóban.

Természetesen mindez áldozathozatal nélkül nem megy. Így is próbálunk élni. Egész gyülekezetünkre és életünkre az a küldetésstudat jellemző, hogy mindenki azal járul hozzá, amivel tud. Aki tud segíteni a fűtésben, fűt, aki faragni tud, farag, aki varrni tud, varr, aki ápolni tud, az ápol. Tudom, első hallásra talán régimódinak tűnik, de ezáltal mindenki sokkal inkább sajátjának érzi azt, amiben él, amiben szolgál. Azt gondolom, ez a fajta összefogás mind erősíti közösségünket és segíti felfedezni értékeinket, melynek köszönhetően gazdagodhat gyülekezetünk.

A gyülekezet szeretetszolgálata

Mikor él egy gyülekezet? Ha van szeretetszolgálata. És ezt most nem intézményszerű formában értem, hanem sokkal inkább lelkiekben. Hiszen az tükör ahhoz, hogy felmérje a világot, hogy milyen az ott élők Istenkapcsolata. És jól mutatja, hogy az isteni szeretetet nem névleg éljük meg, hanem a testvéri közösségben, a rászorulóknak között. Tervezhetünk mi sokfajta szeretetszolgálati feladatot, ha ez nincs meg alap-

ként, alapindíttatásként egy gyülekezetben, akkor hiába akarunk teljes erővel nekifeszülni a munkának.

Az intézményként megjelenő szeretetszolgálatnak számunkra fontos alapfeltétele a felelősen gondolkodó gyülekezeti vezetés. Csodálatos dologként éltük meg, hogy ugyan teljesen tapasztalatlanul, de egyként álltak a szeretetszolgálat megvalósítása előtt presbiteraink. És szintén csoda tapasztalni azt is, hogy hogyan nőnek fel a feladathoz mindnyájan.

Ami motivált még bennünket, hogy látva öregedő falvainkat, sokszor elhagyott időseinket, nem tehetjük meg, hogy tétlenül álljunk. Elsősorban így gyülekezetünk idős embereinek szeretnénk volna megkönnyíteni mindennapjait.

Fontos szempont még, ami a gyülekezet oldaláról indult, hogy lehetőség szerint gyülekezeti tagjainknak teremtsünk ezzel munkalehetőséget, ezzel is növelve falvaink megtartó erejét, hogy a családos emberek, a fiatalabbak ne költözzenek el, hiszen lakóhelyükön is adódhat munka.

Ami nagyon jól kialakult a szeretetszolgálat kapcsán, hogy tulajdonképpen egy jelzőrendszer működik az intézmény és a gyülekezet között. A gyülekezet jelzi, ha valaki állapota rosszabbodik és ellátást igényel, illetve a szeretetszolgálat gondozói folyamatosan tájékozódnak a településeken élők igényeiről és azt jelzik a gyülekezet felé is.

Tapasztalhatóan épül így a gyülekezet azáltal, hogy valósággá lesz a még aktívabb egymásra figyelés: idős és gondozó között, az egyik és másik településen élők között. A gyülekezet szeretetszolgálati így fogja teljesíteni az „egymás terhet hordozzátok” gondolatát.

A szeretetszolgálat gyülekezete

A szeretetszolgálatban ellátott idősök, illetve gondozóik nem szervezetileg, de lelkiileg tulajdonképpen egy önálló gyülekezetet alkotnak, így is kezeljük őket. Munka folyik közöttük, ami mégis inkább szolgálat. A hétköznapi teendőnkön túl igyekszünk a lelki gondviselést is előtérbe helyezni. Ennek mindennapi megnyilvánulásai:

- Gondozóink számára hetente áhítatot tartunk, melyen megerősödve tudnak majd másokat is megerősíteni.
- Lelki csapatépítést is tartunk félévente, melynek célja a felgyülemlett terhek oldása, lerakása, a feltöltekedés.
- Az ellátottak felé igyekszünk a személyes kapcsolatot fenntartani. Ennek példája, hogy megemlékezünk születésnapjukról, névnapjukról kis ajándékokkal, ígéslapokkal.
- A templomokban elhangzott igehirdetéseket eljuttatjuk hozzájuk, így a templom megy a már otthonról elmenni nem tudókhöz.

- Karácsony előtt kis karácsonyi ajándékokkal lepjük meg időseinket, illetve a hit-tanosok betlehemes játékkal is megörvendeztetik őket.
- Évente megszervezzük a Sartoris napot, melyen találkozhatnak egymással és mindenekelőtt Istennel, és ez az alkalom igazi örömforrássá és sokáig tartó témá-vá lehet mindannyiuknak.

A szeretetszolgálattól a gyülekezetig

Milyen pozitív hatással van a szeretetszolgálat tevékenysége a gyülekezetre, illetve gyülekezeti tagjaink életére?

Alapgondolatunk: Amit adunk, önmagunknak adjuk. Amit szolgálunk az embe-rek között, azt önmagunknak, gyülekezetünknek tesszük, hiszen a befektetett mun-ka meghozza gyümölcsét.

Tapasztalataink:

- Nemcsak beszélünk a gyülekezetben a szeretetről, hanem tesszük is azt. Pozitív képet fest ez az egyházzól, gyülekezeztől a világi megítélésben is.
- Erősítjük a személyes tapasztalatot, hogy fontos az ellátott a szeretetszolgálat szá-mára, így gyülekezetünk számára is, és ezáltal talán az elcsüggedtek azt is újra megélhetik, hogy fontosak Isten számára is, nem hagyja őket magukra. Mi pedig boldogok vagyunk, ha ebben eszközök lehetünk.
- Biztonságérzetet is növel a szeretetszolgálat mindenki-ben, ha egyszer szüksége lesz segítségre, lesz hova, kihez fordulni.
- A szeretetszolgálat tevékenységének köszönhetően növekedhet a templomba já-rók száma is, hiszen az addig a gyülekezet perifériáján élőket felkarolva közelebb hozza az embereket a templomhoz.
- A gyülekezet különböző falvaiban élőket a szeretetszolgálat tevékenysége még kö-zelebb hozhatja egymáshoz a rendszeres találkozás által.

Hogyan épülünk hát?

A legfontosabb a biztos alap. Utána pedig szépen lassan, téglánként, ahogy a gyü-lekezetben megmutatkozó igények és az ellátandó feladatok jelentkeznek. De úgy, hogy minden téglá, akár a gyülekezeté legyen, akár a szeretetszolgálaté, illeszked-jék egymáshoz, sőt egymást erősítse. Ha jól végezzük dolgunkat, akkor összefonó-dik sok ponton a gyülekezeti élet a szeretetszolgálat tevékenységével is.

De figyeljünk: úgy építkezzünk, hogy soha ne kövesedjen meg a szolgálatunk, ha-nem éledjenek a kövek. Ennek kulcsa pedig Istentől kérhető.

Adja Isten, hogy minél több gyülekezetben megtalálják azt az utat és lehetőséget, mely megszólaltatja közösségeinkben a „kezek evangéliumát”!

Kalincsák Balázs

Gyülekezeti hírlevél

Több mint tíz éve veszek részt gyülekezetünk hírlevelének szerkesztésében, ami évi három-négy számot és az ezzel járó szerkesztőségi és egyéb munkákat jelenti. Bár más területen is segítek a gyülekezeti munkában, a hírleveles munka számomra a legkedvesebb. A sok év alatt összegyűlt tapasztalataimmal szeretnék kedvet adni ehhez a munkához, mely hitem szerint a belső, gyülekezeti közösséget is erősíti, és egyben komoly missziós eszköz is.

Maga a munkafolyamat

Kell egy határidő, amikorra jó, ha kézhez kapják a hívek a hírlevelet. Ünnephez kötődő számoknál különösen fontos a pontos időpont, hogy ne karácsony után olvassuk az adventi meditációt. Ha kiküldős a hírlevél, akkor a borítékolásra és postázásra kell hagyni egy hetet, onnan aztán visszaszámlálva néhány nap: nyomda, vissza néhány nap: tördelés, a tördelővel való egyezkedés (mindig marad egy kitöltetlen fehér folt, ahova sürgősen keresni kell egy képet vagy imádságot vagy hírt), még vissza néhány nap: belső korrektúra (hogy ne a már betördelt anyagot kelljen javítani).

De hogy jut el idáig a folyamat? Tovább ugorva visszafelé kb. három hetet: összeül a szerkesztőségi stáb, lehetőség szerint a(z összes) lelkész és még valaki(k). Ötletelnek, és összeszednek minden eseményt, hírt, gondolatot, ami visszamenőleg megtörtént vagy előreláthatólag várható lesz, és főleg amiről még esetleg kép is van. Leírják ezeket, és mellé azt, hogy melyiket ki vállalja, majd két héten belül e-mailben elküldik egymásnak a megszületett írásokat. Mindenki mindent elolvas, majd újra összeülnek röviden, hogy megbeszéljék a bejött anyagokat. A véglegesített anyag megy a korrektornak, onnan a tördelőhöz, onnan a nyomdába, onnan pedig a hívekhez – postai úton vagy személyesen.

A tartalom

Az a tapasztalatom, hogy szinte mindenből lehet hír, gondolat, iromány. Nézzünk néhány kategóriát:

Ünnephez kapcsolódó írások. A legjobb, ha a lelkész ír valami személyeset, külön a hírlevélbe. Ez mutatja, hogy a lelkésznek fontos az olvasó. Kézenfekvő természetesen az áhítat, de lehet kedvenc énekről, képről, versről, könyvről is írni. Külön jó, ha van még nyugdíjas lelkész, hitoktató vagy elkötelezett laikus a gyülekezetben, aki szívesen ír lelki témában. Léteznek természetesen az áhítatos könyvekben,

interneten fellelhető ún. konzervírások is, amik azonban könnyen válnak unalmas-sá. Jóval élettelebb konzervanyagok az ünnepi témájú versek, akár klasszikusok, akár valakié a gyülekezetből, az imádságok, a gyülekezeti énekek – akár kottástul bemásolva vagy maguk a bibliai igék, kiemelve.

Beszámoló minden mennyiségben az előző hírlevél óta történt eseményekről. Beszámolni bármiről lehet: nemcsak a táborról, a szeretetvendégségről, az esperesi látogatásról vagy a karácsonyi játszóházról, hanem a jól sikerült templomtakarításról (még ha ketten is végezték), az aranyköpésről, amit a háromszemélyes gyerekbibliakörön mondott valaki vagy a templomkert állapotáról is. Nálunk vannak rendszeres utazók, akik szívesen mesélnek élményeiről. Kerüljön be? Úgy tapasztaltam, hogy a hívek szívesen olvasnak személyes ismerőshöz kapcsolható útibeszámolót, és a közösséghez tartozást is erősíti.

Interjú – mindig biztos siker! Lehet családos sorozat, presbiterek, munkatársak, idősek, gyülekezeti csoportok. Úgy vettem észre hírleveles munkám során, hogy a konkrét, mellettünk élő ember és élete mindig érdekesebb, mint az időben és/vagy térben távoli nagyságoké.

Gyülekezettörténeti adalék, évforduló, megemlékezés. Mindig van mire emlékezni, és a hagyományoztatás egyik legjobb formája. Jólesik a gyülekezetnek, ha a „sajtót” érdekli a története.

A templom „kincsei”. Ki festette az oltárképet, honnan vannak a gyertyatartók, ki hímezte a terítőt, milyen fából vannak a padok, mikor vezették be a fűtést, milyen szimbólumok vannak a falon? És persze az orgona, az ablakok, a sekrestye, a régi Biblia, a szószéki motívumok... Mindenről lehet meditálni, tanítani, eredetét megnézni, és erősíti az olvasókban a templomi közösséghez tartozást.

Könyvajánló. Ez amolyan értelmiségi műfaj, de igen építő. Könnyen lehet, hogy a lelkész nem talál mást, aki megírja, de akkor is érdemes. A Luther Kiadó rengeteg jó – könnyedebb és súlyosabb – olvasmányt kínál, amit érdemes tovább kínálni, és persze az iratterjesztésben is tartani!

Hírek. Lehet visszamenőleg, röviden: elkezdődött a tanév, indulnak a bibliaórák, nyolc háziasszony süített süteményt, lezajlott a karácsony, öten készülnek a konfirmációra. Lehet – bár módjával – a lelkész egyéb tevékenységéről: Milyen egyéb helyen szolgált, mivel? Ez azért fontos, mert jó, ha a hívek látják, hogy milyen munkát végez még a lelkészüik. Lehet előre is: Mikor lesz a konfirmáció, a gyülekezeti kirándulás, a tanévzáró családi istentisztelet. Ez pedig azért is fontos, hogy az előre ter-

vezést erősítse – a lelkészen és a hívekben egyaránt! Ettől aztán komolyabban vezeti mindenki a gyülekezetben folyó munkát.

Kazuális szolgálatok névsorai évente egyszer. Ezt begépelni elég nagy munka, de mindig meglep, hogy milyen sokan olvassák végig érdeklődéssel az abban az évben születettek, kereszteltek, eltemettek, konfirmáltak és összeházasodottak névsorát. Ez is a közösségi összetartozást erősíti.

Anyagi beszámolók: Az elfogadott zárszámadás és költségvetés nyilvánossá tétele – néhány magyarázó sorral – bizalmat indít az olvasókban. Tudjuk, hogy könnyebben adakozik az, aki tudja, mire használják a pénzét. Ide tartozik még a különféle gyűjtések meghirdetése, és ami talán még fontosabb: a köszönetmondás mindenféle adományért.

Éves lelkési beszámoló(k). Ez is az a műfaj, ami jót tesz lelkészeknek és gyülekezeti tagoknak egyaránt, ha nyilvános és nyomtatásban is megjelenik.

Tágabb kitekintés: néhány egyházmegyei, szomszéd gyülekezeti, kerületi és országos egyházi hír. Erősíti a nagyobb közösséghez tartozást.

Végül: fotók a gyülekezeti életről – fekete-fehérben is a legjobb műfaj! Azonban hiba mindig csak gyerekeket fotózni vagy szép tájakat, és a csoportkép sem túl érdekes. Meg kell találni a jó egyensúlyt, hogy legyen rajta fiatal is, öreg is, férfi is, nő is, épület is, tömeg is, lelkész is, laikus is.

A munkatársak

Amikor odakerülünk, hogy az ötletek után valakinek meg is kell írnia az újságot, akkor nyilvánvaló, hogy a lelkész nélkül nem mehet, hiszen ő a felelős a gyülekezeti munkáért, őt nem lehet kihagyni. De tapasztalatom szerint az sem megy, ha csak övé a munka. Mindent érdemes megtenni azért, hogy a lelkész találjon még néhány munkatársat a következő feladatokhoz: ötletelés, fotózás, információ beszerzése, postára és nyomdából szállítás, korrektúrázás.

Másrészt legalább ennyire fontos lenne, hogy más is írjon. Ez egyfajta sajtós hozzáállás: bármilyen esemény van, bármiről mesél bárki a gyülekezetben, rögtön legyen ott a kérdés: Ki fog írni róla? És óvatosan, de talán ki merem mondani, hogy érdemes bármilyen színvonalú írást elfogadni (természetesen hacsak nem sértő, becsmérlő, az evangélikus-keresztyén tanítással ellenkező, esetleg túlzottan politizáló), mert óriási, ha már írt valaki! (Legfeljebb rövidíteni szükséges.)

Kérdések és kihívások

Gyakoriság

Több változatra is van példa: évi kettőből egy ősszel karácsony felé tekintve, egy pedig tavasszal húsvét és nyár felé. Évi három: tanévkezdetkor, karácsonykor és húsvétkor. Évi négy: az előző három plusz egy pünkösdi-nyári. Van, ahol kéthavonta jelenik meg egy rövidebb, körlevél jellegű újság. Mindez sok mindentől függ: az anyagiaktól, a segítőktől, az eseményektől, a lelkészek számától.

Ha szerényen **nem vállalja senki az írást:**

„Á, tisztelendő úr, én nem tudok írni!” – mi a teendő? Nagyon sokan szívesen mesélnek, csak leírni ne kelljen. Ilyenkor jó módszer a „beszámoltatás”, ami néhány bevezető sorral így kezdődik: *Istennek hála, megtartottuk első családi napunkat a templomkertben egy szép májusi szombat délután. Beszámol Iksz Ipszilon, édesanya.* Ezután jön a beszámoló, egyes szám első személyben, amit Iksz édesanya valójában csak elmond a hírleveles munkatársnak, aki pedig leírja. Telefonban is nagyszerű beszámolókat lehet készíteni, és még jobb, ha a beszámoltató nem a lelkész, hanem talált valakit, aki szívesen ír így.

Anyagiak

Természetesen sok pénzbe kerül a nyomda, de igazán a postán tudunk spórolni. Nálunk csak évente kétszer küldjük ki, a másik két számot – fele akkora példányszámmal – a templomból lehet elvinni. Megoldás lehet még a postaládába dobás, bár a nagyvárosokban a kapuk gyakran be vannak zárva.

Nem olvassák

Sosem lehet tudni, hányan olvassák a hírlevelet, abból is mely cikkeket. Sokéves tapasztalatom – a lelkészeinkkel együtt –, hogy mindig olyan valakiről derül ki, hogy olvasta, akire nem számítottunk. Viszont ne várjunk visszajelzést – és ezzel meg kell tanulni együtt élni! Sajnos legtöbbször csak akkor jeleznek vissza, ha valami nem tetszett – de ez természetes, mélységesen emberi viselkedés. Én igyekszem a munkám során megelégedni azzal, hogy érzékelem, hogy az emberek tudnak a dolgokról, bár maguk sem tudják, honnan: „olvasták valahol”.

Papíralapú vagy virtuális újság?

A hírlevél felkerülhet a gyülekezet honlapjára, és be lehet vezetni azt a rendszert, hogy aki jelzi, hogy nem kér újságot, mert online olvassa el, annak természetesen nem küldik. Tapasztalataink szerint azonban még a nagyvárosi gyülekezetben is csak nagyon szűk réteg olvassa az amúgy gondosan vezetett honlapot. Egy újság viszont kézbe vehető, hazavihető, buszon is lapozható, másoknak is továbbadható!

Ajánlás

Egy hírlevél rendszeres előállításával sok a fáradság, mégis csak ajánlani tudom! A híradás egyfajta elismerése annak a munkának, amiről hírt adnak. Ez jó érzés lelkesnek és laikusnak egyaránt, és további tevékeny gyülekezeti életre serkent minden érintettet! Továbbá olyan lenyomata a közösség életének, amely kézbe is adható – belső tagoknak csakúgy, mint keresztlő kapsán először betérőknek: megszólító jó hír!

Ittész Szilvia

A kelenföldi evangélikus hírlevelek megtekinthetők a gyülekezet honlapján:
<http://church.lutheran.hu/kelenfold/>

Miújság?!

„Ne légy unalmas!” (Klaus Douglass)

2007-ben, amikor a kőbányai gyülekezet lelkésze lettem, azzal szembesültem, hogy jól bejáratott, igényes, közösségi munkán alapuló gyülekezeti újságja van az egyházközségnek. Azóta évente két alkalommal jelent számomra is feladatot és valódi ünnepre készülést a *Kőbányai Harangszó* írása, szerkesztése.

Megfigyeltem, ha nem egyedül, hanem munkatársakkal dolgozom, ha olyan témák, írások jelennek meg a lapban, melyek a célközönséget előreláthatólag érdeklik, akkor valódi egyházépítő és mozgatóerő van a gyülekezetvezetés kezében.

A szerkesztési szempontokban rendszeresen keverednek teológiai és gyakorlati kérdések. A kiadó, elsősorban a lelkész valóban felelős azért, ami nyomtatásban megjelenik. Minden kisebb-nagyobb hibáért is. Fontos szempont, hogy nem pusztán a saját kegyességének, lelkeségének kell megnyernie a gyülekezetet és az érdeklődőket, hanem leginkább Krisztus ügyének. Ez sokkal nagyobb és színesebb, mint ami egyetlen nézőpontba sűrítendő lenne.

Felkiáltójel!

A gyülekezeti újság egyszerre hír- és adatközlés, de hitvallás és személyes megszólítás is. Olyan orgánus, mely a jelenlétet fejezi ki. Van kihez szólnunk, és van miről. A gyülekezeti hírlevél sajátossága, hogy nem nagy terjedelmű: akár egy-két A4-es vagy A5-ös oldal is lehet, melyben a programok, néhány gyülekezeti eseményről készült összefoglaló, alkalmakról szóló hirdetés és elsősorban a lelkész evangélium-hirdető, gyülekezetépítő lelkigondozói szavai szólhatnak meg.

A templomban 2-3 vagy 25-40 fő hallhatja egyszerre őt, de a nyomtatott formával hallgatóságának sokszorosát érheti el. Ezért fontos felkiáltójellé válhat még a legegyszerűbb kiadvány is.

Ha egy adott gyülekezet megteheti, ha van rá szellemi és anyagi kerete, átléphető a hírlevéli keret: valódi újsággá formálódhat, ez pedig 8 vagy 12, de akár 40 oldalas is lehet. Az újság már nem pusztán az adott gyülekezetnek szól. Nemcsak áhítatot és alkalmakra szóló felhívást, elérhetőségek sorát közli, hanem felvet témákat, körbejárja azokat, egy sajátos apropó kapcsán rávilágít egy-egy fontos tényre és személyre is.

Legyen a gyülekezeti kiadvány hírlevél, újság, magazin vagy egyéb periodika, képviseli magát az adott gyülekezetet, jellemrajzot mutat be róla, és azt, miként látja helyét és kapcsolatait a teremtett világban és a közvetlen környezetében.

A mi gyülekezeti kiadványunk

A kiadvány bemutatja a közösségnek és az érdeklődőknek is a gyülekezetet. Beszédesebb helyzetkép, ha csak a lelkész írásai jelennek meg. Jó erőt fordítani arra, hogy bevonjon más „írástudókat” is. Minden gyülekezetbe járnak olyanok, akik szívesen megosztanák gondolataikat egy adott témában. A szemérmesebbeket érdemes támogatni és segíteni. Így válhat gyülekezetszerűvé a kiadvány, így válik sajátjává. Olyanná, ami vállalható, amire azt mondhatják büszkén a tagok: Ez a miénk! Nem csak rólunk szól, és nem csak nekünk, de benne vagyunk mi is! Így válik az újságunk a saját közösségünk arculati elemévé.

Az újság arculatának kialakítása viszont tudatos tervezésre szorul. Az arculat és a kommunikáció nem elválasztható fogalmak egymástól! Minden arculat kommunikál valakinek valamit. Ez a kommunikáció mindig végbemegy! Legfeljebb nem úgy alakul és nem azt közvetíti, amit eredetileg elképzeltünk. Az átgondolt és jól megtervezett termék alkalmas arra, hogy bizalmat ébresszen. A gyülekezeti újság esetében ez így érthető: hívó gyülekezeti tagokat formáljon az érdeklődőkből!

Nem elhanyagolható szempont, hogy egy kiadvány tetszen a szerkesztőnek, viszont még fontosabb ennél, hogy a lapot kézbe vevők tetszését nyerjük el! Ennek nemcsak a minőségi cikkek a feltételei, hanem a formai szempontok is.

Folyamat és előkészítés

Az adott kiadvány megjelenését olyan előkészítői folyamatnak kell megelőznie, amely figyel az aktualitásokra és a határidőkre. Ha már van vonalvezetése a lapnak, az állandóság jegyében jó követni azt, de érdemes újragondolni és időnként formálni rajta.

A kiadvány megjelenése a kezdő dátum, innen érdemes visszafelé számolni. Hány napot vesz igénybe a postázás, a nyomdai munka, a tördelési feladat, a korrektúra, az írásra szánt idő, a kapcsolatfelvétel a felkért szerzőkkel? Ha mindez megvan, határidők felállításával igen jó eredményre juthatunk.

Tartalom és forma

Számtalan jól szerkesztett és minőségi írással megtöltött egyházközszégi kiadványt találunk a hivatalos egyházi sajtó mellett. Elsősorban inspiráló, továbbgondolásra alkalmas példaként szánom a *Kőbányai Harangszó* gyülekezeti újság bemutatását.

Maga a kiadvány 1989-ben jött létre. Kezdetben a szerkesztők még próbálgatták a lehetséges címeket, majd néhány lapszám után megtalálták nevét és jellemző arculatát. A jó kezdethez az is hozzájárult, hogy a médiára és annak szabályszerűségeire nyitott és odafigyelő, teológiailag képzett, élő hitű, kreatív gyülekezeti tagok formálták olyanná, amilyen lett.

A fénymásolás tűnt hosszú ideig az egyetlen olcsó sokszorosítási eljárásnak. Az elmúlt néhány évben bebizonyosodott, hogy vannak olyan minőségi nyomdák, melyek alkalmasak hasonló árban biztosítani ugyanazt a példányszámot, immáron nagyságrenddel jobb minőségben.

A Kőbányai Harangszó paraméterei

Méret: A/5; nyomat: fekete szürkeárnyalatos képekkel; oldalszám: 40 oldal; kötés: tűzött; példányszám: 500. Megjelenik évente két alkalommal.

A kőbányai újság tartalma

Előjáróban... Elsősorban a lelkész köszöntő szavait tartalmazza, szem előtt tartva az egyházi esztendő és a gyülekezeti élet aktualitásait, és azt, milyen témák és motívumok alkotják az olvasónak szánt lapot.

Ünnepről ünnepre. Ez egy áhítatsorozat. Például a karácsonyi ünnepkört ünnepnapról ünnepnapra vagy a nagyhetet eseményről eseményre végigkísérő írásokat, máskor képek vagy személyek, szimbólumok ihlette szövegeket tartalmaz. Az áhítatok írói lehetnek gyülekezeti tagok, testvérfelekezetek és gyülekezetek lelkészei, papjai egyaránt.

A **Gyülekezeti arcél** műfajában interjú. Egy adott gyülekezeti tagot vagy családot bemutató és megszólaltató írás. Érdeemes személyes és érdekes szálakon vezetni a beszélgetéseket. Az interjú készítőjének feladata előre egyeztetni az alanyokkal, miről is beszélgetnek majd. Lényeges szempont a kész írást az alanynak bemutatni, hogy ellenőrizhető legyen.

Közösségeink. Időről időre jó, ha a gyülekezetben élő és megtalálható csoportok életjelet adnak magukról bemutatva a csoport összetételét, tevékenységüket, alkalmait. Ezzel nemcsak informálják a többieket, hanem az érdeklődőknek meghívást is jelenthet ez a megjelenés. A rovat a konfirmandusok esetében különös jelentőséggel bír: fényképes bemutatkozásuk a személyes kapcsolatok és az értük elmondott imádságok alapja lehet.

Életünkéből. Egy adott gyülekezeti alkalom vagy megmozdulás (pl. kirándulás) élményszerű bemutatása.

Emlékezzünk régiokról! Születési vagy halálozási évfordulókhöz, történelmi eseményekhez kapcsolódó írások, melyek olyanokat mutatnak be, akik valami-

lyen oknál fogva érdeklődésre tarthatnak számot életművük, munkájuk, szolgálatauk, Krisztus iránti elköteleződésük okán.

Testvérgyülekezeteink életében történtek vagy a közös élmények feldolgozása is gyakran helyet kap a lapban.

Hitvallási irataink. Az egyházunk hitvallási iratait bemutató cikksorozat végigkíséri és magyarázza azokat a hittételeket, melyeket az evangélikusság magáénak vall.

Morzsaszedés. A közelmúlt egy gyülekezetünkben elhangzott igehirdetését adja nyomtatásban közre, általában vendégprédikátor tollából.

Zöld oldal. Valljuk, hogy a teremtett és épített világ védelme közös ügyünk, keresztyén felelősségünk. A rovat aktuális környezetvédelmi vagy fenntarthatósági kérdéstről ad hírt ezzel is felkeltve nemcsak az érdeklődést, hanem a felelősségérzetet is.

Könyvajánló. Egy-egy újonnan vagy néhány hónapja megjelent könyvről ad beszámolót. A recenziót olyanok írják, akik az adott könyvet elolvasták és szívesen megosztják reflexiójukat. Ajánljuk hiteles képet mutat: egyetértenek, de megeskik, hogy vitatkoznak a könyv írójával.

Időnként **Filmajánló** rovattal is jelentkezik lapunk.

Aktuális. A gyülekezetben, templomban, kerületünkben levő időszerű eseményekről adunk híradást. Olykor átvesszünk cikkeket más sajtóorgánumokból, ezek előzetes egyeztetéssel és forrásmegjelöléssel általában minden probléma nélkül közölhetőek.

Sorokban. Az előző félév gyülekezetközeli történései sorolódnak, dátummal. A lista előrettekintést is tartalmaz olyan eseményekről, melyeket örömmel ajánlunk gyülekezeti tagjaink figyelmébe.

Az **Adventtől adventig** rovat csak a decemberben megjelenő számban aktuális: ebben olvasható mindazok neve, akik az előző egyházi esztendőben részesültek keresztségben, konfirmációban, akik templomunkban tartották esküvőjüket, és akiktől búcsút vettünk.

Az utolsó oldalakon információk olvashatók: istentiszteleti rend és fontosabb útmutatások, valamint elérhetőségeink.

Összefoglalva: igyekszünk horizontális és vertikális képet mutatni az olvasó számára. Ebben jól megfér egymás mellett a szigorúan vett gyülekezeti élet és a kitekintés, az időnként világiasabb megközelítések egyaránt. Olyan írást adjunk közre, amit másutt nem olvashat az érdeklődő, vagy esetleg olyat, amit érdemes volna újból végigolvasni.

Illusztráció

Kétféleképpen lehet a betűk tömegébe egy kis változatosságot vinni: a versek, idézetek és a képi anyag használata olvashatóbbá, örömtelibbé teszi újságunkat. Jó elővenni elfeledettnek tűnő gyöngyszemeket, ezzel is irányítva az érték és a további lelki kincsgyűjtés felé az olvasót. (Előfordult, hogy egy aktuális megemlékezés kapcsán megjelentettünk egy teljes novellát is.)

Alkalmas és jó képekre kétféleképpen is akadhatunk. Egyrészt internetes böngészővel hamar találunk megfelelő illusztrációt (itt figyelni kell a felbontásra), vagy albumokból könnyen digitalizálhatunk képeket. Ügyelni kell azonban arra, hogy mindez szerzői jogot ne sértsen.

Legnagyobb ereje a saját fotónak lehet. Ennek szakmai része külön fejezetet érdemelne: kompozíció és témaválasztás vagy akár portréfotózás terén. Most csak arra szorítkoznék, hogy kiemeljem: a téma legyen minél felismerhetőbb. Ne távolról készítsünk fotókat, hanem merjünk a témához elég közel menni! Érdemes néhány fotózással kapcsolatos szakirodalmat megismerni, és az ott ajánlott módokat saját fotóapparátusunkkal kipróbálni.

Színes vagy fekete-fehér

Manapság a színes technológia kezd elterjedni a gyülekezeti újságok piacán is. Érdemes végiggondolni: ad-e a színes látvány jelentősebb élményt, megéri-e annak anyagi vonzata (nyomdai költség)?

A szerkesztés művelete

A tördelés számítógépes programmal történik. A művelethez használható akár az Open Office vagy az MS Word. Igaz, ezeket a programokat nem kiadványszerkesztésre tervezték, azonban egyszerűbb gyülekezeti igényeket könnyen kiszolgálják, és kreativitásunkat nem feltétlenül korlátozzák. Színes magazinokhoz már komolyabb szövegszerkesztő és kiadványszerkesztő programok állnak rendelkezésre. Fontos, hogy az új programot ne élesben próbáljuk ki, amikor a szűkre szabott határidők betartása feszített tempót jelent.

Amikor cikket vagy írást kérünk valakitől, jó jelezni számára, milyen terjedelemben írjon. Ezt általában a leütések számának (n = karakterek szóközökkel) megadásával tehetjük. Érdeemes elmondani azt is, hogy a szerkesztői munka során javításra, illetve a szöveg alakítására is sor kerülhet.

Kérjük meg a szerzőket, hogy szerkesztés és tördelés nélkül juttassák el az írásokat hozzánk! Hívjuk fel a figyelmet szövegszerkesztési műveletek használatára is! Például ha szükséges, szóköz helyett tabulátort használjanak.

Amikor a végleges szöveg elkészült, nézessük át azt egy tapasztalt korrektorral vagy egy ismerős magyartanárral, hogy stilisztikai és helyesírási hibák ne maradjanak a szövegben! Végül pedig az anyag mehet a nyomdába (pdf formátumba konvertált változatban), vagy küldhetjük egyenesen a nyomtatónkra.

A kész kiadványt kézben tartva

A cél olyan érdekesítő és informatív sajtótermék elkészítése, amit jó kézbe venni, és amit érdemes továbbadni mondván: „Ezt olvasd el!”

Gyülekezeti lapunk olyan médium legyen, ami „közvetítője” a közvetlen kapcsolatnak, és képes megszólítani egyszerre akár több korcsoport és érdeklődési kör képviselőit is. (A gyermekek számára készített kiadvány más hozzáállást, tapasztalatot, s így külön bemutatást igényel. Példaként hozható, hogy egyházközségünkben a Kőbányai Harangszó kistestvére a *Kőbányai Csengettyű*.)

Benkóczy Péter

Ajánlott irodalom és honlapok:

Énekes Ferenc: *Kiadványszerkesztés 2.*, Novella Kiadó, Budapest, 2001.

Kovácsné Kiss Judit: *Kiadványszerkesztés* (slideshow)

<http://www.fot.bme.hu/letoltes/MEGJELENITESI%20TECHNIKAK/kiadvanyszerkesztes.pdf>

Az asztali kiadványszerkesztés alapjai

<http://www.fairprint.hu/dtp.html>

<http://www.adobe.com/hu/print/>

<http://www.fairprint.hu>

Kőbányai Harangszó 2010/1.

<http://www.lutheran.hu/z/honlapok/kobanya/o6hirlevel/harangszo>

Misszió a virtuális világban – internet, blog, világháló

Két alaptétellel

1. A keresztyénségnek minden korban az a legfontosabb feladata, hogy az evangélium üzenetét minél több emberhez eljuttassa a világban. Minden egyes hívő keresztyénnek – és egy-egy felekezetnek vagy egyházi közösségnek is – erre kell törekednie a saját lehetőségei szerint.

2. Az egyháznak és a hívő embereknek ehhez a szolgálathoz fel kell használniuk minden lehetőséget. Nem szabad eleve ördöginek és démoninak nevezni dolgokat, hanem meg kell vizsgálni, hogy miként lehet Istennek tetsző módon felhasználni őket.

Ide tartoznak a modern korban az internet nyújtotta lehetőségek is, amelyeknek olykor démoni és lélekromboló hatásuk van, máskor viszont éppen léleképítők és a missziónak áldott eszközei lehetnek. (Németországban több mint félmillió ember internetfüggő és 2,5 millió a veszélyeztetettek száma, elsősorban a 14-16 éves korosztályban. Emellett legalább ekkora azok száma, akik naponta hallják az evangéliumot az interneten keresztül.)

Új eszközök felhasználása a múltban

A keresztyénség egészen a kezdetektől fontosnak tartotta ezt a két alaptételt: előálltak az igével „alkalmas és alkalmatlan időben”, s ehhez felhasználtak minden rendelkezésükre álló eszközt. Gondoljunk egészen a kezdetekre: Pál apostol korában a zsidóság nem szerette a rómaiakat, tisztátalannak tartottak mindent, amit pogány kéz épített vagy használt. Természetes az is, hogy az arámi nyelv volt a legfontosabb számukra, de kénytelenek voltak elfogadni a koiné görög népszerűségét is.

De mindezek az olykor rossznak tűnő dolgok nélkül elképzelhetetlen lett volna *Pál apostol hatalmas missziói munkája!* A rómaiak által épített jó minőségű utakon járt, a koiné görög nyelven tudott a Földközi-tenger minden népével beszélni. Sőt, Pál elment és kihasználta az athéniak által nagyon szeretett Areioszpagosz (ApCsel 17) nyújtotta lehetőséget is, hogy minél több embert el tudjon érni.

Mindez később is igaz a történelemben. Jól tudjuk, hogy mekkora lendületet adott a lutheri tanok elterjedésének az akkor beinduló könyvnyomtatás. Megjelent valami egészen új, s a reformátorok azonnal felhasználták az evangélium ügyének szolgálatában! A könyvnyomtatás elterjedése segítette a missziót is, amikor

traktátusokkal, különböző nyelvekre lefordított Bibliákkal lehetett elárasztani először távoli városokat majd földrészeket is.

Ugorjunk egy nagyot: A Kádár-rendszerben rengeteg meghamisított hír és igénytelen tánczene is megszólalt a rádiókészülékeken keresztül, de nem tagadható az az áldás, amit sokan megtapasztaltak a rádiós istentiszteletek hallgatásával. Magyarországon a régi rendszerben rengeteg ember számára voltak fontosak ezek a közvetítések, Amerikában pedig a lelki és istentiszteleti életnek adott új lendületet a sportcsarnokokból – erre szakosodott tévés prédikátorok által – közvetített istentiszteletek megjelenése.

Evangélium ma a világhálón?

A mai kor nagy információs robbanását az internet jelenti, s érdemes elgondolkodni azon, hogy voltunk-e olyan fogékonyak erre az új lehetőségre, mint a maga korában Luther a könyvnyomtatásra? Nagyon könnyű megérteni, hogy mekkora lehetőség az internet megjelenése a világban, csak meg kell vizsgálni három dolgot.

A mai fiatalok, s egyre inkább a többi generáció tagjai is, rengeteg időt töltenek a számítógép előtt.

Ha valaki hírekre kíváncsi, vagy a másnapi időjárás érdeklí, akkor nem tesz mást, mint megnézi az interneten. Ezt teszi akkor is, ha utazni akar és érdeklí a menetrend, vagy hirtelen eszébe jut egy versrészlet és olvasni szeretné a teljes szöveget. Így van ez akkor is, ha valaki el akar menni istentiszteletre vagy igehirdetést szeretne olvasni vagy hallgatni. Ilyenkor az ember leül a gép elé, beüt néhány szót a keresőbe és három másodperc múlva megvan a hír, a menetrend, a vers és az igehirdetés. Egy egyszerű példa: Iskolalelkészként szeptember elején indítottam egy blogot. Nincs benne semmi különleges, még csak nem is hirdetem a legkülönfélébb marketingeszközökkel, mégis négy hónap alatt több mint 17 000 alkalommal keresték fel az oldalt.

Világcégek számára az internet népszerűsége komoly eszköz a céljaik megvalósításban! Számukra dollármilliókat érnek különféle oldalak vagy domainnevek éppen a reklámhordozó értékük miatt. Tudják, hogy milliók fogják megnézni az oldalt és így milliókhoz jut el az üzenetük.

Lehet etikai vitát folytatni arról, hogy mindez helyes vagy sem, de most inkább magát a tényt kell leszögezni: Egy olyan világban élünk, amelyben az internet elterjedtsége soha nem látott népszerűségnek örvend, használata szerves része a magyarországi családok jelentős részének.

Mit tegyünk?

S tegyük fel a kérdést: Mit kell tennie ebben a helyzetben az egyháznak? A válasz egyszerű: Odamenni az igével, ahol az emberek vannak! Ez lehet az Areioszpagosz,

a wittenbergi vártemplom kapuja, az ebédet főző háziasszony konyhája éppúgy, mint egy virtuális, de étellel és érdeklődéssel teli tér.

Sokan mondták már, de megismétlem én is: Ami Luthernek Gutenberg és a könyvnyomtatás volt, az nekünk az internet, a honlap és a blog.

Érdeemes megszívlelni *Fábri György* szociológus, az MTA korábbi kommunikációs igazgatójának szavait: *„Blaszfémikusan hangzik, de Jézus Krisztus a Hegyi beszédet 2009-ben nem egy kopár dombon tartaná meg, hanem tévé- vagy webkamerába mondaná, és az esemény streamben menne az interneten, aztán hamar felkerülne a youtube-ra... Biztos vagyok benne, hogy Luther nem keresne a műemlékvédelem miatt amúgy is nehezen használható templomkaput, mert még büntetést kellene fizetnie a kalapálás végett, hanem egyszerűen indítana egy blogot.”* (Vagy ahogy a Vasnépe internetes újság oldala fogalmazott: *„Helló, Luther Márton vagyok, wittenbergi blogger!”*)

Két fontos segítség

Miután megállapítottuk, hogy fontos eszköz lehet a világháló a gyülekezetépítésben, nézzük meg, hogy az evangélium terjesztésén túl milyen előnyei vannak.

Az internet használata egy gyülekezet életében segítséget nyújthat a közösségépítés és információközlés területein.

A közösségépítés eszköze lehet *egy-egy gyülekezeti kör levelezőrendszere*, amelyen gyorsan el lehet juttatni az információkat, meg lehet osztani képeket gyülekezeti alkalmakról vagy éppen egy kisbaba születéséről. Sokan jól élnek ezzel a lehetőséggel, nem egy közösséget ismerek, ahol 100 fő fölött van a gyülekezeti levelezőlistán szereplő tagok száma, s egyetlen pillanat alatt ennyi emberhez érhet el az információ.

Ugyanígy szét lehet küldeni igei üzeneteket is, ahogy mi a Sztehlo Gábor Evangélikus Iskolában a tanári levelezőlistára küldött áhítatokkal tesszük. Minden reggel egyetlen kattintással közel százan kapnak néhány gondolatot az Útmutató az-napi igéje alapján.

Gyülekezeti újság: papíron vagy neten?

Felmérésem szerint sok gyülekezet készít különböző rendszerességgel gyülekezeti hírlevelet. Azt tapasztalom, hogy nagyon nehéz a váltás ezekről az internetes oldalak felé. Valahogy tartósabbnak, valóságosabbnak érzik még sokan a kézbe vehető, kinyitható és lapozható újságot.

Míndez elsősorban az idősekre igaz, mivel ők az elsődleges olvasók is, ezért az újságnak egyre inkább őket kell megszólítania. Ezzel az újság maga szűkíti le a célközönséget, s ezek után „kénytelen” már nekik írni.

Nagyon nehéz a váltás, pedig szinte biztos vagyok abban, hogy a gyülekezeti újságokat sokkal többen olvassák el az interneten, mint újság formájában.

Éppen ezért az evangélikus egyház életében most egy olyan időszaknak nézünk elébe, amikor a két terület egymás mellett kell, hogy haladjon, de figyelembe kell venni azt is, hogy más a célközönség. Nem lehet elhagyni a gyülekezeti újságokat, de mellettük erősíteni kell az egyház, a gyülekezetek és lelkészek megjelenését az internet világában.

Be kellene mutatni gyülekezeti tagjainknak, hogy mekkora kincsesárat rejt a világháló, az egész országból hallgathatnak igehirdetéseket és lélekemelő keresztyén dalokat. Meg kell érteniük, hogy az internet nemcsak rosszra és rombolásra használható, hanem az evangélium továbbadására is.

A misszió eszköze lehet a lelkészi blog?

Meggyőződésem, hogy igen, csak jól kell élni vele, s mielőtt belevágunk, nem árt médiát ismerő szakemberekkel beszélgetni, tanácsot kérni tőlük. Ebben a műfajban nem mindegy a blog külseje, az ott megjelenő képek, zenék üzenete, minősége, s azt is fontos érezni, hogy milyen hosszúságú írást olvasnak még el a látogatók, s mi az, ami már túl sok a számukra. (A blog nem a vasárnapi teljes igehirdetés továbbadásának a helye, azt sokkal jobb a gyülekezeti levelezőlistán szétküldeni egy szűkebb körnek. Itt rövid, pörgős, érdekes hírek, beszámolók, gondolatok kellene a gyülekezet életéből.)

Fontos a jól megtalált közlési forma, személyes hangvételné kell lennie, de nem személyeskedőnek, s kifejezetten fontos, hogy az információk mellett jelenjen meg a lelkész személyisége, humora vagy olykor a küzdelmei is.

Mielőtt belevág az ember, érdemes szétnézni a „nagyvilágban”, rengeteg már jól működő lelkészi blogot lehet találni.

Az élőszó ereje!

Zárásként egy nagyon fontos gondolat: A személyes igehallgatás, beszélgetés erejét soha nem helyettesítheti az internet világa! Embereket kizökkenthet, megszólíthat, elindíthat, de a lelki elmélyüléshez szükség van személyes találkozóakra is. A honlap vagy blog tulajdonosa is felajánlhatja a személyes találkozás lehetőségét, vagy segíthet az olvasónak megtalálni a lakóhelyéhez közel eső közösséget, hogy a virtuális térben folytatott beszélgetés mellett minél intenzívebben jelenjen meg az élőszóban hirdetett evangélium ereje!

Deák László

A rádiómisszió és a gyülekezetek

A hit hallásból van, hallgasson minket! – ez a rádiómissziós mottó nagy hangsúlyt helyez a hirdetett ige hallgatására. A jó hír továbbadására sokféle lehetőség kínálkozik a mindennapi életben, a gyülekezetben és a technikai eszközök igénybevétele, köztük a rádión keresztül is. Az Evangélikus Rádiómisszió az evangélium hirdetését – többek között – a helyi kereskedelmi, illetve más felekezetű keresztyén rádióknak készített magazinműsorokkal, valamint a Kossuth Rádió *Evangélikus félórájának* missziói perceivel végzi.

Az adások elsősorban az egyéni rádióhallgatókat célozzák meg, akik feltételezhetően kétféleképpen hallgatnak rádiót: otthon vagy a munkahelyükön, illetve teljes odafigyeléssel vagy más tevékenység végzése közben felületesen figyelve. A rádiómissziós munkatársak feladata és felelőssége, hogy ezek a műsorok Krisztusról hitelen és érdekesen tegyenek bizonyosságot, de abban sokat segíthetnek a lelkészek és az elkötelezett keresztyének, hogy az evangélikus és más felekezetű műsorok létezéséről minél többen tudomást szerezzenek.

Informáljunk!

Hirdethetjük időnként a vasárnapi istentiszteleten, a hirdetőtáblán, a gyülekezeti újságban és honlapon a településen fogható – helyi, regionális és országos – keresztyén műsorok listáját, sugárzási idejét és az adó frekvenciáját. Beteglátogatáskor – különösen is, ha otthonához kötött, magányos, a templomi igehallgatást nélkülöző idős testvérrel van szó – érdemes felhívni a figyelmet a rádióműsorokra. Ha szükséges, a házigondozó be is állíthatja a frekvenciát és felírhatja a műsorok időpontját. Ha a betegnek esetleg van két készüléke – nem baj, ha régi, csak működjön – akkor pl. beállítható a helyi és az országos csatorna is.

Hallgassuk együtt és beszéljünk róla!

A rádiómisszió anyagai – interjúk, jegyzetek, archív felvételek régi nagy hatású ige-hirdetőktől, püspököktől, evangélikusoktól – jól használhatók a gyülekezeti alkalmakon. Ezek letölthetők a <http://misszio.lutheran.hu> honlapról, de részben meg is vásárolhatók CD-n. Bibliaórára, ifjúsági alkalomra vagy éppen munkatársi csendesnapra választhatunk a témához, igéhez illő anyagokból, amit néhány bevezető gondolat után közösen hallgathatunk és beszélhetünk meg.

Ha például olyan sorozatot tervezünk, melynek során az egyházunkban működő missziói munkaágakat kívánjuk megismertetni, akkor szinte mindegyikhez talá-lunk legalább egy gondolatébresztő interjút az elmúlt néhány év anyagai között. De ha az imaközösségi összejöveteleknek adunk minden esetben egy fókusztemát (bi-zonyos helyzetű, foglalkozású, családi állapotú stb. emberek), akkor ezt is bevezet-hetjük egy missziós anyaggal, hangfelvétellel, cikkel.

Adjuk kézbe!

Idősek és családok látogatásakor, ill. különböző kazuális alkalmakkor (keresztelési, temetési beszélgetések kapcsán), amikor az illető kicsit fogékonyabb vagy fájdalma miatt nagyobb szüksége van az igére, adjuk ajándékként és bátorítsunk az otthoni használatra. A helyzettől függ, hogy egy hangfelvételre, valamelyik tematikus misz-sziói szórólapra, a *Híd* magazin egyik számára, az *Élő víz füzetek* egyikére vagy – ha van – a lelkésze leírt vasárnapi prédikációjára van szükség.

Ha a gyülekezetben rögzítik a vasárnapi igehirdetést, akkor a honlapra feltöltve főleg a fiatalabbakhoz lehet ezt eljuttatni, de ha gondolunk az idősebbekre is, akkor CD-n elvihetjük hozzájuk – ha nincs az idős testvérnek megfelelő lejátszója, akkor rendszeresíthetünk egyet az ilyen típusú gyülekezeti szolgálatokhoz.

Keressük a kapcsolatot a helyi rádióval!

Érdeemes jó kapcsolatot ápolni a helyi média vezetőivel, munkatársaival, mert en-nek eredményeként a gyülekezet megjelenhet az adott médiumban. Ez ma már nél-külözhetetlen. Az a minimum, hogy a gyülekezet fontosabb eseményei szerepelje-nek a helyi hírekben, de érdemes törekednünk minél több megszólalásra – akár a többi felekezettel összefogva. A lehetőségek sokfélék: rendszeres kerekasztal be-szélgetések, az aktuális ünnep üzenetének megfogalmazása, igehirdetések közvetí-tése, rövid lelki útravaló stb.

Ha abban a kiváltságban van részünk, hogy felajánlanak a gyülekezetnek egy meghatározott adásidőt, és a gyülekezet ezt nem tudja tartalommal megtölteni, ak-kor kérjen segítséget a tapasztaltabbaktól. Könnyen megvalósítható ilyenkor példá-ul, hogy leadjuk a rádiómisszió adását és hozzácsatoljuk a helyi gyülekezetről szóló néhány perces anyagot – kis beszámolót, programajánlót vagy legalább a gyüleke-zet elérhetőségét, honlapcímét, a vasárnapi istentisztelet időpontját.

Ha rendszeres – evangélikus szerkesztésű vagy témájú – műsorra nincs lehető-ség, akkor jelentkezzünk időnként mi egy jó ötlettel, javaslattal a helyi – egyházak felé nyitottabb – szerkesztőnél! Hiszen a gyülekezeti programok és a beszélgetések sok apropót kínálhatnak a lelkésznek és munkatársainak a médiában való megjele-

nésre, nyilván bőven van mondanivalónk, csak nem mindig jut eszünkbe, hogy érdemes kezdeményeznünk. Ha elutasítanak, ne keseredjünk el, talán majd legközelebb nyílnak az ajtók...

Ha azonban szót kapunk, akkor feltétlenül kerüljük a túl papos megszólalásokat, hogy az egyháztól, hittől távol lévő hallgatók a meghallás után tovább *hallgassanak* bennünket és ezáltal esélyt kapjanak, hogy *meghallják* az Élet beszédét! Ne feledjük: „*A hit tehát hallásból van, a hallás pedig a Krisztus beszéde által!*” (Róm 10,17)

Hulej Enikő

Szociális média – Gyülekezetépítés másképp

A közösségi média számos kihívás elé állítja nem csak gyülekezeteinket, de lelkeszeinket és azok hozzátartozóit is. Ugyan egyházunk hivatalos honlapja, az *evangelikus.hu* már régóta használja a webkettő nyújtotta lehetőségeket, és aktívan jelen vagyunk például a Twitteren, az iwiwen és a Facebookon, sok gyülekezetünk most jelentkezett be a világháló ezen részébe. A tendencia jó, de számos kérdés felvetődik, amelyeknek megtárgyalására vállalkoztam írásomban.

Mit jelent a webkettő az egyház számára?

Amíg web 1.0-nak az internet régi változatát hívják, amelyben az informatív honlapoknak és tartalmaknak jutott nagy szerep, addig a webkettő a köznyelvbe szociális médiaként vonult be. Az ötlet a következő: alakítsuk az internetet a saját ízlésünk szerint! A felhasználók nemcsak fogyasztói a tartalmaknak, hanem maguk is írnak, kommentálnak, linkelnek, megosztanak, összekapcsolnak, videókat, audio- és fotó-fájlokat posztolnak; röviden: tényleg maguk alakítják az internet felületét.

A blogok, a Facebook és a Twitter korában az egyének bizonyos szociális kapcsolópontok által kerülnek egymással viszonyrendszerbe. Ezt sok vállalkozás, szervezet és – ha picit lassabban is – az egyházak is észrevették. Természetesen az egyházaknak, ahogyan eddig is, továbbra is vannak internetes portáljaik és weboldalaik, de véleményem szerint ez már nem elég. Az emberek már nem csak sima honlapfelületekre vágynak, hanem ezekből kilépő kommunikációra és interakcióra. Kérdéseket tesznek fel, válaszokat keresnek, kommentálni szeretnék az olvasottakat, keresnek olyasvalakit, aki megszólítható, sőt sokszor olyat, aki vitázik velük bizonyos témákról.

Saját egyházértelmezésünk mutatkozik meg abban, hogyan fogunk reagálni a webkettő kihívásaira. Az egyházi kommunikációnak ugyanis kötelessége, hogy sokhangú legyen. Korábban az volt érvényben, hogy egy kiegyensúlyozott sajtóközlemény elég egy honlapon arra, hogy hivatalos véleménynek számítsen. Manapság azonban az emberek minden problémás esetben a személyes kommunikációra vágynak, nem pusztán egy odamondott pármondatos hírsorra. Sokkal jobb kommunikáció a kibeszélés, a megbeszélés, az átbeszélés.

Ki beszél azonban a gyülekezet, az egyházmegye, az egyházkerület nevében? Ki mondja meg az egyház hivatalos véleményét? Ki válaszolja meg a Facebookon feltett kérdéseket? Ki twitterezik az egyház nevében? Ezekben a helyzetekben az egyháznak meg kell találnia a feladatra alkalmas egyéneket, a saját utakat.

Jelen lenni a szociális felületeken

Ha az egyház az emberek számára ott van (és nem az emberek vannak ott az egyház számára), akkor az egyháznak beszélnie kell az emberekkel, kommunikálnia kell velük. Méghozzá ott, ahol keresik és várják a kérdéseikre a válaszokat. Az egyháznak jelen kell lennie a különböző szociális hálókon.

Új munkaköröket, új állásokat azonban nem fognak erre létrehozni. Egyházunk mai helyzetére tekintve szinte biztos, hogy nem lesz hivatalos blogos lelkészünk, Facebook-hitoktatónk vagy Twitter-lelkészünk. Ha erre gondolnánk, akkor akár azt is mondhatjuk, hogy rosszul értelmeztük a webkettő filozófiáját. A szociális web személyes kommunikáción alapul, és ezért minden keresztyén ember alkalmas arra, hogy ezeken a felületeken bizonysgot tegyen.

Hogyan hozzunk létre Facebook-profil?

A Facebookon (<http://www.facebook.com>) regisztráljunk először is egyéni felhasználóként. Amikor létrehoztuk a profilunkat, akkor ez alatt elkészíthetjük gyülekezetünk, ifjúságunk, gyülekezeti alapítványunk oldalait (például vallási szervezetként – <http://www.facebook.com/pages/create.php>).

Ha csak egy zárt csoporttal szeretnénk kommunikálni, a legjobb, ha csoportként működünk és oda hívunk meg embereket. Itt a direkt üzenetekkel tudjuk megmozgatni a legjobban a tagokat. Ha gyülekezetként szeretnénk fent lenni, akkor a szervezetként való regisztráció a legalkalmasabb erre. Nem kell külön visszaigazolni a minket kedvelőket, és korlátlan számú felhasználónk lehet, míg egyéni profilnál ez a szám maximum ötezer fő lehet. Az üzenőfalunkon folyamatosan híreket adhatunk közre, amelyeket az ismerősök kommentálhatnak, kedvelhetnek (lájkolhatnak).

Naprakész statisztikában az oldal aktivitását is megfigyelhetjük. Nyomon követi a program például az egyes felhasználók születésnapját is, így a személyes megszólítással közelebb kerülhetünk gyülekezeti tagjainkhoz.

Regisztráció a Twitteren

A <http://twitter.com/> oldalon is egyszerű a regisztráció. Pár lépés, és máris saját profilunk lehet, ahol 140 karakteres, rövid üzenetekben adhatjuk a világ tudtára gyülekezetünk, csoportunk, szervezetünk eseményeit, aktuális híreit.

Ha beírjuk például az evangélikus, egyház stb. kulcsszavakat, magunk is követhetünk másokat, így kerülve be egy nagyobb, globálisabb híráramba.

A <http://twitter.com/lutheranhu> profilunkban a világegyház számos tagjával (evangélikus, református, katolikus) is kapcsolatban állunk.

Ki készítse az oldalt?

Mi, evangélikusok az egyetemes papság elvét hirdetjük. Mégis, amikor gyülekezeti ügyekről van szó, szeretjük a feladatot a lelkészekre hárítani. Nem kell ennek így lennie a szociális média területén. A gyülekezeti oldalt először regisztrálhatja persze a lelkész is, de a későbbiek folyamán jó, ha az adminisztrátorságot átadja másoknak, rábízhatja a gyülekezet önkéntes segítőire. Az oldalnak egyébként számos adminja lehet, tehát nem kell vitázni, ki a főnök, mert az bárki lehet, akit erre kijelölünk, sőt, egyszerre többen is szerkeszthetik a profilt.

A gyülekezeti tagok közül, úgy vélem, bárki alkalmas lehet arra, hogy megosszon egy jó könyvtippet barátaival, közvetítsen keresztyén üzeneteket, vagy felszólaljon az igazságtalanság ellen. Aki ily módon elkötelezi magát, az felismerhetővé teszi, melyik oldalon áll, milyen véleményen van, tehát arca lesz. Mivel ez egy online, személyes profil: a bujkálás nem lehetséges. Ha így kommunikálunk, akkor keresztyénként is láthatóvá leszünk.

Lelkészek a közösségi oldalakon – Aki kimarad, lemarad

Mi történik akkor, ha egy evangélikus lelkész regisztrál a Facebookra? Megrohanják a barátok és az ismerősök. Bár a Facebookról mindenki azt tartja, hogy az nem iwiw (azaz nem a régi osztálytársak, barátok, ismerősök felkutatásának helyszíne), hanem közösségi média (azaz elsősorban a megosztás, a véleménycsere és a kommunikáció helyszíne), mégis dívik a bejelölgetés. És mi van, ha a lelkészt gyülekezetének tagjai is elkezdik bejelölgetni? A lelkésznek minden gyülekezeti tagját vissza kell igazolnia? Vagy ha valakit kihagy, mert nem akarja magánszférájába beengedni, akkor mi történik? Sértődés?

De másfelől is kérdés: a lelkészt vissza kell-e igazolnia egy gyülekezeti tagnak? Mi van, ha nem akarja azt, hogy a lelkésze nyomon kövesse őt?

Másfelől a gyülekezetnek a Twitter rövid üzeneteiben is nyomon kell követnie azt, hogy lelkészüik éppen kinél van látogatóban? És a lelkésznek fel kell vállalnia azt, hogy a nap 24 órájában tudósítson tevékenységéről az interneten? Az munkaidőnek és privát szórakozásnak számít, ha a gyülekezet ifjúsága online chatel a lelkészével? Hol válik ketté tehát a szolgálat és a privátszféra?

A közösségi internethasználat tehát bizonyos szempontból megnehezítheti a lelkészek életét. Az egyházi dolgozók ugyanis – akarva vagy akaratlanul – életük privát részét is a nyilvánosság elé tárják.

Ezeket a határokat én magam is tapasztalom a világhálón, és azt a megoldást találtam ki erre, hogy magánemberként inkább csak a barátaim, korábbi évfolyamtársaim, régi vagy jelenlegi, közvetlen ismerőseim számára vagyok jelen. Az evangélikus.hu szerkesztőjeként (<http://www.facebook.com/evangelikus.hu>) re-

gisztráltam egy másik profilt. Ez a hivatali célokat szolgálja, így megvan a magán-szféra és a nyilvános is. A lényeg azonban mindenképpen az, hogy jelen legyünk, mert aki kimarad, az lemarad!

Bolla Zsuzsanna

Linkek:

Egyházunk hivatalos honlapja: www.evangelikus.hu

<http://www.facebook.com/evangelikus>

<http://www.facebook.com/evangelikus.egyszazalek>

<http://www.facebook.com/reformacio.500>

<http://www.facebook.com/imadsag>

Twitter: <http://www.twitter.com/lutheranhu>

Iwiw klub: <http://iwiw.hu/magyarorszag.evangelikus.egyhaz>

Internetes lelkigondozók: <http://www.evangelikus.hu/interaktiv/kihezfordulhatok>

Kapcsolatok – missziós szervezetek

Mióta életemben először lett személyessé Isten szeretete, azóta folyamatosan izgat mind a mai napig a kérdés: Hogyan adhatom át a legérthetőbben, a legeredményesebben az örömhírt, ami az életem megváltoztatta, s amiről meg vagyok győződve, hogy mások számára is létfontosságú.

Talán ezért alakult úgy, hogy harmincegy éves lelkészi pályafutásom során szinte minden új módszert, eszközt kipróbáltam, vagy fel is használtam, amellyel találkoztam, s amelyekről feltételeztem, hogy előrébb visznek az evangélium hirdetésében. A rendszerváltozás sok nyitott ajtót hozott magával, Isten adta lehetőségeket.

Én még azt tanultam a teológián, hogy misszióra nincs szükség (sic!), hiszen idejé múlt dolog, amely eltűnt a történelem süllyesztőjében. Mivel otthon édesapámtól, a magyar evangélikus ébredés egyik elkötelezett, de elfeledett igehirdetőjétől mást hallottam, ezért kíváncsi voltam minden újra. Az ifjúsági és gyermekmunkát a kezdetektől végezni kellett, s e területen sem voltam igazán jól elerestve. Ráadásul mindig úgy gondoltam, nincs karizmám a fiatalokhoz. Ezért elsőként, már a '90-es évek elején, szinte a hazai indulás pillanatában bekapcsolódtam a KIE-be, s gyülekezetünkben mind a mai napig ezen egyesület keretei között végezzük az ifjúsági munkát. Mi volt ennek az előnye?

A KIE a XIX. század első harmadának végén indult el világot hódító útjára Londonból. Mára a világ legnagyobb ifjúsági szervezetévé lett. Az angolul YMCA, németül CVJM, spanyolul ACJ, magyarul pedig Keresztyén Ifjúsági Egyesület a legfrissebb adatok szerint 125 országban mintegy 45 millió taggal rendelkezik. Magyarországi története is figyelemre méltó, az 1883-ban indult református-evangélikus szervezetnek a kényszerfeloszlátásig e két egyházban 30 ezer tagja, számos ingatlan volt, többek közt Budapesten a Vas u. 2/c. alatti székház, amely jelenleg a Színház- és Filmművészeti Egyetemnek ad helyet. Népfőiskolákat, konferenciatelepeket tartott fenn, s külön hangsúlyt fektetett a tanoncképzésre is.

„A KIE programjába a bibliaórától a futballmeccsig, a kulturális előadástól a drogok közötti munkáig, a nyelvtanfolyamtól az evangelizációig bármi beletartozhat. A program a testi, szociális, szellemi és lelki területeket foglalja magában. Alapja: *»Jézus pedig gyarapodott bölcsességben, testben, Isten és emberek előtt való kedvességben.« (Lk 2,52)*” – olvashatjuk az éppen húsz éve újjáalapított magyarországi egyesület, az MKIE honlapján (www.kie.hu). Itt számos információ megtalálható. Logója az egyenlő oldalú háromszög, benne a KIE felirattal. A háromszög a KIE munkájának hármas célját: a test, a lélek és a szellem építését, képzését fejezi ki. A világ minden egyesületének alapigéje pedig Jn 17,21 Jézus főpapi imájából: „...*hogy mindnyájan egyek legyenek.*» Magyarországon fokozottan hangsúlyos-

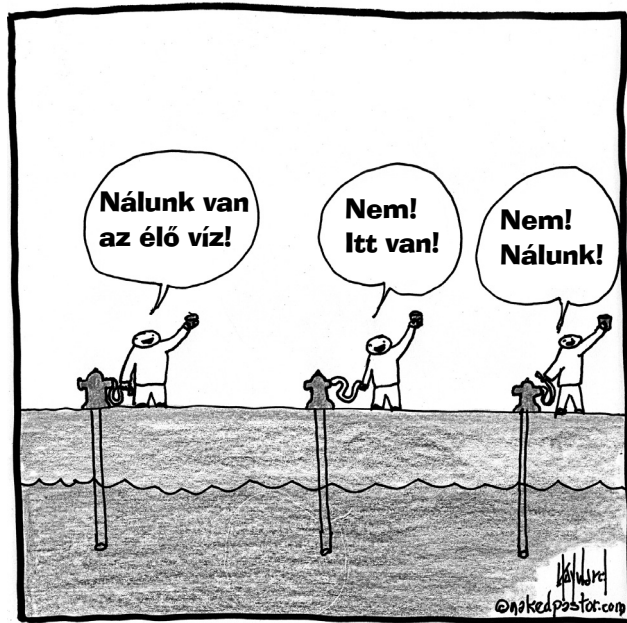
nak tartjuk a KIE munkájában az evangelizáló, missziós jelleget, s ebből az alapelv-
ből nem engedünk. Erre a célra használjuk immáron tíz éve a balatonyöröki Sóvár
ifjúsági konferenciaközpontot, valamint a békéscsabai és kiskőrösi KIE-Házakat.
A KIE-ben tehát az a jó, hogy autonóm egyesületként működik, s ezért kiváló isko-
lája a fiatalok demokráciára nevelésének. Jó, mert az ember egy hatalmas nemzet-
közi szervezetnek is a tagja, s ez rengeteg használható ötletet, információt, kapcsolo-
latrendszert, utazási, önkéntes munkára való lehetőségeket jelent. Jó, mert nyitott,
bárki tagja lehet. Bármily furcsa, de jó azért is, mert más KIE-k hibáiból is tanul-
hatunk –, nem válunk csupán csak sportegyesületté, mint észak-amerikai barátaink
egyesülete.”

A 90-es években a német KIE főtitkára Ulrich Parzany evangélikus lelkész volt.
Rajta keresztül ismerkedtem meg a *ProChrist* egyesület munkájával. 1993-ban
Németországban volt az első *ProChrist* evangelizáció, melynek igehirdetője Billy
Graham volt. Ezt követően 1995-től előbb kétévenként, majd általában három-
évenként jelentkezik, 1995 óta Ulrich Parzany az igehirdető. A *ProChrist* állandóan
változó, a legújabb technikai vívmányokat felhasználó tömegevangelizáció.
Egy fő helyszínről, ahol 8-10 ezren is lehetnek együtt, műholdas technika segítsé-
gével Európa számos országába közvetítik a fő helyszínen lévő tolmácsok segítsé-
gével a mintegy 80 perces evangelizációs istentiszteletet. A *ProChrist* koncepció-
ja, hogy hangsúlyozottan ökumenikus, és az adott helyszíneken a helyi gyülekeze-
tek együttműködő, szervező, imádkozó munkájára épít. Kimegy az emberek közé,
hiszen szakrális helyszínek mellett számos a világi, mint például egy autósalon
vagy kultúrház, esetleg sátor a főtéren. Megmozgatja a helyi szervezőket, mert min-
denütt egy rövid, 20-30 perces helyi szolgálattal is várják a betérőket. Mindenütt
ima- és munkaközösségek alakulnak egy-egy *ProChrist* evangelizáció szervezésére,
s ez gyakran megmozgatja az adott települést is. A *ProChrist* nem feledkezik meg
az utógondozásról sem, hisz célja a gyülekezeti tagok hitbeli erősítése mellett újak
megszólítása is. Saját kiadású bibliaiskolája mintegy folytatása lehet a nyolcestés
evangelizációnak. Jó pár helyszínen új bibliakör alakult folytatásaként. Mára már
a technikai felszerelés beszerzése sem lehetetlen, a műholdvevő felszerelés, a kive-
títő, a hangosítás elérhető áron megszerezhető vagy kölcsönözhető, s kiváló lehetősé-
g a technika iránt érdeklődő fiatalok bevonására is. 2009-ben 75 magyar nyelvű
helyszín volt, Magyarországon kívül Erdélyben, Kárpátalján és Felvidéken is. 350
gyülekezet vett részt a szervezésben. Egész Európában pedig 1200 körül volt a hely-
színek száma. A *ProChrist* evangelizáció vidám, mert van benne humor, van benne
minden zenei ízlésnek megfelelő muzsika a gopeltől a klasszikusokig. Megtalál-
ható a pantomim, színjátszás, interjúk érdekes emberekkel. Tudatosan törekszik a
nemzetköziségre is, hisz például Magyarországról a Bolyki Brothers visszatérő fel-
lépő. De a legfontosabb, hogy megszólít, megérint Isten igéje. Intenzív nyolc este
Istennel, amely nem marad folytatás nélkül. A magyar honlap címe (amelyen még

a legutóbbi, 2009-es evangelizáció anyagai láthatók): www.prochrist.hu. A következő evangelizáció időpontja: 2013. március 3–10. Főhelyszíne Stuttgartban lesz, a Porsche Arena.

Ugyancsak fontos, de talán nem eléggé ismert vagy elismert, az *Iniciatíva Protestáns Vállalkozók Egyesületének* munkája. Az anyaegyesület Németországban található. Olyan tehetős, evangélikus vállalkozók alapították, akik elsősorban kapcsolatokkal, tanácsadással támogatják az újonnan induló közép- és kelet-európai protestáns vállalkozókat. A magyarországi egyesület honlapja: www.iniciativa.hu. Ebben a munkában az elmúlt tíz évben számos képzést szervezett az egyesület vállalkozóknak. Nyolc éven át vincellérszemináriumok sora segítette a gazdákat a szövetkezésben, no meg a minőségi munkára törekvésben. A német anyaegyesület évente fogad Magyarországból hospitánsokat. A kezdő vállalkozóknak ez kiváló lehetőség egy ugyanolyan területen dolgozó, hasonló minőségű német vállalkozás munkájának a megismerésére. Ez is missziós munka, bármily furcsának is tűnik. Ezt akkor értettem meg, amikor egy kiskőrösi vincellértől hallottam: „Nem hittem volna, hogy a gyülekezetemnek fontos, mi lesz velem az EU-ban.” S azóta jár templomba.

Lupták György

Társadalmi kapcsolatok

„Fáradozzatok annak a városnak a békességén...” (Jer 29,7)

Bevezetés

Gyülekezeteink és egyházunk egészének élete a társadalomba mélyen beágyazva zajlik. Jeremiás próféta a fogságba került zsidók szívére helyezi, hogy a külső körülményektől függetlenül fáradozzanak annak a helynek a békességén, ahova Isten helyezte őket. Jézus Isten országát hozta el a világba, és tanítványait meghatalmazta, hogy amíg vissza nem tér, addig is hirdessék az evangéliumot, és induljanak el szerte a világba. Az apostoli szolgálat, a püspöki hivatal és a diakónusok munkája a gyülekezetekben a hely (polisz) békességét is szolgálta. A konstantinuszi fordulat¹ után (a trón és az oltár szövetsége) pedig egész sajátos korszak kezdődött a világtörténelemben, ami mára kétségtelenül véget ért, de ezzel a keresztyének társadalmi szerepvállalása nem veszített érvényességéből.

Három fontos dolgot kell tehát nekünk is komolyan venni:

Fáradozzatok!

A fáradozás megfeszített és kitartó munkát jelent. A közjó ügye is az egyház és a gyülekezetek szolgálatának célja kell, hogy legyen. A hit nem elvont fogalom, hanem állandó mozgásban lévő aktív életet jelent. A keresztyén ember életével és munkájával fáradozik saját boldogulása mellett a társadalom és a helyi közösség jólétén is. A hitvalló élettel együtt jár a példamutató erkölcsiség, aminek látszódnia kell a munkakörében, a privát életben és a közéletben egyaránt. A lutheri hivatásethosz nem valami elvont fogalom, hanem éppen ellenkezőleg, nagyon is aktuális, és újra felfedezésre váró etikai alapvetés. Hivatásban él a keresztyén, ami nem csak az egyházi szolgálatra vonatkozik, hanem minden megkeresztelt ember a maga helyén betöltött szerepét és munkáját Istentől kapott felelős hivatásban és felhatalmazással végzi. Hitvalló életünk kapcsolatainkban formálódik ki, és ezeken keresztül törekszünk arra, hogy hassunk a körülöttünk lévő világra. A gyülekezetnek és az egyháznak pedig a társadalom legkülönbözőbb szintjein kell jelen lennie szolgálatával.

Az Isten előtti felelősséget relativizáló társadalom szükségszerűen deformálódik; az egyház vagy belesimul e rendbe, vagy fáradozva igyekszik küldetésének megfe-

1 Konstantin római császár (313-337) neve összeforr a keresztyén vallás támogatásával és elterjesztésével a Római Birodalomban.

lelni. A szekularizáció természetes, míg a szekularizmus negatív következménye annak a folyamatnak, amely során a társadalom szinte minden szegmense elidegenedett az egyháztól és a vallás etikai irányelveitől.

Fáradozzatok! Az életünk egésze Isten színe előtt, *coram Deo* zajlik. A Krisztus-követés a teljes személyiség odaadását követeli meg. Hivatásban élünk, és felelősséggel tartozunk minden tettünkért és munkánkért. A fáradozás áldozatot és lemondást is igényel. Az egyház feladata, hogy Krisztus visszatéréséig hirdesse az evangéliumot, és prófétai küldetését betöltse. A megváltott ember krisztusi életformája és gondolkozása hat a környezetre és a világra.

Város

A város fogalma ma sokkal tágabb, mint amit akár Jeremiásnál vagy éppen az apostoli korban jelentett. A korai keresztyén egyház városokban élt. A kezdeti időkben az apostolok példáját követve a gyülekezetekben nagy tiszteletnek örvendtek a vándorpróféták és tanítók. A korai katolikus időktől kezdve a helyi közösségek egyre inkább a kiépített struktúra keretei között (Didakhé²) látták biztosítva az evangélium terjedését, és helyi vezetőt, püspököt választottak. Vezetőt, és nem csupán lelkigondozót! A püspök a helyi egyházat képviselte a világi hatalmasságok előtt, és társadalmi kapcsolatokat épített ki. A város ma az adott gyülekezet földrajzi helyét és társadalmi közegét jelenti. Falu, város, iskola, kórház, laktanya, börtön stb. Minden helyet és színteret, ahol evangélikus gyülekezet és egyházi szolgálat létezik. A város ebben az összefüggésben jelöli az egyház országos szolgálati terét, sőt tágabb területeket (nemzetközi szervezetek tagságán keresztül, pl. LVSZ) is, amelyekben képviseletet gyakorol.

Békesség (שלום)

Témánk szempontjából megfontolásra méltó a fenti kifejezés. A Károli-féle fordítás³ a város *jólétének* fordítja az itt található szót, ami kétségkívül redukálása a 'shalom'⁴ eredeti és gazdag értelmének. A 'shalom' az egyén és a közösség életében olyan állapot, amelyben az ember boldogulhat, és a közösség Isten áldását élvezzi. Harmónia, amelyben minden a helyére kerül, és a közösség tagjai egyen-

2 **Didakhé tón dódeka aposztolón** (gör. a 12 apostol tanítása): az apostoli atyák korának dokumentuma, a legrégebbi ránk maradt egyházi rendtartás, Kr. u. 125–150. körül keletkezett Szíriában, <http://lexikon.katolikus.hu/D/Didakhé.html>

3 „*És igyekezzetek a városnak jólétén, amelybe fogságra küldöttelek titeket, és könyörögjetelek érte az Úrnak, mert annak jóléte lesz a ti jóléteitek.*”

4 Strong Konkordancia: 7965. A *shalom* szó jelentése: teljesség, egészség, béke, jólét, biztonság, stabilitás, nyugalom, jólét, tökéletesség, teltségérzés, pihenés, harmónia; a hiánya agitáció vagy viszály.

súlyra törekednek. Erre a kapcsolatra hívja Isten választott népét. Szolgálatával az egyház is a békességre törekszik a világban és a társadalmi együttélés szinterein. A Feltámadott Úr szava⁵ is e békességet teremtő szó, ami egyben felhatalmazás arra, hogy ezt adja tovább a tanítvány a világban. Az istentisztelet szimbolikus mozdulatában (*pax*) éppen ezt éli át az ünneplő gyülekezet. A mozdulat lényege: odafordulok a hozzám közel állókhoz és továbbadom Krisztus békéjét. Ezt visszük ki a „védett térből”, és adjuk tovább a hétköznapi életben és a világban. Akár lelkészként, akár laikusként építünk kapcsolatokat személyekkel, szervezetekkel, hivatalokkal, egy percre sem szabad feledni ezt a liturgia mozdulatában megjelenő felhatalmazást és parancsot. Talán ha minél több istentiszteleten gyakorolnánk evangélikus gyülekezeteinkben, akkor tudatosabban élnénk át ennek jelentőségét!

Csak e rövid teológiai alapvetés után érdemes konkrétan foglalkozni a mai magyar evangélikus egyház valóságával és társadalmi szerepvállalásával.

Társadalmi kapcsolatok egyházunk életében

Történeti visszatekintés

Nem feladatomban, hogy hosszas történeti fejtegetésekbe bocsátkozzam egyházunk életének e fontos szegmensével kapcsolatban. Tény azonban, hogy a XVI. század közepétől kezdődve kimutatható, hogy a magyarországi evangélikusság lehetőségeihez mérten sokszor pusztán a létéért küzdve, de aktívan részt vett az adott kor társadalmi folyamataiban. *Bornemisza Péter* és a többi reformátor az evangélikus főurakkal az oldalukon befolyásolták a korok társadalmi folyamatait a kultúra, az oktatás és a politika szinte minden területén. Egyházunk kisebbségi léte és az uralkodó római egyház elnyomása és üldözése arra kényszerítette eleinket, hogy mozgásterületet mindig tágítsák. A reformkor utáni polgári forradalomban és szabadságharcban való aktív részvétel e tevékenység egyik csúcspontjának tekinthető. A különböző történelmi korszakok más és más kihívás elé állították egyházunkat, a püspököket és a laikus vezetőket. A XX. század két torz társadalmi berendezkedéséből példaként emelkedik ki *Sztehlo Gábor* alakja és *Ordass Lajos* kiállása és következetes magatartása. Az extrém történelmi helyzetek nyilvánvalóan más kiállást és társadalmi kapcsolatokat követelnek. Persze a társadalmi kapcsolatok vonatkozásában a kiállással szemben mindig jelen van a megalkuvás és az illeszkedés, sőt az árulás ténye is. Egyházunk illetékes kutatói munkacsoportja példamutató módon, mintegy korrajz megírásával igyekszik a kommunista diktatúra fojtogatásában beszervezett egyházi személyiségek komplex értékelését elvégezni.

5 Jn 20,19

Az egyház új lehetőségei a posztoszocialista társadalomban

A rendszerváltoztatás kétségtelenül új lehetőségeket nyitott egyházunk számára a társadalmi kapcsolatokban. A demokratikus viszonyok között eltelt húsz évre a szocializmus utáni korszak volt a jellemző, amelyben az egyházak is keresték helyüket. E mögöttünk hagyott időszak hatásának értékelése a politológia feladata, ez az értékelés remélhetőleg meg is történik. Nem kétséges, hogy az egyházaknak a demokratikus struktúrában, a parlamentarizmus keretein belül, a pártok versengése és ideológiáharcai között kellett megtalálni a *modus vivendit*, miközben olyan fajsúlyos kérdések kerültek előtérbe, mint a hitoktatás, a kártalanítás, az egyházi intézmények finanszírozása, az egyház és az állam közötti együttműködési szerződések előkészítése. Mindezeket figyelembe véve egyáltalán nem mindegy, hogy az egyház hivatalos képviselőinek tárgyalásai mellett milyen egyéb közvetett, pl. parlamenti képvisellel rendelkezett evangélikusságunk. Minden különösebb értékelés nélkül ennyi év távlatából azt is megállapíthatjuk, hogy a különböző pártok színeiben parlamenti mandátumhoz jutó elsősorban lelkészek ténykedése egyházunk élete egésze szempontjából – eltekintve egy-egy rövid távú eredménytől – kontraproduktív, néha kimondottan káros, de összességében szerencsétlen volt.

A társadalmi kapcsolatoknak egy másik dimenziójáról is szólni kell. Miközben a magyar társadalom küzdelmek között építette fel a maga demokratikus intézményrendszerét, szinte észrevétlenül szivárgott be az egyházi döntéshozatalba és a struktúrák kialakításába a világi stílus és munkamódszer. Az elmúlt húsz esztendőben a permanens zsinati tevékenység következményeként mára sajátos, egyedülálló egyházi struktúra épült ki. Olyan, amely egyszerre akar gyülekezeti központú, epizkopális (püspöki) és zsinat-presbiteri elveket követni. Ez nyilván lehetetlen, és súlyos működési zavarokat okoz pl. az egyházi döntéshozatal és felelősségvállalás területén. A motivációk és okok feltárása inkább egy, az egyházpolitikával vagy pszichológiával kapcsolatos tanulmány témája lehetne.

Egyházunk társadalmi kapcsolatainak vonatkozásában a következő téziseket fogalmazhatjuk meg.

1. A társadalmi kapcsolatokban legyen világos, hogy ki az egyház vezetője és arca. Ebben az összefüggésben tisztázni kell újra a vezető püspök szerepét és az országos felügyelő feladatait. A gyülekezeti és egyházmegyei szinten álló egyházi vezetőknek tisztában kell lenniük azzal, hogy tevékenységük túlmutat az egyház belső keretein. A vezető beosztással együtt jár a társadalmi kapcsolatok ápolása és az egyház reprezentációja.

2. Álljon az egyház állandó és intenzív kapcsolatban a társadalom különböző rétegeivel és döntéshozó intézményeivel! Szükséges a rendszeres és időben megfogalmazott nyilatkozattétel és állásfoglalások közlése. Ezen a területen az ökumené sze-

repét nem szabad lebecsülni, éppen ezért a felekezetek közti kapcsolatok ápolása is szüntelen feladat.

3. Az egyháznak nagyobb szerepet kell szánnia az evangélikus értelmiség, a véleményformálók, a gazdasági vezetők összefogására és motiválására.

4. A médiumokkal aktív kapcsolatot kell tartani országos szinten, de a gyülekezeteknek is. Képzésekkel és több erőforrással kell támogatni ezt a munkát. Kommunikációs stratégiát kell alkotni, amely segít az országos arculat és a gyülekezetek kommunikációjának javításában (honlapok, kiadványok, sajtómegjelenés, tévé-műsorok stb.).

5. A lelkészek és a laikus vezetők képzése szükséges ahhoz, hogy hatékonyan együttműködhesenek a helyi társadalmi szereplőkkel.

6. Intézményeink presztízsét emelni kell, az elért eredményeket minél nagyobb nyilvánosság elé tárni. A diakóniai szemlélet, a szolidaritás vagy az önkéntesség eszményének terjesztése egyházunkban azért fontos, mert ezen keresztül a gyülekezetek társadalmi beágyazottsága nő. A környezettudatosság kérdése is e témakörhöz tartozik.

7. Intézményeink kapcsolati hálóját és a működésből eredő tapasztalatát a helyi közösségek szolgálatába kell állítani. Szükséges a rendszerszemléletű gyülekezet- és egyházépítés preferálása.

8. A régi népfőiskolai képzések nyomdokán az egyháznak nagyobb hangsúlyt kell fektetnie a felnőttképzésre, az életmódra nevelésre, a tudatos és takarékos életre. Az egyház partnerként vegyen részt különböző olyan programokban, amelyek túlmutatnak a templom határain (pl. romaprogram)!

9. A gyülekezetek lelkészeit és laikus vezetőit biztatni kell a helyi, de akár az országos politikában való részvételre. A politikai korrektségből fakadó visszafogottság szemléletét felül kell vizsgálni. Sokkal fontosabb lenne, hogy egyházunk tisztviselőinek és tagjainak világos útmutatást adjunk, hogy e területen mi szolgálná a saját érdekükön kívül az egész egyház érdekeit.

10. Fontos az egyházunkhoz kötődő helyi és országos politikusokkal a rendszeres kapcsolattartás és párbeszéd, sőt szakmai támogatás.

11. Egyházunk intézményeinek működését leginkább meghatározó államigazgatási szervekkel a mainál sokkal intenzívebb kapcsolat kiépítése szükséges. Szükséges volna az államigazgatás különböző szinterein dolgozó hittestvéreink összefogása is.

12. Itt az ideje a gazdasági élet szereplőivel a rendszeres kapcsolatnak és együttműködésnek, ami hosszabb távon a mecenatúra kiépítését szolgálja.

13. A gyülekezetek laikus tagjait illő lenne felkészíteni a közéleti szerepvállalásra (helyi értelmiségiek, politikai és közszereplésre alkalmas gyülekezeti tagok).

14. Egyházunk nemzetközi kapcsolatrendszerét igyekezzünk felhasználni a társadalmi kapcsolataink minőségi alakításában.

Befejezésül hadd idézzem Párizs városának latin jelmondatát: „*Fluctuat nec mergitur*” (Hánykolódik, de el nem süllyed). Az európai keresztyénségre is igaz e mondás, és ránk, magyarországi evangélikusokra is érvényes? Még ha az egyetemes egyház hajója hánykolódik is, de el nem süllyed. Magyarhoni diaszpóra egyházunk sorsa ettől még lehet kérdéses. A hánykolódást, recsegést és ropogást érezzük a bőrünkön, a felelősségünk óriási! A legnagyobb kísértés, amikor önmagunk ellenségeként aprózzuk el erőnket. Ellenségünk a provincializmus és a partikuláris gondolkodásmód. Ha a világ történéseibe közvetlenül nem is szólhatunk bele, de a magunk helyén hivatásban élünk, és ha ennek megfelelően cselekszünk, akkor bízhatunk abban, hogy evangélikus csónakunk hánykolódik ugyan, de el nem süllyed. A misszió feladatáról nem mondunk le, de az a társadalomban zajlik, amelyhez a krisztusi hitből fakadó hitelességen alapuló kapcsolatokon keresztül jutunk közel.

Végül *Oswald Bayer* német teológus egy mondatát ajánlom mindenki figyelmébe, amit az ökológiai válság kapcsán írt le, de egyetemes érvénye van korunkra nézve is: „*Ebben a helyzetben, amit józanul komolyan kell vennünk, nyilvánvalóvá lesz, mit jelent az, hogy egyedül Istenben bízva kell élnünk.*”

Gregersen-Labossa György

Szerzők

Bakay Péter cigánymissziói referens – Sárszentlőrinc
Baranyay Csaba lelkész – Kőszeg
Baranyayné Rohn Erzsébet lelkész – Kőszeg
Bencze András lelkész – Székesfehérvár
Dr. Bence Gábor egyházzeneész – Budapest
Bence Imre esperes – Budavár
Benczúr László építész – Budapest
Benkóczy Péter lelkész – Budapest-Kőbánya
Blatniczky János Dániel egyházkerületi missziói lelkész – Szügy
Blatniczkyné Hammersberg-Ganczstuckh Júlia lelkész – Szügy
Dr. Blázy Árpád lelkész – Budapest-Kelenföld
Bolla Zsuzsanna portálszerkesztő, újságíró – Budapest
Bójtös Attila nem lelkészi egyházi munkás – Sárbogárd
Buday Barnabás lelkész, a Magyar Cserkészszövetség országos elnöke – Arnót-Újcsanáros
Malcolm Cundick okleveles építészmérnök, a Brit Építészek Királyi Intézetének (RIBA) tagja
Deák László iskolalelkész – Budapest
Dechertné Ferenczy Erzsébet lelkész – Péteri
Decmann Tibor lelkész – Lajoskomárom
Deme Dávid lelkész – Nagykanizsa
Dr. Garádi Péter biológus, az EBBE elnöke – Biatorbágy
Gáncs Péter elnök-püspök – Budapest
Gregersen-Labossa György lelkész – Szombathely
Győri Gábor esperes – Budapest-Pestszentlőrinc
Győri János Sámuel lelkész – Budapest-Pesterzsébet
Győri Péter Benjámín lelkész – Szolnok
Dr. Hafenscher Károly lelkész, igazgató – Révfülöp
Hulej Enikő lelkész – Kecskemét
Ittész Szilvia tanár – Budapest
Jánosa Attila lelkész – Győr
Johann Gyula lelkész – Csömör
Kalincsák Balázs lelkész – Nemescsó
Keveházi László ny. lelkész – Budapest
Kézdy Péter lelkész – Piliscsaba
Koháry Ferenc lelkész – Lébény

Komlósi Erzsébet református lelkész, a Szentírás Szövetség titkára
Dr. Korányi András egyetemi docens, Evangélikus Hittudományi Egyetem
– Budapest
Lassú Tamásné óvodavezető – Várpalota
Liptákné Gajdács Mária beosztott lelkész – Gerendás-Csorvás
Lupták György esperes – Kiskőrös
Némethné Tóth Ildikó lelkész – Mohács
Németh Pál lelkész – Mohács
Dr. Reuss András professor emeritus, Evangélikus Hittudományi Egyetem
– Budapest
Réz-Nagy Zoltán lelkész – Debrecen
Ribár János ny. esperes – Szeged
Sándor Frigyes lelkész – Miskolc
Sefcsik Zoltán lelkész – Szekszárd
Smidéliusz Zoltán esperes – Gyékényes, Nemespátró
Szabó György egyházkerületi felügyelő – Győrújbarát
D. Szebik Imre ny. püspök – Budapest
Szeverényi János országos evangelizációs és missziói lelkész – Budapest
Széll Bulcsú lelkész – Budapest-Kispest
Sztruhár András nem lelkészi egyházi munkás – Bokod
Tamásy Tamásné lelkész – Budapest
Varga György ny. lelkész – Pápa
Verasztó János egyházkerületi missziói lelkész – Répcelak
id. Zászkaliczky Pál ny. lelkész – Fót
Zsarnai Krisztián esperes – Nyíregyháza

Tartalomjegyzék

Építőkövek (Gáncs Péter)	5
Előszó (Szeverényi János)	6
Istentisztelet	
„Ót és újat...” (Győri Gábor)	7
Istentiszteleti élet a bokortanyákban (Zsarnai Krisztián)	24
Templom	
Templomépítés (Benczúr László)	27
Régi templomból újat (Malcolm R. Cundick)	30
Hol lakik Isten? (Szeverényi János)	33
Gyermekek	
A gyermekek között (Tamásy Tamásné)	37
Vasárnap – családi istentisztelet (Baranyayné Rohn Erzsébet)	39
Óvodai misszió (Dechertné Ferenczy Erzsébet)	42
Ifjúság	
Konfirmáció (Dechertné Ferenczy Erzsébet)	47
Ifjúsági munka (Bence Imre)	56
Az ifjúsági bibliaóra helye a gyülekezetépítésben (Győri János Sámuel)	60
Az ifjúsági táborok helye a gyülekezetépítésben (Sztruhár András)	66
Ifjúsági ének- és zenekar (Blatniczky János Dániel)	69
Fesztiválok szervezése és annak hatása a gyülekezet életére (Baranyay Csaba)	75
Cserkészek a gyülekezetben – avagy hogyan lehet egy vajjas svájci bicska Isten jelenlétének jelévé (Buday Barnabás)	79
Család	
A keresztyén család (Szabó György)	81
Csoportok, kis közösségek	
Gyülekezeti baba-mama kör	
(Blatniczkyne Hammersberg-Ganczstuckh Júlia)	86
Tanítványok a Biblia körül (dr. Korányi András)	89
A bibliaóra (dr. Blázy Árpád)	92
Házi alkalmak (Széll Bulcsú)	96
Ének- és zenekar a gyülekezeti életben (Bence Gábor)	99
Evangelikus fúvósok (Johann Gyula)	104

Evangelizáció és misszió

Evangelizáció (<i>Szeverényi János</i>).....	107
Missziói szempontú gyülekezetépítés (<i>Győri Péter Benjámín</i>)	110
Gyülekezetépítés az agglomerációban – a piliscsabai evangélikus gyülekezet (<i>Kézdy Péter</i>)	113
Alpha kurzus (<i>Sándor Frigyes</i>).....	117
Az ÉletMűhely mint a misszió egyik új eszköze (<i>Bójtös Attila</i>).....	122
Kereszt-kérdések (<i>Komlósi Erzsébet</i>)	126
Ádám nem járt bibliaórára – szabadulás a falak fogságából (<i>Szeverényi János</i>).....	130

Egyéb eszközök a gyülekezetépítésben

Tanítás (<i>dr. Reuss András</i>)	134
Az imádság szerepe a gyülekezetépítésben (<i>Deme Dávid</i>).....	140
Atmoszféra (<i>Smidéliusz Zoltán</i>).....	144
Az egyháztörténet tanulságai (<i>Keveházi László</i>)	147
A magyar novellairódalom gyöngyszemei Isten országa szolgálatában (<i>id. Zászkaliczky Pál</i>)	151
Az irodalom mint lelki éléskamra (<i>Réz-Nagy Zoltán</i>)	156
A pénz (<i>Garádi Péter</i>)	160
Kirándulás, sport (<i>Verasztó János</i>)	165

Missziói munkaágak

A férfimisszió szerepe a gyülekezetépítésben (<i>Koháry Ferenc</i>)	166
Börtönből szabadultak egyházközségi reintegrációja (<i>Jánosa Attila</i>)	168
Cigányokkal vagy cigányok nélkül? (<i>Bakay Péter</i>)	174

Látogatás, családgondozás

Látogatás (<i>Széll Bulcsú</i>)	180
Családlátogatás a lelkipásztori szolgálatban (<i>Varga György</i>).....	183

Gyülekezeti diakónia

Imádság és munka (<i>Gregersen-Labossa György</i>)	188
--	-----

Lelkigondozás, lelkipásztori beszélgetések

Négyszemközt a szomjazókkal (<i>Sefcsik Zoltán</i>)	193
---	-----

Kazuálék

Keresztelés (<i>Gáncs Péter</i>)	197
„... és megáldotta őket...” (<i>Bencze András</i>).....	200
Temetés (<i>Ribár János</i>).....	204

Presbitérium, munkatársak

A gyülekezetépítő presbitérium (<i>Garádi Péter</i>)	208
Tanulnak a tanítványok (<i>dr. Hafenscher Károly</i>)	213
A gyülekezeti munkatársképzés tapasztalatai (<i>Szebik Imre</i>)	216
Munkatársak (<i>Szeverényi János</i>)	221

Gyülekezetek

Szórványsors hálaadással (<i>Némethné Tóth Ildikó és Németh Pál</i>)	226
Gyülekezetplántálás kis gyülekezetben (<i>Liptákné Gajdács Mária</i>)	228
Közepes gyülekezetek (<i>Hulej Enikő</i>)	236
Gyülekezetépítés nagy gyülekezetben (<i>Bence Imre</i>)	239
A missziói gyülekezet (<i>Szeverényi János</i>)	243
Isten családja (<i>Szeverényi János</i>)	246

Intézmények

Az evangélikus óvodában rejlő lehetőségek és a gyülekezetépítés kapcsolata (<i>Lassú Tamásné</i>)	249
Elszalasztott lehetőségek!? – Az egyházi oktatás hatása a gyülekezetépítésre (<i>Deák László</i>)	257
Idősgondozás bentlakásos otthonban (<i>Decmann Tibor</i>)	261
Szeretetotthon (<i>Kalincsa Balázs</i>)	265

Média

Gyülekezeti hírlevél (<i>Ittész Szilvia</i>)	269
Míújság?! (<i>Benkóczy Péter</i>)	274
Misszió a virtuális világban – internet, blog, világháló (<i>Deák László</i>)	280
A rádiómisszió és a gyülekezetek (<i>Hulej Enikő</i>)	284
Szociális média – Gyülekezetépítés másképp (<i>Bolla Zsuzsanna</i>)	287

Kapcsolatok

Kapcsolatok – missziós szervezetek (<i>Lupták György</i>)	291
Társadalmi kapcsolatok (<i>Gregersen-Labossa György</i>)	294

Szerzők	300
----------------------	-----